LAURENŢIU FULGA

E NOAPTE ŞI E FRIG, SENIORI

roman

O, fiice din Ierusalim, ju- ru-vă pe cerboaicele şi pe gazelele câmpiei, nu treziţi, nu sculaţi pe draga mea, până ce nu-i va fi voia!

BIBLIA

I

Mă apropii de o nouă aniversare a zilei de naştere, ca de un prag dincolo de care nu ştiu ce mă poate aştepta. Înregistrez faptul doar în aparenţa lui calendaristică şi resping oi'ice demers ocult pentru o virtuală amânare, la ce mi-ar folosi? Ar trebui să fiu tulburat, neliniştit, chinuit de îndoieli şi de întrebări, nimic însă din toate acestea. Dimpotrivă, sunt de un calm şi de o nepăsare aproape neomeneşti. Până şi chipul care mi se reflectă acum în oglindă, cu trăsăturile şi cu umbrele lui de acum, îl consider străin de adevărata mea identitate. Iar dublul care mi se zbate pe dedesubt, ferecat în strania şi indecenta lui biografie, sigur că nu mai interesează pe nimeni. Pentru care şi sunt ispitit să-mi întorc faţa de la orice fel de idol, mi-e suficientă greaţa de care sunt mult prea plin din cauza acestei categorii de idoli personali.

Altfel, toamna e de un suav incredibil, cu doar o masivă cădere de frunze moarte, parcă anume inventată pentru a-mi seconda starea de dulce-amar a zilelor din urmă. Ciudat, dar mă trezesc deodată descoperit spre miraculoasele obsesii ale unor toamne de odinioară, pe orizontul cărora tremură de-aievea câteva siluete vagi de femei. Semn că îmbătrânesc şi că mă risipesc irevocabil înspre pulbere o dată cu nefericitele trecutului, memoria mea le reţine doar ca speculaţii ale unei imaginaţii în agonie.

Caut, în schimb, puncte de sprijin în spaţiul intim al mesei de lucru. Dar ce vreţi haos mai supus panicii decât haosul mesei de lucru scriitoricesc, mai neîmblânzite vipii

decât interogările, nerăspunsurile unei asemenea mese de lucru?

Cel puţin atât de mi s-ar oferi de ziua mea de naştere, promisiunea că ursitoarele (sau ursitorii!) nu se vor atinge încă de teritoriul ei...

2

Dânsa doarme, acum, sub acest pământ. De câte ori trec pe-aici, împreună cu însoţitoarea mea, să aprindem o lumânare, să punem o floare, stau cu faţa către Dânsa. Nu-i realizez însă imaginea de sub pământ, e ca şi cum s-ar fi risipit într-un univers absolut. Doar numele de pe cruce o impune realităţii obiective, deşi transfigurat până la esenţă.

Azi s-a întâmplat să cadă prima ninsoare, pe o temperatură foarte scăzută şi cu un vânt în rafale dure. Obişnuit, o las pe însoţitoarea mea să-şi consume reculegerea singură, eu mă preumblu pe aleea mărginaşă ca un străin. Zadarnic sper într-o evadare din teritoriul unde Dânsa îşi doarme somnul de veci, pe bolta de deasupra este hotărât să fiu aşezat eu. Şi astfel, pe încetul, simt cum se adună în mine temeiurile împăcării definitive. Din străinul care speram că pot fi, neutru şi îndepărtat, devin astfel personaj al propriei abdicări, condamnat fără dreptul de a mă adresa vreunei instanţe de apel.

A fost o vreme, în temniţa dinainte de război şi în război, în prizonierat şi iar în război, din nou în temniţă şi-apoi într-aiurea, pe unde m-a tot dus rătăcitorul meu destin, când nu aveam despre localizarea virtualei mele veşnicii niciun punct de sprijin. Mi-ar fi fost totuna – dincolo de Volga sau în apele Senei, pe aerodromul din Cairo sau survolând Himalaia – aş fi binecuvântat hazardul şi geografia lui necunoscută. Pe când acum totul se înscrie într-un perimetru foarte bine definit, lângă nefiinţa Dânsei. Absurdul a făcut însă ca localizarea ei (a veşniciei mele), aici, să-mi fi fost decisă tot prin hazard, un hazard administrativ, şi prin penuria de locuri de veci în altă parte.

Seara, ascult Bach în interpretarea Filarmonicii londoneze dirijată de Ormandy, pe care, tot azi, Domnişoara W. Mi l-a

dăruit de ziua mea de naştere...

3

Văd din ce în ce mai anevoie, la fel de înceţoşat cu amândoi ochii, mi-e teamă că voi orbi de tot. Exemplele celebre din acelaşi domeniu (Milton, Huxley, Sartre, Borges) n-au cum să mă consoleze, fiecare cu întunecarea lui.

Grav e că nu reuşesc să-mi închipui ce fel de viaţă voi duce orb, pe ce anume categorii de obiecte sau de idei se va concentra vederea mea dinlăuntru. Probabil că va avea loc o lentă mutaţie de planuri, dinspre concretul cel mai ferm spre un sistem de semne confuze, nebuloase, refuzul a toate câte aparţin lumii reale. Nu voi mai acorda nicio valoare biografiei mele petrecute la lumina zilei, voi fi nevoit să-mi constitui altă memorie. Atâtea noţiuni care-şi vor pierde semnificaţia şi rostul, memoria cea nouă va reţine doar obscurităţi şi abisuri. Până şi chipurile ce-mi vor fi fost până atunci foarte clare se vor dilua în asemenea măsură, cu timpul, încât nu voi mai avea despre imaginea lor decât înţelesul unor simple abstracţiuni.

Azi m-am supus cu bună-ştiinţă primului exerciţiu de orientare pe străzi, cu ajutorul câinelui Dicky în lesă. Mi-am închis, prin urmare, ochii (ochelarii fumurii mă şi plasau în cealaltă postură) şi m-am lăsat condus de câinele Dicky de-a lungul unei alei pe care, altfel, o cunoşteam până la amănunt, nicio primejdie chiar şi pe beznă compactă. Dar, cum câineie Dicky îşi avea obiceiurile sale, pendulând de la copac la copac, iar eu riscând să mă izbesc ca orbeţii de toată materia acestei lumi, am renunţat.

Cum va fi însă, Doamne, când va fi...?

4

Conveniserăm cu Dânsa, pentru noaptea învierii, să nu se lase moleşită de somn şi cel puţin clopotele să le-audă vestind învierea. Ştiam bine că starea de somnolenţă continuă, sau de prăbuşire în somnul fără de ţărmuri, se datora dozelor din ce în ce mai mari de morfină. Şi totuşi trebuia, era absolut necesar să se trezească anume la ora dinaintea miezului nopţii.

De la înălţimea rezervei 1308, prin fereastra ce da chiar spre Răsărit, nu se zărea decât turla Mânăstirii Caşin. Dânsa nici turla n-ar fi putut s-o vadă, patul fiindu-i instalat aproape de uşă, de partea cealaltă. Eram convins că dangătul clopotelor ar fi umplut văzduhul până la Dânsa, poate că şi un zvon al cântării sutelor de participanţi la slujbă, şi asta ar fi împăcat-o într-un fel cu Dumnezeirea.

Altfel, arăta foarte liniştită într-ale sale şi un surâs inefabil, de o incredibilă suavitate, îi lumina faţa. Mi-a şoptit îmi pare rău că n-o să fim şi în noaptea asta împreună, să nu te superi pe mine! şi a tăcut. Am sărutat-o pe amândoi obrajii, i-am sărutat şi mâna de deasupra, pusă cruce peste cealaltă, şi zadarnic a schiţat Dânsa gestul de a-mi atinge pentru o clipă fruntea, nu se mai putea face nimic. Datele erau înscrise în calendar cu precizie matematică, nu făceam altceva, foarte conştienţi, decât să ne înşelăm.

Câteva ceasuri mai târziu mă aflam în spaţiul înconjurător Mânăstirii Caşin, aşteptând, în singurătate îngheţată şi în acord mental numai cu Dânsa, ora de vestire a învierii. Dar clopotele n-au sunat, la nicio biserică din Capitală n-au sunat. De ce, somnul căror pieritori anonimi l-ar fi tulburat clopotele nemuririi noastre? Iar în prima joi de după aceea, la ora Îl şi jumătate dimineaţa, totul era terminat.

Fiecare suflet de om, deci şi Dânsa, de se stinge în zilele din săptămâna următoare, numită şi Săptămâna

Luminată, are parte de învierea proprie, asta n-o ştiau cei care...

5

Merită oare să slăvim acidul desoxiribonucleic, care se află la originea tuturor lucrurilor lumii, dar despre a cărui apariţie pe pământ nu se ştie nimic? Sau, dimpotrivă, să-l blestemăm pentru a se fi autoreprodus şi pentru a fi produs viaţă? Şi dacă până la urmă vom conveni (din motive mult mai categorice decât slăvirea lui) să blestemăm acest fantastic A.D.N., pe cine în fond vom blestema, cine l-a aruncat din Galaxii pe Terra, acum trei miliarde de ani, şi i-a

determinat destinul care ne priveşte în mod absolut? A fost simplă eroare sau simplă fatalitate, a fost o crimă conştientă şi a cui? La câte alte descoperiri în biologie va fi martoră omenirea, aidoma de revelatorii pentru geneza ei, pentru finalitatea ei, ca să poată ajunge la porţile acelui Mister Superior care a decis, va decide totul, dar care nu-şi va arăta vreodată Faţa? Şi chiar dacă se va întâmpla vreodată, la Judecata de Apoi, de pildă, să stea cu Faţa către noi, va fi această Faţă altceva decât o flacără orbitoare, din cauza căreia, orbindu-ne definitiv, ni se va lua şi speranţa că Dincolo ar mai fi ceva?

Prea multe întrebări adresate unei tăceri fără ecou, şi toate numai din cauza imposibilităţii de a crede în concilierea dintre ştiinţă şi poezie…

6

Niciodată nu voi afla de unde şi cum se iscase în Dânsa acel gând acerb, incontrolabil de a o consulta pe bătrâna prezicătoare cu nume indian, de-adevărat indian sau numai de circumstanţă pentru amăgirea naivelor, cine i-o recomandase cu atâta fascinantă aplicaţie, peste măsura oricărei lucidităţi, încât niciun argument de-al meu să n-o poată întoarce din drum?

Adevărat că şi epoca era tulbure, toate îşi ieşiseră din ţâţâni. Războiul o dată încheiat, zadarnic ne făceam planuri pentru o pace trainică şi de durată. Siguranţa zilei de mâine devenise o utopie, la orice oră din zi sau din noapte riscai martirajul absurdului lipsit de orice acoperire legală. De aici, probabil, şi nevoia Ei sălbatică de a căuta în magie semnele unei liniştiri convenţionale. A cunoaşte dinainte adevărul, pentru a-l putea ocoli sau pentru aţi lega ştreangul de gât cu un ceas mai devreme.

Dar dacă sunt oameni care, faţă în faţă cu magia, bravează ostentativ, preferind să ignore imprevizibilul şi necunoscutul, fără îndoială că din spaimă dp imprevizibil şi de necunoscut, Dânsa, dimpotrivă, ţinea cu orice preţ să-şi cunoască dinainte destinul şi să-l înfrunte. Sigur că străbunii săi eleni îi lăsaseră în memorie suficiente reziduuri

mitice, în molcomă clocotire permanentă, răbufnind abia acum, pentru ca să nu şovăie.

Am acceptat deci s-o însoţesc, dar impunându-mi un vag aer de detaşare şi cu sentimentul mărturisit că merită să ne amuzăm. Tocmai fiindcă eram deopo trivă de tineri şi fiindcă la fel de elocvent dispreţuiam viaţa, între certitudinile foarte fragile pe care ni le oferea epoca începăea şi umoarea de rigoare.

Mă aşteptam să fiu dus întruna din periferiile mizere ale Capitalei, într-o casă căptuşită de sordid şi de sărăcie spirituală. Chiar dacă va fi fost prevenită, Dânsa nu găsise de cuviinţă să-mi dea informaţii liniştitoare. Cu atât mai mult m-a derutat cartierul snob, cel puţin ca aşezare arhitecturală, în care eram introdus, faţada somptuoasă a casei la uşa căreia am sunat. Ne-a întâmpinat o fiinţă plăpândă şi stafidită, mică de statură şi aeriană, parcă pierdută în rochia ei cenuşie, lungă până-n pământ, neîmpodobită cu nicio bijuterie oricât de anostă, nimic deci ieşit din comun întru ale sale, doar ochelarii în rame de sârmă şi cu dioptrii foarte groase, dincolo de care ne străpungea o privire îngheţată.

Nu mi-a plăcut privirea acestei fiinţe, nici Dânsei nu i-a plăcut, am simţit-o cum se clatină şi se prinde strâns de braţul meu. Dar zarurile fuseseră aruncate, nu mai puteam da înapoi.

— Sper că aţi fost anunţată, a spus Dânsa aproape şoptit, ca într-o complicitate de taine, deşi era limpede că se şi înrobise autorităţii celeilalte, am venit să-mi spuneţi adevărul!

Pe mine femeia mă trata cu indiferenţă, ca pe un obiect oarecare. Nu eu îi eram subiectul de cercetare, pe Dânsa privirea femeii o iscodea şi o scotocea, cu nemilă de bisturiu înfipt până-n străfunduri.

— Oglinzile îţi vor spune adevărul! a replicat şi ne-a făcut loc să intrăm…

7

La ce oră a trecutului, oare, şi-n gara cărui oraş poposind,

nu fără, negreşit, un motiv foarte precis, n-am mai îndrăznit să ies din incinta gării şi nici măcar această carte poştală s-o fi trimis, şi cui ar fi trebuit s-o fi trimis?

„Je me trouve ici. Je ne pense qu'ă vous. Je me languis de vous et, en meme temps, je refuse de vous revoir. Le temps est contre nous. Mais, comme dans vos absences de toujours, j'espere, j'espere. Voilă, cependant, pourquoi je repars!"

Să-i fi uitat, oare, acelei fiinţe şi nume şi chip, sau toată povestea n-a fost decât o imposibilă, insaţiabilă nevoie de iubire adresată nimănui…?

8

Chiar şi aşa, n-aş fi vrut să mă las ameţit şi indus în eroare, cel puţin eu trebuia să-mi păstrez sângele rece şi să constat obiectiv în ce măsură prezicătoarea va acţiona asupra Dânsei prin sugestie sau prin hipnoză. Eram hotărât să reţin toate datele din planul logic al experienţei, până la nuanţă, pentru a-mi da seama unde începe minciuna.

Ciudat e că nu se confirma nimic din legenda care circulă îndeobşte în legătură cu astfel de preotese ale demonului, spaţiul în care fuseserăm invitaţi să pătrundem, cu pereţii absolut goi, nu prezenta ca mohilă decât o masă ovală şi două scaune, unul în faţa celuilalt. Iar pe masă – o simplă carte, din câte mi-am dat seama nici măcar tipărită, o carte de dimensiunea evangheliarelor, scrisă de mână, dar cu o caligrafie atât de încâlcită şi dezordonată, rânduri discontinue, fraze intercalate, încât părea transcrisă în transă la dicteul cuiva dinafara existenţei umane.

Bătrâna s-a aşezat pe scaunul în dreptul căruia se şi afla cartea şi, înainte de a o pofti şi pe Dânsa să ia loc, a zis:

— Poate ar fi mai bine fără martori?!

Suna mai mult a decizie decât a întrebare, dar Dânsa a avut puterea să se opună, deşi chiar şi-n această opoziţie i-am simţit neliniştea, frica.

— Nu, vă rog, e omul de care m-am legat pe viaţă, n-am ce-i ascunde!

Femeia şi-a muşcat uşor buza de jos, lăsând să treacă un

timp de pauză grea.

— Perfect, a zis în cele din urmă, dacă asta ţi-e dorinţa!

Eu rămăseserăm în picioare, în spatele Dânsei, presupunând că acolo se va desfăşura tot ceremonialul de mistere şi că, la nevoie, i-aş putea fi de ajutor, sfidând-o pe bătrână şi sfidând toate inepţiile pe care le-ar fi emis. Aşa cum stătea pe acel scaun, bătrâna, ca un ghem de cârpe, insignifiantă şi lipsită de orice vlagă, nu arăta defel ce forţe atavice zac în sufletul ei negru şi ce alte forţe malefice e în stare să declanşeze.

Dar în clipa în care am auzit-o rostind un fel de rugăciune, către un stăpân inabordabil pentru neaveniţi, aşa şi denumindu-l Stăpâne al meu! după care a continuat (cât de precis mi-amintesc) Leagă şi dezleagă firele vieţii acestei făpturi dinaintea mea, de azi şi până când âi va fi sfârşitul şi cum âi va fi! am înţeles ca jocul în care ne lăsaserăm prinşi era mai primejdios decât imaginaţia mea ar fi putut să admită şi m-am cutremurat.

Iluminată sau nu, condusă de instincte sau de o ştiinţă paraumană, femeia a pornit apoi a-şi petrece ochii peste foile întoarse orbeşte, până ce s-a oprit la o pagină numai ea ştiind pentru ce, şi a continuat să citească din acea pagină la întâmplare, atât de sugrumat şi de repezit, uluitor de repezit şi de bolborosit, încât n-am ânţeles nimic. Glasul însă nu-i mai suna a rugăciune sau a implorare, ci a imprecaţie şi a poruncă terorizantă, şi după fiecare poruncă de acest fel schiţa prin aerul încins de patimi şi de înfrigurare, dureroase ca un ger fierbinte, schiţa câte un gest azvârlit în sus, cu mâna ei mică şi pergamentoasă, de parcă ar fi împroşcat pe ecrane invizibile exact imaginea pe care cuvintele o conţineau, ca pe nişte sentinţe.

Zadarnic m-am străduit să urmăresc şirul numărătorii, l-am pierdut. Iar Dânsa o asculta copleşită, încremenită, incapabilă să se smulgă de pe scaunul acelei pedepsiri sau să se apere împotriva pânzei de păianjen care se ţesea în jurul Dânsei.

— Acum vei deschide uşa din spatele meu, a zis bătrâna,

dincolo de uşă începe coridorul oglinzilor, atâtea oglinzi câte mari întâmplări vei avea de trăit, uită-te la de cu atenţie şi vei afla adevărul!

Figuram amândoi în toate oglinzile, statornic eu lângă Dânsa. După cum, la un moment dat, au apărut şi Copiii, Băiatul, Fata, şi mereu alte contururi de făpturi vii, unele cunoscute, altele cu neputinţă de identificat, şi accidentele se desenau destul de -clar prin ceaţa care plutea peste apele acelor oglinzi, acci dente de viaţă, accidente sufleteşti, eu nu luam seama decât la trecerea continuă care o reprezenta pe Dânsa. Ne ofileam deopotrivă şi îmbătrâneam asemeni, pe măsură ce oglinzile se succedau, n-avea importanţă, asta-i legea vieţii, important e că mergeam mereu împreună.

Până ce, ajungând deodată la capăt, şi abia acolo şovăind, şi prinzându-ne lanţ, unul de altul, ceaţa s-a preschimbat într-o lumină orbitoare, numai cât o sclipire de fulger, şi Dânsa n-a mai fost. Vreau să spun – conturul Dânsei din oglinzi n-a mai fost, s-a topit în fulgerul acelei lumini orbitoare.

Cel puţin de-am fi numărat oglinzile, întâmplările capitale, anii. Dar inconştienţa noastră putea să ne fie şi salvatoare, îndepărtând până peste fire, cât mai departe de conştiinţa mea îndeosebi, adevărul despre sfârşitul Dânsei. Doar acum, redus la singurătate ca la o nouă conştiinţă larvară, dacă stau să socotesc bine, viaţa noastră de Unul lângă Unul a durat exact pe durata vârstei lui Hristos…

9

Domnişoara W. Mă întreabă (la telefon) cum îmi petrec timpul, de dimineaţa până seara, şi-i răspund că totdeauna mă trezesc exact la ora pe care mi-o comand subconştient şi că niciodată subconştientul nu m-a înşelat, şi fumez încă în pat lenevind o ţigară (deşi nu-i recomandabil să fumezi pe stomacul gol), după care cobor şi aprind focul, pun cafeaua să fiarbă şi-n acest răgaz de aşteptare fărâmiţez pâine pentru vrăbii, am în subzistenţa mea (dacă cumva Dumnezeu le ignoră, mai ales iarna) toate vrăbiile din

cartier, există un fel de platformă în dreptul ferestrelor mici de la parter, pe care platformă vrăbiile îşi dau întâlnire ca să-şi ia tainul zilnic (fiindcă, altfel, dacă nu le pun pâine la locul ştiut, se izbesc ca nebunele în geamuri şi ţipă la mine şi-mi reproşează că le-am uitat), şi eu îmi beau pe îndelete cafeaua şi mai fumez două ţigări pe îndelete şi visez (de fapt, caut cuvintele de care am absolută nevoie pentru a-mi relua lucrul de unde m-am poticnit), şi-apoi îl scot pe câinele Dicky la plimbare şi mă aprovizionez cu pâine şi eu lapte, cu morcovi şi cu iaurt, pentru mine, pentru câinele Dicky (care, fiind un nobil cocker spaniei, n-are dreptul decât la regim vegetarian şi de lactate), şi-abia dacă s-a făcut ora opt, şi când revin acasă mă uit cu mare spaimă la foaia albă de pe masa de lucru, şi ziua se anunţă fără semnele nici unui miracol, şi strig Allo! Allo! dar Domnişoara W. Nu se mai află la celălalt capăt al telefonului, şi ce grozav ar fi fost dacă Domnişoara W. M-ar fi întrebat ce loc eventual, ce timp singular i-acord Domniei-Sale în scurgerea acestui timp de tortură creatoare şi-n spaţiul de existenţă de numai eu şi câinele Dicky.

şi, la urma urmei, cine mă poate convinge că Domnişoara W. Există cu adevărat...?

10

Fusese prima noastră despărţire, Dânsa îşi petrecuse vacanţa într-un sat din Bucovina. Acum o aşteptam în Gara de Nord să se întorcă, era ora aproape de miezul nopţii! De cum am zărit-o în cadrul ferestrei, căutându-mă cu privirea prin mulţimea de pe peron, m-am repezit s-o întâmpin înainte încă de a coborî. Clipa s-a dovedit fulgerată de emoţie intensă, fiecare parcă proiectat în piatră. Eram atât de egali unul cu altul, peste convulsia pasagerilor care ne interziceau apropierea, încât trăiam clipa ca într-un extaz posesiv.

Dar smulgându-mă din mine însumi, cel împietrit, şi grăbindu-mă s-o îmbrăţişez cu ardoare, coşul ce-l ţinea în mână, plin cu mere (atât mi-a rămas în ochi – roşul merelor de Bucovina, ca o explozie de incandescenţe), s-a revărsat

pe podeaua vagonului, în neştire. Eram însă prea stăpâniţi de panica sângelui atâta vreme cenzurat şi prea tremuram amândoi de nerăbdarea înlăturării timpului dintre noi, ca să dăm atenţie micului incident.

Abia acasă, după ce avea să se potolească prima dezordine a vieţii noastre secunde, ne-am amintit de merele pierdute. Nicio raţiune, evident, să ne fi întors la gară, trenul va fi şi fost retras în zona de triaj. Am binecuvântat, prin urmare, absenţa merelor şi sugestia lor de roşu elocvent, căutându-ne în beţiile ulterioare un paradis ipotetic.

Şi de câte ori, apoi, ne vom afla în faţa unor mere asemeni celorlalte, pe masa noastră sau pe mesele altora. Dânsa va avea de fiece dată pe buze un surâs de taină, ca o invitaţie mută la dulce naufragiu nocturn, pe care numai eu i-l înţelegeam...

Îl

Ce calm stă Homer, pe acelaşi raft de bibliotecă, alături de Balzac, şi Shakespeare alături de Ionesco,. Şi Platon alături de Nietzsche, şi Rimbaud alături de Pound, şi sunteţi liberi să prelungiţi lista, pe afinităţi imposibile, pe contrarii sigure, până la consumarea tuturor aleselor spirite universale, şi cât de străini unul de altul, cât de indiferenţi, aproape inuman de indiferenţi, în aceeaşi realitate lipsită de glorie a secolului 20, care, sigur, nu va fi ultimul! Pentru care mă şi întreb, nu fără oarecare fior de panică, dacă deci un miracol absurd ar fi cu putinţă şi cei ai neantului anterior s-ar reîntrupa sub orice fel de înfăţişare dar fideli modului lor de a gândi, de a crea, cum l-ar recepta, să zicem, Sofocle pe Beckett, sau Virgiliu pe Dante, sau Socrate pe Noica, sau Poe pe Malraux, sau Eminescu pe Blaga, şi-aşa mai departe, şi-aşa mai departe, de la cei dintru începuturi către cei de până la Apocalipsa care va fi?

Multor semnificante, aşadar, şi multor mituri, bineînţeles, din această viaţă le voi duce eu dorul în lumea de Dincolo, dacă acceptăm (şi personal îmi place să accept) că nu se va termina totul o dată cu moartea noastră fizică, şi multe vor

fi de regretat din suma de necunoscute câte aşteaptă să ia fiinţă în viitorul imprevizibil, dar pe deasupra a toate, cât mă priveşte, ştiu bine că tare mult o să mă doară imposibilitatea de a cunoaşte cărţile de căpătâi ale confratelui meu oarecare, ale atâtor şi atâtor confraţi din viitor, ce adevăruri vor avea ei de apărat şi împotriva cui, ce vor avea de contestat şi la ce alte expresii artistice vor ajunge, iată o durere pe care o resimt încă de pe acum şi fără remediu, şi fără a avea cel puţin conştiinţa că trebuie să dau vina pe cineva.

Ori nu suntem decât, fiecare în parte, câte un cerc închis, nici măcar tangent cu vreunul aparţinând confreriei de peste timp, şi-n consecinţă durerea mea să fie la fel de absurdă…?

12

Era o simplă uşă de lemn masiv, copleşitoare în masivitatea ei, despărţind teritoriul unde munceam de teritoriul de unde primeam porunci stampilate – ce zeităţi vetuste să calc în picioare, la ce zeităţi inedite să mă închin până la pământ, cum să gândesc epoca în toate contrariile ei pretins armonioase şi cum să mă gândesc pe mine însumi, ca rob aservit puterii victorioase! Uşă despărţitoare ca o fatalitate, care s-a şi dovedit fatalitate în multe ale destinului meu. Prin uşa aceea, de pildă, mai târziu, avea să treacă ofiţerul care mă va aresta şi prin care eu însumi voi trece, înapoi, însoţit de ofiţerul respectiv, pentru a lua drumul ferm al închisorii.

Deocamdată însă e vorba de fatalitatea unui miracol, sublimat apoi, pe durata a 33 de ani, în iubire. Iubire de durata vârstei lui Hristos, cu toate măreţiile şi prăbuşirile care i-au fost asemeni. Fiindcă pe pragul acelei uşi am văzut-o pentru prima oară pe Dânsa şi am cunoscut-o, iar în clipa următoare am cerut-o de soţie. N-aş pretinde că-i presimţeam apariţia, deşi (mi-amintesc bine), de câte ori se întâmpla să deschid uşa aceea, de fiecare dată eram stăpânit de anume nelinişte, ca în aşteptarea a ceva definitiv. Şi n-au uşile tocmai această funcţie, sub semnul

unor legi mai presus de noi, de a visa că orice este posibil pe pragul lor, după cum şi de a pluti în neştiinţă cu privire la ceea ce s-ar putea să fie dincolo de prag?

Dintâi. Nu i-am văzut decât văpaia părului galben ga lumina solară, aproape arămiu-roşcat în strălucirea abundentă a amiezii de septembrie. Nu m-am afiit, probabil şi uluit de binecuvântata clipă, să întind mâna şi să-i mângâi, cu dulce alean, de pe creştet până pe umăr. Valul de păr galben, să mi se confirme astfel că-i de-aievea.

— Tu de unde, Dumnezeu, ai mai răsărit?!

Acestea au fost primele cuvinte pe care i le-am adresat, şi nu mi-a fost greu să constat că şi Dânsa era pătrunsă de aceeaşi uluire. Ne priveam drept în ochi, fiecare, sigur, căutând să se descopere în celălalt, dacă-i doar un banal accident al hazardului, fără
implicaţii absolute, sau dimpotrivă.

Ce se va fi petrecut atunci în mine, în mintea mea, în sufletul meu? — nu ştiu, totul s-a petrecut ca sub autoritatea unei convocări divine, a unei promisiuni divine – Haide! parcă mi-ar fi poruncit DomnulDumnezeul meu, spune-i ceva, nu se poate ca începu tul acesta să rămână suspendat în văzduh, fără conţinut, fără sfârşit, îndrăzneşte! — şi am îndrăznit fără ezitare:

— Vrei să te căsătoreşti cu mine?!

Şi-abia atunci Dânsa a părut că se trezeşte ca dintr-un vis, mi-a luat mâna şi a înlăturat-o uşor de pe părul Ei în valuri galbene, şi s-a strecurat pe lângă mine, uşoară, cu silueta ei firavă şi unduioasă, dar şi-a întors şi privirea către mine, era ca o enigmă în stare pură, de nedezlegat, nici da! nici nu! ci tot interogare, toate interogările pe care propria mea întrebare le putea determina şi le-a determinat…

13

Sunt incapabil de ură, mi-am verificat această conştiinţă în foarte multe situaţii-limită. Oricât de nemernic aş fi fost lovit de imul sau de altul, chiar dacă însăşi legea mi-ar fi cerut să urăsc. Legea reacţiei imediate, a instinctelor primare sau propria lege morală. Niciodată n-am atins pe

vreunul dintre virtualii mei duşmani cu o floare măcar, totdeauna am preferat să mă ferec în mine şi să-mi suport lovirea, jignirea ca pe condamnări pe care le meritam.

Probabil că anume era nevoie de un timp intermediar, de o aşezare pe fund a întâmplării, ca să mă absolv de tentaţia urii. Şi de fiece dată m-am descoperit echilibrat şi senin, fără cel puţin memoria faptului decisiv care ar fi trebuit să mă împingă la ură.

Şi nu de puţine ori mi s-a întâmplat ca făptaşul oarecare să nu mai înţeleagă nimic (întâmpinându-l cu detaşare fermă, cu surâsuri amabile, ca şi cum aş fi apărut de pe altă lume, de parcă atunci l-aş fi văzut pentru prima oară), eu negam în felul acesta însăşi natura umană.

Fiindcă omul este suma unor infinite contrarii cu neputinţă de disciplinat, univers al ordinei şi, deopotrivă, univers al dezordinei, în toate celulele sale biologice şi pe toate feţele sale psihice – valori fundamentale, dar şi arbitrariul care le respinge. Fireşte că nici eu nu constitui o excepţie de la acest adevăr absolut, mă fac şi eu răspunzător de nenumărate micimi omeneşti, în afară de una singură – ura!

Atunci, totuşi, pentru ce am încercat o dată să mă sinucid, ura mea ce cauză avea şi contra cui se manifesta? Va fi oare suficient că n-am urât pe nimeni în această viaţă, pentru ca să fiu absolvit de ura pe care o nutriserăm, totuşi, atunci faţă de mine însumi?

V-aş rămâne îndatorat dacă, peste timp, mi-aţi acorda înalta Voastră indulgenţă…

14

Din clipa în care au adus-o acasă şi au aşezat sicriul chiar pe masa la care scriu acum (Copila îi ne tezea la răstimpuri părul pe tâmple cu un gest alinător, aproape matern) şi până-n clipa „sărutării celei de pe urmă”, în capela cimitirului Bellu unde a avut loc slujba religioasă, am tot aşteptat ca măcar unul dintre doctori să vină şi să-şi ceară iertare. De la Dânsa să-şi ceară iertare, şi nu pentru a fi minţit-o, sigur că nici Dânsa nu mai credea în minciunile lor,

oricât de ornamentate ar fi fost, ei pentru neputinţa ştiinţei în numele căreia o trataseră ca pe un cobai, în repetate operaţii inutile şi nerevelatorii a nimic.

N-a apărut unul, şi mi-e greu să-mi închipui că-şi vor fi trimis, poate, reprezentanţii de rigoare, anonimi, aceştia să fi depus o floare şi aceştia să-i fi spus nerostit adevărul. Am deci toate motivele să-i consider. Vinovaţi şi aş vrea să-i urăsc, din motive mult mai neiertătoare decât ale victimei care le-a fost Dânsa, dar nu pot să-i urăsc, şi de-ar fi să-i întâlnesc pe stradă nu i-aş recunoaşte, nici numele lor nu le mai ştiu.

Atât ştiu – că între a fi ars pe rug şi a muri de maladia care seceră azi omenirea nu-i nicio deosebire, singurul fapt pe care să-l abjuri, ca să te salvezi de sentinţa capitală, ar trebui să fie chiar faptul de a trăi, dar asta e totuna cu cel mai teribil blestem. În numele ştiinţei sau în afara ştiinţei, Dumnezeu moare cu fiecare fiinţă în parte şi, o dată cu sfârşitul-sfârşiturilor, va deveni el însuşi carbon, oxigen, azot, hidrogen, în toate infinitele combinaţii posibile, după care însă nu se va mai chema Dumnezeu, fiindcă nu va mai fi cine să-i dea acest nume şi cine să-l strige cu acest nume.

Şi totuşi nici Dânsa. Nici eu nu vom putea fi consolaţi cu această ipotetică moarte universală, condamnaţi la fără-iubire în vecii vecilor, şi pentru această lipsă de iubire a Unuia pentru Celălalt mă las otrăvit de cea mai trufaşă, neodihnitoare ură…

Î5

Sau poate că n-a fost niciun oraş către care m-aş fi /pornit, nicio gară în care aş fi coborât, şi din incinta căreia n-am avut curajul să mai ies, nicio carte poştală pe care voi fi gândit s-o trimit cuiva şi cui s-o fi trimis? ci numai aceeaşi imposibilă, insaţiabilă nevoie de iubire, cu adresă însă foarte precisă faţă de Domnişoara W., comunicată prin aceleaşi cuvinte – .. Je me trouve ici. Je ne pense qu’ă vous. Je me languis de vous et, en meme temps, je refuse de vous revoir. Le temps est contre nous…”, şi-aşa mai

departe, şi-aşa mai departe, până la capăt, pe coperta interioară a unui album de artă, cu nu mai ştiu ce prilej?

Şi ce înseamnă, de fapt, transferul acesta de pasiune dintr-o realitate foarte exactă, cu Domnişoara VV. — personaj principal, într-o supoziţie imemorială,

; i unei invenţii, a unei ficţiuni, când eu, după câte mă cunosc, sunt mai degrabă prizonierul memoriei, pină-n adâneimi ancestrale, decât al obiectivităţii imediate?

Fiindcă adevărul este acesta – ne aflam foarte aproape unul de altul, eu şi Domnişoara W., sub cupola aceluiaşi univers existenţial, dar separaţi prinlt-un perete, un perete mai material decât orice malarie duşmană, şi deci în imposibilitate de a comunica nemijlocit. Într-atât de concentrat stăteam uneori, eu stăteam, cu sufletul atât de lipit de materia acelui perete, încât o şi auzeam existând, gândind, respirând, ca într-un act de geneză exhaustivă şi exclusiv pentru mine, dar existenţa Domnişoarei W. Îmi rămânea siiainä şi inaccesibilă, ca un paradox arbitrar. În timp ce peretele părea că vine mereu către mine, duşman, cu o mişcare insesizabilă dar monstruos de evidentă, până la sufocare. Şi eu mă cutremuram nu atât de lipsa de raţiune a întâmplării, egală cu o pedeapsă pe care n-o meritam, cât de conştiinţa că însăşi Domnişoara W. O determinase.

De ce, Doamne? sau şi Domnişoara W. Era tot o invenţie, o ficţiune, cea mai aberantă dintre câte mi-au fulgerat vreodată pe sub frunte...?

16

Interogatoriile se terminaseră (sau era numai o pauză, numai o amânare?), mă scoteau acum la aer în fiece zi pe la ora cinci după-amiază. Niciodată toamna... (cum s-ar fi spus în poezie), dar sufletul meu n-avea de ce să fie doritor de moarte! Şi, oricum, n-aş fi dorit să mor mai înainte de a afla pentru ce fuseserăm arestat, ce anume tot căuta anchetatorul să descopere supunându-mă la atroce interogatorii, totdeauna în răstimpul de după miezul nopţii şi totdeauna pe fundalul aceleiaşi muzici repetate

exasperant.

Până la urmă, zdrobit de absurdul care acţiona împotriva mea cu sălbatică tenacitate, ajunseserăm la concluzia că sunt vinovat de toate crimele istoriei (cel puţin ale istoriei contemporane cu biografia mea), de toate comploturile ce se vor fi urzit contra noii aşezări de lucruri în lume, aş fi putut fi pus la zid fără nici măcar un simulacru de judecată şi fără comunicarea nici unei sentinţe.

Deocamdată însă, din cinism sau, poate, ca să dea oarecare spoială de legalitate detenţiei mele, mă scoteau la aer în fiece după-amiază pe la ora cinci. Abia după ani aveam să localizez, pe harta Capitalei, casa în care îmi petrecuserăm veacul, una din casele secrete (sau aproape) destinate prin excelenţă anchetelor şi pregătirii proceselor în avalanşă. Dar la orele acelea nu manifestam niciun interes pentru astfel de revelaţii topografice, conştiinţa mi-era torpilată de spectrul prea multor sfârşituri!

Spaţiul de mişcare mi-era limitat de un gard înalt, confecţionat din şipci înguste de lemn puse cruciş, vopsite în verde murdar. Nu mi se îngăduia să mă apropii de gardul acela, dincolo de care se bănuia trepidaţia oraşului, o santinelă sta permanent cu ochii pe mine. Contemplam prin urmare bolta cerească, dar fără alt sentiment decât al neputinţei şi al celei mai negre dezolări.

Singura fiinţă de pe lume cu care comunicam era Dânsa, convocată în acel spaţiu de penitenţă ca pe cea mai tandră irealitate. Atât de săracă ne fusese până atunci viaţa laolaltă şi atâtea făgăduinţi ale viitorului pieriseră o dată cu încarcerarea mea, încât irealitatea despre Dânsa îmi făcea bine şi mă elibera de orice spaimă.

Într-o astfel de stare de năucitoare beţie, cu doar nălucirea închipuind-o pe Dânsa proiectată în mine ea într-un continuu flux de flăcări patetice, iluzia Dânsei mi-a apărut de-aievea dincolo de gard, cu faţa lipită de golul dintre şipcile încrucişate, urmărindu-mă şi căutându-mi privirea cu lăcomie oarbă. Nu mai nebun să fi fost ca să pot crede că e Dânsa cu adevărat, cea vie (Poftim,

necredinciosule, atinge-mi rănile, aşteptările, şi te convinge!), am preferat nebunia cealaltă, că eu o văd necontenit şi peste tot, fixată statornic pe globul ochilor minţii şi reconstituită fără greş din infinitezimale particule de lumină, şi că la fel voi vedea-o mereu, cât va dura întemniţarea mea, şi-n consecinţă i-am cerut santinelei să mă ducă înapoi în celulă, mi-era suficientă claustrarea din celula populată cu fantasma Ei multiplicată până la refuz, n-aveam nevoie de încă una la lumina zilei.

Şi totuşi mă înşelaserăm, Dânsa fusese, cu adevărat Dânsa!

Tot peste ani aveam să aflu că au smuls-o de acolo cu forţa, cum sta cu mâinile încleştate pe şipcile de lemn, noaptea întreagă au ţinut-o ţintuită pe un scaun şi au chinuit-o cu întrebări peste întrebări, îi găsiseră în poşetă fotografia mea şi s-au lămurit pentru cine venise acolo.

Iar în dimineaţa următoare m-au dus din nou a interogatoriu, interogatoriu special, anchetatorul arăta ca o fiară turbată, un singur lucru nu pricepea – cum de comunicaserăm eu cu Dânsa, prin ce complice, prin ce misterioasă metodă?!

Nefericitul, de unde să ştie el, cum să priceapă el, că Dânsei îi era suficient să se aşeze, acasă la noi, jos pe podea, cu spatele lipit de perete, cu privirile pierdute în gol, concentrată pe acel gol ca pe un haos născător de altă lume, invocând numele meu, invocând fiinţa mea, şi eu apărându-i, şi eu vorbindu-i, şi eu arătându-i pe ce drum să se îndrepte către mine, şi Dânsa ridicându-se ca în transă şi pornind, răspunzând la chemările mele oriunde m-aş fi aflat, peste mări şi ţări, peste indiferent ce fel de obtuzităţi şi interdicţii, Dânsa ar fi trecut ca Hristos peste ape şi ar fi trecut ca Hristos prin ziduri şi ar fi ajuns, cu o astfel de facultate magică era Dânsa înzestrată.

Copila se va naşte după nouă ani…

I?

Obişnuit, se aşază la picioarele mele (câinele Dicky) şi-şi lipeşte botul de vârful încălţării pe care se nimereşte s-o

port la ora aceea. Leneveşte sau dormitează, n-are importanţă, e încredinţat că nu voi dispărea de lângă el fără să mă simtă. Iar dacă mă ridic de la masa de lucru, pentru a-mi căuta (măsurând odaia şi futnând) firul călăuzitor prin labirintul de obsesii, el se preumblă o dată cu mine şi-mi respectă suferinţa, nu: ice nimic. Dar dacă mă refugiez în bucătărie, ca să fac un ceai şi să-l beau, el ocupă scaunul de-alături şi
1nă îndeamnă să-i vorbesc, nu suportă singurătatea şi Meerile fără motiv. Indiferent despre ce-i vorbesc, discursurile mele nefiind în realitate decât furii şi revolte contra limitelor ce-mi îngrădesc munca, el mă ascultă foarte concentrat şi, uneori, chiar clatină din cap a dezolare şi amar, cu aerul că mă înţelege oerfect, deşi incapabil să-mi ofere vreo soluţie salvatoare. Numai asupra somnului convenim deopotrivă ă-i singurul remediu posibil, chiar dacă de prăbuşire în uitare de numai o noapte, îşi ia binenţeles coltucul de pâine sau bucata de morcov care se constituie ca ivzerve ale unei eventuale înfometări forţate şi urcă la etaj o dată cu mine, el îşi are culcuşul pe coridor, eu las totdeauna uşa dormitorului deschisă, şi astfel ne ocrotim unul pe altul pe toată durata morţii nocturne, dacă admitem că şi somnul câinilor e tot un pre-act al trecerii definitive în nefiinţă.

Doarme şi acum câinele Dicky, şi tot la picioarele mele, şi lumina lămpii din tavan îl învăluie ca o aură strălucitoare, peste luciul părului său ca mătasea, dintre petele de alb cu negru care-l înnobilează ieşind îndeosebi în evidenţă dubla cruce dungată de pe frunte. Numai că, de astă dată, câinele Dicky, visează. De-ar fi un somn obişnuit, cu vise obişnuite, goana lui prin parc după păsări zburătoare sau joaca lui cu alţi semeni de-ai săi, n-ar fi de ce să mă tulbure şi să mă intrige. Dar câinele Dicky geme în somn şi plânge, nu-i un simplu vis urât, câinele Dicky este chinuit de coşmar. Şi dacă şi câinii au coşmaruri, ce fel de lume este asta în care nici măcar celelalte vieţuitoare ale pământului n-au fost iertate de pedepsitorul Dumnezeu?

— E noapte şi e frig, seniori

Şi ce este atunci coşmarul – o manifestare a vinovăţiei ne judecate şi necondamnate de instanţele în drept, la lumina zilei, sau o năpustire a forţelor din subconştient contra ultimei oaze de puritate existând în noi şi prin care conştiinţa mai speră să se apere la Judecata de Apoi? Şi ce susţine psihanaliza în acest caz, cum e mai sănătos deci – să lăsăm subiectul să-şi consume coşmarul până la capăt, numai aşa eliberându-se, pentru a-l oferi apoi seriei viitoare de coşmaruri, sau să trezim subiectul din somn, chiar şi brutal, pentru a-i neutraliza astfel memoria, spălându-i deci creierul, operaţie care nu se deosebeşte cu nimic de spălarea creierului la care suntem supuşi în mod constant, desigur cu alte metode, şi tot la lumina zilei?

Gândeam toate acestea, aproape cu cinism, în timp ce urmăream atent convulsia de câteva secunde, dar (are mie mi se părea că durează de ceasuri, a bietului trup al câinelui Dicky. Fiindcă întregul său organism participa, sau era nevoit să participe, la seismul lăuntric, de parcă reţeaua de nervi ar fi primit fără încetare şocuri electrice din sursa creierului-magistru. Labele din spate arătau înţepenite, pe când cele din faţă se mişcau spasmodic, dar inegal, fiecare ca sub presiunea altei comenzi bizare. Nici suprafaţa pântecului nu era scutită de semnele acelei panici cu neputinţă de stăpânit, şi mi se păreau asemeni acceselor lui de vomă, pe trezie, când se chinuia să elimine cine ştie ce venim alimentar. Greul se concentra însă pe j, iobii ochilor, care se zbăteau pe sub pleoapele grele t-a într-o beznă compactă şi oropsitoare, cu spaima desigur că va rămâne pe vecie prizonier al beznei. Şi gemea, plângea, incapabil să articuleze sunetele lui obişnuite de alertă sau de cerşire după ajutor, identificându-se în felul acesta cu o fiinţă umană neajutorată şi a nimănui.

Cel puţin de-aş fi avut la îndemână aparatele de control, cele mai sofisticate de ultimă oră, electrozi la suprafaţa pielei sau minuni tranzistorizate introduse sub piele, pentru a-i verifica sistemul cerebral şi pentru a-i desena

seismograf ic dezordinea interioară, eventual să fotografiez imaginile care i se vor l'i proiectând pe ecranul secund, scoţându-l (acestea)

I în ordinea firii lui canine şi torturându-l cu sadism, pentru a descifra cât de cât între ce capcane de iad se află prins ori pentru ce nelegiuri plăteşte cum plăteşte.

Dar eram eu însumi neajutorat, nici ştiinţa n-ar fi reuşit să dezlege mai mult din ghemul de enigme care-l acaparase, oare ce aş fi putut inventa în locul complexului oedipian sau al complexului vinovăţiei, pentru neamul câinesc, prin care să-mi explic măreţia şi decadenţa subconştientului acestui domn Dicky?

Şi m-am hotărât, ignorant şi neputincios, să-l trezesc din somn. Uşor, cu imensă tandreţe şi delicateţe, mângâindu-l alene pe creştet, alintându-l şi vorbindu-i în şoaptă ca unui copil bătut de umbre:

— De ce gemeai, de ce plângeai, cu cine te băteai, cine te-a bătut, sau ce altceva ai visat, pe Dânsa ai visat-o, pe mine m-ai visat, de rău, de foarte rău? spune, omule, ce se petrece cu tine?

Se mulţumeşte să-mi lângă mâinile pe rând, e dovada cea mai peremptorie a afecţiunii şi a lealităţii sale, după care mi se urcă pe genunchi şi-şi propteşte botul pe muchia mesei, consideră cu mare interes obiectele de pe masa mea de lucru, pare bucuros că toate sunt la locul lor şi că Dumnezeu deci există, fiindcă Dumnezeul lui se localizează pe masa mea de lucru, şi e bine, e foarte bine, cine vorbea în casa asta de coşmaruri...?

18

— E ora, i-am spus, vom avea mult de mers! Dânsa dorise această evadare, odaia în care locuiam ne sufoca. Dar se pregătise ca pentru o călătorie de durată, îi bănuiam dorinţa secretă de a nu mai reveni. Altfel nu-mi explic brusca şovăire care pusese stăpânire pe Dânsa, de cum s-a ridicat din fotoliu, privirea umbroasă cu care considera lucrurile din jur. S-a răsucit de câteva ori locului, de parcă ar fi căutat ceva de negăsit sau, poate, de parcă şi-ar fi luat

rămas bun de la toate.

Ziua se anunţa fierbinte, ne aflam în toiul unei veri toride. Aveam, fiecare, câte un simplu bagaj de mână, cu doar strictul necesar. Dânsa îmbrăcase o rochie roşie de pânză topită, părul de culoarea mierei şi-l lăsase revărsat peste umeri. S-a mai oprit un timp în dreptul oglinzii, dar mai puţin pentru a se aranja, pentru a se contempla, cât mai degrabă pentru a se confrunta cu Sine, cea îndepărtată şi străină. O înţelegeam foarte bine, orice fugă de undeva către altceva este mai presus de toate o fugă de tine însuţi.

Tocmai dam să mă strecor pe lângă Dânsa, spre ieşire, când mi-am amintit că uitaserăm să iau şi sacul Ei. Întârziere de numai câteva clipe, Dânsa n-avea de ce să se îngrijoreze. Dealtminteri, am şi auzit-o coborând cele câteva trepte până la ieşire, deschizând uşa spre stradă şi aşteptându-mă să revin. Am revenit, am închis uşa cu cheia, mi-am trecut sacul Ei în mâna stângă, mai uşor.

— Chiar vrei să mergem tot drumul pe jos? am întrebat-o, dar Dânsa nu mai era.

Mă izbise în plin zăpuşeala zilei, absenţa Ei n-avea de ce să mă contrarieze încă. O fi pornit înainte, mi-am zis, deşi singura cale pe care s-ar fi putut îndrepta era pustie. După cum şi calea dinapoia mea, la fel de pustie, Dânsa nu se zărea pe nicăieri. Doar arşiţa care plutea valuri-valuri pe deasupra asfaltului, până şi strălucirea exorbitantă a soarelui se năclăia pe încetul, toate ale realităţii imediate îşi pierduseră orice contur.

Nicio singurătate nu mi s-a părut mai ucigaşă decât aceasta în care, o dată cu dispariţia Dânsei, dispăruse şi propria mea raţiune de a fi. Am strigat-o pe numele Său, mărind pasul, aproape gonind şi din nou am strigat:

— Pentru Dumnezeu, stai, opreşte, unde te duci, unde eşti?

Dar tot n-o vedeam, privirea mea nu reuşea să răzbată prin pânzele de pulbere şi de ceaţă care mi se aşezau dinainte. Şi caldarâmul se făcea din ce în ce mai moale, aerul se rarefia, materia se dilua, nici despre mine nu mai

aveam conştiinţa vreunei consistenţe, deveniserăm la fel de fluid şi de incert ca însăşi atmosfera leşioasă prin care înaintam împleticit şi orb, şi fără alt scop, cu toate instinctele în mare dezordine, decât acela de a o redescoperi pe Dânsa, indiferent în ce altă condiţie umană, numai Ea să fi fost.

Pe-aici ar fi trebuit să fie clădirea Poştei, îmi spuneam, şi dincoace – Teatrul, Opera, Palatul, iar între de – case, magazine, blocuri, şi răscruci de străzi, şi scuaruri, şi Şcoala de balet, şi două statui, şi două fântâni arteziene. Îmi spuneam oare cu adevărat, sau până şi cuvintele sunau în mine moarte, fără ecou, şi cui adresate, pentru cine rememorate?

Nimic însă, nimic din ceea ce obscura mea memorie reţinea cu fidelitate, dispăruseră toate o dată cu oamenii care le vor fi populat, le vor fi frecventat. Străbăteam deci acel spaţiu ca pe un desfrâu de vestigii ale unor noţiuni abstracte, obişnuita larmă a oraşului devenise muţenie de piatră, eu însumi deveniserăm supoziţia abstractă a celui care fuseserăm cândva

19

Ce dezamăgire pentru profani, când zeii decid ca două mari spirite să se întâlnească! Spre exemplu, James Joyce şi Marcel Proust – la un dineu literar. Formula „dineu literar”, printre altele, mi se pare într-un fel desuetă, ţinând de alt veac şi de alte moravuri, evident alese, dar nu despre asta e vorba.

Aşadar, Proust îl întreabă pe Joyce: „Vă plac trufele?” „Da, răspunde autorul lui «Ulysses», trufele îmi plac foarte mult!”

Şi gata, unica întâlnire şi comunicare dintre cei doi „monştri sacri” ai secolului 20 a luat sfârşit…

20

Şi totuşi, iată, am deosebit deodată o făptură venind către mine, mai mult o pată pământie, umblătoare, fireşte că deocamdată fără identitate, puţin îmi păsa, era totuşi o certitudine, certitudine (mai ales) floarea roşie pe care o

ţinea lipită de piept ca pe o emblemă.

L-am acostat imediat, cu vehemenţă:

— Ce se întâmplă, domnule? unde a dispărut oraşul, domnule, locuitorii oraşului unde sunt? şi dumneata cine eşti, domnule, încotro te-ai pornit şi ce cauţi? floarea asta, domnule, cui anume i-o duci?

Dar omul n-avea trup, n-avea faţă, peste ceea ce ar fi trebuit să-i fie faţa purta o mască de pământ ars, şi nici semne de orbite prin care să vadă, nici orificiul vreunei guri prin care să vorbească, a trecut pe lângă mine ca o umbră. N-am avut puterea să-l urmăresc cu privirea, pot doar să jur că s-a mistuit şi el, cu floare cu tot, în pulberea stăpână peste noi, dar nu m-a interesat, nu m-a impresionat, dispariţia Dânsei mă durea mai mult decât starea de jale în care ajunsese oraşul, decât îngheţul care-i cotropise văzduhul şi locuitorii.

Fiindcă, într-adevăr, acum era foarte rece, un îngheţ constant, decisiv se abătea asupra mea din cer, din pământ. Mă întrebam cum o să reziste Dânsa la asemenea îngheţ doar în rochia de pânză topită, şi de ce nu m-a aşteptat să facem drumul împreună, şi-n ce altă ordine a firii se va fi aflând?

Şi din nou am strigat-o pe numele Său, asurzitor am strigat-o şi suflându-mi către toate zările sufletul fierbinte, suflarea mea s-o atingă şi s-o ocrotească. Suficient, acum, la această nouă invocare sub văzduhul îngheţat, prin pustiul paralizat, Dânsa, din necunoscut, să şi apară lângă mine – sfioasă, umilă, pe deplin încredinţată de vinovăţia Ei, neînstare să se apere ori să-şi ceară iertare.

— Ce-i cu tine, m-am răstit la Dânsa, încotro te-ai pornit fără niciun Dumnezeu, nu ne-am jurat unul altuia să mergem peste tot mereu împreună, şi la bine şi la rău?

S-a lipit de mine cu mare tandreţe, o simţeam lângă mine delicată, subţire, unduioasă, ca într-o plutire de dans.

— Mi-a ieşit cineva înainte cu o floare în mână, a răspuns, am crezut că eşti tu şi m-am lăsat dusă în ispită, dar nu erai tu, şi m-am rătăcit şi n-am mai.

ştiut pe -ce drum să apuc înapoi, dar te-am auzit cum mă strigai, şi numai aşa am putut să mă orientez, Drin ce mare cumpănă am trecut, şi ce focuri de iad erau gata să mă înghită, sunt tare fericită că te-am regăsit, ia-mă cu tine şi du-mă acasă, nu mai vreau să plec nicăieri!

Continua să stea în dreptul oglinzii, dar nu pentru a se aranja, pentru a se contempla, ci mai degrabă pentru a se confrunta cu Sine, cea îndepărtată şi străină, în timp ce eu, cu sacul Ei de voiaj în mână, aşteptam să se decidă o dată să plecăm din odaia care ajunsese să ne sufoce.

Iar dimineaţa, când s-a trezit din somn, cel dintâi lucru pe care l-a văzut a fost floarea roşie lepădată la baza oglinzii, pe covor, şi s-a întors către mine, a zâmbit şi mi-a zis:

— Acum eşti convins că nu te-am minţit… *7*

21

Să te aşezi temeinic într-o perfectă ordine interioară.

Să-ţi păstrezi cugetul neclintit ca pe o armură de săbii cu vârful în sus.

Să te refuzi tuturor superstiţiilor care cultivă monştri.

Să nu accepţi să-ţi între în celula existenţială niciuna din spaimele de milenii ale omului.

Să creezi neşovăit că viaţa şi opera ta au trebuit şi vor trebui cuiva.

Să răspunzi la întrebările Sfinxului mai înainte ca acesta să le fi gândit.

Să respingi fără cruţare orice formă de îngenunchere a condiţiei umane.

Să visezi până la ultima suflare că dincolo de orice sfârşit începe mereu altceva.

Să iubeşti fără să te aştepţi că ţi se va întoarce vreodată iubirea.

Să înveţi să arzi numai pentru acele idei care au darul să deschidă orice porţi interzise până la tine.

Iată un prim decalog de reguli fundamentale cu ajutorul cărora, dacă le voi respecta cu sfinţenie, nu voi îngădui neantului să mă înghită de tot…

22

Până-n ultima clipă, chiar dacă atins pragul spre Dincolo şi chiar dacă lumina călăuzitoare spre Dincolo deja înfiripându-se, Dânsa a aşteptat să vadă tipărită această carte.

Sigur, eram conştient, n-ar fi fost decât semnul unei clipe, dar durata, eternitatea adunate, concentrate în conţinutul acelei clipe unice, inconfundabile, irepetabile, de parcă Dumnezeu însuşi s-ar fi coborât anume să ne atingă frunţile cu benefica lui aură divină, ca într-o nouă sacră cununie, repurificaţi, reintroduşi în condiţia de pregătire a altei geneze. Şi demiurg – eu, demiurg – Dumnezeu, egali, în sfârşit, fără frică şi fără reproş, am fi renunţat deopotrivă la mizerele noastre orgolii de creatori, numai pentru a o convinge că este şi Dânsa parte din întregul acestei cărţi, spre a nu trece Dincolo singură.

Dar n-a apucat, circumstanţele s-au dovedit nemiloase. Cineva trebuia să pună o stampilă, stampila de rigoare întârzia. Astfel că amândoi aveam să fim frustraţi de bucuria şi de emoţia înmânării primului exemplar fiinţei care, singura de pe lume, ar fi putut depune mărturie despre muncile sisifice la cartea respectivă. Mi-era greu să mai şi intru în spital, s-o tot mint despre ce mint doctorii şi despre stadiul în care se află cartea la tipar. Cartea se afla, într-adevăr, la tipar, culeasă, paginată, un semn doar şi maşinile s-ar fi pornit.

Prea târziu însă, tot ce-am mai câştigat a fost ca pe lista morţilor cărora cartea le şi era dedicată (Mama dintâi, Mama de-a doua, Sora, Fratele, Tata) să înscriu, ca pe o piatră funerară, şi numele Dânsei.

Vă întreb totuşi – cu asta şi cu atât îi pot eu absolvi de vinovăţia lor, mă pot eu socoti absolvit de toate umbrele cu câte i-am umbrit viaţa…?

23

Doamne, ce o să faci Domnia-Ta cu toate aceste milioane şi milioane de cărţi, în toate graiurile pământului, câte s-au scris până azi şi câte se vor mai serie până ce va binevoi

Cineva (din demenţă, din amuzament) să termine o dată cu planeta asta neasemeni cu oricare alta din galaxii, şi cărţi care se tot adună de veacuri şi spre alte veacuri (o!) pe masa de lectură a Domniei-Tale, şi de a căror soartă (a cărţilor) în bună măsură eşti răspunzător, fiindcă Domnia-Ta i-ai împins pe toţi autorii lor (ai cărţilor) spre această diavolească îndeletnicire şi tot Domnia-Ta ai cultivat în fiecare dintre ei (dintre autori) speranţa că merită să-şi dea sufletul pentru cărţile pe care le scriu şi speranţa că numai aşa se vor mântui, ce te vei face aşadar Domnia-Ta, Doamne, când te vei afla singur faţă în faţă cu aceste cărţi şi asaltat de de şi sufocat de abundenţa lor în valuri, cum te vei apăra şi cui vei cere ajutor, câtă eternitate îţi va trebui ca să le termini pe toate şi ca să le judeci, care dintre de, adică, să supravieţuiască şi pentru care altă omenire să mai supravieţuiască, îţi place, Doamne, pedeapsa la care te-au osândit propriii ucenici...?

24

Câinele Dicky este un om îngrozitor, nu-l mai pot dezlipi de lângă fereastră. Fereastra de deasupra casei scărilor, pe aproape cât jumătate din perete, de la înălţimea căreia poate să cuprindă întreaga mişcare a încrucişării străzilor, zace cu botul pe labe şi urmăreşte mişcarea străzilor, neclintit. Nu-l interesează maşinile, căruţele, bicicletele sau coloanele de soldaţi (e pe-aproape o unitate militară de specialitate, care se tot agită în fel şi chip), nici copiii sau semenii proprii, a ajuns să deosebească şi bărbaţii de femei, numai siluetele femeilor îl interesează. Şi nici acestea în general, ci doar una singură, silueta unei Doamne în roşu, delicată, subţire, ca de trestie legănătoare, cu păru-i galben revărsat în valuri pe umeri, cum s-ar desena pe oricare din drumurile posibile ale întoarcerii acasă.

Ar recunoaşte-o dintre mii de alte siluete străine, chiar dacă învălmăşindu-se pe acelaşi drum, de parcă formidabila lui facultate de a recunoaşte numai după miros ar putea să străbată prin ziduri şi pe distanţe nemăsurate

până la Dânsa. Privirea îi este foarte atentă şi permanent iscoditoare, nelăsând să-i scape nimic, nicio altă apariţie pe traseele urmărite. Şi uneori se agită, scânceşte, emite sunete de nedesluşit, imposibile, un fel de amestec de beţie şi plâns, de frenezie şi deznădejde, se va fi înşelat desigur.

Sigur că-n realitate e vorba de altcineva, dar el nu are de unde să ştie că s-a înşelat şi ţipă la mine, şi mă cheamă, şi se năpusteşte asupră-mi, şi-şi înfige colţii în mâna mea:

— Vine, se întoarce, eu am văzut-o, haide s-o vezi şi tu!

Şi sunt nevoit să mă eliberez de panica lui molipsitoare, şi ţip la rându-mi către el, tulburat, înspăimântat:

— Dar înţelege o dată, domnule, că zadarnic o mai aştepţi, Dânsa n-are cum să mai revină, doar de mii de ori ţi-am explicat că de-acolo unde-i dusă acum nu există întoarcere, chiar vrei să mă înnebuneşti?

Şi nu mai sunt în stare să-i suport privirea, simt că mă urăşte, mă duşmăneşte, deşi n-are curajul să mi-o spună de la obraz, atât spune:

— Eşti un om rău! şi-mi întoarce spatele, se refugiază în bezna de sub servantă, de unde doar ochii îi sticlesc a venim şi a ură, continuând să bocească înveninat: Rău, rău, cel mai rău şi neom dintre toţi neoamenii pe care i-am cunoscut în viaţa mea de câine!

Şi asta mă doare mai mult decât dacă m-ar sfâşia în bucăţi fără milă, de ce numai eu să-i înţeleg desperarea şi el niciodată pe a mea, şi cine-i dă lui dreptul să-şi măsoare dragostea faţă de Dânsa cu dragostea mea faţă de Dânsa? Ori crede cumva că aceeaşi fatalitate ne paşte pe amândoi, el ridicat la rangul de om şi eu coborât la rangul de câine, ceea ce, în fond, ne-ar condamna la acelaşi soi de infern? Şi ce simplu ar fi să sparg geamurile prin care se tot uită de dimineaţa până seara, oglinzile în irealitatea cărora o caută fără încetare, să dau de pământ cu toate lucrurile câte o evocă, şi să arunc, să dau de pomană, să ard veşmintele pe care le-a îmbrăcat, garderoba în care le ţin încuiate!

Simplu, desigur, dar cu neputinţă, cel dintâi care ar muri de jale şi de prea insuportabilă însingurare ar fi însuşi

câinele Dicky. Eu aş avea-o pe Domnişoara W., el – pe nimeni; mie mi-ar rămâne compensaţia cărţilor, a sterpelor iluzii legate de acestea, pe când lui – nimic. Şi asta de asemeni mă înfurie, convingerea secretă că jalea, însingurarea lui sunt mai de necuprins decât ale mele, şi-i declar cu umilinţă:

— Nu eu sunt rău, băiete! Dumnezeu e rău, înfruntă-te cu el, cere-i lui socoteală!

Dar ce înseamnă să ceri socoteală unui Dumnezeu despre care n-ai niciun concept, nicio reprezentare, sau, dacă ai totuşi o reprezentare, un concept, de ar trebui comparate cu ale altui Dumnezeu, Dumnezeul câinilor?

Dilemă -care cel puţin mie mi se pare traumatizantă, paralizantă, nicio mirare dacă domnul Dicky m-ar dispreţui şi mai mult, s-ar întoarce definitiv cu faţa de la mine şi refuzând orice dialog cu mine. Îl cunosc foarte bine, nu-i el omul care să-şi trădeze sistemul de valori morale. Drept care, intuindu-mă foarte exact, şi mârâie a silă şi a deşertăciune:

— Tu eşti Dumnezeul meu!

Dar asta sună mai degrabă a învinuire, a sentinţă fără apel, ca un fel de concluzie a absurdităţii, a inutilităţii oricărei discuţii (ce se mai poate discuta cu un Dumnezeu incapabil ca mine, care nici măcar nu-ţi poate nutri iluzia despre întoarcerea morţilor printre vii?), şi-şi mlădiază şira spinării ca să iasă afară de sub servantă, trece pe lângă mine indiferent ca pe lângă imaginea a ceva de nimic.

— Unde te duci?!

Nu-mi răspunde, e atât de mohorât şi de ferecat în sine, confecţionat parcă numai din umbre şi din dezolări, iar picul de suflet potrivit căruia se mişcă părând la rându-i la fel de abstract, ca de maşinărie oarbă, încât mi-e teamă să nu se sinucidă...

25

Aproape toţi exegeţii lui Montherlant, fie că-l aplaudă, fie că-l contestă, pentru viaţa lui, pentru opera lui, subliniază o anume identitate virtuală între marele dramaturg şi regele

Ferrante din „Regina moartă”. Nimic senzaţional în asta, nu există creator care să nu se fi strecurat cu o cât de infimă parte a fiinţei sale, a conştiinţei sale într-unul din personajele sale, şi căruia să nu-i placă să creadă că va dăinui prin acesta.

Dar destinul lui Montherlant este supus judecăţii posterităţii (oare pentru a-l salva de pedeapsa uitării, de altă pedeapsă?) o dată cu această replică finală a regelui Ferrante: „O, Doamne al meu, în scurtul răgaz ce-mi rămâne, înainte ca sabia să se rotească asupra mea şi să mă doboare, fă ca sabia să taie cumplitul nod de contradicţii din mine şi astfel, cel puţin o clipă, înainte de a înceta să exist, să aflu în sfârşit cine sunt!”

Henry de Montherlant s-a sinucis, după cum se ştie, folosind deopotrivă fiola de otravă şi revolverul, pentru ea să nu rişte nicio întoarcere într-o lume eare-J detesta, pe care o detesta.

Dar clipa? vă întreb. Ce i-a fost dat lui Montherlant să afle în clipa aceea despre sine, şi cine o să ne spună vreodată adevărul despre revelaţia acelei clipe?

26

A mai încercat o dată să se sinucidă câinele Dicky, şi tot din cauza descompletării olimpului propriu de zeităţile pe care le adora. Atunci – plecarea Copiilor din casă, fiecare la casa lui. Până ce s-a obişnuit cu ideea că plecările de acest fel au şi întoarceri, Copiii deci revenind la răstimpuri, şi câinele Dicky dând casa peste cap de bucurie. Sau Copiii chemându-l la telefon, da, la telefon, şi câinele Dicky deosebindu-i prin receptorul lipit de ureche pe fiecare cu glasul său, regăsindu-şi astfel calmul, seninătatea. N-a fost deloc uşor, pentru Dânsa îndeosebi, să-l salveze din repetatele lui tentative de sinucidere. Cum se arunca dement înaintea maşinilor şi a tramvaielor, ştiind bine că maşinile, tramvaiele sunt ucigaşe, doar fusese martor la destule accidente – cu victime oameni, cu victime câini î

Mă întreb, aşadar, la ce forme de sinucidere, în interiorul casei, îl va duce mintea? Se va lăsa oare electrocutat la

vreuna din prize sau va face greva foamei până la deznodământul fatal, va roade tubul de la aragaz ca să moară asfixiat sau se va ascunde pe undeva de negăsit, ceea ce nu i-ar fi atât de greu în casa asta plină de unghere tăinuite, şi tot asfixiat, upuizat de foame şi de sete să moară?

Mi-e frică să-mi imaginez toate soluţiile la care ar putea să apeleze, de la un câine ca domnul Dicky te poţi aştepta la cele mai extreme contraziceri ale gândirii lui de câine, creier labirintic şi absolut uluitor în actele lui de decizie aproape umane, şi de aceea mimându-le oamenilor nu în primul rând instinctele, fiind mult prea sătul de ale sale, cât erorile foarte conştiente. Mi-e frică deci să dau frâu imaginaţiei şi nu neapărat fiindcă domnul Dicky ar putea să preia de la mine exact ce gândesc în această clipă (despre electrocutare, despre asfixiere), ci fiindcă, împotriva chiar a raţionalităţii amândurora, destinul s-ar şi pune în mişcare şi ar sancţiona în consecinţă, împingându-l la sinucidere indiferent cum, şi strig la el:

— Domnule! te rog, domnule! o să mă spânzur, domnule, dacă şi tu vei continua să-ţi baţi joc de mine! şi-l implor, şi-l ameninţ, numai din nevoia de a-mi împărţi pustiul cu cineva, numai din nevoia de comunicare eu cineva, sperând că încă n-a atins culmea paroxismului câinesc, să urle (adică) de unul singur la stele sau să hăulească a cobe. Te rog, domnule, fie-ţi milă de mine, domnule!

Nu! Deocamdată pare nehotărât, oscilând între a-şi căuta alt loc de refugiu, să nu mă mai vadă, şi de a face noi investigaţii prin tainele casei, convins poate că Dânsa s-a claustrat de bunăvoie cine ştie pe unde şi că se joacă de-a v-aţi ascunselea cu el.

N-ar fi pentru prima oară când face astfel de investigaţii, de la etaj ia subsol sau invers, fără altă memorie decât a Dânsei, a imaginii Sale, a mirosului impregnat în rochiile Sale. Fiindcă de fiecare dată cercetează casa ca pe un teritoriu necunoscut, strecurându-se peste tot, amuşinând peste tot şi cerind să i se deschidă valize, dulapuri, sertare,

lăzi, partea de garderobă mai ales în care veşmintele Ei înşirate pe bara transversală prefigurează neînchipuit de multe siluete ale Dânsei, fiecare în altă rochie sau taior, blană sau pardesiu, toate într-o amăgitoare unitate corporală care-l ameţeşte şi-l derutează până la demenţă. Şi-atunci plânge, şi se gudură, şi scheaună, şi strigă pe limba lui către misterul care i se refuză şi care nu acceptă să se recompună în fiinţă vie.

Mă doare sufletul pentru el de câte ori îl constat în astfel de stări deplorabile, şi totuşi l-aş prefera aşa decât dus cu mintea spre alte meleaguri. Nu însă, niciodată nu voi scăpa de ceea ce frica dospeşte în adâncul din mine şi anunţă, câinele Dicky se opreşte deodată pe pragul treptelor care duc spre ieşire, nici măcar nu-mi acordă graţia de a mă privi în ochi, se află cu spatele la mine.

— Plec! spune. Mă duc s-o caut în toată lumea! şi glasul lui e plin de lacrimi şi de mânie. Deschide-mi uşa să ies!

Dar asta-i totuna cu a se sinucide fără echivoc, decizia lui pare implacabilă şi fără echivoc. Singur noaptea pe străzile Capitalei, şi rătăcind pe străzi în căutarea unei fantasme, şi riscând să fie strivit de maşini, şi riscând să fie bătut cu pietre de cei pe care i-ar chestiona ce drum duce spre lumea de Dincolo. I-o şi spun, cu tonul cel mai cuminte, ca un bolnav care-l înţelege bine pe semenul său la fel de bolnav:

— Dragul meu, eşti nebun, eşti cel mai senzaţional nebun pe care l-a putut naşte lumea asta ieşită de multă vreme din ţâţâni, cum de-ţi închipui că vei reuşi vreodată să ajungi în lumea de Dincolo?!

Se uită de astă dată în ochii mei, cu privirea lui teribilă de judecător divin, de posesor unic al neştiuturilor universale şi al cheii capabile să le dezlege. Şi mi-e conştiinţa încărcată de prea multe fărădelegi, ştiute numai de mine şi până acum nepedepsite, ca să mă mai încarc şi cu fărădelegea de a interzice unui câine să cunoască plăcerile neantului.

— Bine! îi spun, şi să te ierte Dumnezeu pentru că mă

laşi singur, „adio, şi dacă-i adio – atunci pentru totdeauna adio!”

Cobor o dată cu el până la uşa de la intrare, vâr cheia în broască şi dau să răsucesc cheia în broască de două ori pentru a deschide, dar e ca şi cum aş folosi o cheie falsă, e ca şi cum aş încerca să deschid cu cheia mea o uşă străină, materia mi se opune, materia nu se vrea smulsă din raţiunea pentru care separă un univers de alt univers, ce Dumnezeu se întâmplă…?!

27

Sunt, de ia o vreme, torturat de ispita de a mă furişa, noaptea, în tipografia unde mi se tipăreşte cartea, să-mi fur propriul manuscris şi să-l ard până la ultima filă. Mă trezesc uneori, de-aievea, dinaintea ochilor cu reprezentarea acestui manuscris în chip de obscură făptură materială, cum îmi reproşează că m-am lepădat prea uşor de taina lui sacră şi l-am aruncat în lume spre judecata celor de rând.

Perfect, s-ar putea întâmpla să fie o mare eroare, încă una din erorile de neiertat ale vanităţii mele scriitoriceşti, prin care mă iluzionez că voi dura în istorie. Dar în ce măsură e mai mică eroarea lui Dumnezeu, despre care am fost învăţaţi că l-a creat pe om şi l-a blestemat să rătăcească prin labirintul cunoaşterii până la Viaţa de Apoi?

O, ce naivă şi fragilă consolare!…

28

Ce Dumnezeu deci se întâmplă, sau care alt Dumnezeu ne stă amândurora împotrivă? Deşi puţin mai interesează acum gândul şi voinţa câinelui Dicky. Acum e în joc propria mea libertate. Fantezia mea

— Blocată, inteligenţa mea – claustrată, ce fel de joc e ăsta, cine-şi îngăduie să se joace cu singurătatea mea cum se joacă?

— Suntem prizonieri, băiete, de-aici nu se mai poate evada, şi ne vom da cu capul de pereţi împreună, vom urla împreună, înţelegi? Lumea de Dincolo s-a localizat aici, ăsta ne este la amândoi infernul. Şi Dânsa şi-l petrece tot aici, deolaltă cu noi, înţelegi?

Da, câinele Dicky înţelege foarte exact conţinutul noului adevăr care ne-a prins în capcană, are măsura foarte exactă a noii noastre subordonări faţă de neantul în care a dispărut Dânsa.

Altfel, arată destul de calm câinele Dicky, revine la parter unde-l urmez şi cu o linişte resemnată începe să scoată de prin toate ascunzişurile numai de el cunoscute o sumă de lucruri bizare, dintru început mi se par cu adevărat bizare. Dar, mai apoi, o să capăt adevărata lor semnificaţie – o rochie roşie şi o basma de caşmir, un ciorap-şosetă şi un pantof ros pe jumătate (bucuria lui de pe vremuri, când era pui şi-şi întărea dinâii rozând tot ce era de ros!), o pălărie de pai împodobită cu diverse panglici colorate şi o poşetă cu clapa de asemeni roasă, un pui de pernă şi un pieptene de fildeş, chiar şi o carte şi câteva foi răzleţe dintr-un carnet de care nu-mi amintesc să-i fi aparţinut vreodată Dânsei.

Face treaba asta foarte calm şi metodic, le rânduieşte într-o zonă aproximativ circulară chiar pe mijlocul odăii. Este de fapt un cerc invizibil, dar cu evidenţă dominat acum de spiritul Ei autarh, Dânsa prezentă în fiecare lucru ca într-o nemurire exhaustivă.

— Noii tangere circulos meos! rosteşte foarte ferm câinele Dicky şi se aşază pe patru labe, cu botul îndreptat spre uşa de la intrare, să păzească şi să aştepte alte semne…

29

Ştiam că va veni, şi Domnişoara W. A venit. Dar s-a apropiat numai până la marginea câmpului meu de percepţie, n-a îndrăznit să treacă mai departe. N-a îndrăznit ea, sau eu am fost acela care i-am interzis?

Întrebări fundamentale, răspunsuri paralizante. La fel de posibile amândouă – şi Domnişoara W. Să nu fi îndrăznit, şi eu să-i fi interzis! Dovadă că niciodată nu vom aparţine realităţii obiective, ci unei meta-realităţi care ucide prin imposibilitatea de a comunica unul cu altul. Dovadă că niciodată nu ne vom cunoaşte într-un plan pasional, ci

exclusiv într-unul cerebral, rece, infecund, sau fecund numai de himere. Dovadă că permanent se va aşterne între noi câmpul pustiu al percepţiei, devorator de orice speranţe şi aşteptări.

Iată de ce altceva mi se pare tragic, în măsura în care tragicul din idealitate poate fi mai concludent, mai teribil decât cel al vieţii curente! Dacă aşa vor sta lucrurile mereu – ce imagine voi căpăta eu despre Domnişoara W., şi Domnişoara W. (la rându-i) cu ce conştiinţă mă va recepta? Cert fiind că eu am convocat-o ca pe o salvare, ultima posibilă înainte de trecerea mea Dincolo? Dar Domnişoara W., venind de unde vine şi înnobilată de această aură incomparabilă, ce nevoie ar fi avut mai ales de unul ca mine?

N-are nicio importanţă, eu voi continua să stau zile şi nopţi, nopţile mai ales, cu privirile îndreptate într-acolo, şi nu de întrebările fără răspuns mă voi înfricoşa, de altceva mă voi înfricoşa: dacă şi Domnişoara W., într-o zi, va dispărea, în ce să mai cred atunci? Nu va fi acela sfârşitul-sfârşit, pragul peste care treci fără să ştii în ce alt spaţiu şi timp treci, şi uşa închisă înapoia ta definitiv, închisă de cine...?!

30

Celelalte cărţi, Dânsa le cunoştea încă din manuscris. Pentru simplul motiv că era de o curiozitate aproape tiranică, pe care zadarnic mă străduiam să i-o interzic până la întregirea cărţii. Profita de fiece absenţă a mea de-acasă, pentru a se lăcomi asupra fiecărei noi foi scrise. Nu era greu de observat că încălcase consemnul impus de mine, mişcările Sale sufleteşti urmau în bună măsură însăşi pătrunderea mai adâncă în tainele cărţii la care lucram. Iar uneori se demasca fără ezitare, ba chiar cu un zâmbet puţin sfidător, şi numai din dorinţa de a-mi oferi soluţii acolo unde lucrul meu se izbea de neputinţă.

Altfel, oricât de ciudat vi s-ar părea, Dânsa nu doar că mi-a protejat spaţiul de gândire şi de trudă efectivă la cuvânt, contra oricăror îngerinţe şi cenzuri străine, dar mi-a

fost şi colaboratoare activă. O colaborare, evident, pe planul ideilor, al sugestiilor, şi cu atât mai uimitoare în substanţa, în profunzimea lor, cu cât veneau de la o fiinţă dinafara laboratorului meu de creaţie. Probabil că asta se explică prin faptul convieţuirii noastre îndelungi, care îşi sublima datele intimităţii conjugale în fraternitate superlativă, de perfectă comuniune a două spirite care se recunoşteau unul într-altul. Ca un fel de Dumnezeu reciproc celuilalt.

De neînţeles însă pentru mine, care-mi proiectam personajele în anume relaţie mitologică, adesea chiar arbitrară şi paradoxală, sau, poate, foarte de înţeles prin vocaţia sa de femeie-foarte femeie, Dânsa era foarte geloasă pe femeile cărţilor mele. O intrigau secretele acestor femei, biografiile lor sentimentale, o intrigau şi-i devastau viaţa lăuntrică, se lăsa pedepsită de gândul că eu aş aparţine acestor ficţiuni mai mult decât realităţii Sale obiective.

Şi-atunci, o declar deschis, devenea fiară, exaltarea Ei depăşea orice limită şi, strivindu-mă cu patima Ei în valuri, striga către mine în mare deznădejde:

— Nu-i aşa că Eu, numai Eu sunt în toate?!

Şi iată că din nou mă gândesc la acel roman de odinioară, cum a fost gândită şi cum s-a transcris prima frază – „Ştiam că vei muri, dar mi s-a recomandat să nu ţi-o spun…”, asta cu zece ani mai înainte ca Dânsa să fie condamnată, nu doar că i-am presimţit sfârţitul, dar i-am dat şi răspunsul pe care niciodată n-aş fi vrut să i-l dau. Atât de exact, atât de osânditor…

31

De ce n-am curajul să spun tot adevărul despre mine, despre oamenii din preajma mea? Numai fiindcă mi-e teamă că oglinzile în care eu i-aş reflecta pe aceia să arate posterităţii mai puţin strâmbe decât adevărul cel mai adevărat despre ei, sau fiindcă, apăiându-i pe ei, mă apăr în fond pe mine de o judecată inconvenabilă chiar şi pentru pulberea ce vom deveni deopotrivă?

Nu! cred mai degrabă că-n locul unor amănunte scandaloase, chiar dacă necompromiţătoare întru totul, vreau cu orice preţ să pun semn de egalitate între om şi ideea care-l reprezintă. Şi-apoi ce interes ar putea să prezinte pentru viitorime micile meschinării ale unuia, ale altuia, aparţinând acestui timp, dacă aş sacrifica, în felul acesta, valorile morale de durată ale omului în general?

Există un adevăr secret, poate chiar sacru, misterios, asupra miezului ascuns în sâmbure. Dincolo de graniţa oricăror sentimente şi resentimente, este singurul adevăr pe care mă jur să-l slujesc...

32

Gândeam să nu-i spun nimic. Dânsa nu trebuia să ştie că fuseserăm aruncat pe drumuri. Mi-am impus, în consecinţă, cea mai dulce mască a nepăsării, era ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nicio nenorocire. Plecam de-acasă la aceeaşi oră cerută de program, reveneam ca de obicei pe la amiază. Inventam diverse necazuri pe care le-aş fi avut la slujbă, mă încărcăm cu tot felul de exasperări fictive. Jocul se desfăşura penibil şi absurd, greu de spus cât aş mai fi rezistat să nu explodez.

Trebuia totuşi să fac faţă obligaţiilor casei, mai ales Copiii să nu suporte şocul acestui divorţ cu stăpânii peste ştampilele orânduirii. O seamă de lucruri vândute pe nimica, şi mereu atent să nu li se observe dispariţia din casă. Şi încruntarea care mi se aşternea pe suflet ca praful în straturi compacte, şi Dânsa care nu înţelegea de ce mi-s tăcerile prelungi şi de ce-i ocolesc mereu privirea. Nu eram obligat să-i dau explicaţii, continuam să ţin ferecată în mine taina care mă durea ca o rană deschisă.

Dar pe dinafară jucam aceeaşi farsă grotescă, rătăcind cât era ziua de mare în căutare de lucru sau milogindu-mă de unul sau de altul să preia de la mine indiferent ce texte, originale sau numai stilizări de traduceri, pe care să le publice sub numele lor. Câţiva dintre aceştia m-au înşelat, reducând preţul până la cea mai inacceptabilă umilinţă. Iar pentru instituţii, întreprinderi, prin însuşi faptul că

fuseserăm dat afară din muncă, deveniserăm un caz suspect. E ceva cu domnul acesta, nu-i bine să ai de-a face cu domnul acesta! deşi nimeni nu se interesa dacă pe dreptate sau nu, cu formula asta îşi împăcau serviciile de cadre conştiinţa şi peste tot eram refuzat.

Păstram încă adresa oficială prin care eram trimis la „forţele de muncă”, dar ştiam ce li se oferise altora, cu ştiinţă de carte ca şi mine, servicii înjositoare şi care mai degrabă te împingeau la sinucidere. Adevărat că era vorba de abia eliberaţi din închisoare, sunase goarna amnistiei generale, deşi, parcă, în comparaţie cu situaţia acestora, a mea să fi fost mai roză?

Ciudat, nu-mi ieşea din minte mutra celui care-mi citise decizia de azvârlire în stradă, sta răsturnat în fotoliul său de şef infailibil şi tot hlăpăia dintr-un sandviş imens, plantat în acel fotoliu ca pentru veşnicie şi exemplar de rasă din rasa celor care merită numai de bine de la orânduire. M-am izbit de acreala mutrei sale peste tot, categoria se repeta peste tot cu egală detaşare, ce plini de ei şi îmbuibaţi de fericire sunt astfel de mandatari ai liberului arbitru, singurii proprietari absoluţi, în viaţa asta, peste principii sacrosancte şi de circumstanţă!

O singură încercare am mai admis, credeam eu – protectoare de orgolii, să calc pragul unei instituţii pe al cărei patron-adjunct îl adoram. Acesta m-a ascultat cu profundă concentrare şi părea sincer impresionat de starea jalnică în care mă adusese viaţa, m-a rugat să-i las o cerere scrisă şi autobiografia de rigoare. De necrezut, dar (în linii mari) omul îmi cunoştea biografia, adică exact datele cele mai acuzate de orice serviciu de cadre! Unele etape le străbătuserăm doar împreună, iar întruna din experienţele comune se poate spune că-i cam salvaserăm viaţa. Oricum, libertatea i-o salvaserăm şi, implicit, destinul care i se dovedise încununat cu flori şi cu alte coroniţe de hârtie colorată!

L-am întrebat dacă n-ar putea să-mi soluţioneze cererea fără a mi se mai răscoli trecutul, sunt şi aşa destul de

speriat de trecutul meu.

— Asta-i legea, mi-a răspuns, fără autobiografie nu reprezentăm nimic, nici în faţa legii, nici în faţa lui Dumnezeu! şi a râs câineşte.

Mi-am conceput deci a trei sute cincea autobiografie, din clipa în care sugeam lapte de la ţâţa Mamei până la ora de celebrare a şapte luni de şomaj, neuitând să precizez modul criminal în care m-a influenţat odioasa burghezie înainte de război şi de participarea mea voluntară la războiul sfânt, de uni versităţile mele petrecute prin puşcării de tot felul şi de cele treisprezece motive ale excluderii din instituţia superioară unde lucram, să pomenesc de toate câte, obscure sau mai puţin obscure, mi se adunaseră prin timp la dosar, cam burduşit dosar, de două mi: de pagini dense, numai referinţe şi contra-referinţe, numai informaţii şi contra-informaţii, de mai mare dragul!

Peste ani, când s-a întâmplat să-mi pună şi mie Dumnezeu mâna în cap, oferindu-mi şansa dureroasă de a cerceta arhiva întreprinderii despre care este vorba, am descoperit şi propria cerere de odinioară, prinsă în clamă – şi scandaloasa autobiografie, subliniată cu roşu chiar pe datele incriminate şi cu nenumărate hazlii semne de mirare – Aha! Ho-ho! Bravo! Frumos! Interesant! — pe marginea foile: ; fără nicio rezoluţie.

Totul se dovedi prin urmare zadarnic, condiţia de paria şi de înfrânt definitiv îmi stătea mai bine. Era ca o agonie care risca să se prelungească la nesfârşit, Dânsa n-a suportat să mai continui farsa aceea idioată. M-a privit drept în ochi, neclintită, şi mi-a spus:

— Doamne, cum de-ţi imaginezi că nu ştiu ce s-a întâmplat?! Doar n-o să pierim noi numai fiindcă aşa vor grozavii tăi de prieteni adoraţi, coboară mai bine în celula ta de lucru şi termină cartea care te chinuie!

Aşa s-a scris acel roman despre o ficţiune cu numele Alexandra şi despre un infern de certitudini amare, inumane, în camera de la subsol mai strâmtă decât o celulă de închisoare, douăzeci de ani a decis fatalitatea exclusiv în

această cameră să mă aflu în competiţie cu Dumnezeu – creatorul lumii şi duşmanul meu personal. Şi nu ne-a fost deloc uşor în perioada aceea de la începutul deceniului şapte, cum se spune, Dânsa ducea acum greul casei, purtându-şi crucea cu sfântă seninătate şi ignorând că mai sunt sărbători, că mai sunt vacanţe pe lume.

Şi pe pagina dintâi a acelei cărţi s-a pus semn de egalitate între nemurire şi numele Său, dar va fi oare suficient să răscumpăr, cu această ipotetică nemurire, tragicul Dânsei tribut de suferinţă...?

33

Cineva mă întreabă cum îmi suport povara vârstei, unul dintre acei farisei infatuaţi care-şi imaginează că se poate salva de spaimele proprii descoperindu-le triumfător pe obrazul altuia. Îi răspund că n-am avut şi nu voi avea niciodată prejudecata scurgerii timpului, că nu-mi caut niciodată, dimineaţa, în oglindă, semnele de alarmă ale alterării fatale, că refuz să dau ascultare sunetului pe care-l face căderea firelor de nisip în clepsidra personală.

Dacă mă doare cu adevărat ceva şi mă tulbură cu adevărat ceva, amestec de suferinţă fizică şi de suferinţă cerebrală, este numai neputinţa de a-mi stăpâni timpul gol, exasperant de gol, dinaintea foii albe de hârtie, dinaintea creierului devenit deodată pustiu, dinaintea acelui zid impenetrabil care mă desparte de misterul creaţiei. Atunci, cu adevărat, am senzaţia că mă înghite neantul, că sunt foarte bătrân şi obosit, că mâna invizibilă a nu ştiu cui se sprijină pe umărul meu şi glasul aceluiaşi (care o fi!) stă să anunţe Gata!

Recunosc că-n astfel de clipe are loc în mine o ruptură, e ca şi cum o sabie m-ar despica în două, între cele două părţi căscându-se deodată hăul, şi eu mă chinui să apropii părţile una de alta, ca pe malurile unei prăpăstii.

Şi nu cunosc beţie mai paradoxală, mai fecunda în protecţii contra oricărei panici a scurgerii timpului real, decât beţia de după terminarea unei simple secvenţe de roman. E biruinţa mea asupra condiţiei de vierme, e

certitudinea mea că şi Dumnezeu poate fi îngenuncheat.

Dar până când, şi ce se va întâmpla când fruntea mi se va prăbuşi, terminată, pe marginea mesei de lucru? Cel puţin dacă de un astfel de sfârşit aş avea parte, e singura indulgenţă pe care i-o cerşesc timpului, ca să nu-l blestem pentru cruzimea lui...

34

Ne-am aşezat alături pe bancă, era o bancă fără spătar, singura bancă din acel spaţiu al gării, spaţiu foarte strâmt, cât o celulă de închisoare, chiar că avea aerul de celulă de închisoare, gratii de fier peste luminatorul din fund, şi amărâta de lumină a unei simple lămpi de acar, prinsă de tavanul înalt, şi peretele de care ne sprijineam îmbâcsit de înscripţii indescifrabile, tot nume de oameni şi tot datări calendaristice ale celor care trecuseră înaintea noastră pe-acolo, şi mesaje în dar, mesaje cifrate ale altora care se căutaseră şi nu se găsiseră nicicum,

— Creezi că va trebui să ne consemnăm şi noi trecerea pe-aici? m-a întrebat Dânsa,

— Vom vedea, vom vedea! i-am răspuns, deşi sigur că ne păştea aceeaşi fatalitate, şi-n peretele din faţa noastră spărtura unui ghişeu acoperită cu sticlă murdară, dincolo de care ar fi trebuit să se simtă agitaţia Şefului gării, sau a impiegatului de mişcare, sau a oricui, indiferent cine, numai om să fi fost, Dumnezeu să fi fost, nu se simţea însă nimic, iar uşa care da spre peronul gării părea blocată, ferecată, corp comun cu zidul însuşi, de necrezut că s-ar mai fi putut deschide, să mai apară cineva, indiferent cine, care să ne aducă ştiri despre viscolul de-afară, dacă s-a mai potolit, dacă dimpotrivă s-a înteţit, ori ştiri despre anunţarea vreunui tren, dacă merită să mai visăm că va veni totuşi vreun tren, de oriunde către oriunde, n-avea importanţă, important era să ieşim de acolo şi să ne salvăm, să ne reintroducem în ordinea lumii, dar în ce măsură ordinea de-aici, din interiorul acestei solitudini ucigaşe, se deosebea de cealaltă ordine, generală, a lumii? iată o întrebare pe care mă temeam s-o rostesc, de aş fi rostit-o ar fi însemnat să i-

o adresez Dânsei, or Dânsa n-ar fi fost în stare să recepteze întreaga grozăvie a întrebării, deşi sunt convins că şi Dânsa îşi punea întrebări la fel de teribile, pe care la rându-i mi le adresa mie, cui altcuiva să le fi adresat? şi o frică asemeni mă bântuia faţă de răspunsurile posibile, şi toate căpătau o altă dimensiune, a patra, a şaptea, a nu ştiu câta dimensiune, oscilând între vulnerabil şi insondabil, neputinţa (adică) de a ne sonda până-n adânc destinul, şi neputinţa de a ne proteja biata vulnerabilitate omenească în faţa destinului, era totuna cu o osândă veşnică, şi toate numai din cauza penitenţei la care eram supuşi, din cauza urgiei de-afară, şi vântul care vuia, şi viscolul care se izbea sălbatic în pereţi, trăiam sub presiunea spaimei de a fi smulşi din temelii, cu gară cu tot, cu umbrele trecutului cu tot, cu iluziile noastre aberante cu tot, şi înecaţi, sufocaţi de prăpădul ninsorii pe care nici n-aveam curajul să ni-l imaginăm în desfăşurarea lui de cataclism, cum de ajunseserăm noi acolo? ce căutam noi oare acolo?,

Dânsa privea neclintit încadratura ghişeului, privea cu uimire, cu exasperare,

— E cineva acolo! a şoptit, şi vocea i-a sunat sugrumată, alarmată, da, într-adevăr, printre petele murdare ale geamului se schiţa conturul unui personaj, foarte vag, abia sesizabil, conturul cuiva totuşi, dar nemişcat, încremenit între laturile ghişeului, şi privirea-i ne aţintea fix, aproape neînduplecat, şi privirea-i părea că are puterea să pătrundă prin densitatea sticlei până la noi, şi asta mai ales o uimea, o exaspera pe Dânsa,

— Du-te, mi-a zis, şi întreabă-l dacă mai speră în sosirea vreunui tren noaptea asta, şi dacă nu mai speră, dacă nu mai e de aşteptat nimic, cel puţin să ne adăpostim la el în birou, poate că la el în birou e mai cald decât aici, aici îngheţăm, vai şi amar de zilele noastre, mâine-dimineaţă ne găseşte pe amândoi stane de gheaţă!,

Dânsa era îmbrăcată în obişnuita-i rochie roşie de pânză topită, eu – în obişnuitele haine de bumbac alb, ce-o fi fost în capul nostru de porniserăm aşa la drum? din care

anotimp pe care-l vom fi socotit etern? şi cum de ne rătăciserăm în toiul acestei ierni cumplite? urmând ce obiectiv sau robi cărei ispite diavoleşti? am bătut în geam de două ori, cu sfială, cu umilinţă (pe astfel de oameni, care-şi au ghearele înfipte pe conştiinţa ta şi de care-ţi depinde soarta, nu-i bine să-i enervezi), niciun gest însă, niciun răspuns însă, doar senzaţia că privirea celui de dincolo se concretizează în vârf de cuţit, în rază penetrantă până la anularea personalităţii tale, şi totuşi am stăruit, nu mă puteam întoarce lângă Dânsa umilit şi ignorat,

— Fiţi amabil, domnule! vă rog frumos, domnule! s-a auzit doar un fel de suspin, dar departe de a fi suspin omenesc, mai degrabă suspin al materiei, materie care se dislocă din temeiurile sale pentru a-şi plânge propria existenţă incertă, ce putea să însemneze asta? ce univers oare se exprima dincolo de noi, în felul în care se exprima şi potrivit căror legi...?

35

Simt, cu acel simţ ireductibil, fără nume, care are darul să străbată dinspre realitate spre vis, de dincolo de ştiinţă şi ignorând ştiinţa, că Domnişoara W. Se mişcă pe afară, dă târcoale încercuirii noastre şi pipăie zidul, gheaţa care ne încercuieşte, să nu existe nicio şansă de evadare. O şi văd, cu acei ochi care aparţin lumii nevăzute din mine şi cărora biologia nu le poate acorda nicio identitate nominală, pe Domnişoara W. Deci cum îşi scrijelează numele pe carapacea de gheaţă care ne separă, ca pe o mărturie despre judecata ce s-a făcut şi despre sentinţa ce s-a dat. Aş putea spune că o şi aud pe Domnişoara W., cu alt auz decât cel omenesc, cum cheamă şi strigă, dar nu se înţelege prea dar ce strigă şi pe cine cheamă.

De-aceea, probabil, această rană de timp sângerând care fecundează un timp la fel de arbitrar, cu Domnişoara W. Pândind la graniţa realului să nu ies niciodată din vis...

36

M-am refugiat atunci pe bancă, Dânsa căuta neliniştită spre mine şi a trebuit s-o mint,

— A fost foarte amabil Şeful gării, mi-a spus că totu-i în regulă, de cum se anunţă primul tren, indiferent de unde şi încotro, va face să sune toate clopotele gării, ca să afle şi cei care vor fi rătăcind încă prin viscol, şi degeaba ne-ar invita la dânsul în birou, nici în biroul lui nu-i mai cald! aş fi continuat vrute şi nevrute, numai ca s-o calmez, ştiam bine că n-aveam de ales şi preferam să-mi asum această răspundere în fals decât s-o văd suferind lângă mine fără speranţă,

— Dar omul acela plânge! a tresărit Dânsa, intrigată, şi nu-şi putea dezlipi ochii de pe încadratura ghişeului, la fel de opac, de neînţeles, desigur, cum Dânsa îl va fi văzut pe omul acela plângând, şi dintru început mi-a fost teamă să nu fi căzut în delirul somnului alb, mai repede şi mai brutal decât era de aşteptat să fi fost cuprinsă de căldura îngheţului lent şi să aibă viziuni de necontrolat, nu! adevărul era altul, cu adevărat omul de din’colo plângea, mai precis – faţa i se lipise de geam, întipărită parcă pe suprafaţa geamului ca într-un iesen de icoană, şi lacrimile i se scurgeau în şir con-, ; inuu pe sticla care se transfigurase, ca sub acţiunea jnui abur fierbinte, dar ochii omului încetaseră să nai aibă vreo sclipire vie, faţa lui însăşi semăna cu ’) mască fără viaţă, însufleţită doar prin lacrimile care p umanizau, pentru soarta cui plângeau acei ochi? sau nenorocirea cui o anunţau? grozav ce aş fi vrut să mă întorc lângă ghişeu şt să-mi petrec palma, a mângâiere, peste obrazul acelui om, să-i şterg lacrimile de pe obraz şi să-l întreb Ce; fel de Dumnezeu sau Diavol reprezinţi, în acord cu noi care-ţi putem fi victime? sau tu însuţi – Diavol, Dumnezeu, a cui victimă eşti? dar Dânsa nu mi-a dat voie să mă apropii,

— Te rog, dragul meu, mi-e frică! de altfel n-a mai fost nevoie, sticla şi-a recăpătat V în aceeaşi clipă culoarea şi opacitatea, iar peretele din dreapta ghişeului s-a despicat în două, cu o încetineală de mecanism anchilozat, greu de spus ce ar fi trebuit să urmeze, noi să fim poftiţi în biroul Şefului de gară sau Şeful gării să iasă către noi, să

dialogăm ori să ne ucidem, împreună, timpul pe tăcute, a ieşit cu adevărat un om, poate chiar omul care plânsese, de unde să ştim noi cine era? n-avea faţă. N-avea contur, arăta mai degrabă ca o grămadă de materie oarbă, pus în mişcare de acelaşi mecanism an-

5 – E noapte **şi e frig, seniori 19**

chilozat al unor forţe secrete, cum să-l abordezi şi-n ce grai să-i vorbeşti? şi mersul îi era greoi, anevoie, şi tot clătina pe lângă trup un felinar cu lumină oarbă, şi era mut ca pământul, şi totuşi l-am auzit clamând pe limba noastră şi foarte dar,

— Mă duc să bat clopotele!…

3?

Câinele Dicky zgârie la uşă, să între înăuntru. Cunosc plăcerea lui de a mă cerceta în timp ce dorm, pretinzându-se specialist în psihologia stării de vis.

— Dar a pătrunde în visul meu, îi spun, brutal şi ostentativ cum vrei dumneata, înseamnă să pătrunzi într-o zonă de mistere peste care nici eu n-aş putea jura că sunt un stăpân ferm. Deşi, nu faptul că dumneata ai lua cunoştinţă de aceste mistere ale mele m-ar tulbura, ci imposibilitatea de a şti dacă dumneata le vei dezlega vreodată sau nu. Vezi, vorbesc cu dumneata, domnule Dicky, de parcă aş vorbi cu un Dumnezeu-spion. Fiindcă, iată alt adevăr care mă doboară, mă năuceşte – nu Domnul-Dumnezeul nostru a însămânţat în mine acele mistere, de sunt propria mea creaţie. Dar o creaţie căreia nu-i aflu rostul şi finalitatea, sau poate că voi pieri prin însăşi existenţa lor în mine? Ei băiete, ce zici, ai mai auzit undeva, în nu ştiu care destin, de un atât de inconfundabil călău? Victima care sunt să fie flagelată, condamnată la nefiinţă de călăul care i-au devenit propriile secrete?

Du-te şi te culcă, domnule Dicky, şi fi fericit că pe dumneata nu te cheamă clopotele nicăieri…

38

Semn că se anunţase sosirea trenului, iar uşa care da spre peron s-a deschis de la sine, vântul a răbufnit înăuntru

în rafale puternice, gata să ne spulbere şi pe noi şi pe omul de pământ, omului însă îi era totuna, a ieşit pe peron neclătinat şi s-a lăsat înghiţit de urgia furtunii, cel puţin de ne-ar fi invitat o dată cu el, să ne arate drumul, pe ce linie va trage trenul, n-o făcuse, cred că nici nu ne înregistrase prezenţa acolo, pentru el nu vom fi fost decât două identităţi contrarii identităţii sale, adică nişte nimeni şi nimic, eram nevoiţi să aşteptăm, cu toată atenţia concentrată pe vuietul iernii de afară, pentru ca să nu ne scape dangătul clopotelor, ora sosirii trenului, ora evadării, şi astfel a început cel mai dificil dintre timpurile petrecute în acel spaţiu de închisoare, paralizaţi de spaimă, abrutizaţi de deznădejde,

— Mi-e frig! a şoptit Dânsa, n-am ezitat, am îngenuncheat imediat la picioarele Sale, i-am scos sandalele din picioare şi mi-am arogat dreptul de a fi Hristos, cel făcător de minuni şi cel orgolios de actele sale bărbăteşti, luând tălpile picioarelor Ei pe rând şi frământându-le între palme, suflând asupra lor, îi simţeam sângele cum pulsează sub truda mea de Hristos incomparabil, pândind amândoi uşa care da spre peron, iscodind zgomotele infernului de afară, şi oricât de jalnic şi de amarnic ar fi fost infernul, infernul din noi şi cel de dincolo de noi, tot am fi auzit clopotele sunând, roţile trenului duduind, nimic însă, ba dimpotrivă, de parcă s-ar fi aşternut peste lume o tăcere definitivă, o tăcere ca de sub pământ care va fi îngropat tot ce era deasupra pământului,

— Cine ne-a osândit? a zis Dânsa, şi de ce, cu ce i-am păcătuit? nu mai aveam cuvinte s-o mint şi s-o amăgesc, tot Dânsa a zis cel puţin de s-ar întoarce o dată omul acela, să ne spună care-i adevărul! care om însă, când amândoi văzuserăm că acela orice putea fi, numai om – nu?! şi aş fi vrut să continui de-a dreptul, prin viu grai, va trebui, draga mea, să ne pregătim de moarte, iată că jurământul de credinţă ce ni l-am făcut unul altuia, de a muri împreună, se împlineşte, şi sufletele noastre vor străbate alături toate timpurile şi toate intemperiile intermediare până la Viaţa de

Apoi, şi Dumnezeu va fi fericit să constate că, dintr-atâta puzderie de blestemaţi şi de condamnaţi, noi singuri am reuşit să ajungem puri până la el, te rog, draga mea, să te închin eu şi închină-mă şi tu pe mine, de îngropăciune alături, după lege, şi sărută-mă precum eu te voi săruta, şi fie ca îmbrăţişarea noastră de pe urmă să însemneze semn de trecere prin toate vămile până la! dar asta era şi mai mare minciună şi amăgire, fiindcă, înainte de a mă fi declarat Fiul lui Dumnezeu, eram un păcătos fără pereche, măcinat de pofte obscure, ahtiat de vise deşarte, după cum şi Dânsa însăşi, n-am mai fost în stare să-mi duc gândul profanator până la capăt, cu *e drept să-i întinez eu clipa înfiinţării dinaintea lui Dumnezeu, iubirea Ei mi-a fost mai presus de orice prihană, chiar dacă de femeie foarte femeie, de preoteasă care niciodată nu-şi trădase Dumnezeul propriu asemuindu-l cu Dumnezeul care-i deveniserăm eu, şi a'unei s-au auzit clopotele sunând…

39

Trezeşte-te! îmi spun, incapabil să mai stăpânesc desfăşurarea visului, consecinţele spre care sunt împins, nu-i drumul cel mai bun pe care ai apucat, şi cel puţin dacă ai avea conştiinţa, în subconştient, a ceea ce cauţi, a ceea ce speri să descoperi!

Cunoaşterea! îţi vei răspunde, şi te îmbraci în zdrenţele acestui cuvânt ca un zeu detronat din drepturile sale autarhe, redus la condiţia de ins oarecare, cerându-i cuvântului să-şi refacă splendoarea ancestrală şi să te redea ţie însuţi, chiar dacă umilit, interzis pentru alte revelaţii, batjocorit.

Dar eu sunt obligat să te anunţ că, oricât te-ar intriga şi te-ar deruta avertismentul meu, Cunoaşterea este amăgire, cea mai tragică dintre amăgiri, n-a ajuns încă nimeni până la capătul capătului Cunoaşterii, spre a se identifica în esenţă cu finitudinea Cunoaşterii! Şi nu întâmplător cine ne ordonează destinul, potrivit unui program foarte bine pus la punct, diabolic de bine pus la punct, ne-a subordonat himerei, labirintului Cunoaşterii. Este şi asta o pedeapsă, un

refuz implacabil al Programatorului de a se lăsa văzut, chestionat, descifrat. N-ai observat că drumul până la El este pavat numai cu cadavre, cu umbre ale infinitului număr de cadavre, din seria celor care şi-au făcut din Cunoaştere pact cu diavolul pentru a-i smulge Celuilalt secretele fundamentale şi care şi-au făcut din Cunoaştere ideal de supravieţuire, Celălalt nu se lasă nici măcar definit, darămite spoliat, iar de supravieţuit nu vor supravieţui decât elementele primordiale, componenţii lor, şi, poate, formele de viaţă primare, insectele insignifiante, firele de iarbă pârjolite, gheţurile acoperite de cenuşă nucleară – şi toate inconştiente de cosmogonia cărora aparţin, inconştiente de raţiunea noului ciclu care li se pregăteşte?

Cunoaşterea, Cunoaşterea! vei continua totuşi să strigi, să te lamentezi, împotriva pustiului care te înconjoară, împotriva propriei neputinţe.

Ei şi, să te ia dracu', alt răspuns nu am…

40

Şi atunci s-au auzit clopotele sunând, dintru început – ca un oftat eliberator, venind de foarte departe, vătuit şi năpăstuit de ninsoarea fără contenire, apoi din ce în ce mai aman, dureros, alarmant, am sărit deolaltă brusc în picioare, dar fără a îndrăzni să dăm buzna pe uşă, ascultam împietriţi, îngheţaţi, năvala şi persistenţa năucitoare a clopotelor prin văzduhul foarte aproape de noi, deopotrivă ni-l imaginam şi pe omul acela, sau ce va fi fost el, Diavol, Dumnezeu, parcă spânzurat de funia clopotelor, o singură funie punând în mişcare zeci şi zeci de clopote invizibile, şi el – neobosit, desperat, smucind şi trăgând funia din răsputeri, anunţându-ne pe noi, anunţându-i pe cei pierduţi prin beznă şi prin viscol că soseşte trenul, că suntem salvaţi, şi aceeaşi uşă care da spre peron s-a deschis de la sine,

— Să mergem, draga mea! am spus, şi Doamne ajută! şi Dânsa n-a mai aşteptat altă chemare, s-a încleştat pe braţul meu şi am pornit împreună, ciudat! deşi, de ce ciudat? toate erau înscrise într-o raţiune fascinantă, sau,

dacă vă place, într-un fel de fascinaţie lipsită de orice raţiune, de pe pragul uşii care ar fi trebuit să dea pe peron am urcat direct în tren, nici nu-l auziserăm când sosise, când poposise în pragul uşii, doar locomotiva se auzea pufăind extenuată undeva spre înainte, care înainte? nu mai recunoşteam sudul, nordul, niciun punct cardinal, senzaţională era chiar plecarea, ideea de plecare, de evadare, şi am urcat, era foarte cald în vagon, şi nu ne aflam în acel vagon deschis, cu o sumedenie de bănci pai alele, decât noi doi, binecuvântaţi deci iis zeii care deciseseră cum au decis în favoarea noastră, şi binecuvântat fie monstruosul, minunatul, incomparabilul Şef de gară, care nu ne uitase, care se îngrijise să ne scoată din acea celulă de închisoare, şi mi-am scos haina şi am pus-o căpătâi pentru Dânsa, era atât de plăpândă, atât de neajutorată, atât de speriată încă, de a trebuit s-o iau în braţe şi s-o întind pe bancheta de lemn,

— Întinde-te lângă mine, a zis, am nevoie de tine! şi aşa am făcut, şi mă rugam de rochia roşie de pânză topită să nj se preschimbe în barieră între Dânsa şi mine, şi aşa s-a întâmplat, şi mi-am implorat memoria să-mi aducă pe buze străvechile cuvinte de dragoste, şi aşa a fost, şi am început să-i îngân lângă obraz, sărutându-i ps îndelete obrazul, şi să-i psalmodiez lângă ureche, sărutându-i pe îndelete lobul urechii, şi să-i repet împătimit aproape de gură, respirându-i răsufletul ds pe gură,

— Te iubesc! niciodată nu voi înceta să te iubesc! şi iartă-mă dacă te iubesc cum te iubesc! şi mâinile mele intraseră în panică, în nevoia de cunoaştere biblică, eram liberi, vederea nimănui nu ne observa şi nu ne cenzura, aveam dreptul primordial de la Dumnezeu să săvârşim orice trădare în afară de a refuza să ne iubim, numai dacă se săvârşeşte în numele iubirii, şi Pomul Cunoaşterii se desfrunzea buluc peste noi, ocrotindu-ne frenezia cea neînchipuit de dulce, când ne-am dat seama, nu ştiu cum de ne-am dat seama, probabil că există un instinct al pierzaniei care te avertizează Fiţi atenţi, fiţi atenţi! ne-am

dat aşadar seama că trenul goneşte în cerc închis, atât de vertiginos, atât de halucinant, încât reuşeam să vedem farurile locomotivei cum ne luminează din plin la fiece nouă rotire pe arcul aceluiaşi cerc închis, ne-am repezit brusc la ferestre, nimic altceva decât pustiul fără margini şi ninsoarea care se prăbuşea peste noi în hohote, niciun semn de viaţă sau de aşezare omenească, şi mereu senzaţia că trenul se urmăreşte pe sine însuşi, locomotiva să prindă din urmă şi să înfulece, să zdrobească vagoanele pe rând, pe noi doi să ne zdrobească şi să ne înghită, doar eram singurii pasageri în acel tren-fantomă, şi clopotele care răzbăteau până la noi, asurzitoare, nimicitoare a toate prin câte ni se părea că mai existăm, şi întorcându-ne să căutăm o ieşire, un răspuns la întrebări, ne-am trezit faţă în faţă cu omul de materie oarbă, ai cărui ochi continuau să plângă, ce consolare pentru noi că era şi el părtaş la această perpetuă mişcare în cerc închis? cel puţin clopotele de ar fi încetat să mai bată, dangătul lor ne sfâşia carnea şi urla în adâncul din noi ca într-o fântână fără fund, ca o desperare neagră între limite absurde, şi nicio soluţie, nicio ieşire…

41

Grozav ce aş vrea să cred că Dumnezeu există, pur şi simplu vreau să existe, ca să pot crede în el?

Dar neajungând să cred, nimeni şi nimic reuşind să mă convingă despre existenţa lui, şi totuşi având nevoie de un Dumnezeu, raţiunea mea având nevoie de un Dumnezeu, şi incapabil să-mi fac, în absenţa lui, un chip sau o sumă de chipuri cioplite care să-l înlocuiască pe acel Dumnezeu de care simt că am nevoie, raţiunea mea (atunci) strigă triumfătoare:

— Propriul eu îţi este şi Dumnezeul pe care-l cauţi!

Ar putea fi desigur o formulă convenabilă, pretind că-mi cunosc propriul eu pe toate dimensiunile până la esenţă, acest fel de Dumnezeu locuieşte în mine de câteva mii de ani şi sunt gata, în numele lui, să propovăduiesc lumii o nouă religie.

Dar, la fel de lucid şi împotriva raţiunii însăşi, constat în aceeaşi clipă că se petrece cu mine un lucru teribil – eul personal îşi arogă drepturi de tiran şi de inchizitor, desfide, ignoră şi calcă în picioare toate valorile pe care le socoteam până acum imuabile şi definitive. După cum, şi mai grav este că-n timp ce Dumnezeul celălalt îmi promitea nemurirea, chiar dacă trecându-mă prin caznele Judecăţii de Apoi, acest eu mizerabil mă avertizează că n-am nimic de aşteptat de la el, că el nu recunoaşte primatul nemuririi asupra morţii şi că va dispărea o dată cu mine.

Şi iată-mă din nou singur, abdicat de la orice iluzie sau şansă de mântuire, lovit şi îngenuncheat, singur mai ales dinaintea finitului şi a beznei care se apropie, se apropie…

42

Iar dimineaţa, Dânsa avea lacrimi în ochi când am luat-o în braţe şi i-am şoptit lângă ureche Bună dimineaţa, draga mea, cum ai dormit? şi Dânsa n-a priceput din ce lume coboram, de eram atât da tandru şi atât de bucuros de prezenţa Ei alături, n-o lăsam din braţe şi-i sărutam lacrimile una câte una, mi-era greu s-o întreb dacă avusese dureri noaptea, dacă fusese nevoită să ia vreun calmant, eu n-aveam memoria a nimic, şi pe Dânsa o voiam fără memoria mai ales a durerilor bolii de care era mistuită, credeam dementţial în miracole şi-l imploram în gând pe Dumnezeu, pe Satana, să săvârşească singurul miracol pentru care mi-aş fi vândut sufletul pe vecie, o ţineam încă în braţe şi-i sărutam lacrimile una câte una, deşi Dânsa puţin uimită, uşor contrariată,

— Dar tu n-ai auzit clopotele? toată noaptea au bătut clopotele! de ce, pentru cine or fi bătut clopotele…?!

43

Nu eram decât un casnic blajin şi puţin dus pe gânduri, care-şi făcea plimbarea de după-amiază. Câinele Dicky oscila de-a lungul aleii paralele cu Şoseaua, de la copac la copac, rezolvându-şi în felul său problemele personale. M-am oprit pe una din băncile mărginaşe aleii, să-mi trag sufletul cel puţin pe durata unei ţigări. Câinele Dicky, care

mi-o luase înainte, înregistrându-mi popasul, a revenit şi s-a aşezat la picioarele mele. Nu mă interesa parada străinilor pe dinaintea mea, aveam nevoie de cât mai multă detaşare faţă de toate.

Aşa însă cum se întâmplă mai totdeauna, o anume fibră a fiinţei mele lăuntrice m-a alarmat în privinţa apariţiei, destul de departe încă, a unei anume făpturi. Era o femeie foarte în vârstă şi foarte demodată în starea şi-n vestimentaţia ei, ca dintr-un alt veac.

Nu asta mă alarmase totuşi, iar acum mă intriga, ci faptul că femeia vorbea de una singură. Gesticula în fel şi chip, dezordonat şi fără măsură, şi vorbea de una singură. Femeia n-avea ochi pentru oamenii şi pentru lucrurile din preajma ei, se adresa unui interlocutor din universul ei exclusiv. N-ar fi fost pentru prima dată că mă întâmpinam cu astfel de făpturi ieşite din ordinea firii sau, dimpotrivă, captive ale unei ordini pe care aceste făpturi ar fi considerat-o unică şi incomparabilă cu cealaltă a lui Dumnezeu, făceau evident parte din sistemul nostru de permanente fericiri traumatizate.

Şi dacă femeia aceea s-ar fi prelins pe alături, cu umbletul ei de sfială şi de graţie vetustă, prizonieră cine ştie cărei memorii frecventate de umbre, aş fi considerat-o fără teamă şi fără reproş! Câţi oameni n-am văzut eu rătăcind pe străzi, în dialog cu pustia, şi pe care i-am tratat cu mila şi cu nepăsarea de rigoare! Dar bătrâna aceea a binevoit să se aşeze alături de mine, pe aceeaşi bancă, şi continuând să vorbească cu sine sau cu necunoscutul din sine. M-am străduit să descifrez ceva din discursul ei, altfel destul de patetic şi de nervos, cu doar o anume dulceaţă a limbii franceze în care se exprima, n-am reuşit să descifrez nimic.

Ce relaţie, atunci, s-ar mai fi putut stabili între noi doi, dacă enigma femeii nu mi se lăsa dezlegată? Mi-am strivit ţigara sub picior şi mi-am chemat câinele care se luase după o ispită din neamul lui, m-am ridicat să plec. Atunci necunoscuta m-a prins uşor de braţ, recunosc că m-a cam

trecut un fior de gheaţă, mi s-a adresat cu cea mai clară dicţiune:

— Cher ami, je vous en prie, şi par hazard vous rencontrerez monsieur Chopin, diteslui que je me trouve lâ-bas et que je l’attends…

44

Pe acest taburet din faţa oglinzii, în odaia de la etaj, se aşeza uneori Dânsa, mai ales în ultima vreme şi nu neapărat ca să se pieptene, ci numai să se privească îndelung, şi nici nu ştiu când dispărea deodată din câmpul meu de vedere şi urca la etaj, o bănuiam dusă într-acolo cu felurite treburi şi un timp nu acordam faptului vreo atenţie, dar se făcea prea multă tăcere în universul de sus, ca de al nimănui,. Şi intram atunci în panică, gândul netrebnic împingea lucrurile până la paroxism, o strigam, dar Dânsa nu răspundea, şi nelinişstea muşca din mine veninoasă, urcam scările ameţit şi din nou o strigam, tăcerea se preschimba în convulsii ale spaimei şi spaima invada spaţiul aproape materială, în formele, în supoziţiile cele mai absurde, mă împleticeam printre chipurile spaimei ca printre valuri de apă ucigaşă, toate uşile închise, toate chemările fără răspuns, doar uşa de la dormitor întredeschisă, mă opream în prag şi o vedeam, storul era lăsat, prin odaie vălureau umbre, Dânsa sta pe taburet şi se privea în oglindă, atât – se privea, şi atunci m-am convins că Ea ştie, că nu mai poate fi înşelată, minciunile n-ar mai fi folosit la nimic, asistam împietrit cum se contemplă împietrită, irealitatea oglinzii ne cuprindea acum pe amândoi, aş fi vrut să-i spun că singura oglindă în care ar merita să se constate sunt eu însumi, fiindcă oglindirea Ei nu va pieri niciodată din ochii mei, dar tot cuvinte şi înşelare ar fi fost, nici luciul oglinzii (deşi Dânsa numai la un pas de oglindă) pe Dânsa n-o mai reflecta, şi sigur că Dânsa avea această conştiinţă a desprinderii din realitatea obiectivă şi a difuzării lente în ne-materie, eu nu mai aveam puterea de a gândi vreun gest, şi ce cumpiftă, de nesuportat devenea privirea cu care mă privea, ca dintr-o

magmă a eternităţii, şi au trecut de-atunci o nesfârşire de zile şi de nopţi, pe acest taburet nu s-a mai aşezat de-atunci nimeni, dar, de câte ori mi se întâmplă să-mi arunc ochii asupra acelei oglinzi, dintre ceţurile ei mereu mişcătoare, intens mişcătoare, doar ochii Ei, atât – ochii Ei, mă privesc, mă privesc…

45

Domnişoara W. S-a supărat pe mine fiindcă am refuzat s-o primesc în casă, nu ştiu ce se petrece cu mine – am încetat să mai văd în femeie femeia. Simt asta, sau numai o presimt, nu atât în spaima instinctelor gata să cedeze, nefericitele, cât mai ales în calculul rece al raţiunii care, cu niciun preţ, nu se mai vrea robită altei pasiuni, sigur fatale.

Or, între a muri în braţele unei femei, oricare ar fi aceea, şi a muri cu tâmpla trăsnită peste masa de scris, oricât de lipsită de glorie ar fi, o prefer pe aceasta din urmă. Nu neg existenţa unei lupte mocnite, acerbe, între cele două orgolii, dar aş suferi mai puţin dacă mi s-ar condiţiona gloria tocmai prin acceptarea Domnişoarei W. În viaţa mea de ultimă oră. Sunt vinovat de prea multe trădări în acest destin, faţă de care trădări am constatat că Destinul nu şi-a asumat nicio răspundere, pentru ca să mai sper în altă răscumpărare.

Grav este, cel puţin pentru bruma mea de conştiinţă, că femeia care s-a întâmplat s-o înlocuiască pe Domnişoara W., în paranteza după-amiezii respective, m-a tratat ca pe un mic idiot, negustoreşte. A venit, şi-a dat tributul ce i se cerea, şi-a luat tributul ce i se cuvenea şi a plecat.

Recunosc, deşi m-am aruncat apoi cu înverşunare asupra lucrului meu, nu mă socotesc totuşi nici mai împăcat decât înainte, nici mai încredinţat că am adăugat ceva nemuririi mele. Gol, mereu aceeaşi senzaţie de gol, şi de panică a golului care mă aşteaptă, care ne aşteaptă pe toţi…

46

Descopăr în volumul de interviuri al cuiva, în răspunsul la o anchetă, că „Salvaţi sufletele noastre”, mă preocupa încă din ’71, cel puţin titlul fiind declarat ca atare. Să fi fost

acesta primul semn. În subconştient, prin care mi se anunţa moartea Dânsei în ’80, coroborat, desigur, şi cu cine ştie ce alt semn exterior, obiectiv exterior, de care acum însă nu-mi amintesc?

A fost apoi o clipă când (mi-amintesc bine), deşi măcinat de durerile altei creaţii, am lăsat brusc totul deoparte şi m-am trezit gândind această frază de început „Ştiam că vei muri, dar mi s-a recomandat să nu ţi-o spun!”, şi aşa s-a scris „Moartea lui Orfeu”. Să fi fost şi acesta un semn, pe care însă, atunci, blestemat de aş fi fost şi tot n-aş fi îndrăznit să-l acord cu ipotetica Ei moarte, dintr-un timp imprevizibil, dar care timp şi lucra exact în sensul aceleiaşi fatalităţi?

La cutremurul din ’77, singurul element din casă care a avut de suferit din cauza repetatelor şocuri seismice a fost o oglindă, atârna lângă fereastra din bucătărie, şi nici măcar în întregul ei n-a căzut de pe perete, ci numai o parte s-a rupt, a căzut şi s-a spart, exact de la jumătate s-a rupt şi s-a spart, era cel dintâi obiect pe care-l cumpăraserăm (Dânsa-l cumpărase şi mă aflam cu Dânsa) când ne-am instalat în garsoniera din Dr. Felix, şi-n care oglindă adesea ne-am contemplat tâmplă lângă tâmplă, numai o parte s-a rupt şi s-a spart, de la jumătate ca trasă cu linia, dintr-un întreg care eram acel Unu al fiinţelor amândurora, şi Dânsa a înregistrat amănuntul nu fără anume întunecare, dar eram prea fericiţi că supravieţuiserăm catastrofei care făcuse peste o mie de victime numai la Bucureşti, pentru ca să-i acordăm semnului vreun conţinut obscur, şi totuşi a fost un semn, nu?

Apoi, la alt ceas de mai târziu (cum să-mi explic cărui iraţional, pe care nu l-ar putea justifica nicio raţiune, s-ar datora?), căderea din senin, în plină zi calmă, în atmosfera cea mai odihnitoare cu putinţă a casei, căderea tabloului din salon, un peisaj rodosian, prins într-un piron cât pumnul şi legat cu sfori împletite în şapte, dacă nu v-aş spune că Dânsa, dintr-un orgoliu de biografie a strămoşilor eleni, se

visa proprietara acelui neverosimil peisaj, acolo, în insula de baştine, şi pe teritoriul căreia convenea să mă accepte şi pe mine, oaspete de onoare, prinţ-consort al unei înalte Doamne Ideale?

Acum, toate acestea au devenit istorie, şi dacă le consemnez aici, definitiv detaşat de obsesia lor, o fac fără nicio pudoare şi, dimpotrivă, cu convingerea fermă că rămânem, în condiţia noastră umană, prizonieri ai unui sistem de semne şi de simboluri ap. Irţinând altei condiţii, evident anterioare, şi poate că la fel de tragică, de absurdă…

4?

Nimeni nu ştie că prima expresie a vocaţiei mele literare au constituit-o, încă din adolescenţă, scrisori adresate unor făpturi necunoscute, din toată lumea. Personalităţi reale sau personaje din cărţi, celebrităţi ale istoriei contemporane cu mine (cel de atunci) sau adevărate ficţiuni. Domnului Cristofor Columb sau actriţei de cinema Elisa Landi, împăratului (!) Ţării de Foc sau domnişoarei Iulia Haşdeu, unei fiinţe pe care o botezaserăm Lavinia Tha'is, alteia care aparţinea curţii regale din Grecia, domnului Edgar Allan Poe sau doamnei Hortensia Papadat-Bengescu, a cărei fotografie o adoram în secret.

Eram elev la liceul militar din Chişinău (Basarabia), deci într-un internat dirijat de rigori foarte dure, deci într-o claustrare. De înţeles, atunci, pentru copilul venit din libertatea fără margini a Bărăganului, ce însemnau ferestrele văruite pe jumătate ale sălii de clasă, ce însemnau mai ales zidurile care-mi interziceau orice acces la universul exterior. De aici, şi toate plăsmuirile care se năpusteau asupra mea din genunile unui subconştient îmbâcsit de eresuri şi greu de disciplinat. Sigur că la asta s-a adăugat şi prima tentativă de evadare din închisoarea internatului, într-o noapte, pentru ca să fiu prins de poliţia oraşului în aceeaşi noapte, pe peronul gării, unde aşteptam să-mi iau lumea în cap (fără niciun ban în buzunar) încotro aş fi văzut cu ochii, numai în acea „Bastilie" pentru nimic în

lume să nu mă mai întorc, dar restituit şcolii în triumf.

Aşa s-a întâmplat că m-am îmbolnăvit de dor şi de visare, aşa s-a născut în mine trebuinţa absolută de a comunica, în fals, cu oricine de pe faţa pământului. Scrisorile, compuse în taină, de-a lung de săptămâni, profitam de învoirile, duminica, în oraş, pentru a le pune personal la poştă, fără altă indicaţie pe plic decât numele aceluia sau al aceleia din fantezia mea. Voi fi fost oare convins că există cu adevărat un împărat al Ţării de Foc sau că domnişoara Iulia Haşdeu trăieşte încă pe undeva şi că scrisorile mele, cumva, le parvin, că unul sau altul, real sau inventat, îmi va răspunde, şi unde să-mi răspundă, pe ce adresă, dacă eu nu le precizam la expeditor decât numele şi' România?

Nu ştiu, n-am alte date despre psihologia mea de atunci. Tot ce vă pot spune este că, peste ani, am descoperit în cartea unui scriitor american folosită aceeaşi formulă – personajul Herzog în corespondenţă cu mari glorii ale lumii, de la Karl Marx la generalul Eisenhower! Şi astfel, una din posibilele mele feţe originale, chiar dacă m-aş prevala de iluzia că marile spirite se întâlnesc, în cazul de faţă – eu şi Saul Bellow, s-a spulberat...

4S

Urcam treptele primăriei, alături de Dânsa, pentru cununia civilă. Pe la jumătatea treptelor am oprit-o locului, şovăind:

— E un lucru pe care nu ţi l-am spus până-acum, trebuie să ştii că sunt foarte sărac!

Dânsa a zâmbit:

— Nici eu nu sunt mai bogată, să mergem! şi m-a tras mai departe.

Am continuat însă, aproape înverşunat:

— M-am întors din război cu doar o ladă de campanie şi, înăuntru, cu patru averi de nimic – o pătură cazonă şi un crucifix de troiţă sfârtecată de explozii, un bidon găurit de gloanţe şi o memorie îngrozitoare!

Dânsa a izbucnit de-a binelea în râs:

— E mai mult ca perfect – bidonul îl vom petici cu lut ars

şi vom pune în el flori, iar pătura cazonă vom aşterne-o pe ladă ca să avem pe ce dormi, crucifixul ne va proteja şi somnul şi veghea, iar memoria ta îngrozitoare ne va ajuta să construim alt sistem de valori decât cele dinainte de război, sau, cumva, tu din alte motive şovăi, ca să nu te căsătoreşti cu mine? mai ai timp să te întorci, fiindcă, altfel, va fi pentru toată viaţa!

Am privit-o drept în ochi, şi timpul s-a răsfrânt în ochii Ei ca într-o eternitate încremenită.

— De acord, am spus, pentru toată viaţa! şi de astă dată eu am fost acela care am prins-o de mână, să intrăm înăuntru.

Ne aşteptam să vedem vastul hol al primăriei înţesat de oameni, tot grupuri şi grupuri învălmăşite, oscilând în jurul a diverse cupluri de miri. Dânsa îmbrăcase o rochie roşie lungă până-n pământ, eu – un costum de doc alb, deşi afară se stârnise ultimul viscol al sfârşitului de februarie şi nu ne îndoiam că vom face senzaţie. Holul însă era pustiu, numai la masa de lângă intrare se afla un personaj cenuşiu în chip de cerber, cu un catastif în faţă. Individul n-a binevoit să ne considere cu nicio privire, sta cu privirile înfipte în catastivul lui ferfeniţit, ne-a cerut să ne declarăm numele. Am făcut-o fără să ne dăm seama că-i aberant ce ne cere, am crezut că aşa sună legea şi că trebuie s-o respectăm ca atare.

— Dar unde sunt ceilalţi? am întrebat, noi pentru cununie am venit, adică – noi să ne cunună, am precizat, unde oficiază Ofiţerul stării civile?

Nici atunci insul nu şi-a ridicat privirea spre no: le parcă ar fi fost orb şi n-ar fi avut cum ne vedea, sau de parcă noi am fi fost ireali şi el n-ar fi avut ce să vadă.

— Mai întâi, a zis, va trebui să-i cumperi Miresa: dumitale flori, aşa e obiceiul pe-aici, poftim!

Recunosc, într-adevăr, că atât de emoţionat voi fi fost, în dulcea euforie a ineditului act de viaţă, încâi uitaserăm de flori. Cerberul, atunci, a tras un sertar al mesei la care se afla şi din sertar a scos un fir de iacintă, atât, un simplu fir

de iacintă, şi nu mie mi l-a oferit, Dânsei i l-a oferit, mereu cu aceeaşi încruntare care-l ţinea cu capul în pământ. Către mine, în schimb, a întins mâna, avea o mână străvezie ca de sticlă, să-i plătesc. M-am trezit, căutându-mă prin buzunare, că n-am bani să-i plătesc, sau mai bine zis ceea ce am scos din buzunar, în loc de bani, au fost patru lacrimi. Şi aceste patru lacrimi i le-am prefirat în palmă, iar el a zis:

— Mulţumesc! şi-acum luaţi-o pe coridor, la stânga, şi căutaţi-vă martori, văd că nici martori nu aveţi!

El prin urmare vedea tot, nicio mirare dacă privirile lui ne-priviri să fi pătruns până-n adâncurile din noi, ce taine şi ce eresuri ar fi putut să descopere? Nu de tainele şi eresurile Dânsei mă temeam, de cele zăgăzuite în mine mă temeam, şi nu doar fiindcă eram conştient de de, ci fiindcă nu puteam bănui la ce oră a viitorului vor scăpa din zăgazuri şi se vor afirma, împotriva cui se vor afirma dacă nu chiar împotriva Dânsei? M-am grăbit să plec de-acolo cât mai repede, speram ca la întoarcere, după cununie, să nu-l mai găsim pe cerber acolo.

Coridorul arăta mai degrabă a tunel, cu pereţii fără ferestre, deşi o anume lumină incertă se difuza chiar din pereţi, ca o emulsie a însăşi materiei în continuă căutare de sine. Alunecam ca în vis, poate că şi din cauza acelei atmosfere translucide pe care o traversam şi care ne scosese din echilibrul normal, ne modificase starea de beţie pre-nupţială.

Dânsa, cel puţin, se pierduse de tot, în locul solemnităţii pentru care ne pregătiserăm îndelung, oricât de factice şi convenţională, ne întâmpinam acum cu o lume lipsită de cele mai infime certitudini. Cu atât mai mult aveam nevoie de o confirmare, ca să rămînem Unul chiar şi-n situaţii inadmisibile. I-am spus:

— Tu nu ai senzaţia că-n realitate visăm, că de fapt ne transferăm unul altuia, prin somn, amănunte şi imagini despre viitoarea noastră nuntă?

Dânsa nu mi-a răspuns, căuta neliniştită uşa pe care să

apară înscripţia Ofiţerul stării civile. Nu exista o astfel de înscripţie, iar uşa care ni s-a deschis, deodată în faţă, avea pragul năpăstuit de flăcări, ca o barieră…

49

Mă trezesc din coşmar, dar fără să mă rup dintre laţurile coşmarului, stare de veghe încă prizonier visului, şi visul care se continuă în stare de veghe. Aşa mă şi reped asupra foii de pe masa de lucru, să scriu, şi foarte târziu îmi dau seama că-n fond nu fac altceva decât să transcriu coşmarul, la amănunt, de parcă memori însăşi mi-ar fi în transă.

Avuses*’ loc un holocaust, explozii şi incendii uriaşe înghiţiseră tot ce fusese viaţă pe pământ. Eram singurul supravieţuitor şi rătăceam singur printr-un pustiu de cenuşă. Mă strădui să relatez întâmplarea cât mai obiectiv cu putinţă, ca pentru a-i convinge pe oamenii realităţii obiective (dinafara visului meu) despre dezastrele la care suntem condamnaţi până şi-n somn de către mai-marii lumii, stăpâni peste depozitele de arme nucleare.

Dar, pe măsură ce scriu, devin tot mai conştient că holocaustul a avut loc de-adevărat, că de-adevărat sunt singurul supravieţuitor al unei tragedii universale. Doar ceasul de pe masa de lucru arată ora trei şi e noapte, vreau să spun că de jur împrejurul existenţei mele s-au aşezat o tăcere şi o beznă de moarte, sudoarea pe mine s-a făcut de gheaţă, sufletul mi-a îngheţat, lumina lămpii la care scriu este o lugubră minciună sau un miracol imposibil, pentru cine atunci mai scriu?

Asta-i şi întrebarea – dacă ar fi să rămân singur pe faţa pământului, datorită nu ştiu cărui cataclism, aş înceta oare să mai scriu? Şi cui ar mai fi menită această scriere a mea, dacă planeta ar fi numai cenuşă, nici măcar cenuşii neavând cum să mă adresez, dat fiind că mi-aş pierde şi posibilitatea de a comunica prin viu grai, aş muri în chinuri sub presiunea (din toate părţile) a sfintelor radiaţii atomice asupra mea, cine ar mai avea nevoie de mărturia mea?

Nu, n-aş înceta să scriu, oricât de teribil de greu mi-ar fi,

până la ultima suflare, cineva tot va veni, tot se va ivi cineva, n-are importanţă cum va arăta şi cum se va chema, ca să afle. Dumnezeu însuşi dacă mi s-ar opune, autorul şi vinovatul a toate dacă, eu tot n-aş înceta să scriu, sub ochii şi sub ameninţarea lui aş continua să scriu, pentru că nu se poc/e, nu se poate să murim de tot, ceva trebuie să mai fie dincolo de această virtuală moarte, în stare de veghe, în stare de coşmar.

Dar ce anume, Dumnezeule...?

50

Iar noi ne izbiserăm cu atâta brutalitate de acel prag. De flăcări încât, firesc, am dat brusc înapoi, să ne întoarcem şi să fugim. Nu era însă cu putinţă nicio fugă înapoi, tunelul se închisese la fel de brusc înapoia noastră, în timp ce noi stăteam prinşi între zid şi flăcări ca într-o menghină. M-am răsucit în mine cu toate forţele adunate ghem, ca să-mi regăsesc cumpătul, raţiunea, şi am şoptit, gâtuit am şoptit, de parcă m-aş fi temut să nu mă audă nu ştiu cine vorbind:

— Iată adevărul, draga mea, încep după lege probele, încercările, n-avem ce face, dacă vrem să ajungem la Dumnezeu, să ne cunune, acesta-i preţul, trebuie să trecem toate probele!

Abia i-am auzit vocea, de asemeni sugrumată, înfricoşată:

— Vom arde, vom arde!

A trebuit să-mi încleştez mâna pe mâna Ei, deget cu deget încleştat ca într-un legământ, ca s-o conving:

— Nu vom arde, ne vom purifica, te rog, draga mea, încrede-te în mine şi urmează-mă cu bună credinţă, eu însumi te voi urma şi la bine şi la rău, numai împreună le vom învinge pe toate!

Atunci s-a întâmplat s-o văd pentru prima oară goală, rochia ei roşie, materială, se identifica, până la esenţă, cu flăcările la fel de roşii, sau, poate, flăcările o înveşmântau acum într-un fel de altă rochie, ireală, ca de aură divină. Şi prin această aură trupul său nud arăta cuprins ca în substanţa unei marmore, ba adormit şi leneş în adormirea

lui căutătoare de semen (care eram eu!), ba treaz şi pulsând înnebunit de frenezia aşteptării. Mi-erau ochii atât dt lacomi în nevoia de a-i revela trupului sinoidale şi sensuri, linii şi semnificaţii, şi de a şi le întipări pentru timpul ce avea să vină, la ceasul următor (nupţial) şi la toate ceasurile de zi şi de noapte ale viitorului, încât nici n-? în simţit durerea arderii, durerea purificării.

După care au urmat proba apei, proba trecerii prin labirint, proba întunericului – una mai dură decât alta şi fiecare cultivând mereu spaime noi, de uneori părea că ne vom pierde şi ne vom topi, să nu mai fim unul cu altul şi să nu mai fim nicicum.

Şi strigam la Dânsa cu strigăt mare, sfâşietor:

— Trezeşte-te, nu-i visul pe care atât demult l-am dorit, sunt prea grele încercările, prea neomeneşti, şi mi-e teamă că n-am suficientă putere, suficient curaj ca să te apăr, ca să te pot scoate la un liman!

Dar Dânsa nu accepta să se trezească, pe temeiul unei logici teribile:

— Tu mi-ai fost dat ca om, şi n-aş fi capabilă să iau viaţa de la capăt cu alt om alături, te iubesc, omule al meu dat o dată pentru totdeauna, să mergem mai departe!

Şi-atunci am înţeles că nimeni n-are dreptul să mă judece pentru a-mi fi fost ochii foarte lacomi, şi mâinile foarte lacome, şi gura foarte lacomă, era în legile firii ca după durerea purificării să înceapă durerea cunoaşterii! Acesta-i adevărul, şi nu-l neg, deopotrivă cu purificarea la care eram supuşi, eu, mai ales eu, mă încărcăm de nelegiuire egală, de pofte pe măsură, ticălos până-n măduva oaselor şi doritor de Dânsa ca un sălbatic biciuit numai de instincte, recunosc şi vă cer iertare!

Iar când ne-am izbăvit de ultima probă, a întunericului, şi ne-am trezit într-o explozie de lumină exuberantă, aproape alcoolică, dinaintea mesei Ofiţerului stării civile, dinaintea noastră l-am văzut pe Dumnezeu! Era un Dumnezeu tânăr, cam de vârsta noastră, şi foarte om, foarte puţin protocolar. De-a dreapta şi de-a stingă lui se aflau doi prunci – un băiat

cu plete lungi galbene, ca mierea de galbene, şi o fetiţă cam rotofee, puţin mongoloidă, şi n-am înţeles ce căutau aceşti doi prunci acolo.

Şi Dumnezeu ne-a adresat întrebarea sacră Tu, o iei ca femeie pe Femeia aceasta? şi Tu, îl iei de bărbat pe Omul acesta? şi noi am răspuns într-un glas al şi Dumnezeu ne-a binecuvântat şi ne-a închinat, şi a zis:

— Aceştia sunt Copiii voştri, împărţiţi-vă cu ei nemurirea şi fiţi fericiţi!

Afară se topeau zăpezile, februarie era pe sfârşite, pentru noi începea Anul Unu…

51

Dacă am bănui vreodată la ce oră şi sub presiunea căror circumstanţe omul păşeşte în cercul personal ai morţii, acest teritoriu de claustrare fictivă pe care se întâmplă să-l şi plimbe cu sine încă destul timp, de la primul semn de alarmă până la cel de pe urmă, tot cu speranţa că va reuşi să scape de torturanta lui prezenţă, dar din care nu există scăpare!

Gândesc şi transcriu această frază, care s-ar putea să nu fie a mea. Ci a Destinului însuşi, la aflarea veştii despre moartea lui Malraux, spiritul cel mai efervescent şi conştiinţa cea mai împovărată de întrebări a lumii contemporane. Să nu-mi spuneţi că însăşi clipa naşterii se identifică cu clipa acceptării morţii, că omul nu face altceva, o viaţă întreagă, decât să-şi împingă această a doua clipă cât mai departe cu putinţă. Şi nici să-mi spuneţi că însăşi aventura dintâi în care cu bună-ştiinţă s-a aruncat Malraux, spre tainele de abis ale civilizaţiei asiatice, căutând absolutul, a însemnat ora şi circumstanţele despre care vă vorbesc şi nici să-mi aduceţi dre ’ argument suita de aventuri care au urmat, în revoluţie şi în război, sau în magma primordială a artei şi în la fel de nepătrunsa magmă a experienţei politice, pe care Malraux le-a străbătut sf’dându-şi cu egală seninătate moartea.

Nu mi-l pot închipui pe Malraux în afara bucuriilor de rând şi nici lăsându-se nespoliat în experienţe omeneşti dintre

cele mai elementare, fără să-şi fi acordat vreodată extraordinara vitalitate şi nevoia de a se lăcomi în toste superlativ cu conştiinţa că-n realitate moartea i-a stat mereu cu ochii pe fereastră ; i l-a pândit, gata, la prima lui eroare, să-l înhaţe. Dar -ingura eroare pe care ar fi putut-o săvârşi Malraux, după învierea din morţi a acelui „Lazar" egal cu sine, este cea biologică, superba noastră naivitate că fiinţa fizică încă rezistă şi că nu atât de repede va ceda sentinţei fatale.

În acest caz, paralizat de neaşteptatul eveniment, mă întreb ce ar trebui să deplâng mai mult – orgoliul lui Dumnezeu, căruia atâta satisfacţie i-a mai rămas de pe urma omului, constatându-l cum piere, sau creaţia ne-creată care piere o dată cu moartea lui? îalraux...?

Nu-mi amintesc să mai fi ascultat vreodată un asemenea cântec, era şi nu era litanie duioasă, era şi nu era bocet amarnic, mai degrabă pe măsura însăşi a valurilor mării cu care se înfrunta şi pe care ar fi vrut să le domine. La început fusase numai un murmur, dacă început se putea socoti clipa când l-am auzit mai întâi, dacă starea de murmur nu era decât o sincopă în scurgerea notelor care nu mai puteau suporta sfâşierea de sus, murmur fără cuvinte şi tot fără cuvinte creştea, evoluând, involuând, şi iar evoluând, involuând, împotriva oricărei logici componistice, oscilând între şoaptă şi ţipăt, între spaimă acută şi jale năucitoare.

O femeie îl cânta şi eu n-o vedeam pe acea femeie, o bănuiam doar de partea cealaltă a stâncii lângă care poposiserăm pe ţărmul mării, bântuit de ascunse neînţelegeri, cu ochii adânciţi în zările mării. Mă temeam să tulbur, chiar şi cu o insesizabilă mişcare, prezenţa acelei femei de dincolo de mine, deşi grozav ce-mi doream s-o văd şi să-i fiu aproape, să ne fim unul altuia punct de sprijin. Pentru că nu putea fi nici ea decât tot o pierdută pe acest ţărm de mare, tot o refuzată a lumii căreia aparţineam şi pe care, la rându-ne, o refuzam, tot o sumă de interogări adresate largului şi aşteptând, ce oare

aşteptam eu, ce oare aşteptând femeia? Şi de unde nevoia asta imperioasă de a poposi pe ţărmuri de mare, cu privirile prizoniere nesfârşitului, pe memoria cărei tragedii ancestrale melancolizând şi dorind ce răspuns la întrebările noastre?

Să fi fost la Geneză aşa, ca omul să fi apărut din ape şi noi să nu ştim, să n-avem cum dovedi, şi doar având nostalgia acelei primordialităţi? Sau să ne înşelăm cu gândul că de pe ape ne va veni şi mântuirea, fără ca noi să cunoaştem ora şi nici dacă acesta-i singurul adevăr prin care să putem fi absolviţi? Sau să nu fie decât umilirea, cerşirea cu care ne umilim şi ne cerşim largului ca să nu ne înece, fiindcă totuşi acesta ne va fi sfârşitul, un cataclism, o catastrofă, o ieşire dintre toate raţiunile posibile, şi apele năvălind în puhoaie peste noi?

Femeia continua să cânte, şi grozav ce-mi doream să stau lungit la picioarele ei şi s-o ascult, ca într-o dulce agonică beţie, şi niciodată nu voi şti dacă mie mi-era sortită femeia aceea sau altcuiva străin, dinafara universului nostru.

Fiindcă vocea era a Dânsei de-aievea, şi atât de reală, atât de inconfundabilă a Dânsei, încât părea, ca dintr-un timp imemorial, reţinută cu fidelitate între spaţii, în memoria acelor spaţii, deşi pieritoarea sa fiinţă urcasc demult la ceruri.

Mi-am spălat faţa cu apa rece a mării ca să mă trezesc şi m-am izbit cu fruntea de pământ ca să mă conving că nu visez, mi-am pus întrebări cu glas tare şi mi-am răspuns cu glas tare, ca să spulber orice îndoială despre trecerea mea în alt destin, eram treaz de-adevărat şi nu visam, eu eram şi m-am recunoscut că sunt, Dânsa continua să cânte de-aievea, reală, inconfundabilă, în nevăzutul de dincolo de stâncă.

Dar nu m-am lăsat ispitei de a trece dincolo de stâncă, pentru a mă confrunta cu adevărul în sine despre Dânsa, ceva îmi spunea că toate (şi sdevăruri şi minciuni, şi iluzii şi certitudini) sunt ferecate, pecetluite într-un sine mai

pedepsitor decât orice fatalitate, fără graţie, fără temei, şi atunci am preferat singurul temei, singura graţie pe care însăşi Dânsa mi le acorda, mai ales pe ţărmul mării, la graniţa dintre finit şi infinit, printr-un simplu cântec de jale şi de alean, de iubire şi de chemare...

53

E multă vreme de când a murit, de moarte bună sau asasinat, ultimul mare filosof al lumii. Nu mă interesează să datez banalul eveniment într-un anume calendar, pentru a măsura cu exactitate timpul de când ne-am pornit spre declin, spre apocalips. Atât ştiu – că istoria e atât de dominată de economic şi de politic, de ofensiva dogmelor de tot felul şi de formula teroristă (chiar la nivel de state) ca instrument de rezolvare a tuturor litigiilor universale, încât omenirii i s-a şters de pe creier până şi amintirea existenţei cândva a unor cărţi de filosofie, la care / am mai putea apela şi prin care am reuşi să ne salvăm.

Sau nu cumva, în locu-le, a şi început să se afirme o filosofie a conducătorilor de mari imperii, a comandanţilor de mari puteri armate, cu atât mai mult a tiranilor (şi mari şi mici), indiferent asupra cărui domeniu îşi manifestă spiritul tiranic, filosofie care va scăpa tuturor istoricilor şi comparatiştilor de filosofii şi care, mai ales, anulează tabla de principii a adevăraţilor filosofi?

Judecaţi-mă cu oricâtă asprime, dar am ajuns să mă distanţez de (era să spun – am ajuns să urăsc!!!) toate filosofiile de până acum, tocmai fiindcă ne-au înşelat în această speranţă a supralicitării condiţiei umane prin filosofie. Ce folos, de pildă, că reuşesc să mă cunosc pe mine însumi dacă, exact în acea clipă de suprem extaz, sunt condamnat la moarte prin inaniţie sau prin instituirea cenzurii asupra propriei gândiri, prin mobilizarea generală pentru un nou război sau, pur şi simplu, prin subordonarea către o ideologie nu neapărat autohtonă, deci falsă, dar suverană peste conştiinţele noastre, peste conştiinţele voastre laşe?

De-aceea şi încep să cred că singurii filosofi ai timpului

contemporan sunt scriitorii cei fără egal, vreau să spun – singurii care mai îndrăznesc să pună întrebări şi să caute răspuns la aceste întrebări, dar strigătele lor nu ajung până la auzul celor care le determină destinul (chiar aş fi grozav de curios să văd cum arată o statistică a cărţilor de căpătâi, pe cars le-ar citi, oricât de rar, marii despoţi şi marii generali ai lumii!), iar plebea (pe scriitorii aceştia) îi ignoră sau îi tratează drept nebuni.

Şi totuşi, îmi spun, lăsând să se usuce pe mine sudoarea rece a neliniştii şi învăluindu-mă într-un fel de halou de lumină protectoare, fiindcă lumina interioară e ultimul dar dumnezeiesc de care avem încă parte, nu se poate, îmi spun, ca undeva (ascuns, necunoscut) să nu existe un filosof, un mântuitor care să ne pregătească dezlegarea!

Va fi el însă un Mesia adevărat, un filosof adevărat, sau numai un amărât de soldat care va primi ordin (fără să ştie cum arată la faţă cel ce-i va da un astfel de ordin) să apese pe butonul de declanşare a cataclismului atomic...?

54

În nebunia unui adevărat coşmar viu, de mulţimi care se umileau cu dezinvoltură şi se călcau în picioare fără niciun reproş, care, cum, să înhaţe mai sălbatic şi mai sigur câte ceva din bruma de alimente care se puseseră atunci în vânzare, singura lor justificare fiind criza economică prin care trecea în acele zile ţara şi fiind furia instinctului de conservare care-i făcea agresivi şi-i cobora sub condiţia umană, lor puţin le păsa că deveniseră personaje groteşti ale unei asemenea de'. Compuneri, sub ochii mei, martor coşmarului pe care-l urmăream cu totală nepăsare, aceasta fiindu-mi dictată mai degrabă de mila faţă de mine însumi decât de vreo grozavă înţelepciune, şi-n desfăşurarea acelei nebunii de coşmar mi-a fost dat să văd, ca aduşi de vânt dintr-o altă galaxie, un băiat şi o fată, incomparabili în fascinanta lor tinereţe, care se sărutau şi se tot sărutau, în plină nebunie de coşmar a mulţimilor bântuite de spectrul foamei, în timp ce numai aceia doi, tinerii, îşi sfidau destinul de muritori, şi erau neverosimil de frumoşi,

neverosimil de tandri şi de atemporali, nu i-am invidiat, era dreptul lor şi era sfinţenia lor, şi, dimpotrivă, m-am simţit solidar cu ei, în numele unei fra-

7 – E noapte şi e frig, seniori j ternităţi superlative, singura, de fapt, prin care ne mai putem merita numele de oameni!

Dar ceea ce nu ştiţi, aproape sigur nici nu bănuiţi şi nici cu putinţă de imaginat, e că noi doi eram acei tineri fermecaţi, eu şi Dânsa, traversând istoria în mare dispreţ („Iată cât de multe bunuri de care nu avem nevoie!”) şi doar sărutându-ne în văzul stupefiat al lumii!

Şi-apoi a fost nebunia unui fel de doliu universal, era de prevăzut că va veni, dar nu la asemenea dimensiuni şi, mai ales, care să ne privească atât de totalitar, noi doi, eu şi Dânsa, ne vedeam de ale noastre, simple şi omeneşti, care nu erau luate în seamă nici măcar pe limitele cartierului darămite pe plan universal, mai precis – o săptămână întreagă hotărâserăm să nu ieşim din casă, permanent cu storurile trase, cu uşile ferecate, şi şapte zile şi şapte nopţi încheiate ne-am tot iubit desperaţi, nesăturaţi, ne era totuna ce se petrece în lume, putea să se surpe cerul, să se scufunde pământul, noi ne iubeam şi ne iubeam, iar când, a opta zi, după legamânt, am ieşit în lume, exultând încă şi afişându-ne cu ostentaţie frenezia de amanţi incomparabili, am căzut pa o privelişte funambulescă, tot oraşul paralizase în stare de reculegere, toată suflarea de pe străzi – în negru şi în genunchi, se decretase doliu universal, murise un mare geniu al omenirii, fiindcă există şi genii mărunte, subalterne, ca mine şi ca Dânsa pe care nu dădea lumea niciun preţ, şi toţi strigau la noi să îngenunchem şi să plângem cu hohote deolaltă cu ei, ar fi fost peste puterile noastre, chiar dacă ne-ar fi bătut cu bicele sau dacă ne-ar fi ars cu fierul roşu, pentru care ne-am şi retras în ghiocul nostru de porfir şi am continuat să ne iubim, sfidând astfel ucazul de doliu universal, de nebunie universală, şi eram neverosimil de frumoşi, de tandri şi de atemporali!

Şi despre multe alte forme de nebunie, individuale sau colective, care au urmat şi care au sfidat omenirea ori au cutremurat-o, v-aş putea vorbi – nici nu cade bine istoria în letargie, părând a lăsa impresia de oboseală şi de renunţare la funcţiile ignobile cu câte a fost investită, acceptând chiar să i se pună botniţă pe gură şi să fie legată în lanţuri, că istoria se scutură pe neaşteptate ca o fiară, se smulge din lanţuri şi-şi aruncă botniţa cât colo, şi-aminteşte că-n realitate este o sursă inepuizabilă de crime şi nu ezită o clipă să le şi declanşeze, invadări de teritorii sfinte şi asasinate în masă, războaie locale (geografic) la lumina zilei şi războaie pe întuneric de la continent la continent, denunţări de pacte cu Diavolul şi alte pactizări cu cele mai inconfundabile chipuri ale aceluiaşi domn, valori pretins fundamentale şi eterne subţiindu-şi într-asemenea măsură conţinutul sau autonegându-se fără pic de ruşine, încât nu ştii în ce valori să mai creezi sau ce valori să mai inventezi în locul celor duse cu mare pompă la groapa de gunoi a istoriei, şi iată cum în zona formelor de nebunie ale epocii termenul de infinire ne apropie tot mai mult de o finire inevitabilă, despre toate v-aş putea vorbi, dar nu despre asta este vorba, grămăticii viitorului (dacă va mai fi viitor) se vor îngrozi de murdăria prin care vor fi nevoiţi să cerceteze pentru a-i afla acestei istorii o brumă de onestitate morală, e vorba despre mine şi despre Dânsa, cum le-am asistat noi pe toate cu dulce candoare, şi desigur cu superbă naivitate, neaflând alt remediu pentru a rezista decât închinându-ne fiecare la celălalt ca la alt unic Dumnezeu, şi adorându-ne unul pe altul până la a deveni o singură fiinţă, şi făcând faţă ca o singură fiinţă la orice ameninţare a Destinului, şi nerecunoscând altă măsură a cunoaşterii absolutului decât iubirea în cuplu exhaustiv…

55

Câinele Dicky mi-atrage atenţia că la radio, la un post de radio străin, se relatează despre decernarea Premiului Nobel pentru literatură, la Stockholm. Nu-l interesează oare pe stăpânul său, dat fiind că informaţia ca atare transmisă

la alt timp ne-a scăpat, să afle din ce afund de istorie, uşor crepusculară, uşor efemeră, sunt scoase la suprafaţă gloriile de ultimă oră ale domeniului respectiv? Ba da, îl interesează, chiar crapă de curiozitate să ştie ce alte anomalii va înscrie în caietul său personal de curiozităţi aparţinând acestui ordin ocult! Pe de altă parte, deoarece reportajul radiofonic se face de la faţa locului, şi cum stăpânul câinelui Dicky nu figurează în protocolul de rigoare, şi nici fantezie neavând ca să-şi răscumpere absenţa printr-o oglindire proprie, cu atât mai bine, să dăm Cezarului laureat ce i se cuvine şi să dăm frustraţilor din toată lumea câte o nouă aripă de speranţă, ca să aibă din ce roade până la proximul an sau până la Viaţa de Apoi!

Iau loc, prin urmare, în fotoliul alăturat celui în care tronează câinele Dicky, acesta urmărind deopotrivă şi bizara voce de la radio, într-o limbă imposibilă, şi reacţiile vanităţii mele sigur ultragiate. Avem astfel imaginea vastei săli de festivităţi a Academiei Regale Suedeze, ticsită până la refuz de somităţi solemne, de spectatori oarecari, în aşteptarea noului laureat. Pe însuşi regele Suediei îl vedem, vag intimidat, vag sensibilizat, niciodată nu se ştie în ce realitate concretă şi însoţit, mai ales, de ce univers ipotetic urmează să-ţi apară blândul beneficiar al unei invenţii care s-a chemat dinamită. Câinele Dicky ricanează asupra surprizei ieşite din comun (a numelui celui în cauză), pentru localizarea căreia în planeta literelor dicţionarele noastre de specialitate dau dovadă de insuficenţă crasă, câinele Dicky n-are nici umor şi nici nu se pricepe la politica de cadre a onoraţilor zei suedezi, care decid cum decid.

Numai că eu, oricât de copioasă ar fi relatarea, până la amănunt, şi oricât de ferm ar suna numele celui mai recent (1981) laureat Nobel pentru literatură, eu pe mine mă văd în locul aceluia şi vă asigur că aura acestui virtual miracol mă prinde foarte bine. Şi sunt fericit, de parcă ar fi aievea, şi pentru asta şi acceptăm astfel de minciuni, ca să murim fericiţi!

— Dar Ungaretti?! mă desfide câinele Dicky, a cărui

memorie explodează prompt şi categoric. De ce i-a batjocorit el, cu doar câteva zile înainte de a se duce de la noi, pe laureaţii predecesori şi de ce puţin i-a păsat că se va înfăţişa Celui de sus, la judecată, galben de mânie şi de venim contra lui Sartre, contra lui Beckett?

Ei, şi câinele Dicky, parcă n-ar şti, nu ne-ar cunoaşte, pe noi, vreau să spun, speţa umană cea mai iritabilă şi dintre care nu încap doi într~o aceeaşi nemurire, darămite într-o istorie literară, la acelaşi rang, cu acelaşi număr de rânduri în istorie, şi e ticălos câinele Dicky, şi replica lui – la fel de ticăloasă, tocmai în clipa în care eu şi regele Suediei, sau regele Suediei şi eu, mă rog, haide la culcare, domnule Dicky, să ne anesteziem orgoliul, desperarea şi să visăm, ce bine e şi ce dulce se poate dormi fără nicio cunună de spini pe frunte...

56

Chiar în ziua în care urma să ne întâlnim, cu un ceas mai devreme decât ora întâlnirii, mi-a sosit telegrama Ei. Mă informa că se află în sanatoriul de la Moroeni, că suportase o operaţie grea şi că avea nevoie, urgent, de un flacon de sânge conservat.

Dintru început mi s-a părut halucinant şi de neînţeles, ce căuta Dânsa într-un sanatoriu T.B.C. Şi, mai ales, pe pragul morţii? Cu doar o săptămână în urmă, ultima oară când ne văzuserăm, arăta de o exuberanţă triumfătoare, nici cel mai infim semn prevestitor de grozăvie care să se abată asupra noastră. Să-mi fi ascuns totuşi Dânsa că-n realitate este bolnavă şi că-n realitate se pregătea pentru acea operaţie foarte dificilă, mimând gratuitul şi exaltarea? Sau aflându-se întâmplător pe acolo prin munţi, fugind poate de mine şi neacceptând să se mai întoarcă la mine, destinul să fi decis împotrivă, adică determinând un accident de ale cărei consecinţe tot eu eram chemat s-o salvez?

Fireşte că puteam împinge speculaţiile până la limita lor cea mai absurdă, şi-aşa n-avea cine să-mi răspundă la întrebări, iar timpul ţipa la mine să mă grăbesc.

Zadarnic însă, din zori până noaptea, şi toată ziua

următoare, cu sufletul la gură, am cercetat spitale şi clinici, cabinete particulare şi centre de colectare a sângelui, umilindu-mă şi cerşind, gata să-mi vând sufletul oricui şi dispus să plătesc oricât, peste tot eram blocat, interzis, pus la zid cu răspunsuri care coborau condiţia umană pe treapta cea mai de jos a animalităţii, a nimicului egal cu nimic, toate rezervele de sânge conservat fuseseră consumate în război.

— N-ai decât, mi se răspundea, să-i înjunghii pe foştii combatanţi care se vor fi îndestulat din rezervele noastre, ca să-ţi iei sângele înapoi!

Şi astfel ura se aduna, dospea în mine, nu doar împotriva stării de mizerie în care ajunsese ţara, ci şi a supravieţuitorilor îndestulându-se din această mizerie, cu sângele de care aveam eu nevoie în venele lor. Nici de alţi donatori nu putea fi vorba, ţara trecea prin foamete mare, de unde să scoată ţara friptura de rigoare, vinul roşu de rigoare, cu care să-i sature pe virtualii donatori de sânge? Şi ce fel de sânge ar mai fi fost acela, pe care l-aş fi cumpărat eu la desperare, al unor învingători învinşi de istorie, al unor flămânzi fără speranţă?

Mă întâlneam pe străzi cu soldaţi şi ofiţeri, cu bărbaţi în toată firea, pe care-i suspectam de a fi fost beneficiari, în război, exact ai sângelui după care urlam eu acum, şi simţeam că-i urăsc de moarte, că ar fi fost foarte bine să fi murit în război (unul, şapte, treizeci în plus), numai să fi rămas cel puţin un flacon de sânge la dispoziţia mea. Iar dacă aş fi îndrăznii să strig în gura mare, către toată omenirea de pe străzi, ca fiarele în căutare de mălai de mătură sau în căutare de zeamă de ştir – Cine-i gata să-şi dea sângele pentru salvarea unei Fecioare, viitoarea mea Mireasă, vă dau în schimb conştiinţa mea, faceţi ce vreţi cu ea, terfeliţi-o în picioare, anulaţi-i orice drept de a mai fi conştiinţă de om! sigur că mi-ar fi râs de la obraz, conştiinţă de două parale, totul s® vindea şi se cumpăra în epocă altfel, nu trebuiam nimănui, nici eu şi nici Dânsa, valorile considerate altădată permanente şi perene se

preschimbau în contrariul lor, ce mai conta o viaţă anonimă dispărută în comparaţie cu milioanele, asemeni, dispărute până atunci?

M-am urcat în tren ca pentru o călătorie fără adresă, deşi mai vulnerabil ca niciodată. Nu duceam cu mine decât deznădejdea neputinţei, aveam necontenit în ochi imaginea unei agonii condamnate la fără speranţă. Eram aşteptat acolo în chip de mântuitor, aş fi apărut acolo redus la calitatea de vierme. Nicio justificare pentru a răspunde cum răspundeam chemării Sale în ajutor, cu atât mai mult pentru zbaterea mea în gol. Când pretinzi că măsura lucrurilor tale de o viaţă devine însăşi Femeia ta, dar nu ţi s-a revelat încă nicio formă de sacrificiu pentru a apăra această măsură, înseamnă că eşti un om de nimic şi că merită să fi tratat ca atare. Iar gândul că voi f «pedepsit să-i asist sfârşitul (ce consolare putea fi asta şi pentru cine?) mă îngrozea mai ales prin tăcerea Ei încărcată de reproş, prin privirea Ei amară, încă din tren proiectate asupra mea şi acuzatoare până la capătul vieţii.

Făcuserăm războiul din prima până-n ultima zi, de multe laşităţi dovediserăm că sunt capabil în confruntarea mea directă cu moartea, dar nicio laşitate n-ar!’i egalat-o pe aceasta care privea fragilul Ei destin, nunta noastră nerealizată.

Eram foarte detaşat de toate ale lumii, şi foarte calm, foarte stăpân pe mine, când am pătruns în sanatoriu şi l-am căutat pe chirurgul-şef. L-am informat lespre scopul sosirii mele acolo, fără amănunte însă «supra identităţii mele (un nimeni care bate pământul Sn lung şi în lat, să-i ajute pe acei semeni care au nevoie de sângele lui, a aflat întâmplător că o fată internată în acest sanatoriu are nevoie de sângele lui), să

i se facă deci transfuzie cu sânge direct de la mine.

i —am asigurat că aparţin grupei sangvine universale şi că nu mă interesează ce risc, dacă va trebui să donez mai mult decât doza normală, fie chiar şi în reprize repetate, doctorul m-a socotit fără îndoială nebun, dar epoca fiind

cum se arăta, deschisă oricăror surprize dinafara bunei noastre raţiuni, era perfect, se putea scrie istoria şi cu nebuni de filosofia mea!

— Un singur lucru vă rog, am reluat, eu să n-o pot vedea pe fiinţa aceea, nici Dânsa (implicit) să nu mă vadă, niciodată să nu i se spună cine i-a dat sânge pentru transfuzie, vă rog, în consecinţă, să puneţi între mine şi Dânsa un cearceaf, un paravan, orice, închipuindu-ne deci că donatorul ar fi însuşi Dumnezeu coborât la Moroeni anume pentru asta ’

Privirea doctorului era metalică, rece, şi mai dură din cauza pretenţiilor mele aparent hilare, dovneşti, m-am grăbit să-i lămuresc raţiunea mea fără sens:

— Oamenilor nu le place să rămână îndatoraţi cuiva, orice îndatorire pentru ceva obligă la sacrificiu egal, şi-i greu de presupus că subiectul care dă şi subiectul care primeşte se întâmplă să facă parte din aceeaşi categorie de spirite alese, eu (de exemplu) n-aş fi împăcat dacă fata asta n-ar găsi altă cale de a-şi arăta recunoştinţa faţă de mine decât măritându-se cu mine, nu-s născut şi nici pregătit pentru astfel de servituţi decisive care, într-o bună zi, s-ar putea întoarce împotriva mea, să vă povestesc o întâmplare din război, un camarad de-al meu a salvat viaţa altui camarad de-al meu, într-o situaţie dintre cele mai comune în război, dar salvatul n-a suportat greul cu *cam* se socotea îndatorat pe toată viaţa faţă de salvator şi, la prima luptă, şi-a împuşcat salvatorul pe la spate, şi acesta atât a apucat să mai întrebe

— De ce? fă-mă să înţeleg de ce? iar salvatul n-a avut curajul să-i explice, mi-a explicat mie după război – Fiindcă, într-o situaţie similară, n-aş fi fost în stare să-mi sacrific viaţa pentru el! înţelegeţi, domnule doctor?

Nu, doctorul nu părea a fi înţeles ceva, parabola mea contrazicea flagrant sistemul gândirii lui banale, docte, rigide, ceea ce m-a deerminat să continui exasperat, deşi n-aş fi vrut să-i încarc, la rându-i, pentru ipotetice consecinţe dezastruoase, conştiinţa personală cu tribulaţiile mizere ale

conştiinţei mele:

— Domnule doctor, am salvat şi eu un om la viaţa mea, şi tot în război, n-au importanţă circumstanţele, amănuntele, poate altădată, cu alt prilej – mai favorabil pentru confesiuni de speţa asta, sunt, în realitate, depozitarul unei memorii burduşite cu crime şi cu fărădelegi, nu neapărat în război consumate, ci şi pe timpuri de pace, din timpuri imemoriale până azi, atât să ştiţi deocamdată – că de-adevărat l-am salvat pe acel om, ofiţer ca şi mine, în război, şi să mai ştiţi că am (de la Domnia-Sa domnul Diavol) darul premoniţiei, nu vă holbaţi aşa la mine, şi-n privinţa asta deţin foarte multe taine şi necunoscute, să lăsăm însă, şi, mă rog, bine! aflaţi aşadar că foarte curând, chestie de câteva săptămâni, de câteva luni, voi fi arestat, doar ştiţi bine că arestarea e la modă azi, nici cu gândul nu gândeşti şi te-au şi prins în laţ, vinovat-nevinovat n-are importanţă, revoluţia e oarbă, istoria e curvă, iar omul care mă va vinde, acelaşi care mă va aresta şi mă va preda organelor de anchetă şi-mi va fi acuzator principal, cu creierul alb faţă de experienţa noastră comună şi intransigent faţă de ne-memoria lui, va fi însuşi salvatul meu de odinioară, ei, ce ziceţi, domnule doctor? să nu-mi spuneţi că nici acum nu înţelegeţi, şi, la urma urmei, de ce vă încăpăţânaţi dumneavoastră să smulgeţi de la mine toate ororile, grozăviile pe care le pert pe suflet, când eu pentru altceva am venit aici? vă rog să mă pregătiţi pentru transfuzie, ce trebuie să fac?

Dânsa ar fi putut să mă vândă şi nu m-a vândut, ar fi putut să mă ucidă şi nu m-a ucis; îngenunchea doar, uneori, dinaintea mea, ca pentru un ritual de altă Pietă îmbrăţişându-şi răstignitul, şi mă întreba:

— Nu-i aşa că tu mi-ai dat sânge atunci, în noiembrie, la sanatoriu? Mi-am dat seama din prima clipă că tu eşti, şi ştii după ce te-am recunoscut? Sângele tău era asemeni cu tine însuţi, adică – patetic şi sumbru, sacru şi păgân, tăcut şi exaltat, dumnezeiesc şi satanic, toate contrariile extreme care poartă numele tău! Şi ceea ce nu ştii, nu ţi-am spus

niciodată, e că tot atunci te-am avut, înainte de a te cunoaşte, ca bărbat...

57

Acest refuz al cuvintelor de a sparge carapacea frunţii, ca şi refuzul hârtiei de a-mi înregistra cuvintele. Nu cunosc suferinţă fizică mai grea decât suferinţa morală a unor astfel de ceasuri, când mă descopăr inhibat sau respins de forţele oarbe ale foii albe. Şi atunci ajung să mă urăsc pe mine însumi (e singura ură pe care. Am nutrit-o vreodată faţă de cineva!), îmi urăsc neputinţa şi laşitatea. Fiindcă nu sunt capabil să mă răfuiesc cu geniul personal (geniul protector, vreau să spun!), vinovat deopotrivă de iluzia că pot fi mai mult decât un om de rând, ca şi de limitele pe care mi le impune, şi ce-mi rămâne atunci decât să fug?

Odaia mea de lucru, de aproape douăzeci de ani, se află în subsolul casei, are dimensiunile unei celule de închisoare şi o suport câtă vreme lucrul merge. Dar, de îndată ce accesul la misterioasa magmă a cuvintelor mi-este interzis, las de izbelişte totul şi fug, îmi iau lumea în cap şi rătăcesc fără noimă pe străzi în căutarea vechiului echilibru. Adesea mi s-a reproşat că trec pe lângă oameni (prieteni sau cunoscuţi) fără să-i văd, fără să le răspund la salut, sau, chiar dacă mă las acostat, mintea îmi umblă întraiurea. Ce rost ar avea să le explic starea de spirit în care mă aflu, că-n realitate eu nici nu mă aflu în acelaşi timp cu ei, ci într-un alt timp decât al lor, anistoric şi paradoxal, care, de fapt, este timpul personajelor de care tocmai fugiserăm, al tramei cărţii care continuă să mă obsedeze şi, în consecinţă, un timp mai tragic decât oricare altul, real, care s-ar abate asupra mea?

Chiar şi oamenii reali din preajma mea, întâmplători, cu care n-am nimic de-a face, capătă pentru mine, în această situaţie, trăsăturile şi virtuţile celor numai aparent părăsiţi în celula de lucru de-acasă, mă trezesc vorbind cu aparenţele lor şi certându-i, sau lăsându-mă judecat şi osândit de ei, salvare nu există! E ca şi cum aş purta permanent cu mine, în mine, un supra-eu ostil, multiplicat

în tot atâtea supra-euri ostile câte personaje inventez pentru o povestire sau pentru o carte. Parcă Dumnezeu a fost altfel, şi iertaţi îndrăzneala de a mă compara cu! şi ce este Diavolul Şarpe din zilele Genezei decât tot un supra-eu egal cu sine, adică cu Dumnezeu, dar şi negaţia, tortura lui desăvârşită?

Şi totuşi, ce fericită clipa în care materia începe să gândească, haosul să cedeze spiritului ordonator. „Ştiam că vei muri, dar mi s-a recomandat să nu ţi-o spun!”, aşa a început „Moartea lui Orfeu”, cu aceste simple cuvinte, pe care mai întâi le-am auzit, în mine le-am auzit, şi de câteva ori le-am repetat, în gând le-am repetat, apoi le-am scris pe o bucată de hârtie, ce fericită clipa din care cuvintele încep să umple foaia de hârtie, cuvintele despre care niciodată nu voi şti de unde vin, cine mi le anunţă pentru întâia oară...

58

Nu-mi mai amintesc din ce cauză ne certaserăm, sigur că dintr-un nimic de toată mâna. Acel soi de nimic însă care-ţi răneşte orgoliul şi sensibilitatea, care dospeşte în tine ca mucegaiul şi determină măcinarea echilibrului propriu, fisurează cercul propriu de protecţie şi te expune oricărei anomalii dinafară. Suficient ca să descoperi deodată cât de fragil, cât de vulnerabil este conceptul de cuplu, incapabil să facă faţă până şi celor mai aberante, întâmplătoare accidente. Dacă aş fi fost cu adevărat înţelept, sau superior adversităţilor mărunte, ar fi trebuit să-mi cer iertare, chiar nevinovat fiind, şi să nu accept să pătrundă între noi duhul rău al discordiei fără motiv. Dar la ora aceea s-a dovedit că nu eram decât un ipochimen de calitate inferioară, lugubru în micimea cu care mă dezvăluiam chiar şi mie însumi. De sub aparenţele fastuoase ale inteligenţei de paradă şi ale pretinsei integrităţi morale, ca într-un proces brusc de eroziune, începeau să se arate măştile unui subconştient colcăind de mizerii. Astfel că, oricât de conştient eram de această degradare, şi de care mă ruşinaserăm ca de o plagă urâtă, desfigurantă, n-am avut curajul să fac să treacă de la mine acel pahar plin cu venim inutil şi să-mi

cer iertare. Dar Dânsa, la rându-i, de ce n-a schiţat măcar un gest de împăcare şi a preferat, dimpotrivă, să se lase înveninată de facticea mea dezordine şi laşitate?

Se lăsase noaptea şi trecuseră ceasuri de când tot rătăceam pe străzi ca doi străini care n-au ce să-şi spună, între care se aşeza tot mai mult un gol aproape material. Ştiam despre mine ce gândesc, puteam bănui şi Dânsa ce gândeşte, dar şi simţeam (în acelaşi timp) că nicio clipă nu se realizează vreo tangenţă, vreun acord între câmpurile noastre de existenţă. Şi dacă uneori, din cauza întunericului sau fără voie, se întâmpla ca mâinile să ni se atingă, poate că şi sub forţa unei căutări oculte, cu neputinţă de stăpânit, ne şi îndepărtam fulgerător unul de altul, ca arşi de un fier roşu nevăzut, în mare, incontrolabilă duşmănie. Iar dacă, alteori, tot rătăcind pe aceleaşi străzi din cartier, s-a întâmplat să ajungem chiar în dreptul casei, nimic mai simplu decât să descuiem uşa principală şi să intrăm, n-am fost în stare, ne-ar fi fost şi mai greu să suportăm spaţiul închis al casei, golul dintre noi s-ar fi încărcat de aceleaşi întrebări fără răspuns, pereţii ne-ar fi sufocat. Ne reluam drumul, rătăcirea, muţi ca nişte pietre şi fără memoria apartenenţei la nicio celulă spirituală, cu atât mai mult la una casnică, particulară, identităţile noastre aparţineau acum unui univers arbitrar. Cum să mai reconstitui întregul care fuseserăm, înăuntrul căruia ne simţiserăm bine şi tutelari, să-l reconstitui din sumedenia de particule răvăşite, spulberate într-un neant determinat de noi înşine, pentru o nouă biografie comună şi-n afara oricărui alt dezastru virtual? Ar fi fost suficient să apelăm la principiul care ne generase iubirea, care ne întreţinuse până atunci sistemul de adevăruri în care şi juraserăm să credem neabătuţi, dar acel principiu părea a-şi fi întors faţa de la noi, părăsindu-ne în voia unei fatalităţi care asta şi aştepta, să ne anuleze ca fiinţe esenţiale şi să ne înghită. Până la ce extremă totuşi a spaimei (fiindcă de-adevărat străbăteam o spaimă) ne-ar fi împins (acelaşi principiu ne-ar fi împins), pentru ca, atingând un punct mort, absolut, să ne lase, ca

oricăror condamnaţi la pierzare, dreptul la un ultim cuvânt, la o ultimă dorinţă, după care ar fi urmat ruptura definitivă, divorţul de toate adevărurile primordiale, de toate minciunile consemnate în însăşi sentinţa căsătoriei?

Punctul absolut, de zero absolut, a apărut mai devreme decât ne aşteptam (oricum, decât mă aşteptam eu!), ne aflam în afara oraşului, într-un pustiu fără vegetaţie şi cenuşiu, de geografie dezolantă şi ameninţătoare de primejdii, peste care plutea lumina sticloasă a lunii, cu doar o ruină de zid înalt, rămăşiţă a cine ştie cărui veac de istorie neagră, care nu ne bara drumul cum s-ar crede, ci tăia spaţiul dinaintea noastră în două, nesfârşit de lung, cel puţin aşa părea, nesfârşit de lung, şi care ne obliga la opţiune. De care parte să mergem, de-a dreapta, de-a stânga, şi unde ar fi dus fiecare opţiune dacă am fi convenit să mergem tot împreună mai departe? Din păcate, sau din fericire (de clipa aceea a opţiunii mi-era imposibil să-mi dau seama dacă se va sfârşi cu bine, dacă se va sfârşi în rău!), am ales fiecare altă latură a zidului, refuzul de a mai continua drumul alături s-a dovedit implacabil. Şi atunci m-am constatat pătruns de milă, cu ce îmi greşise Dânsa, ce fel de om deveniserăm eu, negându-l atât de înverşunat pe cel care-i declarase dragoste fără moarte şi devotament până la moarte, de mă lepădăm de Ea cu atâta uşurinţă, împingând-o în capcanele hazardului, victimă sigură ne-iubirii şi agoniei în singurătate? Am strigat-o, am invocat-o să-mi răspundă, mi-am lipit urechea de zid ca să-i aud respiraţia, răspunsul la chemări, n-aveam nicio îndoială că şi Dânsa mă strigă, mă invocă, şi Dânsa la fel, în aceleaşi clipe, căuta să-mi audă respiraţia, răspunsul la chemări, zidul însă (îngrozitor de gros) ne interzicea orice comunicare, încetaserăm să mai fim fiecare eul celuilalt, Dumnezeu ne pedepsise mult prea greu pentru o nerozie atât de infantilă, penibili amândoi şi stupizi, Dumnezeu n-avea nevoie în raiul său exhaustiv de atât de lamentabile spirite ca noi!

Iar când, subţiindu-se în sfârşit noaptea şi prin lumina

lăptoasă a zorilor zidul încheindu-şi funcţia de obstacol, exact pe durata purificării de care era neapărată nevoie, ne-am trezit unul în faţa celuilalt, privirea unuia către celălalt era alta (nu la suprafaţă ne vedeam, ci până-n cele mai obscure zone şi de nepătruns ne vedeam), alta – şi nebunia de care eram copleşiţi, răscoliţi, şi prin care exultam, ne idolatrizam, ca după o foarte îndelungată, insuportabilă absenţă. Ne-am aruncat exasperaţi unul în braţele celuilalt şi n-am mai îngăduit să intervină între noi nimic, nici spaţiu şi nici timp, nici cuvinte şi nici vestminte, doar ierbii i-am cerşit ajutorul fără de care nu se putea, cerului să ne vegheze împotriva oricărui neavenit, ardeam până la cenuşă în totală inconştienţă şi reînviam din propria-ne cenuşă, pentru a ne sătura unul pe altul şi mereu fiecăruia să-i fie dor de celălalt.

Iar dacă Dânsa tot şoptea şi gemea înăbuşit Mă doare! Mă doare! n-am ştiut şi niciodată nu voi şti dacă era din cauza vinei neasumate de niciunul dintre noi, sau din cauza vinovăţiei ultime pe care ne-o asumam amândoi, împotriva Dumnezeului care ne obligase la cea mai dură dintre încercări...

59

Domnişoara W. Îmi povesteşte (mereu la telefon, fiindcă refuz în continuare s-o văd şi s-o cunosc nemijlocit, prefer să consum aventura cu ea exclusiv în imaginaţie), îmi povesteşte deci un vis ce l-ar fi avut chiar noaptea trecută, un vis în vis.

Căzuse aşadar într-un fel de prăpastie fără ieşire, toate ieşirile către care se îndrepta cu sufletul la gură, ca să evadeze, se blocau de la sine imediat, iar pereţii prăpastiei erau foarte înalţi şi ca de sticlă, sângera din abundenţă de câte ori încerca să se agaţe de inexistentele puncte de sprijin, se prăbuşea necontenit în hăul fără ecouri, nici glasul ei n-avea ecou tot ţipând înfricoşată după ajutor, n-o auzea nimeni, nu se ivea nimeni care s-o salveze, era condamnată la penitenţă îndelungă şi permanent sub ameninţarea unei morţi iminente.

Atunci s-a rugat de Dumnezeul personal să i se înfăţişeze în vis, dacă nu se putea de-aievea, şi s-o prevină cu exactitate cât va mai rezista până la deznodământul final! Dumnezeul respectiv i s-a arătat, într-adevăr, în celălalt vis, şi a anunţat-o cu aceste cuvinte: Femeie, vei muri într-o zi de duminică, 29 februarie, caută anul! — dar Domnişoara W. S-a trezit brusc din somn, din cel de-al doilea somn, frustrată tocmai de precizarea cea mai necesară.

Evident că, deşi încă prizonieră primului somn şi deşi lipsită de hârtie şi de creion, s-a apucat imediat să calculeze succesiunea anilor bisecţi, să descopere mai ales în ce an bisect ziua de 29 februarie se va nimeri să cadă într-o zi de sfântă duminică. Ciudat e că Domnişoara W. Era conştientă că doarme şi că visează, că mai devreme sau mai târziu se va trezi din acea suferinţă cauzată arbitrar, important era ca fatala duminică să nu cadă pe durata privaţiunii de libertate, din desfăşurarea unui timp (dinafara întâmplării) pe care n-avea puterea să-l stăpânească şi să-l decidă a se opri în favoarea ei, restul n-o mai interesa.

Iar după eliberarea din temniţa visului a uitat să continue calculul început, să-l continue până la un termen egal cu propria viaţă, a uitat ori s-a prefăcut că uită. Considerându-l premonitoriu sau nu, luciditatea ei n-a rezistat să rămână nealterată până la capăt, visurile i-au marcat conştiinţa ca un blestem. Cea mai bună dovadă că, la numai câteva ceasuri după aceea, din motive pe care numai şinele său le cunoaşte şi pe care eu înţeleg să i le respect, mi se adresează mie – uşor excedată, uşor împanicată, şi mă întreabă dacă, profitând de funcţia pe care o am, i-aş putea asigura un loc de veci în parcela scriitorilor din mizeria aceea de cimitir de la Străuleşti Îl.

Am încetat de multă vreme să mai urlu de durere la anunţarea morţii cuiva, cu atât mai mult să vărs lacrimi de jale pe marginea gropii goale în care ar urma să fie înhumată chiar şi vreo glorie dintre cele stampilate ca atare, darămite efemerida cu numele de W., pentru care şi sunt gata să-i propun, deşi cu cinism, să căutăm mai

degrabă în calendarele de după anul 2 000 (Domnişoara W. E încă foarte tânără!) anul bisect cu pricin, a şi duminica de care fugea, dar mi-am amintit că atât de imprevizibil se moare azi, şi împotriva oricărei decizii divine, încât am renunţat.

Dacă Domnişoara W. Ar fi apelat la mine şi nu la Dumnezeu, în toate dacă ar fi apelat eu alt răspuns i-aş fi dat, fie numele Meu binecuvântat!...

60

Nu ne cunoştea nimeni în satul acela, dar faptul că însuşi Comandorul ne oferise găzduire, şi încă în condiţii de contract senzaţionale, cel puţin pentru noi, şi că noi acceptaserăm fără şovăire nemaipomenitele lui condiţii, părea suficient ca să fim consideraţi cu un respect foarte ciudat.

Adevărat că fuseserăm avertizaţi, când oamenii aflaseră în casa cui aveam să ne petrecem vacanţa, de unul dintre ei, destul de contrariat de naivitatea noastră Temeţi-vă de Comandor chiar dacă o să vă facă daruri! dar noi nu credeam în aforisme şi proorociri transmutate din altă mitologie. Mai ales că nu întâmplător aleseserăm satul acela, ni-l propusese reclama celui mai autorizat oficiu de turism al epocii – Vreţi să vă vindecaţi de traumele războiului şi ale biografiei personale, ieşind la sfârşitul vacanţei ca dintr-o purificare divină, petreceţi-vă vacanţa de iarnă în satul Peştera Albă! şi noi n-am ezitat o clipă, şi nu fiindcă ne-ar fi traumatizat cumva războiul sau am fi fost plini de răni sufleteşti necicatrizate încă, ci, dimpotrivă, fiindcă eram tineri şi jinduiam să ne iubim fără măsură, după dorul şi patima noastră devenite lege, într-un spaţiu care să ne fie şi paradis artificial şi paradis autentic, până ne-am fi dat viaţa iubindu-ne, ca să moară de gelozie toţi profesorii de morală ai epocii, cu Dumnezeu în frunte.

Ca de obicei, fie că ne-am fi găsit la mare sau la munte, eu m-am aşezat la răscrucea de drumuri din inima satului, cu valizele alături, şi am trimis-o pe Dânsa în cercetare. Femeile au un simţ anume de orientare, ştiinţa exactă a

identificării perimetrului în cadrul căruia presimt că-şi pot pune în valoare vocaţia lor de femeie, şi-n acest sens, totdeauna, Dânsa a triumfat. De astă dată însă am aşteptat mai mult decât era de sperat, aproape că-mi vedeam vacanţa ratată şi nu-mi iertam de a o fi împins şi pe Dânsa într-o aventură fără sens. Era o iarnă uscată, niciun semn că va ninge prea curând, în bună măsură aveam să ne împăcăm regretul ratării vacanţei cu lipsa de apetit pentru un atât de dezolant peisaj. A apărut în cele din urmă, vreau să spun că Dânsa apăruse spre capătul şoselei, fluturându-şi către mine braţele a victorie. M-aş fi mulţumit până la urmă şi cu o simplă odaie, oricât de modestă, într-o casă ţărănească, numai să ne amăgim cu un posibil univers exclusiv, eliberat de orice superstiţii şi prejudecăţi.

Dar casa către care ne îndreptam acum, în afara vetrei satului, pe o costişă în terase largi, împodobite cu pădure tânără de mesteceni şi brazi, arăta mai grozavă decât în visurile noastre. Casă veche, somptuoasă, clădită pe temelii înalte de piatră, şi cu un peron odihnitor de iarbă în faţă, pereţii din cărămidă roşie (care pe dinăuntru se vor dovedi căptuşiţi cu butuci de lemn) şi ferestre mari, fără perdele, cu doar obloane grele, în exterior, care la nevoie se puteau bloca în ferecături masive de fier şi dincolo de care era de presupus că stăpâneşte un spirit sever, autarh. Eu mă gândeam la spiritul casei, autarh şi sever, ca la o istorie de durată care să se fi implicat în biografia casei până în măduva celui mai infim dintre obiecte, cu amprente şi vestigii dominante chiar şi peste suflările omeneşti dinlăuntru. Cred că Dânsa gândea acelaşi lucru, deşi nu părea deloc derutată, ba (dimpotrivă) uşor ameţită de ineditul întâmplării.

Ne-a întâmpinat în pragul uşii un om înalt cât uşa, înalt şi osos, parcă făcut numai din săbii cu vârful în sus, cu o privire dură, sticloasă, îmbrăcat într-o şubă lungă până în pământ, pe cap – cu o şapcă de comandor, având ţesute deasupra cozorocului, în fire de aur, însemnele unui dragon.

Aşa s-a şi recomandat:

— Eu sunt Comandorul! fără vreo precizare nominală, şi a continut: Eram tocmai pe punctul de a pleca la oraş, când m-a abordat frumoasa dumitale Soţie, vă acord cu mare plăcere această ospitalitate, cu doar o singură condiţie, pe care vă conjur, spre binele dumneavoastră, s-o respectaţi! Glasul îi suna tern şi egal, fără nicio mlădiere a tonalităţii, şi mereu pe deasupra noastră, în totală indiferenţă, de parcă s-ar fi adresat unor făpturi de pământ. Sunteţi liberi să stăpâniţi toată casa, a reluat, n-am niciun secret faţă de nimeni, atât vă rog, întrucât eu nu ştiu când voi reuşi să mă întorc, înainte deci de a părăsi casa, pe măsuţa de la intrare se află un registru şi cele necesare de scris, înscrieţi-vă în acel registru numele şi adresa! L-am privit uşor nedumerit, ne aşteptam să ne spună preţul chiriei şi unde să-i lăsăm banii, el a continuat: Ca să am unde vă descoperi, dacă voi avea vreodată nevoie de dumneavoastră, viaţa e atât de complicată!

Sigur, numai că o atât de vagă, inefabilă declaraţie, şi încă rămasă în suspensie, putea să nu însemneze nimic, dar putea să însemneze şi foarte mult, adică promisiunea (sau ameninţarea) unui întreg sistem de capcane. Mai târziu aveam să leg această sugestie cu avertismentul ce ni se şi făcuse Temeţi-vă de Comandor chiar dacă o să vă facă daruri! la ora însă la care, în plină beţie a iubirii, nu putea să mai aibă vreun efect asupra noastră.

Comandorul a trecut pe lângă noi cu aceeaşi îngheţată detaşare şi s-a suit în trăsura gata de drum, pe locul din spate, trăgându-şi peste muchia caprei hăţurile cailor înzorzonate cu panglici colorate. Până şi trăsura avea ceva de vetust, din alte vremuri, mai ales datorită emblemei desenate pe ambele laturi şi reprezentând, evident, un dragon. Iar caii arătau formidabil, enormi amândoi, parcă gemeni, de culoare sângerie, şi amândoi cu stea albă în frunte, îşi muşcau zăbalele până la sânge, nerăbdători să-şi ia lumea în cap.

— Să nu vă speriaţi, a mai zis Comandorul, dacă o să auziţi caii nechezând la porţi, ei cunosc drumul de întors

acasă, se vor întoarce singuri, vă doresc o vacanţă plăcută şi să nu mă uitaţi!

Fusese şi parcă n-ar fi fost, a dispărut dincolo de perdeaua copacilor desfrunziţi, tropotul cailor s-a stins în depărtare…

61

Totul, deocamdată, este haos, ceva ca de magmă primordială. Nici nu se iveşte bine ideea, care ar trebui să fie totuna cu începutul, că ideea s-a şi tulburat, a pierit fără urmă. Cel puţin dacă mi-ar fi dat să stau la marginea haosului, pe de marginea magmei care se zbate şi clocoteşte, eu să fiu acela care să decidă asupra lor, asupra actului de geneză mult aşteptat. Să separ, adică, eu pământul de ape şi lumina de întuneric, spiritul de materie şi cunoaşterea de necunoaştere. Nicio îndoială că şi Omul s-ar ivi de la sine, dublul meu răsărit dintre flăcări. Dar nu în afara mea e haosul, ci în mine, şi tot în mine magma din fierberea căreia nu mi se propune nicio idee salvatoare.

Aşa mi s-au născut toate cărţile, în mare zbatere şi devoratoare suferinţă. Vă întreb, totuşi: la ce bun…?

62

Abia atunci ne-am trezit din năucitoarea confruntare cu acel straniu personaj, Dânsa n-a mai rezistat şi a izbucnit în râs.

— Numai eu puteam să am un astfel de noroc, a zis, acum să vedem ce fel de moştenire ne-a lăsat pe cap!

Am pătruns înăuntru, stăpâniţi totuşi de aceeaşi confuză nelinişte. Ne-am repezit, fireşte, asupra registrului de la intrare, foarte curioşi să cunoaştem numele oaspeţilor anteriori şi adresele de rigoare. Nu figura însă nicio indicaţie de nume, adresa nimănui, doar că pe primele patru foi cineva aruncase (desigur Comandorul), cu un scris mare, lăbărţat, peniţa stând gata să sfâşie hârtia – Laşilor! Nemernicilor! Dezertorilor! Ticăloşilor! de câte şapte ori repetat pe fiecare pagină, ca o imprecaţie dureroasă plină de venim, pe care nu putea s-o justifice decât refuzul celor dinainte de a se supune voinţei sale arbitrare.

Dar ce anume îi determinase pe oamenii aceia să nu-şi respecte cuvântul dat, sau cine-i forţase să fugă, probabil pe mare grabă, fără a mai avea timp să-şi lase numele amintire? Şi asta suna tot ca un avertisment – „Lăsaţi orice speranţă voi care intraţi aici!”, dar Dânsa n-a stat mult pe gânduri, ne-a trecut pe amândoi în registru. Începutul fusese făcut, restul trebuia acceptat fără întrebări.

Uşile, toate, erau date de perete, peste tot ardea focul în cămine uriaşe, ne-am preumblat prin încăperile vaste ca printr-un muzeu. Deşi lucrurile ni se dezvăluiau fără personalitate, în afara oricărui interes. Panoplii afişând arme arhaice de tot felul, de la suliţă şi archebuză până la pistol automat şi stilet japonez, şi statuete şi busturi – de gips şi de bronz, de porţelan şi de lut ars, reprezentând mari războinici ai lumii, şi vitrine pline cu machete de avioane, de vapoare, de căleşti şi de landouri, şi medalii, monezi, crucifixe, idoli, un dormitor imens, cu patul-baldachin, încărcătură grea de lemn aurit şi de catifele roşii, un birou asemeni (ca spaţiu), împovărat de mobilă austeră şi de rafturi cu cărţi până-n tavan, de neînchipuit cum de suporta Comandorul să vieţuiască într-un astfel de univers, fără a fi strivit, asfixiat de nebuloasele care-l populau, şi-n acelaşi timp foarte de înţeles de ce fugiseră cei dinaintea noastră. Sau, poate, să fi fost şi din altă cauză?

— Tu observi, mi-a atras Dânsa la un moment dat atenţia, că-n casa asta nu-i niciun semn despre existenţa, măcar despre trecerea vreunei femei pe-aici?!

Observaţie care, trebuie să recunosc, m-a străbătut ca un tăiş de cuţit, ne uitam unul la altul ca aruncaţi deodată într-un imperiu de gheaţă.

Am luat casa de la capăt şi i-am scotocit toate ungherele, toate ascunzişurile, sperând într-o cât de măruntă revelaţie – un lucru, un obiect oarecare, o rochie sau un pieptene, un colier sau o fotografie, o şuviţă de păr sau un papuc de casă, orice, prin care să putem reconstitui un profil şi o biografie, destinul unei absenţe tragice sau (de ce nu?

exista şi acest risc!) destinul unei utopii.

Nimic însă care să devină cel puţin sugestie, dacă nu confirmare, a ceea ce căutam obsedaţi, intrigaţi, care să umanizeze cât de cât sălbăticirea proprietarului nostru, caracterul lui de misogin inveterat sau de victimă a unei posibile drame sentimentale.

Numai în aripa cea mai îndepărtată a casei, ultima încăpere pe care o cercetam, destul de umil mobilată, în comparaţie cu celelalte, un pat şi o masă de brad, o canapea şi două scaune, un dulap şi o oglindă, ceva de chilie monahală, un auster totuşi ospitalier, foarte intim. Ne-am simţit deodată altfel, şi altfel mai ales din cauza unui anume parfum care ne-a izbit de cum i-am trecut odăii pragul, am încremenit locului şi l-am inspirat adânc. Nu era un parfum de ierburi uscate sau de esenţe chimice, era parfumul trecerii pe acolo a unei femei!

Dânsa a decis:

— Aici ne instalăm! şi a deschis fereastra, să aerisească odaia.

Dar nu, zadarnic am sperat că aerul rece şi dens al iernii, mirosind a iarnă şi a brazi, va fi mai puternic decât parfumul vechi, parfumul era persistent, difuzat şi impregnat parcă în cearceafuri şi în lemnărie, în structura tuturor elementelor odăii, cu o identitate atât de proprie, atât de incomparabilă cu altceva, încât am fi fost gata să jurăm că femeia se află, nevăzută, alături de noi, că din clipă în clipă ar urma să capete consistenţă din te miri ce sau să coboare, la fel de reală, dintre apele tulburi ale oglinzii.

— Şi totuşi rămânem aici! a repetat Dânsa, înfruntând parcă nevăzutul şi consecinţele lui.

Ne-am apucat din nou, aproape în neştire, să cercetăm pe sub pat şi-n sertarele mesei, în căptuşeala canapelei şi-n conţinutul dulapului, peste tot, cu de-amănuntul, cu o aplicaţie înverşunată, de panică mereu întreţinută prin eşec, prin stăruinţa ameţitoare a aceluiaşi parfum.

E drept că într-o boltă a odăii, mascată de un tapet în

acelaşi desen cu peretele, am descoperit, stivuite una peste alta, o sumă de cutii de carton pline cu portocale. Dânsa a crezut atunci că se înşelase, că-n asta constă întreg misterul, şi mi-a poruncit să scot cutiile afară, pe coridor, deşi era limpede că mai ales în această privinţă se înşela, degeaba au rămas portocalele în afara odăii, în odaie continua să stăruie acelaşi parfum de femeie, iar noi a trebuit să ne cuprindem în realitatea lui ca într-un fel de halou ireal.

Să fi fost asta explicaţia patimei pe care propriami Femeie, vie, inconf un dabilă, a dezlănţuit-o asupra mea, ca pe forma cea mai exacerbată de gelozie îm potriva unei fantome, nevoia absolută de a face să dispară vechiul parfum al ipoteticei necunoscute, pentru ca prezentă, halucinant de carnal prezentă, să fie numai Dânsa, şi numai parfumul Ei, al făpturii Ei, al gesturilor şi al patimei Sale, să se difuzeze, să se impregneze în pereţi, în lucruri, în mine însumi?

În târziul aceleiaşi nopţi am auzit caii nechezând la porţi, se întorseseră caii şi erau de-aievea, nicio mistificare, drept care nu aveam niciun motiv să punem la îndoială existenţa Comandorului, casa lui, istoria, amintirile lui, cu atât mai mult parfumul despre care vă vorbesc. Aş fi preferat orice legendă sau să ne fi închipuit că visăm, că suntem osândiţi să trecem mereu, chiar şi pe trezie, dintr-un vis în altul, din visul meu într-al Ei şi invers, decât adevărul de care ne izbeam la fiece pas, din ţesătura de păianjen a căruia am fi vrut să ne smulgem şi să evadăm, aşa cum, desigur, evadaseră predecesorii noştri, dar nici eu şi nici Dânsa nu voiam să evadăm, ne era nespus de plăcută nebunia nopţilor petrecute într-o permanentă luptă cu îngerul, cu Cealaltă – vreau să spun, pentru a-i bea acestei dulci şi lente otrăviri paharul până la fund.

În sat nu ieşeam decât pentru pâine şi alimente, sau la biserică să aprindem lumânări în memoria Celeilalte, oamenii ne considerau cu nedisimulată uimire, de parcă s-ar fi aşteptat de la o zi la alta să nu mai fim, uluindu-se

nedeclarat, dar uluindu-se totuşi, că nu ne luaserăm încă lumea în cap. Ne era totuna ce gândeau ei despre noi şi din care motive intraserăm în cercul lor de suspiciune, cu interogări mute, cu temeri imposibil de exprimat. Presimţeam noi că ceva nu-i în regulă, că din ceasul în care acceptaserăm ospitalitatea Comandorului fuseserăm ca şi prinşi în reţeaua unei taine, dar ar fi fost absurd să strigăm în gura mare ce descoperire făcuserăm (mai ales la beţie, şi eu să strig, fiindcă se întâmpla să mă îmbăt, în cârciumă, deolaltă cu ţăranii) şi să ne luăm părtaşi la taina despre acea femeie nişte necunoscuţi. Dacă era vorba într-adevăr de un joc, de un pariu, atunci jocul, pariul ne aveau în vedere numai pe noi şi pe Comandor, prin Comandor se legaseră toate, de magie sau de blestem, tot prin el trebuiau dezlegate.

Şi atunci am hotărât să-l aşteptăm, să ne prelungim vacanţa până ce Comandorul va binevoi să revină acasă.

Dânsa a hotărât acest lucru, iar eu m-am supus. Fiindcă Dânsa avea uneori adevărate explozii de ură împotriva prezenţei Celeilalte, se încleşta de umerii mei şi mă săruta până la sufocare.

— Să n-o laşi pe Cealaltă să-mi ia locul, şoptea, striga desperată, şi să nu plecăm de-aici înainte ca trecerea mea pe-aici să devină mai puternică decât a Celeilalte, şi s-o alunge pe Cealaltă, pentru ca tu, cât vei trăi, pe mine să mă ai în memoria sângelui tău şi în memoria cărnii tale, a tuturor simţurilor tale, şi pentru ca niciodată, în viaţă fiind, amândoi fiind, de va îndrăzni careva să se apropie de tine, să mi te smulgă, acea memorie să te apere de oricine ar fi, străină şi duşmană, tu auzi, înţelegi? jură că va fi aşa!

I-am jurat, desigur, şi m-am străduit, pe cât mi-a fost cu putinţă omeneşte, s-o îmblânzesc, să răspund patimei Sale cu o patimă asemeni, pentru ca tot aerul casei, lumina zilei, întunericul nopţii, pânza şi lemnul, focul şi piatra, eu însumi şi infinitul limitat la acea odaie să miroasă a Dânsa, numai a Dânsa…

63

Chiar dacă se va repeta consemnarea acestei stări, înseamnă că sursa acestei stări durează şi că merită să fie reţinută. Mi-e frică deci să nu survină vreun accident idiot (accident-accident, sau infarct-infarct, Dumnezeu ştie ce-ar mai putea fi!), care să mă pună în imposibilitate de a mai gândi cartea în continuare şi de a o duce la capăt. Asta impune o anume frenezie misterioaselor mişcări ale laboratorului meu intim de creaţie, planul obiectiv al spaimei acţionează asupra procesului de creaţie cu o spaimă sporită, mă trezesc din somn lac de sudoare şi strig Nu, Doamne, încă nu! aceeaşi cerşire i-o adresez şi la lumina zilei, de câte ori mă simt ameninţat de căderea, din senin, a săbiei Aceluia.

După cum vedeţi – E noapte şi e frig, seniori! şi asta mă înverşunează până la ieşirea dintre limite, munca mea la carte devine o sfidare aruncată Destinului şi mie însumi…

64

Începuse să ningă, am deschis fereastra şi ne-am înfăşurat amândoi în aceeaşi zeghe pufoasă, trup lângă trup, să privim zăpada căzând, era o ninsoare copleşitoare, luxuriantă.

— Mâine punem caii la sanie şi pornim încotro vom vedea cu ochii! a zis Dânsa, şi eu am fost de acord, eram fericit că era fericită, că puteam s-o îndestulez cu astfel de bucurii simple, reuşind astfel s-o îndepărtez de orice amar care ne va fi pândit de pe undeva.

A doua zi pe la amiază ninsoarea a stat, era timpul cel mai prielnic pentru o plimbare cu sania. Am ieşit să înham caii la sanie, să aştern în leagănul săniei şaluri şi pături călduroase. Când i-am dat semn că totul e gata şi să coboare, Dânsa tocmai se chinuia să împingă spre peronul casei cutiile cu portocale.

— Dumnezeule, am exclamat, ce ai de gând?!

— Le împărţim copiilor, a răspuns foarte senin, am văzut copiii care se îndreptau spre Valea Peşterii, la săniuş! o astfel de fiinţă era Dânsa, capabilă să confere celui mai

elementar gest semnificaţii ieşite din comun.

Zadarnic i-am reproşat că sigur îl frustrăm pe Comandor de aceeaşi plăcere, doar n-avea să se înfrupte singur o iarnă întreagă numai cu portocale, sigur că tot pentru aşa ceva le va fi păstrat şi Comandorul, să le împartă (adică) la copii de Crăciun, de Anul nou sau cum va fi să fie. Dânsa însă mi-a reamintit că noi semnaserăm în registru şi ne indicaserăm adresa la care vom fi de găsit, Comandorul n-avea decât să ne caute şi să ne ceară despăgubirea cuvenită.

Am încărcat deci sania cu portocale şi am pornit, caii aveau chef de goană sălbatică şi-abia de-i ţineam în frâu. Valea, într-adevăr, era doldora de copii, de pe toate povârnişurile albiei se lansau val-vârtej săniile, una după alta, una peste alta, şi zeci de copii asurzeau zarea cu strigătele lor exaltate, ca într-o beţie de bâlci paroxistic.

Iar când Dânsa, deschizând cutiile de portocale, pe rând, a început să le arunce copiilor portocale, copiilor de ţărani nu le venea a crede din care miracol răsărise Dânsa, ce divinitate reprezintă. Albia văii, toată, se împânzise cu portocale, copiii se băteau să le prindă şi să aibă cât mai multe, greu de spus dacă mai văzuseră până atunci portocale, muşcau din de şi le înfulecau cu coajă cu tot. Eu mânam caii şi făceam ocoluri largi pe buza de sus a văii, Dânsa nu mai prididea să le arunce copiilor portocale, vastul întins de zăpadă căpătase înfăţişarea unui caleidoscop de nenumărate minuni sferice, tot văzduhul mirosea a parfum de portocale, Dânsa râdea cu hohote şi bătea j din palme, transfigurată, de câte ori fructul lovea din greşeală vreun copil, copiii înşişi nu se mai sătur rau de fastuosul, neaşteptatul spectacol, o dată cu ultima portocală aruncată la întâmplare s-a pornit din nou ninsoarea.

Copii! a strigat atunci Dânsa, de jur împrejur, către toată puzderia de liliputani, cu glas mare a I strigat, ca să fie auzită până la ultimul dintre ei, şi l a repetat: Copii, haideţi de vă prindeţi de sania noastră, să ne luăm câmpii, da?! şi

n-a mai fost nevoie de altă invitaţie.

— Daaaa!! au convenit aceştia, ca la comandă, şi legându-se cu sfori, fulare, curele, iar unii prinzându-se pur şi simplu cu mâinile, sanie de sanie, zeci şi zeci de sănii, şi toate de sania noastră, într-un şarpe unduitor fără sfârşit.

De astă dată caii îi mâna Dânsa, dar precaut şi pe măsură, ca să nu piardă copiii pe drum, şi mereu îşi întorcea capul, să constate dacă mai sunt. Numai că ninsoarea nu era o ninsoare obişnuită, cădea peste noi în valuri, şi noi străbăteam prin ninsoare ca prin pânze compacte şi dese, care ne opuneau rezistenţă şi ne orbeau vederea. Iar caii, simţind că forţa ninsorii li se împotriveşte, sau presimţind nu se ştie ce primejdie, şi-au ieşit din ţâţâni înteţindu-şi goana, Dânsa nu-i mai putea stăpâni.

Adevărat că deocamdată nu se anunţa nicio primejdie, copiii continuau să exulte şi să jubileze, hohotele lor de râs continuau să răzbată până-n auzul nostru ca o certitudine că totul e bine, totul e minunat. Dar şi cerul s-a dovedit asupritor, era ca o lăcomie a înaltului care căuta să soarbă pământul, să-i înăbuşe respiraţia, să-l desfiinţeze, ninsoarea se prăbuşea acum peste noi în avalanşe masive, şi zarea nu mai era zare, ci un fel de zid opac, necruţător, pe care trebuiau să-l străpungă în furie, şi caii în primul rând să-l străpungă, şi noi (de asemeni), şi Dânsa (mai ales), care-şi asumase răspunderea copiilor, să-i poarte din realitate în magie şi în vis.

Prezenţa lor însă înapoia noastră se subţia, râsul copiilor suna acum trucat, mistificat de infiltrarea în glasurile lor, în’ sufletele lor, a unei spaime cu neputinţă de controlat, doar Dumnezeu de ştia câţi reuşiseră să se mai ţină strânşi unii de alţii şi aceştia de pe urmă de sania noastră. Timpul însuşi îşi pierduse orice raţiune, cerul se întunecase fără să fi fost ora de întunecare, caii împingeau orbeşte materia ninsorii înainte, dar şi materia ninsorii li se opunea la fel de oarbă, Dânsei îi pierise graiul, ţipam la Dânsa din răsputeri – Opreşte, pentru Dumrfezeu, întoarce! întoarce, n-auzi?! dar nu cred că mai înregistra vreun cuvânt de-al meu, nici

eu nu mă auzeam, rătăceam prin pustiul acela de zăpadă ca printr-un coşmar.

Când, pe neaşteptate, caii s-au frânt pe picioarele dinainte şi au căzut în genunchi, paralizaţi, dinaintea noastră se căsca gura cenuşie a Peşterii Albe.

17

9 – E noapte şi e frig, seniori

Eram salvaţi, dar numai noi salvaţi, Dânsa şi eu, fiindcă ne aflam acolo singuri, săniile copiilor se rupseseră de noi pe drum, toate, nici măcar un copil izbutind să ajungă cu noi acolo. I-am strigat, i-am chemat, nu ne-a răspuns decât ecoul înecat, strangulat al blestematului de pustiu, şi Dânsa a izbucnit în plâns.

Ne încărcaserăm conştiinţele cu atâtea pierderi de vieţi nevinovate, şi nu exista pe aproape niciun judecător suprem care să ne absolve.

Le-am spus cailor, eu le-am spus, fiindcă Dânsa nu mai realiza nimic din tragicul întâmplării:

— Voi cunoaşteţi drumul înapoi, oricum – aveţi suficientă experienţă ca să vă orientaţi, întoarceţi-vă acasă şi rugaţi-vă pentru noi!

Am pătruns în peşteră numai după ce ne-am asigurat că fuseserăm înţeles, caii au clătinat a tristeţe din cap şi s-au întors.

Era o peşteră foarte îngustă şi întortocheată, drumul în interiorul ei urma firul unei ape. N-aveam curajul să ne privim, n-aveam nimic să ne comunicăm. Dânsa continua să plângă şi să murmure Iertaţi-mă! vă rog, vă rog să mă iertaţi! dar nu-i capta nimeni remuşcările, Dumnezeu rămăsese în pustiul de afară, să adune copiii. Atmosfera peşterii era umedă şi stătută, lumina spânzura în zdrenţe de umbre şi de ceaţă. Atingeam uneori bolta cu creştetul, peretele pe lângă care ne strecuram părea ca un tăiş de sabie, tot mai mult aveam senzaţia să spaţiul se strâmtează, că pereţii se mişcă unul către altul să ne sufoce, conştiinţa de care nu puteam scăpa, pe care o târam după noi ca pe o pedeapsă, ne va interzice orice

ieşire.

Apucam la întâmplare la stânga sau la dreapta, după cum drumul se abătea în ocoluri imprevizibile, conduşi mai degrabă de instincte. Orice sens al unei cât de minime lucidităţi se izbea de neprevăzutul labirintic, ni se părea tot mai mult că ne mişcăm în cerc închis, ferecat. Sesizam şi unele sunete ca de hău fără fund şi cu atât mai dureroase în carnea, în conştiinţa noastră, cu cât de prefigurau semnele unei condamnări fatale. Timpul se dilata în noi până la dimensiuni monstruoase, îmbătrâneam pe nesimţite în numele unei metabiologii. De-aceea ne şi uitam drept înainte, fiindu-ne frică de faţa celuilalt, în ce măsură mai eram noi de-adevărat sau pur şi simplu dubluri de-ale noastre în altă identitate.

Şi când, în sfârşit, am urcat la suprafaţă, pe un fel de alunecuş, ca gresia, orientându-ne după licărul unui fel de plămade călăuzitoare, ca de plasmă primordială, afară era ziuă şi încolţea iarba…

65

Stupefiat şi fericit de câte ori am revelaţia altei zone de fantastic, pe care o pot explora în favoarea cărţii la care lucrez acum. Tot mai convins că sunt depozitarul unei neobişnuite memorii ancestrale, de mituri şi de eresuri, care-şi strigă prin mine dreptul la afirmare. Dar sunt, deopotrivă, şi martorul unui timp destul de nervos, dacă nu chiar tragic în toate contrariile sale fără măsură, oscilând între delir şi nepăsare, între panică şi fie ce-o fi, timp convergent cu însăşi istoria care nu-i altceva decât o sumă de crime împotriva condiţiei umane, şi care timp ar merita să fie reconsiderat, demascat, pus în lumină, cu toate feţele sale ascunse. Oscilez astfel între două formule de roman, chinuit tot mai mult de chestiunea dacă n-ar trebui să încerc şi eu experienţa unei creaţii foarte realiste. Aş mai fi eu însă acelaşi, egal cu mine însumi, şi-n ce măsură tocmai o astfel de literatură nu m-ar pierde?

O, de-aş reuşi să intru în relaţie ocultă cu cenzorul viitorului, şi acela să-mi spulbere îndoiala!…

66

Satul l-am regăsit după numai un ceas de drum apăsat, cu sufletul la gură, dar şi cu memoria macerată şi chiar înduioşaţi de noua noastră vârstă. Am recunoscut repede locul unde poposiserăm cândva, cu valizele alături, în timp ce Dânsa căuta o casă care să ne găzduiască. Apoi am recunoscut cârciuma, brutăria, biserica, magazinul de alimente. Ne-am îndreptat spre casa Comandorului, ne-ar fi făcut plăcere să-l revedem în pragul casei aşteptându-ne şi urându-ne bun venit. Dar casa nu mai era, casa devenise cenuşă.

A trecut pe acolo un bătrân şi l-am întrebat:

— Nu te supăra, omule, acum vreo douăzeci de ani, într-o iarnă, ne-am petrecut vacanţa în casa ridicată pe locul ăsta, i se spunea casa Comandorului, ce s-a întâmplat cu ea, cine i-a dat foc, sau de ce a ars?

Bătrânul n-a fost în stare să ne dea vreo explicaţie.

— Mă iertaţi, domnule, eu nu sunt de prin părţile astea, niciun locuitor de-al satului de-acum nu-i de prin părţile astea, noi am fost transmutaţi aici din altă parte, în exil, nu ştiu despre ce casă vorbiţi, despre ce Comandor, nimeni dintre noi nu ştie!

Ciudat e, am gândit eu, că n-a rămas niciun semn, nicio urmă de zid, urmă de piatră, nimic altceva decât cenuşă-cenuşă. Ne-am preumblat totuşi prin acel teritoriu de cenuşă, ca pe un covor de materie moartă, căutând cu privirea, scotocind cu bastonul, Dânsa – chiar luând cenuşă în palmă şi prefirând-o printre degete, cu melancolie.

Ajunseserăm pe aproape de marginea acelui teritoriu de cenuşă7 când ne-am oprit deodată locului, pironiţi deolaltă, străbătuţi amândoi de acelaşi alean şi de acelaşi dulce fior.

— Tu simţi?! m-a întrebat Dânsa, iar eu am răspuns imediat:

— Da, parfumul!

Perfect, îmi spuneam, parfumul, nepieritorul parfum al nu ştiu cărei femei, dar noi, eu şi Dânsa, în ce foc pieriserăm, de nu mai eram decât două umbre obosite…?

6?

Aveam şase ani (eu aveam şase ani!) când Virginia Woolf, după lectura primelor două sute de pagini din „Ulysses”, avea să noteze în jurnalul său: „După părerea mea este o carte incultă şi grosolană, cartea unui autodidact şi ştim cu toţii cât de deprimanţi sunt aceştia, cât de egoişti, insistenţi, rudimentari, şocanţi şi, în ultimă instanţă, dezgustători.” Iar la finalul romanului, în altă zi, adaugă: „Am terminat de citit «Ulysses» şi îl consider un eşec. Cred că nu este lipsit de geniu, dar geniu de o calitate inferioară. Cartea este difuză şi greţoasă, pretenţioasă şi vulgară nu numai în sensul obişnuit, ci şi în sens literar.” Adevărat că, a doua zi chiar, determinată poate şi de laudele lui Eliot la adresa aceleiaşi cărţi, chiar dacă acestea o îndârjesc peste măsură, se apără: „Probabil că frumuseţea definitivă a unei opere nu este niciodată percepută de contemporani.” Pentru ca, după alte 19 zile, să precizeze: „Cartea va constitui un moment de răscruce, deoarece anihilează întreaga tradiţie a secolului al XIX-lea. După acest roman, lui Joyce nu-i mai rămâne nimic despre care ar putea să scrie. «Ulysses» demonstrează zădărnicia tuturor stilurilor limbii engleze.”

E de reţinut amănuntul, nu lipsit de semnificaţie, că Virginia Woolf este obsedată de cartea lui James Joyce, cartea o chinuie şi o derutează, e limpede că se strecoară pe undeva un simţământ de gelozie, de invidie, şi nu din partea femeii Virginia pe care lectura anumitor pagini din „Ulysses” vor fi scârbit-o, desigur, ci din partea scriitoarei Virginia Woolf, ea însăşi aflându-se într-o competiţie de orgoliu şi cu predecesorii şi cu, mai ales, contemporanii săi, maeştri ai domeniului literar.

N-am descoperit în tot jurnalul ei alt scriitor căruia Virginia Woolf să-i consacre atât de îndelungă audienţă şi atât de multe succesive însemnări, oricât de bizare, oricât de contradictorii. Pe de altă parte, nu voi înţelege niciodată cum o scriitoare de măsura şi cutezanţa Virginiei Woolf, iconoclastă ea însăşi faţă de expresiile vetuste ale

romanului englez, căutătoare ea însăşi a altor modalităţi de cercetare a psihologiei abisale a omului şi înnoitoare ea însăşi a esteticii literare, a fost în stare să fie atât de sarcastică şi de dură faţă de o operă care anunţa câştigul de cauză al unei bătălii egale cu a sa. Numai fiindcă, la ora aceea, nu apăruse încă „Valurile”, poate că Virginia Woolf nici n-o gândise încă? Şi nu cumva, îndrăznesc eu această ipoteză, „Valurile” n-a putut fi concepută şi scrisă decât numai ca o alternativă la „Ulysses”, venind din urmă cu sufletul la gură (nouă ani îi vor trebui până la apariţie) şi aliniindu-se celeilalte, pentru a-şi câştiga nemurirea împreună?

Iată de ce n-am s-o iubesc, acum, pe Virginia Woolf mai puţin decât înainte de a pătrunde în tainele Jurnalului său. Mi-apare şi Domnia-Sa atât de slăpânită de demonul creaţiei, atât de torturată de îndoieli în legătură cu destinul operei proprii, încât sunt fericit să mi-i închipui pe amândoi într-un acelaşi cere al Edenului, Joyce în sinoidala brâncuşiană, Virginia Woolf în liniile unui portret desenat chiar de mine...

68

Trebuie trecut şi prin experienţa asta, cel puţin pentru a constata pe viu reacţia câinelui Dicky la graniţa universului în care Dânsa, acum, suportă greul eternităţii. Nu-l voi preveni asupra intenţiei mele, subiectul e prea traumatizat ca să mai răspundă cu fidelitate la experienţa impusă. Cu atât mai mult nu-l voi burduşi cu aparatura de specialitate, ştiinţa se va demonstra la fel de ignorantă ca şi-n dezlegarea altor mistere. I-aş acorda ştiinţei creditul de rigoare, şi încă în mare stimă, dacă ar fi reuşit până la această oră să-mi explice din ce beznă ea însăşi s-a născut, ce se ascunde în hăurile de beznă dinainte de a fi ştiinţă. Dar cum şi dincolo de pragul de la origini şi dincolo de pragul până unde poate ajunge şi de care se va izbi ştiinţa, ca de absoluturi inabordabile, numai poeţii pot pătrunde, cu fantezia lor divină, şi pot cerceta, şi pot descoperi, concurându-l pe Dumnezeu şi înlocuindu-l pe Dumnezeu cu

propriii lor idoli, ştiinţa să binevoiască să tacă, să ne lase în pace şi în legea noastră. Pe-acolo pe unde trece şi guvernează Dublul Demiurgului, fie eu, fie alt semen de-al meu, ştiinţa nu are ce căuta.

Voi vedea la urmă, după consumarea experienţei despre care este vorba, cu Dânsa – aparţinând lumii de Dincolo şi cu câinele Dicky – receptor al lumii celeilalte, voi vedea la urmă ce întrebări o să adresez specialiştilor în domeniu, cât de neputincioşi se vor dovedi.

Sunt obligat însă, mai întâi, să vă aduc la cunoştinţă cum s-a comportat câinele Dicky din clipa în care au adus-o pe Dânsa acasă, pentru cele două nopţi de priveghi. Nu l-a tulburat nicicum agitaţia dinainte – noi aeris'nd odăile, noi coborând storurile, noi acoperind oglinzile, noi aprinzând lumânările din sfeşnice, noi aştemând un cearceaf alb peste masa ce avea să devină catafalc. Dar din clipa în care au pătruns în casă oameni străini în negru, să aşeze pe masă un obiect straniu de lemn, şi în casă a pătruns un alt miros decât cele care-i fuseseră până atunci foarte proprii, câinele Dicky având capacitatea de a deosebi pe cineva, după miros, dintr-o mie de necunoscuţi, un miros care o reprezenta pe Dânsa, dar alterat, preschimbat în contrariul sau chiar în negaţia lui, derutându-l, intrigându-l, din clipa aceea câinele Dicky a înţeles că s-a petrecut cu Dânsa ceva de neînţeles. Fiindcă din clipa aceea nu mirosul mai acţiona asupra lui, derutându-l, intrigându-l, ci altceva, de peste măsura înţelegerii şi receptării lui, domnul Dicky comunica cu Dânsa, ori Dânsa comunica cu domnul Dicky pe cu totul alte temeiuri, prin alte semne, care scăpau puterii noastre omeneşti de a le descifra şi tălmăci.

Fapt este că domnul Dicky s-a întins pe podea, cu botul lipit de piciorul mesei, şi-n privirea lui se putea citi o severitate amestecată cu lacrimi, o întunecare amestecată cu venim – contra tuturor celor vii, de faţă, era evident că nimeni şi nimic nu va reuşi să-l smulgă de pe locul acela. Iar atunci când a sosit preotul, pentru slujbă, şi eu am socotit sacrilegiu ca domnul Dicky să asiste la slujbă,

smulgându-l cu forţa de lângă masa-catafalc şi dându-l afară pe uşă, el, altădată foarte bucuros că-i scos la aer, chiar şi după miezul nopţii, chiar şi pe ploaie şi pe vânt, doritor de plimbări îndelungi până la istovire, de astă dată însă câinele Dicky n-a acceptat să rămână în afara ceremoniei dedicate Dânsei, a început să ne latre şi să ne facă de ocară, într-asemenea furie nestăpânită şi capabil să alarmeze întreg cartierul cu blestemele şi cu hohotele lui de plâns, încât a trebuit să-l aduc înăuntru, şi el şi-a reluat locul pe podea şi a asistat la prima slujbă pentru odihna sufletului Dânsei într-o evlavie încremenită şi sfântă.

Ce însemna pentru el, oare, acel neobişnuit ceremonial, în ce fel i se va fi revelat lui trecerea în ne fiinţă a cuiva, a Dânsei mai ales? Ce secrete acorduri mentale, para-, meta-mentale se vor fi realizat atunci între Dânsa şi domnul Dicky, dacă este adevărat că multă vreme morţii încă aud şi că preiau cu ei Dincolo ceva din şoaptele, suspinele, poate chiar din gândurile noastre, pentru care vă şi întreb – ce ecou vor fi avut scâncetele câinelui Dicky în auzul Dânsei? Şi dacă-i adevărat că sufletul celui defunct dă încă multă vreme ocol casei în care şi-a dus veacul, tot cercetând şi tot interogând asupra a nu se ştie ce, iar vă întreb – oare în asta şi trebuie căutată, aflată dezlegarea tainei care l-a ţinut pe câinele Dicky în reculegere lângă Dânsa până ce au scos-o din casă pentru eternitatea de la Bellu?

V-am fost dator cu această explicaţie, dacă explicaţie se cheamă întrebările teribile pe care mi le-am pus de nenumărate ori până azi, cu care (la rându-mi) vă chinui pe dumneavoastră azi, pentru a înţelege raţiunea după care m-am decis la experienţa ce urmează, capitală, şi nu doar pentru mine capitală, ci mai ales pentru ignoranţii mei colegi întru ale ştiinţei respective…

69

Din nou, însă, între Dânsa şi noi se intercalează Domnişoara W., de astă dată într-un chip de-a dreptul ameninţător şi mai brutală decât orice fatalitate, matematic

prescrisă, fără sorţi de amânare. Aceeaşi enigmatică Domnişoară W. Al cărei chip nu-l cunosc şi a cărei identitate o defineşte o simplă iniţială, pe care am libertatea s-o imaginez cu toate feţele posibile şi imposibile, s-o desenez în forme şi conţinuturi devastatoare, de femeie sublimă, de femeie atroce, dar absolut necesară pentru ca eu să pot rezista urâtului, singurătăţii, presiunii asupra neodihnitului meu destin.

Astăzi, de pildă, am aşteptat toată ziua să mi se întâmple ceva, nu mi s-a întâmplat nimic. Şi niciodată ca azi, în desfăşurarea insuportabilă a orelor, senzaţia de pustiu, de penitenţă, ca şi certitudinea de însingurare, de expulzare a omului care sunt din conştiinţa altor oameni. E ca şi cum n-aş mai exista, nimeni pe lume care să mai aibă, cel puţin pentru o clipă în această zi, reprezentarea mea.

Şi tu să pândeşti ceasuri întregi tăcerea dinspre uşa de la intrare, şi să cercetezi de-a lungul străzii, dintr-o parte în alta, să apară din necunoscut cineva, oricare, şi să creezi că odăile se vor umple pe neştiute cu fantasme, cu idei ale unor fantasme, şi să simţi cum se furişează real frica pe lângă tine, frică de prea multa linişte a oraşului, de prea multa nefiinţă a lumii exterioare, de prea multa ta existenţă frântă între aceşti pereţi, şi să vrei să fugi, nu ca să cauţi pe cineva anume, ci pe tine să te cauţi, şi să constaţi că eşti de fapt imobilizat, ferecat, şi un fel de perete ca de ceaţă roşie te interzice universului de dincolo de tine, şi zadarnic să te zbaţi, şi să strigi după ajutor, şi să te rogi să fi salvat.

Dar nu apare nimeni să te salveze, şi tu cazi prăbuşit sub loviturile propriilor ţipete care ricoşează nemilos asupra ta din acest perete circular de ceaţă roşie, şi să n-ai martori decât cărţile tale, hârtiile tale, obiectele tale, devenite deodată inutile, şi până la urmă să fi asaltat de întrebări, de mustrări ale conştiinţei devastate, de dureri şi de lacrimi ale gândirii în derută, şi altceva să nu ţi se întâmple toată ziua.

Când, pierdută orice speranţă, neverosimil, uite că sună cineva la uşa de la intrare, şi tu încremeneşti, o fi de-

aievea, o fi minciună? dar soneria se aude iarăşi, mai prelung, mai alarmant, şi soneria te pătrunde până la os ca o arsură de cuţit, şi tu te repezi pe scări în jos, înnebunit de bucurie!

În sfârşit ceva, cineva! Şi deschizi uşa larg şi aştepţi, aştepţi, aştepţi, cercetezi spaţiul pustiu al străzii, şi îngheţi de oroare, de tristeţe, nimeni! Chiar nimeni să nu fi fost? Dar dacă a fost Moartea, care şi-a anunţat încă de pe acum sosirea?

Ba nu, strecurată pe sub uşă, de am şi călcat-o în picioare fără să-mi dau seama, grăbit cum eram să deschid mai repede uşa, o scrisoare! O consider intrigat şi nu îndrăznesc s-o ridic de jos, trăiesc fascinaţia dinaintea unui fel de mister, ce ar putea să-mi propună necunoscutul, necunoscuta care nu va fi avut curajul să mi se adreseze direct? Nimic altceva, pe foaia dinăuntru, decât numele Domnişoarei W. Şi „Aceea care de două mii de ani!”, fără predicat la prezent, fără predicat la viitor. Acesta deci să fie şi numele aşteptării, al pre-semnelor ce mi se dau despre… despre orice şi despre nimic, şi cum s-o pedepsesc pe Domnişoara W. Pentru a nu-mi lăsa fatalitatea să vină singură şi cu adevărata ei faţă?

Şi cât de altfel o gândeam eu pe Domnişoara W., cât de odihnitoare mi-ar fi fost dacă, dar acum nu mai are importanţă, aşa cad uneori zarurile, cel mai adesea necâştigător…

70

Ne găsim deci la porţile cimitirului Bellu, eu şi câinele Dicky, am cumpărat flori, am cumpărat lumânări, o parte din mine urmăreşte reacţiile câinelui Dicky, în experienţa pe care mi-am propus-o încă de acum câteva zile, cealaltă parte îşi rămâne credincioasă sieşi, pun ordine în dezordinea proprie, n-am dreptul să mă întâmpin cu Dânsa decât în stare pură, şi eliberat de umbre, eliberat de greuri, atât voi întreba-o cum te împaci cu Dumnezeu, ce mai pretinde Dumnezeu de la mine? şi aş mai avea câteva întrebări de precizat, câteva spaime de spulberat, dar

câinele Dicky mă blochează încă de la porţi,

— Eu nu merg mai departe în lesă, nu mă duce la Dânsa în lesă, te rog să mă laşi liber! ştiu ce risc de m-aş încăpăţâna, şi el de s-ar încăpăţânaţi ar fi stupid să mă vadă lumea târând după mine cu forţa un câine în lesă, îi dau prin urmare drumul, şi câinele Dicky şovăie doar o clipă, cu botul în vânt, adulmecând, amuşinând, atât, o clipă, eternitatea de acolo e ceva nou pentru el, nu suportă prea uşor şocul primului contact cu eternitatea de acolo, după care porneşte înainte, de-a dreptul pe aleea centrală, mereu la câţiva paşi înaintea mea, dar răsucindu-şi mereu capul spre mine, să se încredinţeze că vin şi eu pe urmele lui, el – care altădată nu pierdea din vedere nicio făptură de om fără s-o cerceteze, de-i Dânsa, nu-i Dânsa, acum nu-l interesează nimic, pare foarte ferm în drumul său, ca urmând o linie şi o ţintă foarte precise, a ajuns până-n dreptul Capelei, Capela-i deschisă, oameni urcă, oameni coboară, se aud cântări de sobor preoţesc, Dumnezeule! numai de n-ar intra în Capelă, nu! coteşte imediat în stânga, pe aleea lăturalnică din stânga, şi doar din privire mă întreabă, răsucind capul, dacă se înşală cumva, îi confirm că nu s-a înşelat, şi asta şi începe să mă tulbure, şi tulburarea creşte în mine pe măsură ce el continuă să meargă neabătut, o singură clipă mai întârzie lângă bătrâna cerşetoare pe care, obişnuit, duminică de duminică, o miluim cu bani, cu pomeni, până şi amănuntul acesta îşi are semnificaţia lui, de unde s-o cunoască domnul Dicky, de ce tocmai lângă ea să întârzie o clipă? a ajuns acum în dreptul parcelei unde-şi dorm veşnicia artiştii, acolo se desfac două acolade, pe stânga şi pe dreapta, dacă el va lua-o pe acolada din stânga înseamnă că urmează propriul meu drum din fiece duminică dimineaţa, din obişnuinţă, nu însă! câinele Dicky apucă pe acolada din dreapta, şi simpla lui decizie mă înfioară, pe acolo a trecut cortegiul de odinioară, înseamnă că pe câinele Dicky altceva, Altcineva îl conduce, şi el continuă la fel de neabătut până la cavoul pe al cărui perete exterior este caligrafiat un precept din Scriptură, de

astă dată imediat la dreapta, pentru ca, fără nicio ezitare, să se apropie chiar de mormântul Dânsei, îl înconjoară de două ori, mirosind iarba, candela, crucea, se aşază în cele din urmă la picioarele Dânsei, cu botul în iarbă, sunt îngheţat până-n adânc de o temere care vine de nu ştiu unde şi pe care nu mi-o explic nicicum, vă las dumneavoastră s-o explicaţi, eu sărut crucea şi mă închin, pun florile în vaze şi aprind lumânările, stau de vorbă cu Dânsa, îi povestesc despre toate câte se întâmplă cu mine, cu Copiii şi credeţi că mai e nevoie să-i spun că se află cu mine şi câinele Dicky? nu, hotărât că Dânsa ştie, doar Dânsa l-a întâmpinat la porţi şi l-a condus până aici pe câinele Dicky, sau credeţi dimpotrivă că domnul Dicky este înzestrat cu facultăţi care scapă înţelegerii mele despre taina comunicării dintre noi (fie ce vom fi – oameni sau păsări, fluturi sau câini) şi spiritele autarhe de dincolo de noi? şi câtă vreme stau în reculegere, tăcut, invadat de mistere, câinele Dicky, asemeni, nu se dezlipeşte de pe locul său de reculegere mută, doar când îi spun,

— Să mergem, Dicky, o să venim şi duminica viitoare! oftează omeneşte şi porneşte foarte alături de mine, el însuşi mai bătrân, mai împovărat cu o veşnicie…

71

Inexplicabilă, dar constatată cu certitudine, spaima de care sunt cuprins pe măsură ce mă apropii de sfârşitul cărţii. Spaima de a nu avea pe neaşteptate un accident, indiferent de ce natură, care să mă pună în situaţia de a nu-mi termina cartea. Îmi controlez, atunci, toate reacţiile organismului şi tremur pentru orice semnal de alarmă, oricât de insignifiant. Viziunea trece dincolo de realitatea în care mă mişc obiectiv, implorând hazardul să accepte ca deznodământ al cărţii orice frază va fi să fie. Sau implorându-l, mental, pe cititor să dea cărţii finalul pe care-l socoteşte de cuviinţă.

Fireşte că asemenea supoziţii n-au darul să mă liniştească, rămân în afara exigenţei pe care obişnuit o manifest pentru fiece pagină în parte. Cu atât mai mult mă

cuprinde groaza la gândul că exact aici, cu această carte, s-ar încheia totul, deşi mă ştiu depozitar a încă foarte multe subiecte şi planuri literare. Devin, atunci, atent la toate mişcările mele cele mai curente, din viaţa de toate zilele. Atent la trecerea străzii şi la mâncarea din farfurie, atent la excesele posibile şi, mai ales, la disputele nervoase. Şi astfel începe lupta mea cu destinul şi cu timpul, cu neprevăzutul şi cu Dumnezeu. Oricât de tributar sunt unei cărţi, incapabil să lucrez deoâaltă la încă una, chiar şi ca refugiu de odihnă, încep totuşi s-o gândesc pe următoarea. E un fel de pariu pe care mi-l impun obligat de presimţiri şi un fel de contract pe care-l semnez în alb cu timpul şi cu destinul, cu neprevăzutul şi cu Dumnezeu.

Dar iată venită şi clipa în care, mulţumind zeilor de a mă fi ajutat să duc o carte până la capăt, trebuie şi să mă despart de ea. Nu cunosc suferinţă mai greu de îndurat, de parcă aş fi jefuit de bunul meu cel mai de preţ, de parcă aş fi pedepsit să mă rup în două – o parte să treacă pe mâini străine, cealaltă parte să rămână singură!

Câteva zile, după ce am predat editurii manuscrisul, m-am simţit atât de al nimănui, atât de frustrat şi de traumatizat, încât nici n-am avut puterea să cobor în pivniţa mea de lucru. Iar când, până la urmă, a trebuit să cobor, m-am trezit dinaintea mesei de lucru ca dinaintea unui pustiu. Toate ideile – spulberate, până şi uneltele de scris, care-mi fuseseră cândva aliate, arătau acum ostile, şi tăcerea – o tăcere netrebnică, imposibilă, nu era tăcerea mea de totdeauna – convulsivă, plină de tunete interioare, creatoare, cealaltă era, a prevestirii sfârşitului, cât va dura oare...?

72

O vedeam acum foarte dar, deşi se afla încă destul de departe. Proiectată pe zarea dinspre Nord, ca într-un halou de lumină roşie. Cu rochia Ei roşie, uşor involtă, cu aerul vibrând în jurul Ei, puternic incandescent. Şi timpul meu obiectiv, universul meu cerebral invadate, în aceeaşi clipă, de fluidul unei atracţii sufocante. Eram noi, oare, altfel

decât oamenii de rând ai lumii, ce mister, atunci, ne guverna?

Conveniserăm să ne întâlnim la pod, fără însă ca vreunul să fi precizat la care capăt al podului. Nici ora n-o precizaserăm, lucru la fel de imoortant, ci doar timpul ca atare în relativitatea lui constrxngaioare de patimi. Când, cu alte cuvinte, soarele va fi suficient de fierbinte ca să ne scoată din minţi. Măsurăm în consecinţă, aproape de un ceas, podul de la un capăt la altul şi eram hotărât s-o aştept până la sfârşitul vieţii. Femeia mea din vis, idolul meu unic., i inconfundabil! Ce forţă mizeră să se fi opus idolatriei mele, visul în care locuiam amândoi, aleatoriu. Şi halucinant, cu ce să-l fi substituit?

Când iat-o răsărind de partea cealaltă a apei, în depărtarea dinspre Nord, mai mult ca sigur că trecuse dincoace cu barca prin dreptul mânăstirii Cozia, şi venea, se apropia. Nu pe cărarea şerpuind printre ierburi, cum ar fi fost firesc, ci de-a dreptul pe calea ferată, paralelă cu apa. Şi Ea jucându-se cu focul, jucându-se cu destinul, adică riscând să fie izbită din spate, să fie luată în bot de orice tren imprevizibil. Fiindcă Dânsa, vai! se amuza gratuit să meargă pe una din şinele căii ferate, legănându-se, copilărindu-se, chinuindu-se să-şi menţină echilibru eu braţele lansate în lături, ca pe aripi de pasăre. Sau poate că mă înşelam şi nu era decât o iluzie, mintea mea exaltată care o vedea pretutindeni numai pe Dânsa?

Nu, bineînţeles, aş fi recunoscut-o şi dintre mii de flăcări, egale ca dimensiune, egale ca intensitate, care s-ar fi năpustit deolaltă asupra mea. Şi chiar că arăta ca o flacără, mereu însă în acelaşi contur de trup femeiesc, cum lumina soarelui dogoritor dizolva materia din jurul Ei, rochia Ei roşie se topise în propriul trup. Fantastic, îmi spuneam, nici măcar n-are conştiinţa goliciunii cu care mi se oferă, a panicii pe care o transcede în mine până la şerpii şi diavolii cei adormiţi. Dar şi mie mi-era totuna, tărâmul acela ne aparţine exclusiv, ca un Eden dinainte de păcat, şi am pornit către Dânsa. Veţi vedea că tot aşa s-a pornit şi

nebunia, vreau să spun că nebunia mea, nebunia Ei, şi tot din cauza blestematei şine de cale ferată pe care mergeam unul către celălalt.

Ne chinuiam deci să ne păstrăm amândoi echilibrul, fiecare în felul său şi fără să trişăm, evident. O vreme a fost plăcut, parcă pluteam, a fost ca într-o iniţiere în tainele unei religii necunoscute, chiar şi comunicam într-un fel, în ciuda marii distanţe dintre noi, nu prin cuvinte şi nici prin semne, ci prin efluvii de adoraţie mută. Cel puţin eu, ştiu bine, am şi profitat de faptul că nu-mi auzea nimeni gândurile, că n-avea nimeni cum să-mi constate alunecarea lucidităţii în derivă, şi o despuiam şi de haloul de lumină care o ocrotea, uşor, mângâietor, cu dulce, nestăpânit alean, rugând-o să nu se sperie, să nu mă interzică. Şi Dânsa mi-a apărut şi mai goală decât orice imaginaţie accepta, cu doar părul de culoarea mierii tot eu învălmăşându-i-l peste sâni, peste coapse, pentru ca suferinţa, dorul meu de Dânsa, precum şi amânarea, întârzierea clipei să capete însăşi măsura oricărei lipse de măsură.

Eram un mult prea frustrat al războiului şi mi-era sufletul mult prea încărcat de câte săvârşiserăm în război, crime, crime şi neîncetat crime, pentru ca să vreau să uit, să mă eliberez, şi cât mai repede, cât mai definitiv, nu eram eu vinovat că tocmai ce Dânsa mi-o dădeau zeii drept jertfă!

Dar Dânsa n-a convenit asupra nebuniei care se anunţa, sau nu întâmplător a decis dimpotrivă, bănuind cu instinctele Sale de Femeie-Dumnezee la ce reacţie sălbatică, păgânească va duce această decizie. S-a oprit deodată locului şi s-a uitat la mine drept, cu o trufie de statuie inaccesibilă, înrobitoare, paralizantă. Mi-a făcut un semn incert cu mâna a refuz şi a pornit să se retragă de-a-ndaratelea, cu pas mai mărunt decât înainte, desigur, însă neîndoielnic şi ferm ca o sentinţă. M-am înşelat crezând că şansele sunt de partea mea, eu având avantajul că mergeam cu faţa către Dânsa şi încă mânios de a fi fost umilit, înlăturat din jocul dement al promisiunilor pre-nupţiale. M-am înşelat fiindcă, straniu lucru. În loc să

acopăr eu mai repede (şi mai lacom) distanţa dintre noi, distanţa se mărea, din finitul derizoriu pătrunseseră în scurgerea unui infinit atroce, şi într-atât de aliat aerul însuşi i se dovedi, aliat şi complice la pedeapsa cu care eram pedepsit, încât i-a recompus rochia şi mai dens, apărând-o pătimaş, aproape şi de necrezut cu gelozie, gelos pe adversarul care deveniserăm eu!

Şi atunci s-a auzit, dintru început ca o lentoare de valuri scăpate dintre cumpeni, duduitul trenului învălurind văzduhul, insinuându-se dinspre Nord prin scoarţa pământului ca o mişcare de seism surd, implacabil. Eram convins că Dânsa, dăruită până la inconştienţă acelui joc perfid, al refuzului faţă de mine (şi aşa a şi fost!), nu receptează primejdia care venea, se apropia din ce în ce mai sacadat şi, categoric, inevitabilă. Fiindcă Dânsa continua să se copilărească balansându-se într-o parte şi-n alta, chinuindu-se să-şi menţină echilibrul pe acea blestemată şină de cale ferată, nepăsătoare şi cinică faţă de sacadarea gâfâită a trenului din spate, numai ca să mă aţâţe şi să mă batjocorească inutil. Jocul ar fi urinat să se termine lamentabil, grotesc, într-o moarte de care ar fi fost singură vinovată, şi i-am strigat Eşti nebună?! tu n-auzi că vine trenul?! şi trenul cu adevărat venea, se apropia, trenul nu aparţinea imaginaţiei mele bolnave, devenea cu fiece clipă mai real, duduitul lui – mai asurzitor, iată unde o adusese orgoliul Ei de femeie-foarte femeie! Aş fi înjurat-o şi aş fi bătut-o, dar nu mai era timp, timpul gonea o dată cu trenul contra Ei, s-o spulbere de pe faţa pământului, şi vederea mi s-a împăienjenit, ceva animalic se acumula în mine, animalic şi iraţional. M-am dezlănţuit, la rându-mi, înnebunit de groază, cu imaginea Ei sângerându-mi privirea, să dau piept cu moartea Ei şi să mă opun timpului morţii Ei, indiferent de preţul pe care l-aş fi plătit pentru blocarea unei astfel de morţi.

Şi exact în miimea de clipă în care am reuşit s-o ajung din faţă şi s-o cuprind în braţe culcând-o la pământ, cred că abia în clipa aceea Dânsa s-a trezit din beţie şi a avut

conştiinţa nenorocirii care se abătuse asupra Ei, trenul a trecut peste noi ca peste nimic, doar ochii holbaţi de groază şi de neînţeles ai mecanicului de locomotivă mi s-au întipărit, ca ultimă imagine a lumii, pe retina ochilor proprii. Locomotiva ne-a surprins înlănţuiţi, şi înlănţuiţi ne-a fulgerat, ne-a zdrobit trenul, tot văzduhul vuia în preajma noastră de un duduit continuu şi pământul însuşi se cutremura sub noi de avalanşa de zgomote care nu mai încetau, şi totuşi pe Dânsa, din nefiinţă, o auzeam foarte dar, îngemănându-şi plânsul cu şoapta, gemetele cu voluptatea, Mă doare! Te rog! şi iarăşi Te rog! Mă doare! şi încă de şapte mii de ori întruna repetând, în conţinutul acelei pierzanii de şapte mii de carate.

Iarba era foarte moale şi ospitalieră, iar la mănăstirea de dincolo de apă bătea toaca de vecernie...

73

Pe câinele Dicky n-ar trebui să-l mai surprindă zăpada, sunt ani de când fenomenul ninsorii nu mai constituie pentru el un mister. Şi totuşi în dimineaţa asta, la ieşirea din casă, întâmpinarea cu prima cădere de zăpadă îl lasă perplex. Contemplă derutat noua privelişte de alb imaculat, ai crede că întreg sistemul său senzorial e pus la grea încercare. Miroase mai întâi zăpada, cu veşnica, nealterata lui curiozitate. Da, e altceva decât mirosul toamnei de mai ieri sau al iernii uscate din ajun. La nemiluita lui de mirosuri uşor descifrabile, fie că-i vorba de oameni sau de obiecte, se mai adaugă unul, cel mai ciudat dintre toate. A ce poate să miroasă deci zăpada decât a pulbere de îngeri, care s-au săturat să tot populeze inutil paradisul?

Şi totuşi câinele Dicky nu se decide să meargă mai departe, oricât îl trag după mine în lesă. Altfel, ştiu că-i este foarte plăcut să înoate prin nămeţi, în adevărată frenezie. Cu atât mai mult mă intrigă ezitarea lui, neliniştea pe care o manifestă. Nu-l voi înţelege din prima clipă, nici când îmi cere cu vehemenţă să-i deschid poarta grădinii şi nici când dă buzna, ca din glonţ, înăuntru. Ce se întâmplă cu câinele Dicky, în ce măsură îl solicită mai tainic peisajul grădinii

decât spaţiul larg, fără hotare, al plimbării noastre cotidiene?

Câinele Dicky respectă vechea ordine a lucrurilor, stabilită anume pentru acest perimetru. El ştie că n-are voie să străbată grădina în diagonală, pe mijloc aflându-se obişnuit straturile de mixandre şi de tuberoze. Deşi acum nu le mai vede, niciun miros nu-i mai defineşte prezenţa lor acolo. Se prelinge pe lângă zid, cu mare grijă, până la salcâmul din fund şi începe să scormone la rădăcina lui. Ce Dumnezeu va fi îngropat el acolo şi ţine cu orice preţ să scoată la suprafaţă, morcovi îngheţaţi sau oase lipsite de farmec, rezerva-rezervelor pentru supravieţuire, în caz că-i piere stăpânul sau se leapădă stăpânul de el?

— Indiferent ce, băiete, îi spun, să ştii că n-ai să-mi aduci tu în casă toate mizeriile pe care ţi le dictează instinctul de conservare!

Doar spinarea i se zăreşte, neagră-lucioasă, prin zăpada pe care o spulberă de jur împrejur, înverşunat. Ei bine, cu domnul acesta Dicky nu mai e de trăit, mă tem că într-o bună zi îl voi da la pisici, să-l pedepsească. Şi ce credeţi că scoate dumnealui la iveală, cu ce minune credeţi că vine, triumfător, în bot? Cu bătrâna lui păpuşă de plastic dur, pe care i-o făcuserăm odinioară cadou, când era pui, după ce ne prăpădise toată averea de pantofi, rozându-i până la pingele, ca să aibă cu ce-şi ascuţi dintâi. Memoria lui a funcţionat fără greşeală, desigur că păstra păpuşa acolo din răsfăţ cu propria copilărie. Şi cum avea s-o lase, de bunăvoie, îngheţului şi uitării?

Acum putem merge la plimbare fără probleme, conştiinţa câinelui Dicky este împăcată…

74

Uneori, mă întorceam acasă după miezul nopţii şi o găseam dormind. Lampa de pe noptieră continua să ardă, luminându-i însă doar capul răsucit către perete. Restul făpturii Sale se bănuia numai, ghemuit sub oături ca-n matricea primordială. Mă aşezam în fotoliul de lângă pat, s-o contemplu. Grozav ce-mi plăcea s-o contemplu în timp ce

dormea, mi se părea că-i timpul cel mai prielnic pentru a-i cerceta obrazul adumbrit de taine. Dar nu reuşeam nimic, Şinele său se refuza oricărui examen.

Aş fi putut, atunci, să mă concentrez asupra Ei, ca într-un act de hipnoză, şi să-i anunţ subconştientul că mă aflu alături, să-i comand să mă viseze. Indiferent de faptul că n-aş fi avut cum verifica dacă sunt sau nu înzestrat cu puteri oculte, numai la ideea că un astfel de transfer ar fi posibil mă treceau fiorii. Cât de teribile grozăvii i-aş fi putut la fel comanda, pe care niciun subconştient n-ar fi fost în stare să le îndure, şi am renunţat!

Socoteam deci mai cinstit să-i comunic, mental, cu ce-mi împovăraserăm sufletul în ziua aceea. Jignindu-l pe unul sau umilindu-l pe altul, incapabil de clemenţă faţă de un al treilea sau batjocorind în fel şi chip nu ştiu ce femeie. Nicio îndoială că puteam fi sincer până la capăt, Dânsa n-ar fi avut cum să înregistreze nemerniciile de care mă făcuserăm vinovat pe durata unei singure zile. Mi-era mai uşor să mă eliberez aşa decât pe trezie, nevoit să-i suport pe trezie privirea dură, încărcată de uluire acuzatoare.

Dar de fiece dată mi se dovedea că Dânsa mă pătrunde, chiar şi dintre vămile somnului, până în străfunduri şi le vede pe toate ca într-o oglindă. Sau poate că mă şi visa deja, dincolo de refuzul meu de a mai fi visat de Dânsa, şi-n vis îi voi fi apărut săvârşind exact acele nelegiuiri?

Grav e că de fiece dată o auzeam rostind foarte dar O, Doamne! sau murmurând vorbe nedesluşite, ceea ce voia să exprime acelaşi lucru, după care răsuflarea Ei se preschimba într-un scâncet amar, mă simţeam la fel de vinovat...

75

Cum, Dumnezeu, se poate scăpa de presiunea pe care evenimentele politice o exercită asupra conştiinţei tale, oricât s-ar vrea ea de neutră şi indiferentă faţă de istorie? Suficient ca undeva să se lanseze o ameninţare de război, chiar dacă numai în cuvinte, nu mai vorbesc de încleştările armate sau de crizele gata să atingă pragul angajării

militare, pentru ca mereu să te întrebi, alarmat, în ce gaură de şarpe să te ascunzi, conştiinţa, mai ales, cum să ţi-o aperi de valurile nebuniei care domină azi lumea?

Nu mă interesează că primele consecinţe, constatabile în imediat, pe care le suportăm sunt de ordin economic, te poţi mulţumi şi cu raţia alimentară cea mai mizeră, de pâine şi de apă, ca pentru captivii unui fel de altă închisoare, dar o conştiinţă roabă, tributară dictatului altora, prizonieră voinţei şi puterii lor este cea mai trudnică pedeapsă cu care poate fi pedepsit omul! Sunt gata să iert orice situaţie nefericită care te înfometează fizic, dar cine are dreptul să ne întemniţeze într-un mod de a gândi străin, ca un reflex al conflictelor politice dintr-aiurea?

Bietele cărţi care ne înconjoară, în numele atâtor spirite alese care vor fi sperat să participe la salvarea conştiinţei umane de asaltul prostiei şi al orgoliului ajunse la rangul de autorităţi supreme, aceste cărţi pe care însuţi le-ai luat aliate în luptele tale succesive cu prostia şi cu orgoliul celor ce şi-au arogat calitatea de procurori, de judecători, şi aliate în luptele tale cu nesăbuita iluzie a supravieţuirii tot prin cărţi, nu mai ajută la nimic, la nimic…

76

Am surprins-o, de la fereastra de sus, cum netezea cu palma pământul din grădină. Săvârşea lucrul acesta metodic şi aplicat, cu o totală pierdere de sine, ca-n vis. Era evident că pândea, ceasuri întregi, trecerea ţăranului care vindea obişnuit pământ de flori. Mai mult de patru-cinci găleţi de pământ n-ar fi avut nevoie, grădina noastră amintea de dimensiunea unui hai-ku japonez. Dar asta constituia singura Ei posibilitate de evadare dintre constrângerile cotidiene, una din bucuriile Sale simple de femeie lipsită de orice orgolii şi complexe. Clipa în care descoperea înflorind primele fire de iasomie sau primii trandafiri, la timpuri aşteptate în adevărată febră, se înscria în existenţa Ei ca într-un calendar festiv. Nicio altă stare de fericire întâmplătoare. Indiferent de sursă, n-o beatifica mai mult decât această primă îngemănare dintre natură şi eternitate.

Îşi apăra grădina ca o tigroaică şi suferea ca de o frustrare a propriei personalităţi dacă unul sau altul, de pe stradă, i-ar fi pângărit grădina. Deşi tot Dânsa era aceea care, mult prea împovărată de belşugul floral, confecţiona mici buchete de trandafiri sau de garoafe pe care le oferea trecătorilor oarecari, cu conştiinţa că e dreptul tuturora să se bucure asemenea Ei.

O urmăream cum sapă cuiburi de răsad, pentru recolta viitoare, şi cum netezeşte pământul cu palma în jurul lor. Eu ştiam ce ştiam şi nu puteam rămâne indiferent faţă de sfânta Ei preocupare, actul Ei semăna cu un adio adresat lumii. Aşa s-a şi dovedit a fi, când am coborât în grădină pasămite s-o asist. Am luat cu mine două taburete, din corpul comun de odinioară al mobilei Copiilor, şi am poftit-o alături să fumăm. Stam îndreptaţi cu faţa către stradă şi plivirile ni se pierdeau, pe deasupra grădinii, în spaţiul infinitului despre care domnul Hegel pretinde că, uneori, poate fi şi infinitul rău. Am tăcut îndelung, şi tăcerea noastră era bântuită numai de îndoieli şi de amar. Iar când Dânsa, într-un târziu, a rostit să nu uiţi să le uzi în fiece zi! am înţeles că şi Dânsa avea despre ciclurile naturii (în care se includea ca simplă materie) acelaşi înţeles...

77

Dacă aş fi fost elevul (studentul) lui Louis Althusser, la „l'Ecole normale superieure", exact pe durata cât mi-ar fi fost necesar să mă îndoctrinez, până-n măduva oaselor, cu marxismul pe care-l promova Althusser, contestându-l sau interpretându-l prin structuralism, şi eu îmbătrânind o dată cu Althusser, vreau să spun, adică, eu ajungând la epoca în care şi contestările se contestă, în care renegarea a orice atinge formele cele mai paroxistice cu putinţă, şi doar eu, dintre toţi elevii lui Althusser, rămânându-i credincios fără şovăire, dar aflând la un moment dat, din presă, că an de an Althusser, cel puţin şase luni pe an, era internat într-o clinică de specialitate ca maniac-depresiv, şi mai aflând că, într-un zori de zi. Althusser şi-a sugrumat soţia în somn având însă puterea, la câteva clipe după aceea, să-şi

declare crima unui doctor locuind în incinta aceleiaşi Şcoli normale superioare, nu mă interesează ce riscuri de luciditate suportă o astfel de dementţă capabilă să se auto-denunţe, altceva mă interesează – cum aş mai fi putut crede în învăţătura lui Althusser, cum ar mai fi rezistat ecourile acestei învăţături în mine, ce eşafodaje ale filosofiei sale s-ar fi dărâmat în mine, e posibil, oare, să te îmbolnăveşti o dată cu propriul tău profesor, nu, fireşte, de o maladie banală, oarecare (gripă sau scarlatină), ci de una profund cerebrală şi cauzată chiar de sistemul filosofic căruia îi vei fi fost până atunci tributar, şi spre ce altă gândire, oare, să te îndrepţi, cărui alt filosof să te adresezi, pentru a te salva?

O, desigur că-mi veţi spune, dar câţi alţi filosofi, înaintea lui Louis Althusser, n-au parcurs zone de umbră similare, chiar dacă nu neapărat finalizate într-o crimă, şi a căror operă azi? la ce salvare atunci să mai apelăm, pentru a fi, pentru a redeveni noi înşine?

Dar n-am fost elevul lui Althusser, nici adeptul filosofiei lui, el, pentru mine, la această oră nu-i decât un simplu simptom, nu îndrăznesc să spun al cărei alienări sau, dimpotrivă, al cărei iluminări, se pare că legile franceze nu pedepsesc o crimă săvârşită în stare de dementţă, constatată, fireşte, prin analize şi confirmată, fireşte, prin diagnosticieni de autoritate, legea mi se pare dreaptă, înţeleaptă, cum să condamni la moarte un om cu minţile întunecate? omul acela s-ar aşeza în faţa plutonului de execuţie sau sub laţul spânzurătorii, aşteptând, ca într-o joacă de circari, s-ar amuza, ar scoate limba la judecător şi la călău, ar fi ca o dementţă încercând să contrarieze altă dementţă.

Dar de închisoarea beznei perpetui la care Althusser s-a condamnat singur cine o să-l apere? şi care va fi, de-acum înainte, deosebirea dintre filosoful criminal Louis Althusser şi ceilalţi criminali (unii chiar de rang foarte înalt) fără nicio filosofie…?

78

Apoi am luat loc pe scaune, fiecare la alt capăt al mesei. Masă de dimensiuni obişnuite, dar distanţându-ne până la refuz. Ne-ar fi trebuit un noian de semne şi de simboluri, corespondente amândurora, ca să facem să dispară necuprinsul care ne separa. Ne priveam drept în ochi, avizi de cercetare, de interogare, şi totuşi nu ne vedeam. Opaci întru totul, ca două bezne care n-aveau cum se recepta, n-aveau ce-şi comunica.

I-am întins însă foaia de hârtie albă şi stiloul pus deasupra, gestul (recunosc) era puţin ostentativ.

— Poftim, întreabă-mă! i-am spus, preferind această formulă de compromis, care ar fi trebuit, mai degrabă, să mă apere de duritatea oricărui dialog nemijlocit.

Îmi inventam astfel un timp intermediar, cât mai ocolit şi mai alambicat, mi-era frică de mânia cuvintelor pe care le-ar fi rostit. Şi de-adevărat Dânsa a şovăit, Ei însăşi îi era frică de ceva. A înlăturat hârtia de la Sine, scurt, categoric:

— N-am nicio întrebare de pus!

Atunci, aproape de nesesizat, s-a prefirat între noi Cealaltă!

Mai mult ca o presimţire, concepută şi ea din diluţia şi vaga tulburare a unei obsesii mai vechi. Greu de spus însă cine câştigase, Cealaltă sau Dânsa! Cert rămânea doar gustul de amar şi de dezolare, convingerea că sunt şi mai vinovat decât înainte. Pentru care am şi rupt hârtia în bucăţi mărunte, să dispară cu ea toate acuzele pe care le-ar fi putut cuprinde. Umilit, desigur, ca învins într-o luptă în care tocmai eu trişam. Dar mai umilită mi-era memoria, care trebuia s-o alunge pe Cealaltă din teritoriul ei (precum pe zarafi din Templu) cu biciul.

Şi Dânsa aştepta calmă, luminată doar de un zâmbet uşor ironic, să-şi reintre pe deplin în drepturi…

79

O nouă scrisoare de la Domnişoara W., de astă dată lăsată în cutia poştală.

„Te-am visat azi-noapte cum te ardeau de viu, prin nu

ştiu ce veac, păgânii din Ravenna. Orice psihanalist ţi-ar spune că, neavând cum altfel te pedepsi pentru tăcere, îţi reconsider destinul în funcţie de biografia martirului cu acelaşi nume. Nicio consolare însă pentru un subconştient pe care dumneata îl domini cu sadism, tot eu (la lumina zilei) trebuie să plătesc. Şi plătesc neezitând, e singura suferinţă care mă umanizează. Constat (prin urmare) că sunt foarte geloasă pe femeile dumitale, mai ales pe acelea care-ţi bântuie imaginaţia creatoare. La ce act de jertfă, oare, să mă oblig pentru a te convinge că merit din parte-ţi altă audienţă?

Treci într-o după-amiază pe la mine, să-ţi cânt Chopin. Poate reuşim să stăm faţă către faţă altfel decât convenţional, şi să descoperi că sunt mai nebună decât oricare dintre ficţiunile dumitale.

Vei veni? te rog!…”

80

Auziserăm de foarte departe toaca bătând, ne grăbeam să prindem slujba de seară. Muzica toacei stăruia încă în văzduhul dintre munţi, când am ajuns la porţile mânăstirii. Nu ne-a surprins pustiul dinăuntru, faptul că nici măcar un călugăr să-şi fi strecurat umbra pe lângă ziduri. Eram convinşi că slujba şi începuse, ne-am îndreptat direct spre intrarea în biserică. Burlanele rupte atârnând a lehamite şi mari suprafeţe de tencuială căzută pe alocuri, chiar şi bucăţi din streaşină spânzurând pe lângă ferestre dovedeau că istoria mânăstirii fusese (poate şi continua să fie) vitregă. Dânsa constata această privelişte cu o privire dezolată, intrigată, nici închipuirea mea dinainte de a ajunge nu era mai puţin contrazisă de adevărul de la faţa locului. Speram totuşi, deopotrivă, că-n interiorul bisericii lucrurile aveau să arate altfel, ni se vorbise de freşte şi de icoane extrem de vechi şi de un meşteşug fără egal.

Dar uşile bisericii erau închise temeinic, şi nu părea că din cauza timpului care le va fi înţepenit prin nefolosinţă. Cam ciudată întâmplare, gândeam, şi nimeni care să ne dea vreo explicaţie. Deşi, un singur călugăr de-ar fi

supravieţuit, din toată aşezarea, şi tot ar fi trebuit să se găsească în biserică, măcar pentru a respecta rânduiala. Sau poate că se găseau până la unul ţintuiţi la pat, răpuşi de vreo molimă, răpuşi de bătrâneţe matusalemică, de nu se vedea ţipenie de om prin cuprinsul mânăstirii?

— Şi totuşi cineva a bătut toaca, nu?! a zis Dânsa. Un om a bătut-o, unde-i acel om?

Am pornit să-l căutăm pe acela (sau pe oricare altul), care să ne lămurească, să ne ospăteze, doar se lăsa noaptea şi eram flămânzi, şi numai o nebunie a locului ne-ar fi alungat de acolo, să facem drumul înapoi noaptea.

Îl – E noapte şi e frig, seniori

Curând însă aveam să ne dăm seama că pătrunseserăm în plin absurd, nimic nu se potrivea cu obişnuita noastră reprezentare despre mânăstiri în general. Ceea ce ştiam noi că se cheamă stăreţie, arhondaric, odaie de oaspeţi, trapeză ţineau de ordinea monahală a unei ortodoxii de pe altă lume. Nu exista stăreţie sau trapeză, nici arhondaric sau odaie de oaspeţi, numai austeritate ridicată la rangul de idolatrie fanatică şi primitivă faţă de un Dumnezeu implacabil şi orb. Chiar şi chiliile se înşirau de-a lungul zidului exterior, din buza porţilor principale până de partea cealaltă, ca un cerc ermetic şi strangulant. Fiindcă, şi chiliile, egale ca dimensiune şi asemeni unor celule de penitenţă, făceau corp comun cu piatra însăşi a muntelui în care fuseseră tăiate din timpuri imemoriale. Toate erau blocate, ferecate, cine să ne explice dacă pe dinăuntru, pe dinafară? Oricât am bătut şi am strigat, şi ne-am chinuit să le smulgem din ţâţâni, din zăvoare, ne rămâneau la fel de interzise.

— Ce fel de mânăstire e asta?! mi s-a adresat Dânsa, mai mult uluită decât nestăpânită. Pot face orice fel de presupuneri, dintre cele mai prăpăstioase. Că nu ştiu ce nenorocire s-a abătut asupra ei, că din infinite motive călugării au fost nevoiţi s-o părăsească. Sunt gata să convin şi că mânăstirea nu există decât în fantezia noastră exacerbată, sau că-n realitate noi o visăm. Dar te întreb:

am auzit ori n-am auzit noi toaca bătând, şi dacă numai un om putea s-o bată, nu vântul, nu Dumnezeu din cer, unde-i acel om?

Era limpede că-n vocea Ei străbătea acum o vagă nelinişte, pe care n-avea însă curajul s-o declare deschis. I-am îmbrăţişat umerii protector, deşi gestul meu de ocrotire încerca mai degrabă să-şi justifice propria nevoie de pondere şi de senin.

— Să nu-ţi fie frică! am zis.

— Nu mi-e frică, a replicat imediat Dânsa, chiar Curioasă pe bănuiala mea, vreau numai să înţeleg. Pentru că nu pustiul de-aici mă îngheaţă, ci faptul că neînţelesul despre care e vorba se ascunde!

Şi totuşi asta nu era menit să introducă între noi o altă stare, de echilibru (de pildă) sau de odihnă spirituală. Mânăstirea îşi trădase raţiunea de a fi, nu ne mai invita (cum ar fi fost firesc) la evlavie şi la cucernicie.

— Poate ar fi mai bine să renunţăm, am întrebat-o, şi să ne întoarcem în oraş?

— Nu! s-a împotrivit Dânsa foarte ferm. Vreau să aflu ce este de aflat!

Ajunseserăm aproape de capătul chiliilor şi încă nu ne pierduserăm nădejdea că de undeva, dintre taine, se va ivi totuşi un oarecine care să ne spulbere începutul de nelinişte şi de teamă, întrebările deocamdată fără răspuns. Consideram fascinaţi chiliile, fascinaţi şi în acelaşi timp împătimaţi, tulburaţi, când, pe neaşteptate, am simţit că-n spatele nostru se întâmplă ceva. O anume lumină începea să se înfiripe, difuz, în spatele nostru, destul de concludentă în comparaţie cu întunericul ce ne înconjura. Nu ştiam de unde vine lumina, cine, ce o determinase! Dar ea devenea (cu fiece clipă) tot mai certă, mai materială, crescând pe îndelete în intensitate. Ne-am răsucit brusc locului şi am rămas paralizaţi, stupefiaţi de noul spectacol ce ni se înfăţişa ochilor, la numai câţiva paşi de noi.

Cineva aprinsese, continua să aprindă lumânările în biserică!

Puteam observa bine lucrul acesta după cum, la răstimpuri de minute, alte zone obscure până atunci din interiorul bisericii se luminau. Astfel că după anume timp, înregistrat de noi cu sufletul la gură, întreaga biserică era luminată ca ziua. Cine să fi aprins însă lumânările, când şi pe unde va fi pătruns omul acela (călugăr, sau ce va fi fost) în biserică, de îndată ce uşa bisericii continua să fie ferecată sigur?

Ne-am repezit deolaltă la ferestre, cel puţin să-l vedem cum arată la faţă, dacă nu ne va fi cu putinţă să comunicăm cu el. Zadarnic însă, oricât ne-am concentrat asupra spaţiului interior al bisericii, n-am reuşit să deosebim silueta nimănui. Ardeau lumânări şi-n sfeşnicele de la altar, şi la masa morţilor, la masa viilor, şi-n toate candelabrele din tavan, suficient ca să putem cerceta cu de-amănuntul, parte cu parte şi unghi după unghi, din boltă până-n podea, toată cuprinderea bisericii. Multă vreme, astfel, am stat în contemplare încremenită, pândindu-l pe omul acela să răsară din nu ştiu ce necunoscut inaccesibil nouă. Am bătut şi-n geamuri, de nenumărate ori şi nervoşi, l-am chemat şi l-am implorat, cu o deznădejde care ar fi trebuit să îmblânzească şi piatra, nimic! Am făcut şi ocolul bisericii, trecând pe cealaltă latură, la ferestrele dimpotrivă, pânda şi aşteptarea nu ne-au folosit la nimic.

Tot ce-am descoperit şi am reţinut (şi asta la fel de ciudat, făcând să crească şi mai mult în noi neliniştea, spaima, deruta, întrebările) a fost faptul că toate chipurile sfinte zugrăvite pe pereţi, pe ambele părţi, în cadre distincte şi-n mărimi naturale, erau femei!

Dânsa nu s-a mai putut stăpâni şi a izbucnit, cu lacrimi în glas:

— Mă înşel eu, sau toate sfintele sunt femei?!

— Numai femei! am subliniat eu.

— Şi foarte tinere, toate?!

— Da, am confirmat: foarte tinere, toate!

Nu v-aş putea spune cum era reprezentat Dumnezeul de pe boltă, sau răstignitul de pe cruce, sau personajele din

Cina cea de taină, din alte întâmplări i lo Bibliei, dar pentru noi rămânea obiectiv în absolut faptul de a ne găsi dinaintea unei erezii iconoclaste. Cine să ne fi asigurat însă că totul se va opri la atât, că n-aveam să ne izbim şi de alte mistere (care, la rându-le, ne pândeau, ne pregăteau noi capcane), şi ce fel de om putea fi acela care le guverna din interiorul bisericii, le punea în funcţiune contra noastră...?

81

Nebunia omenirii oscilează între minciuna acceptată cu bunăştiinţă şi arbitrariul teroarei, fiecare folosind arme la fel de halucinante. Să clamezi fericirea numai pe hârtie sau în discursuri ameţitoare, având însă grijă (în secret) să preschimbi pâinea şi zahărul în rachete intercontinentale, este totuna cu a juca la lumina zilei cea mai sinistră comedie. Iar când logica nu mai încape în cuvinte, indiferent de natura dialogului la care popoarele sunt invitate să participe, se pune în funcţiune teroarea psihologică. Abia de se stinge ecoul unei salve de puşcă într-o parte a lumii, că-n altă parte a lumii se şi declanşează alarma altui război. Nervii noştri nu reuşesc să reziste nici măcar semnelor de panică sinistră ce ajung prin radio până la noi, darămite când va fi să stăm faţă în faţă cu spaima însăşi în acţiune.

Cui să cerşim, atunci, speranţa că merită să mai credem în condiţia umană, în supravieţuirea ei peste orice timp de panică şi de apocalips nuclear...?

82

Se lăsase aşadar noaptea, şi trebuia să ne căutăm un loc de odihnă. Gândeam să sparg uşa oricăreia dintre chilii, dar nu reuşiserăm să învingem în mine frica de necunoscut. Când un mister atât de atroce îţi biciuie nervii încă din prima clipă a întâmpinării cu el, ai toate motivele să-ţi închipui că matricea lui este inepuizabilă. Cine să ne fi garantat că omul care bătuse toaca era totuna cu acela care aprinsese lumânările, şi că-n realitate nu suntem încercuiţi, pândiţi, urmăriţi de o multitudine de supoziţii, chiar dacă toate cu acelaşi chip? Orice chilie am fi reuşit să deschidem,

scoţând-o astfel din ordinea tainei generale, putea să se năpustească asupra noastră cu mereu altceva decât fiecare dintre celelalte. Şi cel puţin din partea chiliilor, atâta vreme cât le ştiam ferecate, nu ne-am fi aşteptat la alte surprize.

Ne-am refugiat, în cele din urmă, în clopotniţa bisericii. Am descoperit acolo, spre uimirea noastră, chiar şi un aşternut de paie. N-am stat să comentăm amănuntul, deşi era limpede că proprietar al culcuşului nu putea fi decât acelaşi om care bătuse toaca şi care aprinsese lumânările în biserică. Mai înţelept, desigur, ar fi fost să nu riscăm o vizită străină în adăpostul nostru provizoriu. Şi nici să ne lăsăm prinşi, cu bună-ştiinţă, în reţeaua lui de neprevăzuturi. Dar eram prea înverşunaţi pe jocul lui de-a v-aţi ascunselea, şi prea obosiţi de propria nelinişte, ca să fi căutat (şi unde?) altă soluţie. Am presărat, în schimb, pietre pe toate treptele scării care ducea spre clopotniţă, să ne prevină asupra urcuşului eventual, pe întuneric, al aceluia. Chiar şi de mâncare am găsit, să ne amăgim cât de cât foamea, nişte mere înşirate pe sfoară, uscate, de care ne-am lovit cu fruntea în timp ce căutam să ne familiarizăm cu noua stare de lucruri. Am mai descoperit, de asemeni, şi două deschizături în pereţii laterali, de la înălţimea şi din cadrul cărora, de-ar fi fost o noapte senină, am fi putut observa mişcările straniului personaj, către noi sau către alte mişelii ale sale.

Dar noaptea era mult prea întunecată pentru acel început de august, fără nicio stea pe cer, ba chiar bântuită de nori grei, ameninţători a ploaie. Şi multă vreme n-am scăpat de senzaţia că plutim printre nori, în afara oricărei legităţi, ca într-o magie neagră. Fiindcă atenţia ne era concentrată asupra scurgerii fluide a nopţii, chinuindu-ne să sesizăm, să înregistrăm până şi cele mai infime unduiri ale beznei, formele de materie vie (de oameni sau de alte năluciri) care s-ar fi încorporat în densitatea ei, cu neputinţă de controlat altfel, deşi tocmai starea asta riscam să se întoarcă împotriva noastră, n-am fi rezistat până la capătul nopţii treji.

— Hotărăşte-te să dormi, i-am spus, te veghez eu. Mi-s nervii destul de tari, ca să rezist până mâinedimineaţă. Şi dacă o să simt că mă prinde somnul, te trezesc, să stai tu de veghe, da?

— Nu, a refuzat Dânsa, n-o să pot dormi, vino lângă mine!

Mă obişnuiserăm cu întunericul acelui lăcaş, mi-am scos haina şi i-am înfăşurat pieptul şi umerii cu haina mea. Apoi, m-am aşezat alături, sprijinindu-mă de unul dintre stâlpii de susţinere ai boitei. Chiar deasupra mea atârna una dintre frânghiile clopotelor, eram ispitit să trag clopotele. Dacă omul acela, presupunând că era un om viu şi nu Domnul-Diavol din cer, ţinuse cu orice preţ să bage spaima în noi, din motive deocamdată imposibil de înţeles, de ce nu l-am înspăimânta şi noi cu prezenţa, cu luciditatea noastră, marcate din ceas în ceas de dangătul clopotelor, care să-i sune nu doar ca un avertisment, ci ca o veritabilă osândă? Am renunţat, jocul mi se părea primejdios. Iar pe Dânsa am simţit-o, deodată, cum stătea cuibărită la pieptul meu, străbătută de un fior. Am tras-o mai aproape şi mi-am lipit palma de obrazul Ei, să-i împrumut ceva din siguranţa mea.

— Ce-i cu tine, de ce tremuri?

— Mă gândeam la sfintele din biserică, m-a lămurit, toate aveau ceva de adormire, n-ai observat?

Recunosc, umilit, că nu reţinuserăm amănuntul. Deşi Taptul în sine, pereţii zugrăviţi numai cu sfinte-femei, mă cam descumpănise, nicio raţiune care să justifice raţiunea sau lipsa de raţiune a zugravului respectiv. Dar n-aş fi vrut să mă împovărez şi cu această obsesie, mi-era de ajuns că la niciuna din celelalte întrebări nu ni se dăduse răspuns.

— Poate că te înşeli, am zis. Din cauza distanţei, din cauza luminii. Şi, de altfel, toate arătau destul de confuze.

— Sigur, confuze, toate. Dar nimeni n-o să mă convingă de contrariu, eu rămân la impresia dintâi, de adormire, de parcă femeile acelea au fost pictate în timp ce dormeau.

— Şi dacă zugravul, din simplă fantezie, le-a vrut pe toate oarbe?

— Oarbe însă, niciodată, nu înseamnă pleoape căzute şi feţe adormite.

— Bun, perfect, mai adăugăm la lista noastră de taine încă una, de ce creezi că tocmai pe asta vom reuşi s-o dezlegăm?

— Era un gând, atât, şi nu puteam să scap de el.

— Trebuie să scapi, altfel riscăm să facem noapte albă.

— Of, Doamne!

Era ca o admitere forţată, după epuizarea tuturor şanselor de salvare dintre evidenţe, a evidenţei însăşi, cea mai crudă, care nu se referea numaidecât la timpul de nesomn şi de suferinţă fizică, ci la celălalt timp, de suferinţă înăuntrul nostru, insondabil şi pedepsit fără motiv. Bănuiam că, o dată invocat Dumnezeu, se va lăsa şi Dânsa anesteziată de somn, ca într-o anulare a memoriei celor petrecute până atunci, din clipa sosirii noastre la porţile mânăstirii. Dar cum să suporţi tăcerea insuportabilă din jur, când timpul (de veghe sau de somn abrutizat) ar fi continuat să colcăie de alte întrebări şi de alte semne ale spaimei?

— Ai mai trecut vreodată, mi s-a adresat, printr-o situaţie ca asta, cum se spune, limită? Şi încă o dată am avut dovada că tot nu se putea odihni, că simţea nevoia să vorbesc şi să tot vorbesc până la uitarea de şine. Povesteşte-mi, a continuat Dânsa, o să ne petrecem noaptea mai uşor.

— Bine, am zis, o să-ţi povestesc!

Ezitaserăm, în cele câteva zile de vieţuire conjugală, s-o fac părtaşă biografiei mele secunde, tablei mele de mituri şi de eresuri transmise de la străbuni prin alt sistem de gene decât cel constatat ştiinţific. N-aş fi vrut să se sperie considerându-mă o fire ieşită din ordinea firii, în relaţie ocultă cu cine ştie ce forţe supranaturale. Majoritatea martorilor la care aş fi apelat, să-i confirme ciudatele întâmplări, fiind morţi, cum ar fi admis Dânsa că-n fond sunt de o banalitate crasă, care nu merită de la zei nicio favoare specială?

Păstram deci pentru mine secretul acelor întâmplări neobişnuite, cu un sentiment de dublă vinovăţie – şi pentru a le fi fost personaj principal, şi pentru a nu fi izbutit să mă eliberez de de. Despre ce situaţie-limită, atunci, să-i povestesc şi-n ce măsură una sau alta (povestită) ne-ar fi întărit să rezistăm acelei nopţi nefaste, la toate câte ni se pregăteau?

Continuam să şovăi între accidentul de la Severinovka, din primul an de război, şi accidentul de la Cotul Donului, anul imediat următor. Cel dintâi

— Despre sora de caritate pe care am respins-o din patul meu de muribund, numai fiindcă avea darul inuman de a-i trimite în eternitate pe toţi cei pe care-i săruta nesătulă; cealaltă – despre cei patru păianjeni roşii care mi-au ieşit incredibil dinainte, pe zăpada înaltă cât omul, după o ninsoare de apocalips de o noapte întreagă, şi care, de i-aş fi urmat, m-ar fi dus la moarte sigură.

— Spune ceva, orice, a stăruit Dânsa, te rog!

Era limpede, liniştea din jurul nostru dospea de mişcări fără sens, poate vântul, poate sfintele care se vor fi trezit din somnul lor împietrit pe pereţii din biserică. Foarte multe încă erau posibile, şi Dânsa nu se mai suporta nici pe Sine de atâta singurătate, avea nevoie de mine, să-i umplu cu ceva, cu orice, izolarea din acel turn de clopotniţă, pendulând între beznă şi nori ca într-o halucinaţie. Am renunţat să-i povestesc despre accidentul de la Severinovka, despre accidentul cu păianjenii roşii. Devenea absolut necesar să-i povestesc o întâmplare de groază care s-o supraliciteze pe aceasta în care ne şi aflam implicaţi, să se încredinţeze că pot face faţă oricărei fatalităţi, chiar dacă teribilă şi permanent cu ochii pe noi.

— Te rog, a revenit Dânsa, chiar dacă inventezi!

— Nu inventez nimic, am spus, e o întâmplare foarte adevărată!

Şi i-am povestit întâmplarea din timpul captivităţii mele la germani, căzuserăm prizonier spre sfârşitul războiului. N-am înţeles însă de ce germanii m-au aruncat într-o

închisoare, şi încă întruna dintre cele mai stranii din câte am cunoscut vreodată, şi-n ţară şi-n alte zone ale lumii. Probabil că mă socoteau personaj de excepţie, de la care ar fi putut smulge secrete militare formidabile sau pe care l-ar fi putut schimba cu cine ştie ce simandicos feld-mareşal de-al lor. Multă vreme însă nu s-a interesat nimeni de mine, nu m-au chemat la un interogatoriu. Zăceam zile şi nopţi în aceeaşi celulă, fără măcar să fiu scos la aer. Se acţiona astfel asupra mea prin indiferenţă severă, ceea ce-mi sporea şi mai mult teama de un deznodământ fatal. Nu eram singur în celulă, se mai aflau cu mine un colonel aliat şi un preot hindus. Cel dintâi deţinea funcţia de şef al unui serviciu de contra-informaţii, fusese capturat (după ce-i vârâseră în pat o femeie) chiar în timp ce se îndestula din deliciile acelei femei şi cu toate hârţoagele ce le-avea înţesate într-o teaşcă de front „inclusiv memoria lui cât o enciclopedie de cifre şi de nomenclaturi. Nu se înfricoşa de moartea propriu-zisă, ci numai (de-ar fi fost torturat) că nu va rezista la torturi şi că va divulga informaţii care s-ar fi putut întoarce contra armatei sale. De altfel, într-o bună noapte l-au şi scos din celulă şi l-au dus pentru totdeauna într-un destin necunoscut. Hindusul, în schimb, era fericit, dacă fericire se poate chema aşteptarea condamnării la moarte pentru spionaj în favoarea uneia din forţele inamice. Cădea la anumite ore în transă, pentru a călători în teritorii mereu altele, capabile să-i satisfacă setea de evadare dintr-o temniţă grea. Avea să dispară şi el într-o noapte, cu acelaşi destin fără echivoc. Iar eu, în sfârşit, să descopăr ciudăţenia acelei închisori. Era o temniţă construită pe patru cercuri concentrice, niciunul comunicând în vreun fel cu celelalte. Mă scoteau, în sfârşit, la aer, o dată pe zi şi niciodată în acelaşi timp cu alţi deţinuţi, dacă vor mai fi fost deţinuţi pe cercul meu de închisoare. Un soldat înarmat până-n dinţi îmi supraveghea totuşi plimbările, până ce acelaşi trăgea zăvorul după mine când se termina ceasul de presupusă libertate. Dar într-o bună zi s-a întâmplat să nu mai fiu singur, mi-a apărut

deodată dinaintea ochilor un străin. Arăta ca un sălbatic, barbă de hirsut şi privirea de gheaţă, îmi vedeam în el propria mizerie fizică şi propria devastare morală. Se volatilizase şi soldatul de santinelă, doar eu – faţă în faţă cu străinul despre care-ţi vorbesc. Am trecut unul pe lângă altul fără să ne vedem, ca orbi. Cred, mai degrabă, că fiecare era intrigat de apariţia celuilalt, în acelaşi timp, pe traseul cercului respectiv, cum să-mi explic asta? Multe întrebări mă bântuiau – ce naţiune reprezintă şi-n ce limbă s-ar exprima, ce verdict aşteaptă şi dacă ar avea de transmis vreun testament omenirii? a trebuit să-mi amân satisfacerea curiozităţii pentru zilele următoare. Zadarnic însă, omul nu vedea, nu auzea, trecea pe lângă mine ca o umbră, la fel de ireal îi voi fi apărut şi eu! Dar ştiind bine că eu sunt un om viu şi cu o identitate foarte precisă, încă derutat, alertat de faptul că tot nu se interesa nimeni de soarta mea, cel puţin pe el, necunoscutul, să mi-l fi apropiat, să ştiu la uşa cărei celule să bat, dear fi să nu ne mai întâlnim. Zadarnic însă, în zidurile acelui cerc de temniţă nu exista nicio altă celulă în afară de celula mea, de unde ieşea (atunci) şi unde pătrundea străinul acela, orb şi mut ca pământul? Până într-o noapte când, la fel de straniu, străinul s-a strecurat chiar la mine în celulă şi mi s-a adresat cu aerul cel mai blajin din lume: „De astă dată dumneata vei muri, dar s-a hotărât să te înlocuiesc Eu în faţa plutonului de execuţie, am venit să-mi dai masca împrumut, ca să nu mă recunoască nimeni.” Şi cum stăteam întins pe pat, s-a aplecat deasupra mea şi mi-a luat masca feţei cu un fel de plămadă moale de pământ.

— Voiai o situaţie-limită în care m-aş mai fi găsit la viaţa mea, ţi-am povestit-o pe cea mai recentă, n-ai senzaţia că trecem, de astă dată împreună, printr-una foarte asemănătoare? Cine era totuşi străinul, şi cum s-a înfăţişat el lui Dumnezeu? Cu faţa lui cea adevărată, sau cu masca feţei mele?

Dar Dânsa nu mi-a răspuns, adormise!

M-am ridicat uşor de lângă Dânsa, altfel m-ar fi cuprins şi

pe mine somnul. M-am îndreptat spre deschizătura din peretele lateral, abia atunci mi-am dat seama că începuse să plouă. Era o ploaie măruntă şi rece, se scurgea în perdele dese şi la fel de întunecoase ca noaptea. Făceam eforturi mari să rămân treaz, un fel de toropeală însă, ca de abur călduţ, mă învăluia din toate părţile. Mă străduiam să deosebesc prin ploaie şi printre fâşiile de beznă cenuşie ce se întâmplă, dacă era cu adevărat să se întâmple ceva. Aveam nevoie de certitudinea că nu ne ameninţă nicio primejdie, toropeala aceea acţiona asupra mea ca o hipnoză.

Şi într-un târziu am văzut, răsărind de după colţul bisericii, silueta unui om. Nu părea a fi fost înveşmântat călugăreşte, arăta mai degrabă ca un om de rând. Se plimba alene prin ploaie, foarte obişnuit cu formele materiei printre care se strecura. S-a oprit deodată locului şi şi-a înălţat privirea spre clopotniţa în care ne refugiaserăm noi, sigur că avea cunoştinţă de prezenţa noastră acolo. Va îndrăzni să urce până la noi sau, tributar funcţiei de călău, ca orice călău, se va mulţumi doar cu adevărul că nu-i scăpaserăm?

Şi-a reluat apoi plimbarea la fel de alene, pierdut întru ale sale şi, vag, străin de existenţa noastră. Făcea de fapt înconjurul bisericii, destul de aplicat şi de devotat muncii sale esenţiale, ca un paznic de noapte care apără averea ce i s-a dat în grijă. Dar era oare acelaşi om scornit din nimic, plăsmuitor de fantasme sfinte şi care ne urmărea de multă vreme fără un motiv anume?

Şi eu care mă zbăteam să scap din plasa hipnotică a somnului, să-mi recapăt calmul şi luciditatea…

83

A nu te lăsa împins către silă, către scârbă de amnezia bine jucată, fastuos trişată a celor care nu acceptă să te înscrie în memoria nici unei istorii. Şi dezmăţul de a crede că însemnezi totuşi ceva, că n-ai făcut zadarnic umbră pământului, şi să-ţi cultivi nebunia asta cu doze infinitezimale de otravă dulce, fără să ai conştiinţa că-n

realitate ai încetat să exişti încă înainte de a termina cu toate.

De ce oare îmi lipseşte puterea, curajul unei analize lucide, că de fapt asta-i măsura exactă între ale cărei extreme mă zbat şi că, neavind cum lua viaţa de la capăt, ca să nu mai săvârşesc atât de multele greşeli săvârşite, altă soluţie n-ar fi decât sinuciderea?

Iată-mă deci slab şi neajutorat, faptul că sunt exclus din orice istorie – în fond mă macină şi mă zdrobeşte, iar sila, scârba de care pomeneam aş vrea să le întorc împotriva acelor viermi făcători ai tăcerii pe care o răstoarnă ca pe o lespede peste mine, dar nu reuşesc, eu nu reuşesc, ci tot viermii, şi triumfători peste tăcerea pe care au determinat-o rămân.

Doamne, Domnule-Diavol, în sâmburele cărui adevăr (atunci) să mă ferec, pentru a rămâne credincios doar mie însumi, şi al câtelea suflet să ţi-l mai vând, pentru a te convinge că am şi eu dreptul la un loc în această istorie…?

84

Zilele următoare, cercetarea noastră n-a dus la niciun rezultat. Oricât de concentrată pe numai câteva obiective, foarte aproape de curată paranoia. Să stai de dimineaţa până seara cu ochii aţintiţi pe uşa bisericii, se deschide – nu se deschide, sau să pândeşti în permanentă alarmă toate ascunzătorile posibile, apare – nu apare omul incriminat, e totuna cu a te arunca de bunăvoie pe pragul nebuniei. Adevărat că nu s-a mai auzit toaca bătând, de utrenie sau de vecernie, nici lumânări n-am mai văzut arzând în interiorul bisericii. Hotărâserăm (eu hotărâserăm) chiar să le dăm Diavolului de mistere şi să părăsim blestemata de mânăstire, cel puţin pe mine nu mă mai ţineau nervii şi miera frică de surprize şi mai ticăloase. Dânsa însă n-a convenit la decizia mea, recunosc – lipsită de orice temei, m-a şi învinuit de laşitate. Asta m-a înfuriat şi mai tare, gata să mă spânzur sub ochii Ei, Dânsa m-a potolit cu un argument absolut imbatabil:

— Şi dacă omul acela, anume, ne impune un armistiţiu?

— Ar trebui să aibă un motiv categoric, am spus.

— Îl are, şi motivul e că la rându-i ne pândeşte, îşi gândeşte mişcările dinainte, ca la şah, şi aşteaptă răbdător prima noastră eroare.

— Cu atât mai mult, n-am chef să-i ofer această satisfacţie.

— Ba, dimpotrivă, oferă-i-o, provoacă-l tu!

— Să comită adică el, primul, o eroare?

— Exact!

Din păcate, nu mi s-a confirmat că pot fi un bun jucător de şah. Provocarea mea nu s-a manifestat pe trezie, ci (foarte ciudat) în vis! Transferul acesta se poate explica şi prin tensiunea mea nervoasă, care m-a trădat. Vreau să spun că niciodată logica de la suprafaţa lucrurilor nu-şi rămâne credincioasă sieşi, când e obligată să funcţioneze în subconştient. Mai precis, într-atât mi-am robit subconştientul ideii de provocare, ca pe singura soluţie de a dezlega o dată misterioasa ecuaţie, încât subconştientul a reţinut ideea fără alte condiţii. De aici şi alianţa lui cu sursa hipnozei care acţiona asupra mea pe timpul veghei de noapte, în timp ce Dânsa dormea somn de copil.

Într-a patra noapte, deci, m-a răzbit şi pe mine somnul. Dar nu unul cuminte, odihnitor, ci unul arbi trar, constrâns de realitate să suporte şocurile celui mai suferind subconştient. Voi avea, deci, nu un vis de eliberare, ci o prelungire a realităţii în vis, dovadă că tot Celălalt era mai puternic. Mă îngrijiserăm să dau la o parte pietrele de pe seara care ducea spre turnul clopotniţei, pentru ca omul să urce nestingherit. Dânsa dormea somn de copil, iar eu visam că sunt treaz şi-l aştept. L-aşteptam în picioare, sprijinit de spărtura din peretele lateral. Omul n-a întârziat prea mult după miezul nopţii, chiar deasupra noastră se oprise luna plină.

Omul a apărut în capul scărilor, nu părea să mă fi văzut. Sau, dacă mă va fi văzut, nu părea deloc interesat de prezenţa mea acolo. Era înalt şi slab, cu o barbă de hirsut şi cu ochii în febră. Privirea lui avea ceva de metal

incandescent, nu căuta decât spre culcuşul în care se afla Dânsa. Era îmbrăcat în haine mizere, mototolite, de parcă nu şi le-ar fi scos de pe el din străvechime, şi haina şi pantalonii îi erau pătaţi de vopsele felurite. Nu m-am clintit de pe locul meu, preferam să-mi joc nepăsarea şi să intervin numai în caz de primejdie evidentă. Omul a rămas în picioare dinaintea Ei, într-o meditaţie evlavioasă. Cred că l-am auzit şoptind O, Doamne, cât e de frumoasă! dar în aceeaşi măsură se poate să mă fi înşelat. Nu-mi era prea dar ce gândeşte să ducă la capăt, apariţia lui (deocamdată) n-avea de ce să mă intrige. Firesc ar fi fost ca Dânsa, atât de intens privită, să se trezească sub fascinaţia privirii lui, dar la fel de sigur este că tot el îi comunica să-şi doarmă somnul mai departe.

Apoi a îngenuncheat foarte aproape de Dânsa, lumina lunii îi bătea drept în faţă. Mi s-a părut că seamănă cu cineva din altă memorie, dar nu izbuteam să-mi aduc aminte cu cine. A scos de sub piepţii cămăşii un fel de năframă albă, străvezie, şi a desfăşurat-o peste faţa Dânsei. Abia atunci m-a scăldat un val de spaimă, nenorocitul doar nu gândea s-o sufoce. Am încercat să mă smulg dintre furiile care mă imobolizaseră lângă deschizătura din perete, să şi exclam ceva de groază, avertizându-l că sunt acolo şi că n-o să-l las nepedepsit. Dar cuvintele mi s-au încleştat în gură, stăteam lipit de perete ca răstignit şi neînstare de reacţie. Omul şi-a petrecut palmele pe deasupra pânzei albe, palpând fiece cută şi trăsătură a obrazului Dânsei, să i se întipărească pe pânză totul până la amănunt. Nici atunci Dânsa n-a tresărit, n-a schiţat vreun semn că simte ce i se întâmplă. Omul a ridicat apoi năframa, apucând-o de colţuri, şi a împăturit-o cu grijă în patru.

I-am văzut faţa bine, o sclipire de fericire orgolioasă îl transfigura. Ca beat s-a şi întors, dând să coboare. Ştiam că visez, că-i vis tot ce se întâmplă. Dar o gheară mi s-a pus pe inimă şi m-am repezit asupra lui, să-i smulg pânza din mână, reuşind doar să sfâşii haina de pe el. Cred că am şi

strigat ceva, mai mult am emis un horcăit de groază decât vreo imprecaţie articulată, n-a folosit la nimic, omul a coborât şi a dispărut în legea lui.

Atât mai ştiu – că Dânsa mă tot zgâlţâia să mă trezesc din somn, întrebându-mă ce am visat. M-am trezit, într-adevăr, şi-n pumnul strâns ţineam o bucată de stofă străină, mânjită de vopsele felurite. Dânsei nu i-am spus nimic, m-am întors pe partea cealaltă şi am adormit la loc…

85

Multe forme de tăcere mi-a fost dat să cunosc în această viaţă, fiecare pustiitoare sau năucitoare, terifiantă sau paralizantă în felul său. Tăceri dinaintea unor virtuale morţi în război şi tăceri ale celulelor de închisoare, tăceri ale timpului din vise preschimbate în coşmar şi tăceri impuse de aşteptări zadarnice.

La Kubanka, în ’41, prins în plinul unui snop de mitralieră rusească şi răstignit în lanul de grâu, cu faţa către cer, dar Cerul refuzându-mi orice fel de comunicare. Sau ferecat într-un dreptunghi de temniţă grea, cu gratii la ferestre, cu bare duble la uşi, şi de nicăieri niciun semn că dincolo de mine mai există omenire, deşi omenirea exista cu evidenţă, sub reprezentarea unui ticălos de anchetator pe care însumi îl salvaserăm de la moarte. Sau somnul asaltat de monştri şi suflul vieţii deodată sincopat, ca decapitat, şi eu în imposibilitate de a-mi regăsi vreun punct de sprijin, ca în balansul terorizant pe deasupra genunii dintre viaţă şi moarte. Sau cineva anunţându-mă că vine, dar nevenind, şi acel Cineva fiind chiar Mesia în care aş fi crezut şi la care m-aş fi închinat.

Şi nu cumva, oare, tocmai în structura unor astfel de tăceri, în haosul lor potenţial, rezidă şi nucleul de început al tăcerii finale către care ne îndreptăm inconştienţi?

Niciodată însă n-am fost mai fericit şi mai euforizat ca-n focarul tăcerii pe care am resimţit-o pe timpul survolării munţilor Himalaia, ignorând şi aparatul de zbor în care mă aflam şi fiinţele de care eram înconjurat, detaşat pe de-a-ntregul de orice condiţie umană şi scutit de ameninţarea

oricărei fatalităţi, superb şi inegalabil în acordul meu cu marile mistere cosmogonice, era ca şi cum aş fi fost Fiul Omului care plutea către Dumnezeul său...

86

Strângeam încă bucata de stofă în pumn, aproape conştient că nu trebuie s-o arăt nimănui, cu atât mai mult Ei, şi cu atât mai mult Ei să-i povestesc visul pe care-l visaserăm, când ne-a trezit toaca bătând. N-am avut răbdare să urmărim de sus, din clopotniţă, revelatorul eveniment. Lucrul dintâi însă care ne-a uluit, după ce am coborât în curte, era droaia de călugări ieşind din chilii şi revărsându-se către intrarea în biserică. Am intrat şi noi în biserică, mai puţin pătrunşi de semnificaţia slujbei de dimineaţă, cât furioşi pe toate contradicţiile de care continuam să ne izbim. Nu se poate, îmi spuneam, să nu-l aflu înăuntru pe Zugravul care ne vizitase în timpul nopţii. După cum şi Dânsa, eram convins, va căuta (cu intuiţia ei fantastică) să descopere printre călugării din strane pe deţinătorul tainelor de spaimă ale acelei mânăstiri.

Dar n-am fost în stare să ne dăruim ritualului slujbei, a trebuit să renunţăm şi la investigaţia fizionomică pe care ne-o propuseserăm. Altă întâmplare avea să se năpustească asupra noastră, cea mai de neînţeles dintre toate de până atunci. Pe unul din pereţii bisericii, chiar în dreapta stranei episcopale, am văzut-o zugrăvită pe Dânsa, în mărime naturală.

M-am îndoit că putea fi Dânsa, mai ales că Dânsa (vie de-adevărat) se găsea lângă mine, şi am atins zugrăveala de pe perete. Uleiul şi vopseaua păreau foarte proaspete, încă umede, moi, de parcă abia ar fi fost terminată pictura. N-am luat seama la numele sfintei, sau al martirei, al mucenicei de pe perete, era în slavona străveche şi de nedescifrat. M-am uitat atunci la Dânsa, Dânsa – la mine, amândoi ne-am pironit din nou ochii asupra zugrăvelii care o reprezenta, neîndoielnic că faţa şi fiinţa Ei erau zugrăvite acolo, şi am simţit deopotrivă că ne piere pământul de sub picioare, a trebuit să ne încleştăm bine unul de altul ca să

nu ne pierdem cunoştinţa şi să ne convingem că existăm, că nu suntem în realitate victimele unui sacrilegiu.

Călugării nu ne acordau nicio importanţă, de parcă n-am fi fost. Asemănarea evidentă dintre Dânsa şi zugrăveala de pe perete nu i-a impresionat cu nimic, de parcă nici n-ar fi avut ochi să vadă sau blestemaţi să se mai uite la vreo făptură femeiască. La sfârşitul slujbei, totuşi, cum se perindau prin faţa noastră să iasă din biserică, i-am privit bine, i-am urmărit atent, nimic nu mi s-a părut neomenesc în orbitele sau pe feţele lor. De-aceea am şi îndrăznit, pe ultimul care părăsea biserica, să-l prind cu brutalitate de braţ şi să-l întreb ce fel de mânăstire este asta, unde ni se întâmplaseră câte ni s-au întâmplat, şi de unde până unde chipul Dânsei zugrăvit acolo?

M-a considerat, la rându-i, foarte calm, cu privirea în gol, şi detaşându-se de mine cu un gest de mare sfială, chiar umilit într-un fel de situaţia în care era pus. A scos apoi, la fel de liniştit, dintre piepţii sutanei, o bucată de pânză albă pe care avea scris, probabil ca răspuns unic la întrebări asemănătoare ale oricărui curios: Noi suntem orbi şi surzi şi muţi, domnule. Nu înţelegem nimic, domnule, din întrebările dumneavoastră. Numai Zugravul, domnule, care este Ctitorul, le înţelege şi are răspuns la toate. Căutaţi-l şi întrebaţi-l pe El, domnule!

Pânza albă pe care citiserăm şi eu şi Dânsa, de la care nu ne puteam lua nicicum ochii, era mânjită de vopsele felurite, iar din sutana acelui călugăr lipsea o bucată de stofă...

8?

Gândesc să-i acord totuşi Domnişoarei W. O şansă, pentru a nu muri cu sentimentul că am fost un ticălos. Mai degrabă încercare decât şansă, pentru a primi amândoi moartea de pe poziţii egale. Şi nici măcar una dintre încercările fundamentale (a focului sau a apei, a întunericului sau a labirintului), fiindu-mi cu totul străină capacitatea ei de rezistenţă la marile pasiuni.

Îi dau deci întâlnire pentru azi după-amiază, la anume

oră, în anume loc, să ne plimbăm pur şi simplu prin parcul din vecinătate. Invitaţie aproape gratuită, care n-ar avea de ce s-o sperie. Sunt destul de vanitos ca să nu cedez oricărei ispite, chiar dacă poartă numele Domnişoarei W., iar singurătatea n-a făcut încă din mine un agresiv de grădină-publică. I-ar trebui acelei presupuse ispite, indiferent de farmece şi de voluptăţi, un atât de bizar câmp de comunicare cu mine, depăşind orice comparaţie cu trecutul, încât eu să i mă subordonez fără condiţii şi să mă aşez faţă de ea ca faţă de unicul miracol posibil.

Dar se întâmplă ca la ora respectivă să plouă torenţial, până şi câinii vagabonzi îşi caută refugiu pe sub arbori şi pe lângă ziduri. Eu mă încăpăţânez totuşi s-o aştept pe Domnişoara W. Exact un ceas, ca să nu-mi reproşeze a fi trişat. Nu-i o aşteptare goală, cu atât mai mult desperată, ci permanent susţinută de un acelaşi dublu pariu —cu mine însumi şi cu spiritul ei absent. Vine sau nu vine, şi pentru fiecare presupunere caut câte un deznodământ. Dacă vine, îmi spun, de pildă, reîntruchipând-o pe femeia din mitologie, sunt gata să abdic de la vechile mele refuzuri şi să-mi fac din dovada ei de ataşament, lăsându-se zidită de vie în mânăstirea proprie, legea de căpătâi a noului meu destin.

Experienţa însă eşuează, pariurile mi se par de o naivitate aberantă. Mă uit în oglindă şi-mi verific din nou bătrâneţea, recunosc foarte lucid că nici nu meritam altceva din partea unei femei cu mult mai tinere decât mine. Dar asta nu mă opreşte să-mi jur că şi imposibilul de-ar avea loc, să vină (adică) în genunchi de la ea de-acasă până-n patul meu, şi tot n-aş ierta-o; pentru mine, din această noapte, Domnişoara W. Încetează să mai existe...

88

Dânsa va muri în fiecare an, la aceeaşi oră şi-n aceeaşi zi de 10 aprilie, indiferent în ce zi a săptămânii va fi să fie. Iar eu, de fiecare dată, mă voi îmbrăca în negru şi voi reprima în mine orice tentaţii instinctive, mă voi interzice oricărei alte subordonări.

Probabil că-mi este şi-mi va fi atât de încărcată conştiinţa, de păcate săvârşite cu adevărat, de păcate inventate sau preluate inconştient din literatură, încât e de înţeles interdicţia la care mă voi supune arbitrar. Nu probabil, ci sigur aşa este, şi memoria Ei mai ales într-o asemenea zi va continua să mă doară ca o rană vie. Sper şi voi spera mereu că Dânsa va lua seama la mustrările mele de conştiinţă, la muncile de infern prin care sunt condamnat să trec în acest rest de viaţă, şi că mă va absolvi. Ca să mor, la rându-mi, îmbunat şi împăcat, pregătit să dau faţă cu Dânsa fără să mă doară sufletul şi să ne petrecem eternitatea tot împreună.

Dar azi-noapte am visat-o, cu o floare roşie în mână, cum se uita la mine pe fereastră, în timp ce măsurăm odaia de lucru de la un capăt la altul, incapabil să-mi aflu liniştea nici în realitatea din jur, nici în ficţiunile de care nu mă pot lipsi. După un timp fereastra s-a făcut neagră ca noaptea, iar floarea s-a preschimbat în sabie de foc.

Vă convoc pe voi, dezlegătorii de enigme, să-mi tălmăciţi şi acest vis...

89

Sunt foarte supărat pe câinele Dicky, nu mi-aş fi închipuit că va ajunge vreodată la asemenea forme de răzbunare. Învăţătură de minte şi concluzie de lege, ca să-i respect de-acum înainte orgoliul şi demnitatea. Adevărat că totul a început de la o femeie, una dintre ocazionale, iar resentimentele câinelui Dicky se manifestă încă din prima clipă cu evidenţă. Mă întreb dacă s-ar fi comportat la fel, în cazul unui bărbat oarecare.

Vine deci acea femeie în vizită şi stă ce stă, după care e firesc s-o conduc până la staţia de troleibus. Câinele Dicky nu are ce căuta între noi şi drept care-i ţin discursul de rigoare, presupunând că va înţelege explicaţiile mele, şi-l las singur acasă. Mă întorc târziu, noaptea, şi-mi dau imediat seama că s-a întâmplat ceva ieşit din comun. Câinele Dicky nu-mi iese înainte după obicei, fericit că-n sfârşit are cu cine-şi împărţi veacul şi nerăbdător să mă

asculte ce noutăţi i-aduc din lume. Constat că nu s-a atins de farfuria cu mâncare, din cana cu lapte n-a băut. La chemările mele nu răspunde, sigur că s-a refugiat în vreuna din tainiţele lui inaccesibile. Descopăr, în schimb, că toate de pe masa mea de lucru zac răvăşite pe jos, numai el putea să-mi strice ordinea mesei de lucru. Puţin îmi pasă că sticla cu cerneală s-a vărsat, că paharul cu stilouri şi creioane s-a răsturnat, că telefonului însuşi i s-a spart carcasa şi că telefonul nu mai are ton, va fi nevoie de câteva ceasuri bune ca să restabilesc legea pe masa mea de lucru. Grav însă e altceva, că manuscrisul asupra căruia mă chinuiam a fost făcut ferfeniţă, nicio foaie (cel puţin) întreagă.

A fost o vreme când, din cauze şi mai nevinovate ca asta, se răzbuna sfâşiind perdele, pături, cearceafuri sau spărgând lămpi de noptieră, vaze de flori. Mi-l imaginez de astă dată, furios la culme şi plictisit să tot repete actele de odinioară, cum s-a urcat pe fotoliul din dreptul mesei de lucru şi s-a delectat rupând, rozând, ferfeniţind manuscrisul, cu o voluptate cinică şi ticăloasă. Nu se poate spune că domnul Dicky (din cauza unei simple femei străine) n-a ştiut să mă lovească în plin, exact acolo unde bucuria creaţiei atinge limita tragicului absolut.

Încerc să adun peticele foilor ciopârţite, una lângă alta, să refac unitatea de idei a universului care mă preocupa. Zadarnic, nu se leagă nimic, e ca şi cum, de bunăvoie şi nesilit de nimeni, aş fi săvârşit eu masacrul, ca pe un refuz până la auto-nimicire a tot. E perfect, poate că nici nu merita altceva manuscrisul respectiv, câinele Dicky să mă fi salvat (în realitate) de cel mai amar eşec…

90

Abia la câteva zile după ce ne mutaserăm în casa aceea, mai precis – în a patra noapte, am auzit ceasul bătând. Ceasornicul casei, adică, sau ceea ce se ascunde sub denumirea de ceasornic al casei!

Câtă vreme trudiserăm, până la istovire, cu transportul mobilei înăuntru şi cu aşezarea ei în formule mereu

schimbate şi luate de la capăt, nu ni s-a oferit răgazul de rigoare. Ne stăpânea o euforie prea mare (aveam şi noi, în sfârşit, o insulă proprie de refugiu), ca să dăm atenţie scurgerii timpului dinafara noastră. Ne era suficient timpul din noi, pe care-l potoleam cu planuri exorbitante şi cu iluzii fără altă raţiune decât a iubirii ieşite din matca ancestrală. Oricâtă grabă puneam în a ne instala mai repede în existenţa noastră comună, tot profitam de pauzele de odihnă inerente pentru a forţa timpul exterior să se supună patimii noastre barbare.

Ne aflam, aşadar, la acea oră incertă a miezului nopţii şi înnobilată de voluptăţi rarisime, ne înconjura o tăcere imensă. Obiectele aparţineau acum unei ordini constrângătoare, dar şi noi ardeam de nerăbdare să le însufleţim din nou cu patetica instinctelor noastre. Stăteam alături pe canapeaua chinuită, fiecare cu mâinile sprijinite pe genunchi, ca într-o reculegere evlavioasă dinaintea infinitului burduşit de enigme, privindu-l cu maximă intensitate şi interogându-l asupra semnelor pe care ni le pregătea.

Atunci am şi auzit prima bătaie a ceasului nevăzut, deşi foarte uşor sesizabilă, mai degrabă înregistrată cu sângele şi cu nervii, cu toată carnea în alertă continuă, decât obiectiv, şi Dânsa a tresărit. Nici eu n-am rămas indiferent, reacţia mea o urma cu fidelitate pe a Ei. Şi nu doar fiindcă n-aş fi putut s-o las singură faţă în faţă eu timpul, ci mai ales pentru că şi-n mine bătaia ceasornicului casei suna sacadat şi pedepsitor. Mi-am păstrat însă sângele rece, sau, în orice caz, m-am prefăcut a nu acorda evenimentului prea mare importanţă. Deşi era destul de târziu m-am luat totuşi cu una şi cu alta, solicitând-o şi pe Dânsa la treburi de toată mâna, care să ne scoată numaidecât de sub imperiul acelei obsesii. Dar, oriunde ne-am fi mişcat în interiorul casei, bătaia ceasornicului venea de peste tot, în ritm egal şi eu egală sonoritate.

A trebuit, impunându-i să luăm ceaiul, să-i dizolv în ceai o tabletă întreagă de somnifer, ca să mă asigur că se va

prăbuşi imediat în somn. Contam pe faptul că nu va avea memoria întâmplării şi mai speram (recunosc, nebuneşte) într-o defecţiune care va face, de-a doua zi, să nu se mai audă nimic.

Părea că şi câştigaserăm pariul cu ceasornicarul divin, zilele următoare s-au desfăşurat fără istorie. Adevărat că nu mai era Dânsa cea de obicei, tandră şi dezinvoltă, arăta (dimpotrivă) preocupată de ceva aproape misterios. Întruna din zile, astfel, probabil nemaireuşind să-şi stăpânească secretul, a şi izbucnit Până la urmă tot îi dau eu de urmă, oriunde o fi el localizat, de-ar fi să dau toată casa peste cap! dar eu uitaserăm despre ce-i vorba, nu mi-am închipuit o clipă că-n realitate e vorba chiar de ceasornicul casei.

I-a descoperit, într-adevăr, localizarea în spatele câtorva cărămizi ale peretului despărţitor dintre dormitor şi camera mea de lucru, care, la investigare, îi vor fi sunat a gol. N-a avut însă curajul să le desprindă singură, m-a chemat şi pe mine să-i fiu mar tor. Eram deopotrivă conştienţi că săvârşim un fel de sacrilegiu, dar la fel de torturaţi de ideea că sacrilegiul trebuie săvârşit.

Spaţiul din perete era ocupat de două clepsidre, foarte asemeni ca dimensiune şi de un alb imaculat amândouă, nisipul din cupe se scurgea (fir cu fir) neauzit. Le priveam amândoi îngheţaţi, paralizaţi, nu ne venea a crede că acolo se află zăgăzuit timpul nostru, al fiecăruia în clepsidra respectivă, cel consumat şi cel care mai urma să se consume, cu neputinţă de măsurat în ce proporţii fatale şi finale, al fiecăruia. Timp în cernere de clipe pe care le-am fi vrut infinite, dar care se identificau cu orice clipe obişnuite, pieritoare. Cea dintâi reacţie a fost să smulgem clepsidrele din tainiţa lor lugubră şi să dăm cu de de pământ, să le călcăm în picioare, ne-a fost imposibil să le smulgem din loc, erau prinse în mortarul peretelui ca într-un destin perfid.

Am zidit cărămizile la loc şi ne-am uitat unul la altul cu groază, aveam nevoie unul de altul să trăim, să rezistăm, panica dura însă în noi fără alean. Ia-mă în braţe, te rog! a

strigat Dânsa, cuibărindu-se înnebunită la pieptul meu şi iar a strigat Mângâie-mă, omule, strânge-mă bine în braţe, tu eşti adevăratul meu timp, n-am nevoie decât de tine! şi plângea cu hohote.

Am luat-o desigur în braţe şi am ieşit din casă fugind, fugind pe străzi şi gonind în căutarea altui adăpost sub acoperământul vast al cerului, preferind să ne dizolvăm în matematica fabuloaselor miracole ale naturii decât să fim înghiţiţi de neantul interior, nimic mai degradant decât imposibilitatea de a te opune timpului, de a-i suporta teroarea. Nu-mi amintesc dacă ne pierise din ochi priveliştea celor două clepsidre, dar timpul venea pe urmele noastre, gonea o dată cu noi şi nu înceta să sune în noi, în jurul nostru, secundă după secundă, cu formidabile, zdrobitoare bătăi de gong.

Şi atunci am căpătat convingerea fermă că toate ale acestui univers nenorocit nu sunt decât nisip şi nisip, care se scurge şi se tot scurge la nesfârşire, pentru a măsura ce-i viaţă şi va mai fi viaţă, dacă va mai fi...

91

Cum se comportă câinele Dicky când este beat, mai precis – puţin euforizat, şi încă euforizat cu whisky?

Un oarecare, pretins posesor de remedii magice, mi-a vârât în cap, şi-n capul meu e foarte uşor să vârî cele mai sofisticate idei, că nu voi crăpa niciodată în somn dacă dau pe gât, înainte de culcare, un pahar-ochi cu whisky! Există şi o logică aici, fireşte, pe care mai ales fatalităţii celei ilogice şi barbare i-o cer, de a nu mă lua prin surprindere şi-n plină inconştienţă a somnului; eu cred că la ora care va fi, de întâlnire cu, îmi va veni cineva în întâmpinare să mă însoţească, şi eu vreau să-l văd pe acel însoţitor, pe Acea însoţitoare, mai ales!

Mă aflu deci la masa din hol, cu sticla şi cu paharul în faţă, e un Ballantine’s neînceput, nu-i smulg sticlei peceţile de taină mai înainte de a sta în adoraţia ei îndelung, contemplându-i culoarea neverosimilă şi degustându-i aprioric aroma, rugându-mă pentru slava acelor scoţieni

anonimi care s-au trudit întru satisfacerea prihanelor mele alcoolice şi îngenunchind cu evlavie în memoria celor de la geneză care l-au dozat cum l-au dozat şi care l-au fermecat să se cheme Ballantine’s, finest scotch whisky (1827).

Nu ştiu ce alte mistere l-au smuls din lenea lui legendară pe câinele Dicky, de cum am făcut să trosnească, la deşurubare, dopul de tablă al sticlei, dar câinele Dicky mi s-a şi aşezat cu botul pe genunchi şi-mi cerşeşte să-i dau să bea. Obişnuit, el nu bea decât apă foarte proaspătă sau lapte rece, de unde la el nevoia şi plăcerea de a se îmbăta cu whisky? Sunt un netrebnic, recunosc, dacă nu puţin chiar alunecat pe panta nebuniei, condamnându-l şi pe el la acelaşi dezmăţ de om singur şi de om ruinat de înspăimările morţii.

Mare lucru nici nu-i ofer, cam două degete de licoare într-o ceaşcă de lut ars. Contez pe faptul că, domni ca domnul Dicky fiind lipsiţi de simţul gustului şi numai prin miros aeceptând sau refuzând ceva de mâncare, ceva de băut, nu se va lăsa înşelat de ticăloşia mea şi mă va înjura cum se cuvine.

Se dovedeşte însă că reacţia câinelui Dicky este dimpotrivă, nu doar că manifestă oarecare incongruenţă între semn şi sens, ca orice filosof care exultă la descoperirea unui nou sistem, conjugându-şi (domnul Dicky!) valenţele mirosului cu ineditul descoperirii, din câteva hlăpăituri sonore (cam neplăcute, adevărat, dar ăsta-i stilul său câinesc de a bea, şi trebuie să-l accept ca atare), domnul Dicky a ingurgitat întreg conţinutul ceştii şi acum se linge pe bot. Câinele Dicky este fericit, ameţirea cu alcool îl scoate în afara condiţiei sale animaliere, ochii i se luminează exorbitant, începe să danseze.

Asta am reuşit, să fac din el un saltimbanc. Şi mi-e ruşine de mine, asemenea experienţe mă degradează. Cel puţin, caraghiosul, de-ar avea conştiinţa că totul e minciună, că presupusa lui fericire e mai provizorie decât durata unui balon de săpun, iar mâine-dimineaţă (când se va trezi din somn, nici el ameninţat de vreun infarct) viaţa i se va părea

la fel de searbădă ca un vis prin care i-au trecut numai femei de cauciuc.

Tragic este însă că dumnealui se aşază de pază. Lângă vitrina plină cu sticle de tot felul şi-n care a văzut bine că am introdus şi sticla de whisky, să nu cumva să vină pe-aici vreo pârdalnică de stafie şi să ni-l bea peste noapte...

92

Copiii au întrebat-o într-o zi ce face Tata acolo jos, în camera lui de refugiu de la subsol, de dimineaţă până noaptea? şi Dânsa le-a răspuns Tata construieşte o mânăstire!

Desigur că întrebarea a fost articulată de un singur Copil, dar şi în numele Celuilalt, care-i stătea alături ahtiat de curiozitate, dovadă că amândoi erau intrigaţi de interdicţia pe care o impuneam între spaţiile noastre de existenţă cotidiană, pentru ca să-mi asigur liniştea locului în izolare totală, iar

Dânsa, răspunzând cum a răspuns, nu ştiu dacă a avut în acea clipă conştiinţa adevărului teribil pe care-l anunţa.

Uneori, îi simţeam pe Copii cum coboară pe furiş la subsol şi cum cercetează muteşte să descopere presupusa mânăstire, până la urmă însă renunţând, neavând despre munca Tatălui lor nici măsura dimensiunilor acestei munci, nici simbolistica ei arbitrară dintr-o mitologie care le era încă străină.

Cu Dânsa lucrurile se petreceau altfel, deşi mult mai târziu aveam să-mi dau seama ce caută anume şi-n conţinutul tragic al cărei semnificaţii. La fel de tiptil cobora şi Dânsa spre imperiul meu de jos, eu nici n-o simţeam cum se strecoară înăuntru, în picioarele goale şi albă halucinaţie în doar cămaşă lungă de noapte. Concentrat cum mă aflam asupra întâmplării mele de creaţie, mai mult îi intuiam prezenţa decât i-o înregistram cu adevărat, şi nu de puţine ori mi se părea că de la Dânsa, într-un fel de fluid continuu, îmi şi vin ideile fără de care aş fi rămas prizonier neputinţei. Iar când mă răsuceam în scaun, pentru a mă convinge că nu mă înşel şi că nu visez, comunicând permanent cu

Dânsa potrivit unor legi foarte proprii, o descopeream sprijinind zidul, dreaptă, cu braţele lipite pe lângă trup şi privindu-mă intens. Abia după zeci şi zeci de asemenea apariţii şi după repetarea până la istovire a aceleiaşi poziţii, aveam să-mi dau seama că, de-adevărat, Dânsa îşi lua măsura exactă a cuprinderii în chiar zidul mânăstirii de care Dânsa însăşi le pomenise Copiilor cândva, conştientă deci că asta şi-i era raţiunea de a fi în această viaţă netrebnică şi inversă, în care ţi se cer numai sacrificii şi sacrificii.

Propunere exegeţilor virtuali ai literaturii mele, de vor gândi vreodată cu orice preţ să descopere arhetipul tuturor femeilor mele personaje, şi interogându-i (la rândul meu), câtă vreme eu mai sunt în viaţă, asupra destinului pe care ar trebui să-l urmeze constructorul zisei mânăstiri…

93

O femeie priveşte printre gratiile ferestrei deschise, este fereastra unui spital. Femeia mă opreşte din drum şi-mi cere o floare, sunt cam derutat de această cerere neobişnuită. De unde să-i dau eu chiar şi o singură floare, când ninge dementţial şi prin preajmă nu văd a fi vreo florărie? Mă refugiez sub streaşina clădirii şi-mi scot din buzunar carnetul de însemnări, schiţez la repezeală pe foaia albă câteva fire de flori. Mai mult decât atât, convins că gestul meu va face senzaţie printre semenele de spital ale femeii, şi contând pe rezonanţa de glorie a numelui meu, mâzgălesc grăbit Unei doamne singure, de la un om al nimănui, ceea ce este acelaşi lucru! şi mă iscălesc în dar. Mi-arunc ochii spre femeia dintre gratii, pare a aştepta destul de liniştită. De cum însă îi întind hârtia, nefericita o mototoleşte brusc, fără măcar s-o considere în vreun fel, şi mi-o zvârle drept în obraz.

— Domnule, spune femeia cu amar, eu ţi-am cerut să-mi faci un copil din flori, nu unul din hârtie…

4

13 – E noapte şi e frig, seniori

94

Să intri în casă ca şi cum Dânsa ar fi acasă, calm şi

reţinut, stăpânit cel puţin de această certitudine confortabilă, şi să te lepezi la uşă, înainte de a intra în casă, de toată încărcătura de nervi a zilei, nu-i nevoie s-o implici şi pe Dânsa în destinul tău exterior, e foarte bine (dimpotrivă) ca Dânsa să-ţi asigure aici permanenţa singurului climat prielnic pentru lucrul tău, cam derutat însă că Dânsa nu-ţi iese înainte, după obicei, Unde eşti? cu atât mai mult cu cât lămpile sunt aprinse, uşile – date de perete, iar tu să nu-ţi aminteşti să le fi lăsat aşa când ai plecat de acasă, şi totuşi să nu te îngrijorezi încă, deşi casa de acum este alta, spaţiul ei s-a strâmtat, prin spaţiul ăsta ştii bine că Dânsa nu s-a mişcat niciodată, unde ar putea fi atunci de nu-ţi răspunde la chemări? în care fotoliu să stea obişnuit şi consumându-şi timpul cu ce? tricotând, sau citind, sau pândind mişcările străzii, oricât de convulsive, ca să-ţi deosebească paşii? Am ajuns să te recunosc după mers, omule, ai un mers foarte propriu, omule, foarte uşor de identificat! sau uneori dormitând în acelaşi fotoliu, sau uneori cu capul frânt pe muchia mesei, Doar te-am rugat de-atâtea ori să nu mă mai aştepţi şi să te culci în dormitor, omeneşte, ce rost are să te chinui aşteptând? numai că Dânsa nefiind nici la masă, nici în fotoliu, şi tu să cercetezi ungher după ungher, până şi sub biroul din bibliotecă, până şi printre rochiile din garderobă, tot mai tulburat, confuz şi alertat de temeri nedesluşite, ca într-un joc de-a v-aţi ascunselea, O fi plecat să se plimbe! îţi spui, şi asta ar trebui să te liniştească, dar topirea zgomotelor străzii şi întunericul dens de afară te conving că afară s-a lăsat demult noaptea, şi eşti nevoit să refuzi explicaţia de circumstanţă, şi iar iei casa de la capăt, mai atent la amănunte, mai concentrat pe semnificaţii, şi pe masa din bucătărie descoperi tartinele cu unt, ceştile cu ceai (totdeauna două), ceaiul e fierbinte, pâinea e proaspăt prăjită, înseamnă că Dânsa e aceea care ţi-a pregătit cina, îi vei fi telefonat că te porneşti spre casă şi ai uitat, sau Dânsa, cu intuiţia Ei incomparabilă, aflându-se în continuă comunicare cu tine, a ştiut clipă de clipă cam la ce clipă te

apropii de casă, Pentru Dumnezeu, unde te-ai ascuns? dar Dânsa tot nu-ţi răspunde, glasul Ei nu mai are consistenţă, sonoritate, nici măcar pentru a deveni şoaptă sau îngânare, şi nici măcar şoaptă sau îngânare închipuite, receptate cu auzul nostru lăuntric, mereu amăgitor şi mereu dureros, ca şi privirea noastră dinlăuntru, care vede ceea ce este de nevăzut, de unde şi magia, blestemul de a exprima inexprimabilul, cu altfel de cuvinte şi cu altfel de sunete, pentru ca să nu-ţi mai rămână decât să te resemnezi, dacă acesta e adevărul, că Dânsa şi-a îmbrăcat rochia cea roşie şi a plecat de acasă, cine ştie pe unde rătăcind şi cine ştie ce căutând, adevărul acesta nu poate fi contrazis, n-ai dreptul să-i negi dreptul de a se elibera de tine şi de toate, şi n-ai dreptul s-o învinuieşti de opţiunea la care a apelat până la urmă, o fi obosită şi de tine şi de toate, vei fi încetat demult să mai constitui pentru Dânsa unica lume şi unicul Dumnezeu, şi-atunci Dânsa a decis împotrivă, iar ţie nu-ţi rămâne decât să te resemnezi şi să te contempli în oglindă, fiindcă numai oglinzile sunt inversul nostru, capabil să ne pună în contact cu infinitul şi cu eternitatea, cu pulberea şi cu efemerul, şi iată că tocmai dintre ceţurile oglinzii se recompune şi Dânsa, ca o fascinantă doamnă Euridice a neantului, stă pe un fel de piatră pe marginea unui drum fără început şi fără sfârşit, şi Dânsa te priveşte îndelung şi-ţi surâde, are o clipă de ezitare şi iar te măsoară îndelung, ca să te recunoască,

Doamne, de când te aştept, de ce ai întârziat atât? dar cine pe cine întreabă? cine aparţine pulberei şi cine se pregăteşte să se prefacă în pulbere? şi ţie ţi-a pierit graiul, asta înseamnă că Dânsa nu va pleca de-aici, pentru totdeauna, decât o dată cu tine…

95

De câte ori mă opresc pe neaşteptate locului, pe stradă, sau la fel de neaşteptat las totul de izbelişte şi ies din casă, pentru a porni într-aiurea fără motiv precis, înseamnă că, undeva, cineva are nevoie de mine.

Sunt atât de convins de lucrul acesta, ca de însuşi faptul

că exist, încât, de-ar fi cu putinţă să mi se fotografieze imaginea ce mi-o fac spontan despre omul acela, sau despre femeia aceea, din necunoscut, şi s-ar cerceta, computerizat, printre cartotecile lumii, sigur că s-ar găsi de-adevărat fiinţa despre care este vorba.

Oricât de fabulos vi s-ar părea acest fluid comunicant, dintre imaginaţia mea incontrolabilă şi o realitate convenţională, nu se poate nega suma de paradoxuri ale Predicii de pe Munte, când Dumnezeul inaccesibil până atunci conştiinţei umane, împovărat de atribute ale răului şi ale urii, se lasă văzut şi devine un Dumnezeu al binelui şi al iubirii. Abstracţiune, fireşte, şi invenţiune, fireşte, la care apelăm însă tot în ceasuri de răscruce, şi tot purtători de cruce, opriţi pe neaşteptate locului sau chemaţi undeva în afara existenţei celulare. Cine are, atunci, nevoie de celălalt?

E absurd să tot spunem că de fiece dată pornim în căutarea lui Dumnezeu, să ne rezolve el problemele fără soluţie sau să ne răspundă el la întrebările mereu fără răspuns. De ce n-am crede că şi el. Dumnezeu, are nevoie de mine, tocmai fiindcă el este negarea mea, iar eu sunt expresia paradoxurilor sale fatale?!

Dar acum simt nevoia să stau îndreptat cu faţa către Domnişoara W., pentru simplul motiv ca şi Domnişoara W. Să stea cu faţa îndreptată către mine. Vreau, şi aşa trebuie să fie, cel puţin pentru a respecta legea pe care am descoperit-o în iadul meu cerebral…

96

Mă rugase s-o însoţesc, nu ştiam unde anume şi pentru ce. Era o toamnă dulce şi odihnitoare, străzile pe care le străbăteam aveau ceva de melancolie în afară de timp. Cu oricâte întrebări mă chinuiam să dezleg enigma acelui drum, Dânsa refuza să răspundă. Avea totuşi un fel de surâs iscat dinlăuntru, care sporea şi mai mult aventura noastră de taină. Până la urmă a trebuit să mă supun tăcerii Sale, n-avea niciun rost să spulber cu lăcomia mea curioasă miracolul spre care presimţeam că sunt condus.

Ne-am oprit dinaintea unei case bătrâneşti, învălurată pe de-a-ntregul în frunziş ruginiu. Domina peste toate un aer vetust şi de părăsire vrămuită, consideram casa prin grilajul despărţitor (cel puţin eu) cu vagă tulburare şi neînţeles. Abia într-un târziu am deosebit pe cineva care ne făcea semne cu mâna, o fetiţă de vreo unsprezece-doisprezece ani. Avea părul de culoarea mierei, prelins în şuviţe lungi peste umeri, şi era (evident) îmbrăcată în roşu. Îmi petreceam privirea de la Dânsa la copil, şi din nou de la copil la Dânsa, mi-era foarte greu să convin cu acel adevăr senzaţional.

— Da, a spus Dânsa, aceea de dincolo sunt Eu!

N-a fost cu putinţă să trecem dincolo, între noi şi trecutul care-i aparţinea exclusiv se ridicase timpul ca un zid…

9?

Perspectiva unei maladii iremediabile, cu toate consecinţele posibile dinainte de finalul-final, degradarea fizică îmi repugnă, am oroare de suferinţa fizică, sunt gata să suport orice mizerie morală, oricât de umilitoare faţă de propria conştiinţă, dar n-aş fi în stare să suport mizeria cărnii sau înceţoşarea minţii, mai ales în prezenţa unor străini, fie ei medici, fie ei preoţi, chiar şi pe Copiii mei (presupunând că vor voi cu orice preţ să-mi asiste agonia) i-aş alunga, îi voi alunga, vreau să-i scutesc de un astfel de spectacol, n-o să mă consoleze nicicum (post festum!) spunându-se despre mine (indiferent cine) Vai! bietul om, în ce chinuri şi-a dat sufletul! în măsura în care va fi posibil să rămâneţi, despre mine, cu o imagine cât de cât senină, luminoasă, chiar dacă alterată prin bătrâneţe, dar umană, foarte bine, ţipetele de durere m-ar descalifica faţă de martorii virtuali, faţă de biografii amatori de amănunte dezgustătoare, puţină decenţă, Domnule, ce Dumnezeu, puţină pudoare! nu-i adevărat că omul n-ar avea puterea să-şi privească Moartea în ochi. Eu voi avea această putere, şi singur, cu bună-ştiinţă deci asupra totului-tot, eu voi decide şi ziua şi ora şi clipa, adică exact la ora la care mă voi convinge că medicii încep să mă mintă, şi că aparenţele

de calm şi de nedurere ale organismului se datorează morfinei, va trebui să mă îngrijesc să am permanent la îndemână, într-un loc ştiut numai de mine, doza de otravă eficientă.

pe care s-o înghit ca pe un panaceu, şi nu înghiţind în prealabil şi un pahar de vodcă sau de whisky care să mă ameţească, totul trebuie făcut fără şovăire şi lucid, nu mai trebuie cerut timpului răgaz de analiză şi de altă alegere între şi între, mulţumesc, prin urmare, doctoriţei care (trişată de mine, în numele unei operaţiuni de deratizare, (ah! cu ce categorie de lighioane am ajuns să mă compar!) mi-a pus la dispoziţie otrava respectivă, să n-o mustre nici acum conştiinţa aflând (de se va întâmplă să citească această pagină) la ce-mi va fi utilă otrava dăruită de ea contra şobolanilor, îi promit s-o răsplătesc de Dincolo cu un surâs inefabil...

98

În noaptea în care plecam la război, s-a întâmplat să mă trezesc singur pe peronul Gării de Nord. Nu mă conducea nimeni, colegi sau prieteni, pentru simplul motiv că refuzaserăm să fac din plecarea mea la război un act de comedie gratuită. Era, mai degrabă, pariul meu cu fatalitatea, voi răspunde sau nu voi răspunde la întrebările ei ticăloase? De unde şi luciditatea mea feroce, furia (aproape) cu care simţeam nevoia să mă înstrăinez de toate. Chiar şi moartea mi-o propuneam ca pe o alternativă la un destin fără ieşire, preferam un pariu pierdut decât o viaţă ratată.

M-am aşezat pe o bancă, tocmai spre capătul peronului, hotărât să nu-mi încarc sufletul cu nicio melancolie sau regret. Nu ştiu câţi nefericiţi se aflau în aceeaşi situaţie ca mine, dar tot spaţiul gării dospea de spaime şi de zădărnicie. Asta mă ajuta, în bună măsură, să-mi disimulez cinismul în izolare forţată. Devenea absolut necesar să pun între mine şi trecut distanţa de rigoare, iar viitorul personal să mi-l consider ca pe al cuiva necunoscut. Dublul meu exhaustiv, dispus să joace (în locul celui ce eram de-

adevărat) un rol de Caliban modern şi de fanfaron lugubru.

Când. La orice aşteptându-mă în afară de acest imposibil neprevăzut, a apărut Dânsa, vreau să spun – copila care era la acel timp. Şi când, o dată cu neverosimila Ei apariţie, am constatat că pretinsa mea fermitate dinaintea neantului începea să se clatine. Deşi numai rochia roşie îi dădea consistenţă, părul de culoarea mierei o făcea reală. Altfel, asemeni de fragilă ca o iluzie, probabil că o inventaserăm anume ca să nu plec la război fără nicio certitudine.

— Am venit să-ţi spun că nu vreau să mori în război! a zis, şi privirea îi era încruntată, şi nu s-a sfiit să-mi atingă obrazul cu vârful degetelor tremurând. Mai e o oră până trage trenul, a adăugat, vrei să te logodeşti cu mine?

Atât îmi mai amintesc din câte s-au petrecut pe durata acelui ceas de aşteptare, că ne-am aşezat în genunchi, unul în faţa celuilalt, şi ne-am jurat credinţă. Şi aşa m-am convins că eu voi câştiga pariul cu fatalitatea, că Dânsa mă va aştepta să mă întorc din război…

99

Mi se pun tot felul de întrebări, banale sau derutante, sincere în simplitatea lor sau mai iscoditoare decât ale unui anchetator, cu privire la literatura mea. Sau mi se aduc de fată laude, unele convenţionale, altele reticente, sau mi se fac observaţii critice, unele mai voalate, altele destul de brutale, dar le suspectez pe toate (şi laude şi critici) de ipocrizie foarte abil mascată, fiecare, în fond, tăinuind un eşec personal de acelaşi gen.

Adevărul e că nu suport să mi se vorbească în faţă despre valoarea sau despre slăbiciunile vreuneia din cărţile mele, nu suport să se pătrundă în sistemul de mistere care-mi determină naşterea unei cărţi, aşezarea ei într-o cosmogonie proprie. Cu atât mai mult, fără exagerare, sunt incapabil să răspund până şi la cea mai nevinovată dintre întrebări – La ce mai lucraţi, şi despre ce-i vorba în cartea la care lucraţi, şi în care timp se situează acţiunea, şi ce modalitate artistică ne veţi propune de astă dată? m-ar obliga să declar despre mine că sunt atoateştiutor, când, în

realitate, nu ştiu nimic, nici de unde am început şi pe temeiul cărei idei, nici în ce măsură exist, sau durez, sau doar mă strecor în personajul principal şi către ce finalitate mă îndrept, m-aş etala între minciuni şi sentinţe ca (pe tava Salomeei, capul lui Ioan Botezătorul) între conştiinţa câştigării vieţii veşnice de-a dreapta lui Dumnezeu şi conştiinţa unei iubiri sacrificate!

Atât ştiu – că acest chip de a mă apăra împotriva oricărei chestionări, gratuite sau foarte interesate, îmi face bine, mă păstrează mereu credincios mie însumi, şi dacă va fi vreodată cineva să-mi cerceteze biografia secundă, acel halou de biografie care totdeauna scapă ochiului exterior, aici trebuie să mă caute, între nevăzutele pe care nu le destăinui nimănui, şi sigur că mă va descoperi…

100

Am găsit-o în rezervă, tocmai i se adusese Fetiţa la alăptat. Atât demult devenise alta (lumina exorbitantă din obraz, orgoliul aprins din priviri), încât mi-am dat seama că eu nu voi mai juca în viaţa Ei deât un rol administrativ. Îşi dorise fată şi avea fată, asta era nemurirea la care visase încă din ziua căsătoriei noastre, de altă nemurire nu mai avea nevoie.

— Să nu spui că e urâtă, că te omor!

Adevărul e că Domnişoara mică avea un aer încruntat, nu oferea niciun motiv de uluire sau de admiraţie. Imaginea pe care mi-o făcuserăm despre ea, înainte de a se naşte, nu se confirma prin realitatea imediată. Nici copie care s-o repete pe Dânsa, nici sinteză biologică a cuplului Eu şi Dânsa. Ci doar continuitatea unui mister de gene hereditare, încărcat la rându-i de alte mistere, pe care n-aveam să le dezleg niciodată.

— Şi să nu te pretinzi stăpân peste ea, că te omor! îmi plăcea acest drept imperativ pe care-l impunea în noile relaţii dintre noi, îmi amintea de toate exemplele istoriei cu mame divine de aceeaşi structură. Am înţeles atunci foarte exact legea reproducerii speciei, cât de limitat mi-e destinul într-o asemenea ecuaţie. Barbarul însă din mine suferea de

o maladie imprevizibilă, ştiinţa modernă o trecea printre maladiile fără importanţă socială. Complexul Oedip se răsfrângea în mine ca într-o oglindă, domnul doctor Freud mă putea lua drept arhetip pentru alte concluzii ale sale. Iar Dânsa nici nu voia să audă de „cercul de cretă caucazian", ca soluţie a împărţirii copilului pe din două, mama divină era capabilă să facă moarte de om pentru odorul Ei.

— Şi de-acum eşti liber să faci ce vrei, mi-e de ai uns ce mi-ai dat!

Suna totuşi ca o sentinţă, cât de liber aş fi devenit în afara lor? Fetiţa adormea la răstimpuri, leneşă pur şi simplu sau prea obosită de spectacolul la care era expusă, şi Dânsa trebuia s-o trezească ciupind-o de obraz, făcea lucrul ăsta cu nespusă delicateţe şi sfială, părând a-şi cere iertare pentru un act care s-ar fi putut să-şi întoarcă Fata împotrivă. Erau, atunci, foarte frumoase Amândouă, învăluite Amândouă într-o aceeaşi aură dulce, siderală.

— Să ştii, omule, că-ţi mulţumesc pentru tot şi-ţi rămân recunoscătoare pe toată viaţa!

Astfel de om era Dânsa, constituită numai din armonii şi din contrarii. Când a venit sora, anunţându-şi sosirea ca un fel de clopot cu dangăt mare, într-atât de neîncăpătoare pe uşi era şi într-atât cu glas de panică aiurită E ora, gata, e ora! Dânsa a avut o şovăire şi de-a binelea un refuz. Mai lasă-mi-o, a zis, să mi-o întipăresc bine în minte, să nu mi-o schimbaţi cumva! şi sora cea dură ca legea, recunoscând că-n fond are suflet de femeie, nu de piatră, a bufnit Dumneata, doamnă, până şi pe mine mă îmblânzeşti, care sunt de neîmblânzit! şi eu le priveam pe Amândouă, pe Dânsa şi pe Fetiţă, ca pe o minune într-un singur trup, şi simţeam cum fericirea Ei trece în mine ca printr-un fluid invizibil de comunicare, mai rob decât aş fi meritat, dar aparţinând aceleiaşi unităţi ilustre.

Singuri după aceea, am întrebat-o ce nume să-i dăm Fetei, şi Dânsa a hotărât să se cheme cum se cheamă, şi-n toate câte au privit destinul Fetei numai Dânsa a hotărât...

În

A lipsit toată ziua de-acasă, eram convins că s-a pierdut. A profitat ca un ticălos ce este de naivitatea mea cronică, de faptul că mi se întâmplă să las uneori uşile vraişte, să între cine vrea şi să ia ce pofteşte, sau aşteptând asemeni de bolnav materializarea unei năluci în femeie vie, dumnealui a ales libertatea. Foarte bine, dacă domnul Dicky îşi închipuie că acolo unde există hingheri există şi libertate, atunci ducă-se! După ultima campanie contra neamului câinesc (cu impozite exorbitante şi cu interdicţia de a-i ţine în casă fără aprobarea vecinilor, cu anularea legii care-ţi dădea dreptul, pe bani grei, să-i smulgi de la execuţia prin gazare şi cu împrăştierea de otrăvuri pe la fiece rădăcină de copac), ce să-i spun decât ce i-a spus Byron tot unui fel de câine „Adio! şi dacă-i adio, atunci pentru totdeauna adio!”

Doar fabulosul lui instinct îl mai poate salva, şi nu cel de conservare, ci instinctul peremptoriu al surclasării, prin inteligenţă, a prostiei omeneşti.

Se întoarce, într-adevăr, pe seară – hărtănit, jumulit, cu una din superbele lui urechi sângerând. E limpede, a fost în aventură, cine ştie ce doamnă sau domnişoară de acelaşi neam l-o fi solicitat până la epuizare, Felicitările mele, domnule! Ce să-l mai iau la întrebări şi să dau cu el de pământ, slavă Cerului că-i întreg şi satisfăcut! De altfel puţin îi pasă, jubilează şi-şi pendulează coada infimă cu atâta frenezie, aproape paradoxală, şi-n bot cu nu ştiu ce drăcie de plocon, de-ai crede că vrea cu orice preţ să-mi cumpere indulgenţa şi pentru evadările viitoare.

Lasă obiectul jos, dintre dinţi, şi-mi urmăreşte atent reacţia.

— Ce-i asta?! îl întreb destul de intrigat, mai ales că nu pricep ce reprezintă. Pentru mine este?!

El s-a aşezat pe patru labe, ochii îi strălucesc de o bucurie inexplicabilă, nu-l credeam atât de ipocrit, domnul acesta o să mă scoată din minţi cu surprizele lui neconformiste. Ridic obiectul de jos, până la înălţimea ochilor (o să mă spăl după-aceea cu spirt), şi-l consider

străfulgerat de uimire.

— Păcătosule! îi spun. Din ce muzeu l-ai furat, prin ce case mi-ai umblat, cu cine te-ai înhăitat la jaf, tu ştii ce mi-ai adus în casă?! Vrei să mă faci complicele tău la spargere, la hoţie? puşcăria te mănâncă!

E un mic idol de lut ars, de numai câţiva centimetri, patru împunsături de silex în ceea ce pare a fi ureche, alte patru în ceea ce sugerează gura, altfel evident feminină, ca şi acoladele ochilor, ceva care-mi aminteşte de Domnişoara Pogany, cap de idol aparţinând fără îndoială unei civilizaţii arhaice, pe care orice specialist ar trece-o printre extraordinarele de acest gen.

— E tot ce-mi mai lipsea, nefericitule! De parcă nu mi-ar fi suficient idolul la care mă închin de-o viaţă, să mă-nchin acum şi la idolul adus de tine! Imediat să-l duci acolo de unde l-ai furat, e dar?

Nu e dar, ba din punctul său de vedere e chiar idiot.

— N-am fost în nicio aventură de amor, cum pretinzi. După ce că m-am lăsat bătut şi jupuit de viu ca să-ţi aduc în casă o capodoperă de-acum şapte mii de ani, şi încă o femeie, mă tratezi ca pe un hoţ de rând şi mă umileşti, să fim serioşi, stăpâne!

Drept care îmi întoarce spatele, jignit, mofluz, între dinţi cu acelaşi fascinant idol, şi se ascunde în refugiul său de sub servantă…

102

Ştiu că o să mă certi, omule, de o mie de ori mi-ai pus în vedere să nu primesc străini în casă. M-am săturat de provocatori şi de urmăritori, ziceai, atât ar trebui să le mai acorzi şi ospitalitate. Să nu te mire deci, Doamnă, că, fără să-ţi dai seama, îţi vâră printre hârţoage şi pe sub aşternuturi fel de fel de minuni, care te pot duce şi la spânzurătoare. Aşa că te rog, draga mea, te implor, fi atentă, fi atentă!

Femeia însă pretindea că te cunoaşte şi că vrea să-ţi vorbească numaidecât, chiar de-ar fi fost să te aştepte toată ziua. N-o puteam lăsa în stradă, Mi-a cam intrat frigul

în oase, mi-a spus, de când tot umblu să descopăr unde locuiţi! şi asta m-a înduioşat. N-am acordat atenţie acestui plural care mă implica şi pe mine, într-un fel îmi făcea plăcere să aflu că are cunoştinţă şi de existenţa mea.

Dar în clipa în care sus, în hol, s-a uitat la mine lung, cu o privire pătrunzătoare şi rece. Deci dumneata eşti soţia lui?! şi interogare şi confirmare în acelaşi timp, m-a cam trecut un fior de neînţeles. Oricât de impersonal i-ar fi sunat vocea, devenea limpede că-n primul rând pentru mine venise. Îţi va fi fost cumva amantă mai ştiu eu când, mereu ahtiată după tine, neîmpăcată de a fi fost părăsită, şi acum venea să constate cum arăt? Sau una mai de curând, căreia îi vei fi făgăduit să mă înlocuiască, şi acum venea să vadă pe cine va înlocui 7

Recunosc că nu-mi prea găseam cumpătul, mă tot mişcăm prin casă fără rost, schimbând inutil lucrurile de colo până colo, întârziind să-i pregătesc o cafea (de care, de altfel, nici n-avea să se atingă). Iar ea, în acest timp, mă urmărea neclintit, cu altă privire decât cea reală, de parcă mi-ar fi luat măsura. Ce înălţime am, ce talie, cam ce număr la pantofi, ce culoare de rochie sau ce model m-ar prinde mai bine.

Am crezut atunci de datoria mea să încropesc o cât de banală conversaţie, numai ca să scap de stăruinţa mută cu care se concentrase asupra mea. Dar femeia tăcea şi tăcea, ca şi cum o dată cu intrarea în casă şi-ar fi pierdut graiul. De-aceea am şi respirat uşurată când s-a ridicat deodată din fotoliu, Eşti încă destul de tânără, a zis, şi-i păcat, o să vin altădată!

Nu înţelegeam legătura dintre anii mei încă tineri şi prezenţa ei acolo, mai ales avertismentul tăinuind o vagă dar certă ameninţare că va reveni, şi aş fi vrut s-o opresc locului, să-i cer lămuriri. Ea însă îmi şi întorsese spatele şi se depărta spre uşă, Nu-l mai aşteptaţi? i-am strigat din urmă. Doar pretindeaţi că aveţi să-i comunicaţi lucruri importante, nu-l mai aşteptaţi?!

Nu mi-a răspuns, a deschis uşa chiar în clipa în care tu

apăsai clanţa dinafară, ar fi trebuit să ce izbeşti de ea, nu mi s-a părut că te-ai izbit în cadrul uşii de cineva. Şi atunci am înţeles, iar tu n-ai reuşit să smulgi de la mine nicio explicaţie, oricât ţi-am apărut de tulburată, m-am zăvorit în mine, cu taină cu tot, şi i-am mulţumit acelei femei pentru animare...

103

De unde-l cunosc eu pe omul acesta, sau cine să fie omul acesta, care mă cercetează de câtva timp în vis? N-am cum îl identifica după fizionomia cu care-mi apare, mereu aceeaşi, dacă fizionomie se poate chema această faţă amorfă, confuză, fără nicio trăsătură distinctă. Dar uniforma militară în care este îmbrăcat, nici aceasta oferind vreun amănunt de identitate naţională, mă proiectează în timpul când i-am fost eu însumi ţării soldat.

Se face deci că zac prăbuşit la pământ, cu braţele răstignite în lături, cu ochii holbaţi către cer. Am conştiinţa că nu sunt mort, fiindcă în auz îmi sună cuvintele pe care le adresez Dumnezeului personal să se îndure de mine şi să mă salveze. După starea de eternitate încremenită, cu vagi ecouri de bombardamente în agonie şi sub un văzduh vânăt cotropit de rachete luminoase, presupun că mă aflu în război. Asta îmi readuce în minte prima rănire de moarte în lanul de grâu dinaintea Odesei, ca şi de a doua rănire la fel de gravă în zăpezile din munţii Tatra. Mi-aminteşte, dar nu mă localizează pe anume front, ceea ce înseamnă că visul despre care este vorba mă pune în contact cu fatalitatea ambelor mele experienţe de războinic inveterat.

Omul vine aşadar, de fiece dată, din fum şi învăluit în fum. Arată de dimensiuni peste măsură, probabil şi din cauza poziţiei orizontale din care-l consider eu. Nu-l interesează priveliştea din jur şi nici alte leşuri ce mă înconjoară, tot de români, se opreşte exact la un pas de mine şi mă examinează concentrat. Sunt eu sau nu sunt eu acela pe care-l caută, după ce semne foarte proprii să pretindă că aş fi eu? Nu mă dovedesc capabil să-i suport privirea, mă chinui să-i îndulcesc agresivitatea mută printr-

o explicaţie de rigoare. Cum că aş fi tras la întâmplare, şi nu neapărat în oameni vii, ci mai degrabă în simple presupuneri, nu totdeauna îl vezi, îl distingi pe inamicul dinaintea ta, de ce tocmai eu să fiu vinovat de moartea lui?

Dar simt cum sângele începe să-mi gâlgâie prin toate rănile deschise, mitraliera rusească şi mitraliera germană (fiecare la rândul ei, la alt timp fiecare) mi-au însemnat pe trup figuri geometrice ferme, triunghi perfect – cea dintâi, trapez – cea de a doua. Ceea ce mă înfricoşează însă cel mai mult nu-i tăcerea lui, a omului iscat din fum în coasta mea, nici bolboroseala mea înecată în sânge, ci faptul că îm puşcătura din chiar inima frunţii lui s-a preschimbat într-o floare. Şi nu doar asta mă înfricoşează peste poate, ci faptul că omul îşi dezlipeşte floarea de pe frunte şi mi-o aşază pe piept ca pe un adio!

Domnule Freud, şi domnule Adler, şi domnule Jung, şi domnule Fulga, vă confirm că există vise care se repetă, şi că se repetă cu o fidelitate de amănunt. Mai interesant, desigur, pentru Dumneavoastră ar fi că timp de 41, respectiv 39 de ani (câţi au trecut de atunci) acest om n-a binevoit să mă caute, noaptea, în vis, abia de curând şi-a făcut apariţia şi în chip destul de constant. Căutaţi Dumneavoastră, domnilor profesori, explicaţia ordinei subconştientului meu de după război, a dezordinei prin care trec acum. Fiţi amabili şi căutaţi, deopotrivă, explicaţia şi remediul, dacă mai puteţi inventa vreun remediu în afară de hotărârea mea, în sfârşit, de **a** spune adevărul.

Mulţi m-au întrebat şi, sigur, nu întâmplător – Ai omorât pe cineva în război? Pe toţi i-am minţit, escamotând răspunsul dar în comentarii literare, de psihologie desuetă şi vulgară. Iată însă că de astă dată nu mai am unde şi sub ce mă ascunde, le răspund tuturora – Da, am omorât!…

104

Acum pot să-ţi spun şi eu adevărul, multă vreme după ce te-am cunoscut mi-a fost frică de tine. Lumea te socotea un dur şi un inabordabil, iar eu mă lăsaserăm înşelată de promisiunea că mă vei lua de nevastă. Zilele treceau fără

să-mi mai adresezi vreun cuvânt, era ca şi cum nu ne-am fi întâlnit niciodată. Făcuserăm greşeala să mă laud faţă de colegii mei că foarte curând îţi voi purta numele, şi toţi îmi plângeau de milă. Se năpusteau asupra mea cu date şi informaţii dintre cele mai amare, suficient ca să capăt despre tine imaginea cea mai înfricoşătoara cu putinţă. Gândeam totuşi Doamne, atât demult l-a înrăit şi otrăvit războiul, viaţa, la chip şi pe dinlăuntru, că nu voi şti niciodată ce mi-ar trebui ca să-l îmblânzesc!

Tu continuai să taci ca piatra şi să mă ignori, zadarnic mă agăţam de tine ca o desperată şi te întrebam, te scotoceam Ce-i cu sufletul tău, omule? spune-mi şi lasă-mă să te ajut!

Până în ziua în care au venit să te aresteze, ţi s-a lăsat răgazul să-mi aduci cheile de la casă şi să-ţi iei rămas bun. Au de gând să mă distrugă, ai apucat să-mi spui, şi nu înţeleg de ce! Aş fi preferat să mor de o mie de ori în război, decât osindit pentru a le fi fost de bună credinţă! Dacă aş fi murit în război, aş fi fost azi un erou! Aşa, murind acum ca un câine al nimănui, nu voi fi decât un zero oarecare! Ai adăugat, apoi, să-mi iau visul de la tine şi să mă lepăd de tine, pentru a nu-ţi urma soarta cu toate consecinţele ei imprevizibile, deveniseşi prizonierul unei spaime de moarte. Fiindcă în orice alt context, oricât de tragic, se putea descoperi o raţiune. Pe când dincoace, dimpotrivă, cu acea raţiune a lor nu era posibil niciun dialog.

Aşa mi-am învins eu, prin tine, propria frică şi mi-am jurat să te aştept, chiar de-ar fi fost să fie până la capătul zilelor mele.

Creezi că iubirea cu care te-am iubit, omeneşte şi cumplit, s-a cuprins în vreo altă măsură...?

105

Domnişoara W. Mă tratează ea pe un neajutorat insuficient de apt (din vocaţie sau din cinism) să se hrănească singur. Mai la fiecare început de săptămână, dinaintea uşii, acasă, descopăr câte o sacoşă eu alimente. Cel puţin dacă ar fi bunuri exotice sau trufandale rarisime,

îndeobşte însă ce se găseşte şi pe piaţă. Domnişoara W. Îşi închipuie că singurătatea mea nu se poate cultiva decât cu „nurituri terestre”, de altă semnificaţie decât cele ale lui Gide.

Iar eu mă hazardez să mi-o închipui pe Domnişoara W. Nevastă de ţăran, care zilnic îi duce acestuia, la câmp, tainul de amiază. Desface cu tăinuită evlavie legătura din desagă, oferindu-i bărbatului ei fiertura de zarzăre crude, mămăliga rece şi ciosvârta de pui ars la frigare, adaus (bineînţeles) şi urciorul cu vin roşu. Apoi se aşază pe pământul gol şi-şi urmăreşte uşor încruntată bărbatul cum se ospătează, în timp ce pe sub straie simte cum o trec sudori amestecate. Nevasta de ţăran ştie că după asta, săturat, sub soarele arzător, despicător al celor mai profunde peceţi, sau la umbra vreunui copac, aliat al tuturor misterelor nedezlegate, bărbatul va răstigni-o la pământ şi-şi va vărsa în ea sămânţa, gemând de o bucurie aprigă şi primitivă.

Recunosc, nefericit stil, pentru o la fel de nefericită închipuire, având-o ca personaj principal chiar pe Domnişoara W., simbol al nevoii mele cerebrale de echilibru sideral. Vai, însă, de cei singuri, care nu reuşesc să se împace cu ei înşişi decât în supoziţii aberante. Cineva a spus (Thomas Mann) că şi prostia este frumoasă dacă atinge perfecţiunea, mă am pe mine în vedere, o am pe Domnişoara W. În vedere?

Ha-ha, fascinant anahoret care se autobiciuieşte cu voluptate, numai ca să se apere de ochiul lui Dumnezeu, când Domnia-Sa (acesta) îi citeşte printre gânduri toată ticăloşia aşa-zisei sale adeziuni la! sfinţenie!

Sau poate că reprezentarea ei, a Domnişoarei W., despre mine la atât se reduce, reprezentarea unui om care trebuie hrănit mai ales biologic, cu pâine şi cu sare? Dar biologic înseamnă şi instincte, satisfacerea animalului din noi, nedispus la niciun fel de claustrare. Zadarnic o vreau eu femeie pe Domnişoara W., Domnişoara W. Refuză să fie femeie! La riscul că m-am săturat de abstracţiuni şi că într-

o bună zi m-aş putea răzbuna pe castitatea lor, exultând în absolut, nu se gândeşte. Nu ştiu dacă voi reuşi vreodată să mimez mortalitatea, când în fond sunt un sadic şi un abject, orgoliul meu suferă de prea multă perplexitate în raport cu marii cameleoni ai lumii. Deghizarea n-a convenit niciodată oglinzilor mele interioare, măsura mea exactă este metafizica Domnului Diavol!

Şi cartea asta pe care n-aş vrea-o împărtăşită nimănui, tocmai fiindcă mă doare dincolo de orice speranţă că la capătul ei voi întâlni altceva…

106

Dacă tu socoteşti că este drept că mă laşi atâta amar de vreme fără nicio ştire, numai fiindcă n-ai alt Dumnezeu decât blestematul tău de scris, atunci să nu te mire că într-o bună zi te vei trezi singur. Te-avertizez că-mi iau Copiii şi plec unde voi vedea cu ochii, şi-n genunchi de va fi să faci drumul până la mine, implorându-mă să te primesc, nu te voi primi. Puţin îţi pasă că sunt şi eu femeie, tu creezi că focul tău sacru este mai important decât focul ce-l păzesc eu în preajma numelui tău şi a casei tale. Jubilează, prea plinule de tine, grozav aş vrea să ştiu câte nefericite ţi-ar mai sta la picioare, mute şi oarbe de idolatrie, cum îţi stau eu!

Deşi nu pentru ca orgoliul tău să urle satisfăcut îţi scriu, ci pentru aţi aduce la cunoştinţă ce mi s-a întâmplat ieri după-amiază.

Ieşiserăm cu Copiii la plimbare, intenţionam să ajungem la leagăne. Ora era nespus de caldă şi luminoasă, de parcă nu s-ar fi anunţat toamna cea mai rece din ultimii ani. Şi Copiii trăiau ziua la fel de exaltaţi, în toate se simţea ceva de beţie jmolipsitoare. Nicio grijă deci de luat în seamă, când a avut loc întâmplarea despre care vreau să-ţi vorbesc. Pe omul acela l-am văzut de departe, împărţea flori oricui se nimerea să fie. Unii-l ocoleau sau îl refuzau fără cuvânt, li se părea probabil umilitor să primească flori pe gratis de la un vai de el. Nu atât înfăţişarea lui prăpădită i-o fi derutat, în haine de mizerie şi în picioarele goale, cât

privirea puţin haotică şi ca de animal hăituit cu care te cerceta îndelung. Nu cerea aşadar niciun leu pe florile lui veştede, atât murmura cu sfială, aproape misterios. Rugaţi-vă pentru sufletul meu!

Mai bine nu l-aş fi recunoscut, era anchetatorul tău de odinioară şi anchetatorul meu (de o noapte) din aceeaşi epocă. Poate că-n alte circumstanţe l-aş fi scuipat în obraz, în numele amândurora, dar de la tine am învăţat să n-am memoria celor ce ne vor fi îngenuncheat vreodată. Nicio plăcere să vezi pe cineva ajuns într-o astfel de stare jalnică mai ales după ce a triumfat asupra conştiinţei tale cu biciul şi, foarte concret, cu fierul roşu! Ei, Doamne, am auzit lângă mine o femeie lamentându-se, cine ştie câte morţi duce ăsta în spinare de se cerşeşte acum să ne rugăm pentru sufletul lui?! De acord, recunoaşte şi tu, numai că unde-s ceilalţi care n-au descoperit încă flori în universul lor de mizerie?

Scrie-mi totuşi când te întorci acasă, nu mai pot…

107

Parlamentul unei ţări din altă lume a discutat recent un proiect de lege cu privire la desfiinţarea urii de moarte faţă de om. Ziarele au relatat că mai bine de o sută de deputaţi au votat împotriva acestui proiect de lege. Nu mă interesează motivele obiective ale deputaţilor respectivi de a menţine în ţara lor ura de moarte faţă de om. Nici dacă în raţiunea fiecăruia în parte se vor fi strecurat şi resentimente personale contra vreunuia dintre cei osândiţi la o astfel de pedeapsă. Foşti prieteni care le vor fi trădat prietenia sau prieteni indubitabili care însă le vor fi luat înainte pe seara socială. Nu de puţine ori ura manifestă faţă de un singur individ se preschimbă în ură contra întregii umanităţi. Aşa se explică şi raportul binecunoscut dintre particular şi general. Sau dintre viermii târâtori ai pământului şi cerurile înalte ale demnităţii umane. Şi nu cunosc prea mulţi deputaţi consemnaţi de istorie care să fi contrazis paradoxul acestui raport. Ba şi cu destule efecte contagioase asupra mai-marilor peste parlamente. Şi de

câte ori istoria nu ne-a demonstrat că ura de moarte faţă de om se pune şi la vot. Pentru aprobarea unui nou tip de armă atomică sau pentru declanşarea unui nou holocaust mondial. Vot cu bile colorate sau vot prin consens mutual. Vot cu mâinile ridicate cât mai sus ori vot prin aplauze frenetice.

Toate piesele de teatru ale urii de moarte faţă de om se joacă la rampa celei mai elementare matematici. Şi să nu vă imaginaţi că fără poleiala de rigoare a cuvintelor grandilocvente. Pentru ca omenirea să înghită fărădelegea legiferată cu sentimentul că ea (omenirea) este apărată de alte fărădelegi pe care legiuitorul le-ar fi pierdut din vedere. După care urmează un simplu proces-verbal şi o simplă semnătură pontificală. Orice crimă oficială are nevoie de acte justificative. Pentru a convinge prezentul despre necesitatea cultivării urii de moarte în contemporani faţă de contemporani şi pentru a convinge posteritatea că antecesorii n-au greşit.

Arbitrariul funcţionează în haine de paradă. Iar oponenţii arbitrariului se mulţumesc cu sărăcia lor de filosofie fără ecou. N-aţi observat cât de insignifianţi arată marii iluminişti şi umanişti din secole trecute în comparaţie cu dezastrele consumate chiar sub ochii lor? Sau în comparaţie cu parlamentele care nici n-au luat seama că pe lume fiinţează şi asemenea specimene de filosofi şi de scriitori? Fiindcă ilustrele lor teze (ale colegilor mei) n-au folosit la nimic. Au trecut şi ei din utopie în utopie ca printr-un infern continuu. Care infern ne paşte şi pe noi în stilul cel mai modern cu putinţă. Doar a fi modern înseamnă de fapt a prelua moştenirea de violenţe a trecutului la valoarea altor carate.

Din care cauză problema se şi prezintă sub semnul unei gravităţi cel puţin odioase. Care degradează însăşi ideea de ales al poporului sau de ales al lui Dumnezeu. Cu atât mai mult dacă aş jândrăzni să introduc ambele categorii de aleşi în retorta de foc a culturii. Şi nu fiindcă m-ar afecta în mod deosebit datorită profesiei mele insuportabile. Ci

fiindcă dintr-o asemenea retortă au ieşit şi vor ieşi întotdeauna singurii demiurgi în care merită să creezi. Şi fiindcă între a scoate pistolul când auzi de cultură şi a dispreţui cultura când în joc se pune destinul omului nu-i nicio deosebire. Plăcerea de a tortura o conştiinţă creatoare nu poate să excite mai puţin decât arderea cărţilor pe rug.

Duceţi aşadar toţi umaniştii la spânzurătoare şi tiranii vor avea somnul asigurat!

Sau credeţi că deputaţii despre care este vorba vor fi auzit vreodată de Socrate sau de Spinoza? De Blaise Pascal sau de Sfântul Augustin? Şi atunci cum avea să le influenţeze aceştia gândirea pentru ca să abroge o lege mai veche decât conceptul despre condiţia umană? Până şi jurământul pe care unii îl clamează cu mâna pe Biblie este doar panaceul pentru amăgit prostimea. S-a constatat că farsa îl amuză până şi pe Dumnezeu din cer. Care s-a abţinut să despice în două cadul vreunuia dintre scamatorii de această speţă. Ura de moarte faţă de om este mai teribilă decât orice pedeapsă divină.

Pot ajunge deci la concluzia că majoritatea celor aleşi să răspundă de condiţia umană sunt nişte ignoranţi incurabili. Mă şi întreb dacă există în lumea lor vreun răspunzător de soarta planetei care să acorde importanţă lecturii cărţilor fundamentale. Fiindcă nu se poate decide asupra condiţiei umane numai pe baza lecturilor din şcoala primară. De-aceea se şi răzbună istoria pe ignoranţa lor coroborată cu o bună doză de veritabilă dementă. Vai de ziua în care psihiatria se va hotărî să facă tuturor acestora fişe de specialitate. Abia atunci s-ar vedea pe ce capete strâmte a mizat omenirea să fie condusă şi de ce unele dintre aceste capete au fost puse pe butuc. Şi nu m-ar mira să aud că şi ignobilii deputaţi amintiţi mai sus vor suporta sentinţa aceleiaşi răzbunări. Să se trezească adică pedepsiţi în însuşi numele legii pe care n-au convenit s-o desfiinţeze. Vă jur că n-aş avea lacrimi de plâns pentru lamentabila sărutare de pe urmă a ghilotinei cu care ar fi gratificaţi. Chiar dacă s-ar dovedi că-n veac ei se înmulţesc prin

sciziparitate. Dintr-un şarpe tăiat în bucăţi iau naştere alţi şapte mii de şerpi integri întru obsesia lor antiumană. Cine să ne scape de acest blestem?

Bunii mei confraţi promotori ai aceleiaşi revolte contra urii de moarte faţă de om au săvârşit o singură eioare. Ei au crezut în puterea filosof iei şi a literaturii de a modifica structural conştiinţa titularilor la comanda lumii. Să nu fi prevăzut ei că pe omul modern al fiecărui secol nu-l separă de omul primitiv decât o foarte vagă idee de blazon şi de vocabular?

Ba au prevăzut! Dar nu e vina lor că fabricanţii de arme şi negustorii de arme ai zilelor noastre nu se deosebesc cu nimic de strămoşii întru inventarea praştiei şi întru descoperirea ghioagei. Csin şi Abe! rămân infailibili în superbia lor de a fi determinat acest fel de mitologie pentru toată eternitatea. Cine a proclamat însă cel dintâi formula de armonie a contrariilor pierzând din vedere că pe cocoşaţi nici sicriele personale nu-i fac mai plauzibili?

Trăiască deci pe vecie ura de moarte faţă de om! Şi legiferaţi în numele ei orice crimă la adresa umanităţii! Loc în lumea asta pentru iubire nu mai există. Şi nici loc pentru muzica sferelor celeste cu care să îmblânzim fiarele...

108

Am fost mai întâi la piaţă, încă din zori, să cumpăr cartofi. Până s-au trezit Copiii, eu şi făcuserăm trei drumuri dus şi întors. N-am găsit om care să-mi transporte cartofii acasă, i-am adus cu căruciorul Fetiţei reconsiderat acum pentru astfel de lucruri. Nu-ţi mai spun ce greu mi-a fost să-i cobor, sac după sac, în cămara de la subsol! Abia aici mi-am dat seama câte ne mai sunt de trebuinţă pentru aprovizionarea de iarnă, şi toate stau pe capul meu, singură. Eu să spăl rufe, eu să spăl podelele, eu să fac curăţenie, eu să fac de mâncare, eu să răspund zilnic la toate câte, previzibile şi imprevizibile, se năpustesc asupra mea.

Printre altele, Fetiţa s-a aflat câteva nopţi în cumpănă grea din cauza unei viroze asiatice care bântuie oraşul. Nu

te-am alertat la timpul de-atunci ca să nu-ţi tulbur lucrul, cum te ştiu nestăpânit şi-n afara oricărei logici a vieţii de familie tot pe mine ai fi dat vina. Acum nu-ţi mai face griji, primejdia mare a fost depăşită. Dar merită să te informez că doctorul tău filosof, chemat în desperare şi reclamat uneori la ore de neacceptat, recunosc, ţi-a consumat toată rezerva de vodcă. Îi cunoşti plăcerea de vorbă lungă, comentator delirant al întregii istorii contemporane, ca şi obiceiul de a nu-ţi împărtăşi din tainele lui doftoriceşti (altfel diagnostician fără pereche în Capitală) decât ajuns pe fundul sticlei.

Am trecut azi pe lângă un pretins oficiu de frumuseţe, mi-au rămas ochii aţintiţi pe făpturile care-şi mistificau farmecul personal cu diverse creme şi pomade. Am şi uitat de când n-am mai apelat la un astfel de institut, mi-e şi milă de mâinile mele înăsprite de leşie, de semnele care au început să-mi rideze faţa. Nu mă plâng, şi (dacă simt nevoia să ţi le împărtăşesc) o fac şi cu vanitatea femeii care acordă vocaţiei sale de mamă şi de paznică a rostului ei pe pământ exact răspunderea pe care şi-a asumat-o acceptându-te aşa cum eşti.

Cel puţin dacă lucrul tău ar avansa pe măsură şi dacă pe undeva, în substanţa lui, aş exista şi eu!

Acum s-a lăsat noaptea, Copiii s-au culcat. Şi sunt singură, şi afară plouă, şi e frig, mi-e tare frig singură, şi nu am nevoie de nimic. Ba nu. De ce n-aş fi sinceră? de căldura ta...

109

Mi-e frică să recitesc paginile dinainte, în totalitate, mă uit cu groază la vraful de hârtii scrise până acum. Ideile mi se oferă într-o dezordine cu neputinţă de stăvilit, mi-e teamă că niciodată nu voi reuşi să fiu răspunzător de ordinea aşezării lor în pagină. Haos al unei memorii care se refuză pe sine, pentru a se apăra chiar de judecătorul zăvorât în sine. Violentând orice adevăr despre biografia personală, când fiecare biografie nu mai ştie la ce subterfugii să apeleze ca să iasă curată din busculadele

murdare ale istoriei. Iar singura justificare a fricii mele de aceste hârtii sortite tiparului constă în lipsa de măsură a timpului prezent raportat la eternitate, care este una dintre cele mai superbe efemeride. Tocmai fiindcă sunt Eu peste tot, în tot ce s-a scris, şi zadarnic acest Eu se ascunde în cuirasa personajului narator. Nu vă lăsaţi deci înşelaţi, oameni buni, am curajul să vă declar că aşa-zisa ficţiune literară este mistificarea propriei noastre conştiinţe. Şi dacă am ajuns la cor* cluzia să fiu sincer până la capăt, e pentru a descoperi (cel puţin cu un ceas mai devreme) ce faţă va avea şi-n ce punct cardinal se va instala, aşteptând, ora mea ultimă!

Dacă ar fi numai atât, ar fi simplu. O femeie se socoteşte împăcată o dată cu naşterea unui copil, continuarea speciei este asigurată, femeia are cu ce se înfăţişa la judecata supremă. Durerile naşterii unui copil, mai ales că sunt determinate chiar de blestemul divin, cântăreşte în balanţă mai mult decât orice vinovăţie. Fiecare bărbat, la rându-i, se strecoară printre erori condamnabile cu abilitatea şarpelui care la origini i-a fost învăţător. Plăteşte un preot care să se roage pentru el sau toceşte lespezile bisericii în care crede – cu fruntea, cu sufletul, ambele colcăind de remuşcări. Fericiţi, aşadar, cei care trăiesc şi care mor în simplitate inconştientă, acelora le va fi ţărâna foarte uşoară şi infernul foarte odihnitor!

Dar eu? Mă pretind superior acestora şi, cunos-’ cându-mă pe cât mă cunosc, nu cred că nemurirea poate fi trişată. O mie patru sute şaptesprezece zile şi nopţi (inclusiv prizonieratul, inclusiv perioadele de spital) am petrecut în război, pentru război. De 1417 ori deci am fost condamnat la moarte şi nu m-am temut de moarte pe cât mă tem acum de imaginea pe care şi-o vor face lectorii acestei cărţi, acum şi în viitor, despre mine. Pentru asta te şi implor, Doamne, să-i aperi pe aceia dintre robii tăi care văd în actul de creaţie şansa unei salvări şi care se lasă zidiţi de vii, în numele acestei credinţe, în zidurile sfântului nostru mit! Dar, vai! vor avea şi oamenii posterităţii puterea

aceleiaşi graţii, să nu mă condamne (dimpotrivă) cu dezinvoltura celor pe care sinceritatea mea (până la despuiere) în fond i-ar amuza şi i-ar scuti de orice răspundere?

Şi dacă am ajuns la concluzia să fiu sincer până la capăt, înseamnă că aşa se şi moare! Nu atât fizic, pe încetul, cât mai ales în conţinutul Dublului tău dinlăuntru şi ca fulgerat de o sabie nevăzută. Gândesc uneori că ar fi fost mai bine să-mi fi luat un complice, un străin din toată lumea, să mă eliberez confesându-mă lui, să-l încarc pe el cu poverile mele, şi-apoi aruncându-l la dracu, refuzând să-l mai recunosc, pentru ca (o dată cu el) să dispară şi orice mărturie despre mine. Numai că mă ştiu un damnat, nevoia de a scrie mi-e dată cu toate câte fiinţează în genele mele hereditare, şi niciun apărător din oficiu nu mă va putea convinge că actul de creaţie este mântuire, că-i altceva decât anestezierea coşmarurilor noastre pe trezie, frecventate de ucişii noştri de toate felurile şi în toate felurile.

Ştiu însă că de-ar fi să fiu jefuit de aceste hârtii, ori eu de le-aş da focului, aş urla de durere. Nu cred în durata lor peste timp, că ar putea adică să intereseze pe vreun exeget al viitorului, dar mi-e şi ruşine să mor neîmpăcat. Chiar dacă, sigur, vor veni după mine o tăcere şi un pustiu egale cu îngheţul cosmic, lăsaţi-mă să nutresc iluzia că nu voi trece Dincolo cu mâinile goale. Asta-i mânăstirea mea, orice alt adevăr despre mine este minciună…

110

M-am visat azi-noapte dinaintea unei table de şcoală, şi pe tablă înscrise păcatele Femeii care sunt. Cineva, nevăzut, socotea de cuviinţă să mă chinuie şi să-mi reveleze ceea ce aş fi vrut să nu ştie nimeni. Mai ales tu n-aş fi vrut să iei cunoştinţă de de, oricât m-aş fi amăgit cu gândul că e un simplu joc. Dădeam să le şterg cu buretele, dar de sub fiecare ştersătură apărea din nou scrisul, ca într-o vrajă.

Până la urmă a trebuit să le accept şi să mă înfrunt cu

de, ca într-un proces care în primul rând

15

15 – E noapte şi e Irig, seniori era al meu cu mine însămi. Cu unele conveneam, aşa sunt. Nicio îndoială, pe altele mă străduiam să le resping, cum, de unde?! Ca şi cum însă ar fi fost înscrise cu litere de foc, evidenţa lor o simţeam în carne şi în nervi. Nicio bucurie să te trezeşti deodată ca despuiată de veşmântul care te apără de ochii lumii, şi păcatele să-ţi fie pecetluite pe frunte, acuzatoare ca-n piaţa publică.

Trebuia să mă conving că sunt măcar singură la această confruntare, niciun străin care să mi le înregistreze. Din nefericire, eram înconjurată de o sumedenie de chipuri confuze ca imagine şi aplatizate prin distanţa dintre ochi al meu dinlăuntru şi planul secund în care fiinţau. Chipuri deci deosebeam, şi nu siluete, probabil din cauza luminii ceţoase care le învăluia pe toate. De-aci şi senzaţia că sunt mai degrabă măşti, fără trup, fără identitate, dintr-un panopticum incert. Dar, observându-le mai atent aproape înverşunat, sau de impunându-se concentrate în muţenia lor, am constatat că măştile acelea aveau vârstă, fiecare de altă vârstă, acoperind parcă o viaţă de om. N-a fost nevoie de prea mare efort ca să-mi dau seama că erau propriile mele vârste, în succesiune învălmăşită, de la suava-mi copilărie până la alterarea feţei mele de acum. Deşi conştientă că păcatele înscrise pe tablă reveneau fiecăreia în parte, dintre vârste, numai eu, cea de acum, păream răspunzătoare de de, şi mă durea sufletul să constat că-n acelaşi timp celelalte dădeau vina pe mine şi se înstrăinau de mine.

Atunci ai apărut tu, şi chipurile, măştile, toate, au trebuit să se dea în lături. Pe oricine l-aş fi suportat ca martor, numai pe tine nu te-aş fi vrut martor. Nu pentru aţi ascunde păcatele mele, ci pentru a te elibera de orice subordonare faţă de subconştientul meu. Dar tu m-ai luat de mână, cu tandreţe, şi m-ai scos din acel vis. Nu-i nimic, ai spus, nici eu nu sunt mai sfânt, haide să ne trezim şi să mergem la

plimbare!

Afară ningea…

Ut

Cum poate fi frustrat de Premiul Nobel unul din marii scriitori ai lumii numai datorită presupuselor opinii pe care Alfred Nobel, printre altele şi lector de literatură franceză, le-ar fi emis faţă de opera celui în cauză!?

Este ştiut că potrivit voinţei savantului, consemnată în testamentul parafat la 27 noiembrie 1895, fondul realizat din investiţiile fabuloasei sale averi (de două milioane lire sterline-aur, la data decesului din 10 decembrie 1896) urmează să fie distribuit anual, sub formă de premii (pentru chimie, fizică, fiziologie, medicină, literatură şi pentru pace), acelora care, anul precedent, au adus cea mai mare binefacere Umanităţii. Precizarea privind „anul precedent” a fost respectată pentru toate domeniile, în afară de literatură. Acest din urmă premiu consacră, **mai** degrabă, o operă deja afirmată pe plan mondial **şi** îmbogăţeşte un scriitor deja milionar (!), decât să promoveze o carte genială editată indiferent unde **şi** indiferent în ce limbă semnată chiar şi de un necunoscut. Sigur că există o multitudine de raţiuni care a impus Academiei Regale Suedeze să ignore decizia donatorului, cu referinţă expresă la „opera literară cea mai semnificativă ca tendinţă idealistă”. Nu aceste amănunte interesează, pretinsa aserţiune că-n astfel de cazuri cel decedat s-ar răsuci, furios, în mormânt capătă sensul unei consolări gratuite, şi atât! Conştiinţa lui Alfred Nobel, la redactarea ebluisantului testament, s-a avut în vedere exclusiv pe sine, drept condiţie a împăcării cu eternitatea pentru noianul de omenire căzută victimă dinamitei sale. Iar când beligeranţii şi torţionarii, teroriştii şi anarhiştii se năpustesc şi-n epoca modernă, contrazicând valorile permanente ale civilizaţiei, să folosească aceeaşi teribilă materie de ucis, ori altele adiacente, ce importanţă mai au nişte amărâte de modificări sau de false interpretări la numita voinţă testamentară?

Neverosimil, dar de un comic amar, apare altceva – cât de labile, uneori chiar şi arbitrare, penibile până la urmă, sună, în documentul de rigoare, criteriile de apreciere a unei opere sau alta. Premiul pentru literatură, astfel, pe anul 1901, spie consternarea tuturor exegeţilor lumii, a fost decernat poetului Sully-Pruchomme. El a fost preferat lui Emile Zola, pentru simplul motiv că domnului Alfred Nobel nu-i plăceau romanele, de un feroce naturalism, ale acestuia.

Grozav aş vrea să ştiu, Doamne, dacă stă în puterea ta să-i aduci la cunoştinţă robului tău Nobel, prin sinteze oricât de superflue, ce surprize (unele de-a dreptul scandaloase) a înregistrat aceeaşi categorie de premii din 1901 până de curând!? Cât priveşte celelalte categorii, în ciuda formidabilelor succese în fizică, chimie, fiziologie, medicină, pace, o! mai ales în zona păcii mondiale, informează-l, rogu-te, că omenirea continuă să se omoare şi să moară...

112

Mă simţeam bine în acel exil asupra căruia eu singur hotărâserăm, de numai sălbăticie şi pustiu. Sălbăticie subordonată altor principii decât cele obişnuite, de unde şi un aer straniu, de necuprins în conştiinţa mea terestră, şi pustiu la fel de aparent, populat cu doar umbre şi ficţiuni, cărora zadarnic le-aş fi căutat vreo identitate umană.

Recunosc fără pic de ruşine că fugiserăm de-acasă, mă săturaserăm de toţi şi de toate. Nu-mi mai trebuia ordinea vieţii mele particulare, în care mă simţeam ca strangulat, nici filosofia care mi se servea zilnic pe pâine cu cea mai dulce dezinvoltură otrăvitoare. Dânsa însăşi convenise la această decizie de a fugi

— Cred că am ajuns amândoi într-un fel de fundătură, suntem mult prea obosiţi unul de altul ca să ne mai suportăm, du-te în legea ta dacă altă soluţie nu ai, şi eliberează-te, curăţă-te de păcate, sau dimpotrivă depravează-te, încarcă-te cu păcate noi, dacă asta te poate salva, mie mi-e totuna, eu rămân să te aştept!

Asta a şi fost, mai mult un catharsis decât o altă

succesiune de perversităţi. Recâştigaserăm una dintre cele mai fantaste condiţii, pe de-a-ntregul (şi fizic, şi în planul conştiinţei) detaşat de lume şi de istorie, reuşiserăm să mă lepăd până şi de propria memorie. Mi-e greu să vă spun cine operase asupra mea această vidare a persoanei mele de orice sentimente şi de orice senzaţii, proiectându-mă în adevărată stare de primitivism pur, numai eu şi universul, golit el însuşi de idoli şi de ispite, ocrotindu-mă de toate interogările posibile, ale mele contra mea însumi, şi la rându-i (el, univeisul) închis, interzis, refuzându-se oricărei interogări. Cine, prin urmare, mă avea în nouă stăpânire şi mă supunea verificărilor sale permanente, dacă ţinutul acela sălbatic, pustiu, din creierii munţilor, operase asupra mea această vidare, această spălare a creierilor proprii, admiţând că operaţia de anulare a toate şi a tot avusese loc o dată cu pătrunderea mea în acel ţinut, sau dacă, şi mai grav, Cabanierul era de vină, care-mi oferise ospitalitate.

Ar trebui să vă povestesc despre canossa îndurată până acolo, fiindcă a fost cu adevărat o canossă, resimţită mai puţin în nervi şi în carne cât în partea de suflet ce-mi mai rămăsese ca om. Bietul suflet care se târa după mine ca un câine credincios, dispus şi el la orice laşităţi în afară de a mă părăsi definitiv. Dar nu-mi amintesc (şi asta foarte vag, foarte confuz) decât, o dată cu urcarea în tren, fără să mă intereseze cu orice preţ spre ce destinaţie, că pătrunseserăm într-un fel de noapte care a durat peste puterile mele de a rezista, că am coborât la întâmplare într-o gară oarecare, de nelocalizat în care geografie şi că tot din cauza acelei nopţi nesfârşite (mereu o auzeam pe Dânsa şoptindu-mi Te iubesc, omule, şi niciuna din căutările tale nu va compensa iubirea pe care o nutresc faţă de tine, ia aminte şi mai bine întoarce-te, eu voi continua să te aştept!), că apoi am trecut o apă, Dumnezeu ştie cum voi fi trecut-o (pe vreo punte, în vreo luntre, şi ajutat de cine?), după care a urmat acel urcuş de golgotă – mai mult în genunchi, căţărându-mă pe povârnişuri de piatră şi

alunecând, împins înapoi de forţe necunoscute, şi din nou, înnebunit de groază că nu voi ajunge nicăieri sau că mă voi prăbuşi în prăpăstii fără fund, milogindu-mă de protectorul meu suprem să mă apere şi să mă ajute, mă înconjura aceeaşi noapte nesfârşită, de dincolo de timp, pentru care şi timpul îmi devenise ceva străin, iraţional, cu nicio lumină către care să mă îndrept, cât de firavă, cât de înşelătoare, până ce (într-un târziu indefinit) m-am izbit de uşa Cabanei ca de o materie care mi s-a părut a fi chiar finitudinea oricărui demers către Dumnezeu, marginea marginilor oricărei perceperi despre universul existenţei umane.

Şi din nou am auzit-o pe Dânsa vorbindu-mi foarte aproape, cu un glas trist şi duios, Acum eşti obosit numai de tine, ai şi început să mă uiţi, este ca un fel de boală cu agonie brutală, dar şi ca un fel de trădare de neiertat, ţi-am iertat toate aventurile penibile pe care le-ai petrecut în viaţa cu mine, pe asta n-am să ţi-o iert niciodată, doar te-am rugat să nu pleci, să nu mă laşi singură, şi cum aş putea să supravieţuiesc acestei noi plecări?

Pe Cabanier abia după ce m-am trezit din somn, cât voi fi dormit, aveam să-l văd. E un fel de a vorbi Aveam să-l văd! mai degrabă aveam să-l intuiesc, aveam să mi-l reprezint ca fiind el Cabanierul, adică stăpânul exilului meu voluntar. Într-o lumină exorbitantă, pe care nu ştiu dacă ziua ca atare o determina în jurul lui şi al meu, sau era numai ex presia sfârşitului de noapte care mă despărţea de lumea mea obiectivă, ca barieră faţă de ceastălaltă lume, care nu accepta să se lase altfel cunoscută.

Pluteau deci toate în taină fără dezlegare, Cabanierul însuşi a fost cam sibilinic întâmpinându-mă:

— Dacă ai reuşit să ajungi până aici, înseamnă că eşti un spirit superior şi a meritat să mă găseşti!

Am dat să mă apăr cum am socotit de cuviinţă, că-n realitate sunt un netrebnic şi un păcătos, că mi-e sufletul negru şi mi-e conştiinţa încărcată de crime neosândite, că n-am nevoie de graţia nimănui şi să mă lase dracului în pace, nici pe mine nu mă interesează ce blestem l-a

aruncat pe el în acel destin de paznic al eternităţii mele mizerabile, fiecare să se scalde în apele lui. Credeam că-l voi îmblânzi şi că voi reuşi încă din prima clipă să-i cumpăr tăcerea şi indulgenţa, am scos toţi banii pe care-i aveam asupra mea (Dânsa mi-i vârâse cu forţa în buzunare) şi i-am azvârlit pe masă.

— Ca să ştii că nu vreau nimic pe gratis de la Dumneata, i-am declarat nu fără oarecare orgoliu şi aplomb, o singură rugăminte am – să nu-mi pui nicio întrebare, cine sunt, de unde vin, ce pedeapsă de profesie profesez şi de ce m-am refugiat aici, şi dacă se va întâmplă să se abată pe-aici vreun urmăritor, vreun anchetator, să nu mă vinzi, dovedeşte-mi că poţi fi un ticălos de speţă superioară, şi te-aş mai ruga…

Dar Cabanierul nu m-a lăsat să-mi rostesc gândul până la capăt, s-a uitat la bani şi i-a ignorat, pe faţa lui şi aşa greu conturabilă de atâta lumină nu se putea citi nimic, a zis, şi m-a cam luat cu frig auzindu-l:

— Ştiu tot ce se poate şti despre dumneata, domnule, văd în dumneata ca într-o apă de cristal, domnule, haide să-ţi arăt eternitatea în care te vei mişca de-acum înainte!

Avea într-adevăr o privire pătrunzătoare şi rece, glasul îi era asemeni, sunând sec şi categoric, începuse să-mi cam fie frică de el.

În compensaţie însă împărăţia lui mi se înfăţişa peste măsura oricărei înţelegeri dinainte de a fi, toate cărţile citite până atunci şi toată imaginaţia mea cultivată cu picturi nemuritoare, cu mitologii senzaţionale, nu izbuteau să întreacă peisajul celest în care eram introdus şi care părea că se identifică, până la esenţă, cu însăşi ideea de altă nemurire. Călcam pământul fără să-l simt sub picioare, de parcă ne-am fi plimbat pe substanţă de nori, dacă substanţă se putea chema imaterialitatea noului meu univers.

Zone sterpe de orice vegetaţie, pecingeni şi cicatrice ale unor uriaşe explozii astrale, se îngemănau cu spaţii de vegetaţie luxuriantă – arbori şi plante, ierburi şi flori

paroxistice, ale căror nume (în zadar căutându-le corespondenţe printre numele cunoscute din viaţă şi din enciclopedii) n-ar fi putut să exprime adevărul despre de, într-atât de patetică şi de exuberantă le era diversitatea de proporţii şi de culori. Nu zăream soarele pe boltă, spre orice orizont m-aş fi întors, nici de pe înălţimea stâncilor monumentale pe care urcam fără efort, deşi lumina se dovedea a fi vie şi constantă, ca o altă dimensiune a acelei mirabile geografii. Mi-ar fi plăcut să exulte pe acolo şi diverse vieţuitoare, oricât de contradictorii sau de aberante în comparaţie cu cele din trecut, şi totuşi aş fi preferat să stau de vorbă cu de, să mă confesez la nevoie lor, decât să suport săgetarea ascunsă a ochilor Cabanierului, cu atât mai mult dialogul cu el. Nu existau însă vieţuitoare, iar muţenia muzicală ce mă învăluia de toate părţile risca până la urmă să mă doară de prea multa ei puritate.

— Eşti liber să te îndestulezi din toate, să te desfătezi cu toate! a spus într-un timp Cabanierul, şi acestea au fost singurele cuvinte pe care mi le-a adresat de-a lungul acelei plimbări de iniţiere, ba singurele pe durata întregii noastre convieţuiri. Şi să nu-ţi fie frică de nimeni, de nimic, a mai adăugat, aici nu te paşte nicio primejdie. Dar dacă vei auzi vaiete omeneşti iscându-se din plante şi din arbori, din ierburi şi din pietre, să nu te întrebi de ce şi ce anume vor să spună acele vaiete. Este obişnuit vântul, sau tăcerea, sau chiar memoria, imaginaţia universală, mult prea pline încă de cuvinte ale trecutului, istoria întoarsă la Geneză. De altfel, din această clipă, nici dumneata nu mai posezi memorie sau imaginaţie. Asta ţi-ai dorit când ai plecat de-acasă, asta vei avea! A stat un moment pe gânduri, parcă şovăind, apoi s-a uitat la mine cu ochii săi de gheaţă şi a reluat apăsând cuvintele ca într-o sentinţă: Liber deci întru toate, numai de la un singur lucru eşti oprit: să coborî spre odăile din pivniţă, cu atât mai mult să pătrunzi înăuntru şi să afli ceea ce n-ai voie să afli! Te avertizez că nu-ţi va fi prea uşor să respecţi această interdicţie, rămâne de văzut cum vei rezista. La nevoie vei şti unde să mă descoperi, uşa

mea îţi stă permanent deschisă!

Dar era ideal, nici că visaserăm vreodată mai mult. Iar avertismentele pe care mi le adresase Cabanierul, interdicţiile la care mă obliga n-aveau de ce să mă blocheze faţă de ineditul aventurii. Nicio tentaţie n-ar fi putut fi mai excitantă, în numele fugii de-acasă, decât căutarea a ceea ce lumea mea interioară îmi refuzase până şi-n vis.

Acolo şi la ceasul de-atunci am auzit-o pentru ultima dată vorbindu-mi, eu stăteam întins pe iarbă, Dânsa aplecată asupra mea, era îmbrăcată ca de obicei în roşu (vedeţi – culorile persistau încă în mine, deşi vârâte mereu la fund, deşi năclăite printre obscurităţi ale subconştientului, răzbătând mereu la suprafaţă, superbe, halucinante), rochia Ei roşie care-i contura trupul în dulci acolade carnale, şi vorbindu-mi, Dânsa cum sta aplecată deasupra mea vorbindu-mi, N-am schimbat nimic din ordinea mesei tale de lucru, stiloul îţi zace pe foaia abia începută, la pagina 304, vin uneori Copiii să-ţi contemple îndelung absenţa şi mi-i închipui cum încearcă să te reconstituie dintre obiectele odăii, ce să le spun? cum să le justific plecarea ta? eu sper totuşi că mai devreme sau mai târziu te vei întoarce, trebuie să te întorci, omule, cel puţin pentru a te convinge că ţi-am fost de bună credinţă! — a fost deci ultima dată acolo şi la ceasul acela când am mai auzit-o vorbindu-mi, după care şi Dânsa şi cuvintele Ei s-au pierdut în vis.

Visul, de altfel, îmi devenise o stare de beţie continuă, în contact cu ipoteze ale unei lumi superlative. Sacralitate absolută, din conţinutul căreia dispăruseră toate noţiunile gândite până atunci – de bine şi de rău, de urât şi de frumos, de ură şi de iubire, de uman şi de inuman, şi asta fără să sacrifice nimic din condiţia mea primordială. Nu realizam graniţa dintre noapte şi zi, după cum nici modificările de pe faţa mea, dinlăuntrul meu. Fiindcă, sigur, nu exista vreo graniţă care să sincopeze scurgerea timpului, nici seisme care să-mi altereze fiinţa. Foamea sau setea, instinctele sexuale sau nebunia de a mă transmite

cu orice preţ prin ceva posterităţii, nevoia ucigaşă de a mă interoga neîncetat despre mine sau nevoia la fel de sagace de a mă adresa Dumnezeirii cu întrebări capitale – toate căzuseră la fund, lipsite de orice raţiune. Dispăruse şi frica de urmăritori, de anchetatori, nu-mi bătea nimeni în fereastră să mă anunţe la aminte, vei muri!

Cabanierul însuşi mi-apărea ca o abstracţiune singulară, mult prea suficient sieşi ca să mă incomodeze. Treceam unul pe lângă altul ca invizibil fiecare celuilalt, şi chiar dacă vom fi avut fiecare reprezentarea celuilalt – (el – ficţiune autarhă, eu – supoziţie subalternă), între noi se aşezau mereu o distanţă şi un frig pe care n-aveam cum le spulbera. Gândul că i-aş fi devenit indiferent mi-l cenzuram cu obstinaţie, pentru că altfel ar fi trebuit să mă consider în afara răspunderii sale faţă de destinul meu postum. De aceea îl şi preferam aşa, ca să-mi asigur şi să-mi apăr libertatea de a fi eu însumi. Certitudinea acestei libertăţi mă făcea, la rându-mi, să-l ignor pe Cabanier şi să jubilez de reuşita, atât de repede, a experienţei mele acheronice.

Adevărat că erau şi ceasuri, toate din aceeaşi cauză, când mă bântuia melancolia. Mă opream pe câte un platou de stâncă şi, incapabil să mai ştiu către ce punct cardinal s-ar afla Dânsa, îmi roteam privirile peste tot orizontul şi o invocam. Dar era ca şi cum aş fi stat cu faţa către un fel de beznă încremenită, sau eu însumi să fi devenit un fel de beznă, în memoria mea nu licărea nicio lumină care s-o prefigureze, nu mai răsunau ca altădată în mine glasurile Ei, şi asta mă îngheţa de oroare, cât de repede se căscase între noi hăul de necuprins. Ciudat e însă că suferinţa asta se consuma fulgerător, mă trezeam imediat alb şi gol de orice trecut comun cu Dânsa.

Altor amintiri, cu atât mai mult, nu le duceam dorul, nici nu li se năzărea să se năpustească asupra mea, dovadă că fermentul vidării şi al spălării ceierilor lucra metodic şi precis. Mă lăsam deci în voia sorţii, a acelei soarte pe care eu singur o declanşaserăm ca pe un mecanism orb, redus la fericirea inconştientă a unei fosilizări lente şi definitive.

Proces cu atât mai ireversibil, nicio forţă de pe lume nu l-ar fi putut stagna sau anula, cu cât mi-auzeam (în falsă euforie) vaietele dinlăuntru. Fără voia mea, comparate cu vaietele care urcau din arbori şi din pietre, din plante şi din ierburi, abia atunci am căpătat conştiinţa fermă că sunetul lor era omenesc, indescifrabil ca rostire, dar omenesc.

Încă nu era motiv să mă înfricoşez şi să mă întreb ce raţiune avuseseră avertismentele Cabanierului, Cabanierul însuşi ce rol juca în această ecuaţie păgână şi abstractă. Încă nu era motiv de înfricoşare pentru simplul fapt că mi-era plăcut să mă ştiu ce voi deveni, o piatră care oftează sau un arbore care vibrează, şi încă într-un teritoriu de dincolo de timp, ce vreţi mai solemnă nemurire decât aceea pe care o căutaserăm şi pe care o câştigaserăm, în sfârşit?

Până în ziua în care din senin s-a pornit o ploaie torenţială, iar pe albul imaculat al ştergarului meu s-au ivit, ca alveole de crini roşii dintr-o emblemă, patru picături de sânge...

113

Sunt luni de când Domnişoara W. Nu mai dă semne de viaţă, nu se mai arată personajului-narator. Vanitatea acestuia se află în mare suferinţă, ca după o bătălie pierdută cu o novice insignifiantă. Câtă vreme dialogul lor mai dura, indiferent la ce formule de comunicare apelau, personajului-narator îi era foarte plăcut să se ştie în centrul obsesiilor unei femei vii. N-ar fi avut nevoie decât de un curaj minim, foarte uman, ca să se convingă de necesitatea acestei pasiuni convenţionale. Trecerea din planul speculaţiilor fictive în planul unei realităţi ferme n-ar fi comportat decât riscul, oricât de aleatoriu, al eliberării de o conştiinţă mult prea terifiantă şi incomodă pentru un bărbat saturat de singurătate.

Şi iată-l, în circumstanţele de acum, de o mie de ori mai singur decât înainte, lipsit până şi de fragila suspensie între iluzie şi adevăr. Cel puţin dacă Domnişoara W. I-ar fi oferit o imagine concretă despre înfăţişarea ei, despre identitatea

ei trupească, asta l-ar fi vindecat de alte halucinări în deşert. Sau poate că, dimpotrivă, e mai bine aşa, lăsându-i-se în schimb dreptul de a dispune de destinul ei şi de a-i pedepsi tăcerea ca pe o trădătoare de rând?!

Dar micimi omeneşti de asemenea natură i-au fost totdeauna străine personajului-narator, el preferă să fie bătut cu pietre decât să se dezică de sine însuşi. Pentru care personajul-narator şi porneşte în căutarea ei pe străzi, cu speranţa că, potrivit unei ziceri din istorie, chiar dacă Domnişoara W. Nu există, Dumnezeu va inventa-o anume numai ca să-i răsplătească sârguinţa căutării. Şi, în această ipostază inedită pentru biografia lui, personajul-narator se dovedeşte pe de-a-ntregul lipsit de înţelepciune, evident bolnav. Ajunge să oprească în plinul zilei femei tinere pe străzi, pe altele să le tulbure din reveria lor pe bănci solitare şi, fără nicio introducere, să le întrebe Nu cumva dumneavoastră sunteţi Domnişoara W.? Mai e nevoie să vă spun cu ce ochi se uită aceste femei la personajul-narator, cât de pitoreşti răspunsuri i se dau?

Una singură s-a arătat gata să-şi asume insolita mistificare, numai dacă preţul în valută forte ce i s-ar propune ar fi destul de convenabil…

114

Abia apucaserăm să despăturesc ştergarul, eram ud până la piele după valurile de ploaie prin care străbătuserăm ca să ajung la Cabană, cele patru picături de sânge imprimate pe ştergar mi-au luat vederea şi m-au încremenit. Ceva s-a rupt în acelaşi timp în scoarţa mea cerebrală, am simţit ruptura ca pe o lumină de fulger care despică bezna din mine. Şi totuşi mi-am cercetat mâinile pe o parte şi pe alta, obrajii în oglindă, nicio zgârietură, nicio tăietură, încercam să mă conving că undeva s-a produs o eroare, că sunt victima unui accident biologic. Am aruncat şervetul în chiuvetă şi am lăsat să se îmbibe cu apă fierbinte, l-am frecat înverşunat cu săpun pe amândouă feţele, mai ales perimetrul în care se localizau picăturile de sânge, firesc ar fi fost să dispară, ştergarul să-şi recapete

albeaţa imaculată, dar picăturile de sânge persistau, parcă şi mai violente, de un roşu care m-a îngrozit.

Şi la fel de fulgerător am auzit glasul Ei, fusese imediat după ce ne juraserăm credinţă la Ofiţerul stării civile, Dacă se va întâmplă vreodată pe ştergarul de folosinţă să-ţi apară din senin patru picături de sânge, e semn că mă aflu în primejdie de moarte şi că oriunde te vei găsi, indiferent de împrejurări, va trebui să te întorci! Se usca apa pe mine, într-atât mă învăluiau călduri mari, febre intense mă răzbăteau, Dânsa mi-apăruse de-aievea dinainte şi-i auzeam glasul foarte dar, nu mai putea fi vorba de nicio eroare, semnele ardeau ca de foc pe ştergar, iar Dânsa exista de-aievea, i-auzeam glasul repetând Sunt în primejdie de moarte şi trebuie să te întorci! Decizia mea era luată.

L-am găsit pe Cabanier gătindu-şi fiertura de cină, o zeamă lungă cât propria sihăstrie. M-a ascultai fără să schiţeze vreun gest de uimire, dar se uita la mine încruntat, derutat, afectat ca de o pierdere personală.

— Ai intrat în odăile de jos! a zis.

Era inutil să neg, deşi nu înţelegeam legătura dintre afirmaţia lui cert acuzatoare şi gândul meu de a-l părăsi.

— Nefericitule! a exclamat.

Era dreptul meu să mă explic, nu-mi convenea să fiu socotit un netot.

— De ce nefericit, fiindcă m-am dovedit mai tare decât Dumneata? Dumneata eşti de vină că m-ai împins într-acolo, eu n-aveam de unde să ştiu ce se ascunde în odăile de jos. Prevenindu-mă cu severitatea cu care m-ai prevenit, ai trezit în mine tentaţia şi setea de cunoaştere. Cum de-ai crezut că voi înceta să caut şi să tot caut, când tocmai nevoia asta a căutării m-a şi scos din ordinea trecutului şi m-a forţat să fug de-acasă?! încă din clipa în care ţi-am bătut la uşă, ai pretins că ştii tot ce se poate şti despre mine. Puteai deci să-ţi închipui că nu sunt eu omul care să suporte interdicţia, cu atât mai mult interdicţiile care stau ferecate sub lacăt. De-ajuns că m-a durut să descopăr ce

înseamnă vaietele din arbori şi din pietre, fatalitatea la care eu însumi eram osândit. Puteam bănui că şi-n odăile de jos mă pândeşte o fatalitate, cel puţin pe aceea trebuia să aflu cum arată la faţă şi să mă înfrunt cu ea.

Nu-şi dezlipise privirea de pe obrazul meu, dură ca de cremene.

— Şi acolo ce ai descoperit?

— Celelalte feţe ale Dumitale, sau, mai precis, un alter-ego al Dumitale multiplicat în zeci şi zeci de măşti. Fi însă liniştit, de pe urma lor n-am avut nicio revelaţie. N-am avut, sau nu mi s-a îngăduit să am.

Un surâs de amar i-a înflorit pe buze, şi privea acum dincolo de mine ca într-un gol de necuprins.

— Şi totuşi acolo ţi-ai recâştigat memoria suferinţei!

— Dar nu despre asta e vorba, am izbucnit, nu ăsta e motivul care mă obligă să plec. Adevărul e că mi-au apărut nişte semne, şi acestor semne eu le-am descifrat înţelesul. Poftim, nici acum n-au dispărut!

A luat ştergarul din mâinile mele şi l-a desfăcut, a rămas pironit asupra celor patru picături de sânge şi le-a contemplat îndelung. Apoi le-a pipăit alene şi pe rând cu vârful degetelor, amprentele se desenau foarte dar sub roşeaţa sângelui. Mai mult decât atât, scuturând uşor ştergarul, ca pe o adiere, din semnele de pe ştergar a început să se scurgă sânge. Semnele de pe podea luceau ca vii, cele de pe ştergar păreau a nu se stinge niciodată.

— Ţi-au apărut, cumva, chiar în ziua în care ai intrat în odăile de jos?

— N-are importanţă.

— Întrebam numai, din curiozitate.

— Important e că nu mai ai nicio putere asupra mea.

— Şi ce te aduce, atunci, la mine?

— Să-ţi mulţumesc pentru ospitalitate şi să-mi dau rămas bun, plec!

Mi-a restituit ştergarul, nu prea impresionat de întâmplarea ca atare (chiar sub ochii lui) şi de hotărârea mea.

— Toată viaţa ne este aşezată pe semne, a declarat, în schimb, consolator. Şi toate câte se cuprind în lumea asta, văzute, nevăzute, se înfăţişează ca semne, întrebarea e dacă omul are ştiinţa alegerii semnelor, cele faste de cele nefaste, şi dacă se poate încrede în de orb, fără nicio raţiune. Fiindcă, domnule, numai aparent semnele sunt faste sau nefaste, în conţinut sunt antagonice, fiecare burduşită de contrarii, şi totdeauna capabile să se întoarcă împotriva omului. Iar ceea ce dumneata n-ai reuşit să descoperi în odăile de jos, oricât vei fi căutat, e că fiecare semn presupune o încercare.

Am tresărit, întunecat.

— Vrei să spui că singur mi-am ales semnele, am strigat, şi că am greşit alegându-le tocmai pe acestea?! Urmându-ţi logica, am precizat, indiferent de aş fi ales ori n-aş fi ales eu, indiferent de voi pleca ori nu voi pleca, mă pot aştepta la aceleaşi consecinţe, da?! Indiferent pe ce drum aş apuca, la stânga sau la dreapta, înainte sau înapoi, undeva tot aceeaşi fatalitate m-ar aştepta, da?! Simţeam că e în mine un rău de care trebuia să mă eliberez, degeaba am sperat să-mi răspundă, tăcea. Şi mai vrei să spui, am reluat, înrăit, îndârjit, că de fapt voi fi supus la încercări, că Dumneata eşti acela care mă vei supune la încercări, şi încă la patru pe tot drumul spre casă, începând chiar cu asta la care mă supui acum?

Cabanierul însă nu s-a sinchisit de lamentările mele, a turnat zeama în străchini, pe dreptate, şi a tăiat pâinea pe din două.

— Să ne ospătăm, a zis oftând, şi să lăsăm noaptea să ne fie sfetnic bun. Şi aşa vezi bine ce vreme câinească s-a abătut asupra noastră, te avertizez că pe-aici ploile durează la nesfârşire şi nu ţi-aş propune să porneşti la drum pe o vreme ca asta.

Am îndepărtat strachina dinaintea mea, şi pâinea asemeni, o furie secretă îşi făcea loc în mine.

— De-ar fi să plouă şi până-n vecii vecilor, eu tot plec!

— Pe de altă parte, a continuat la fel de rigid şi

nepăsător, să mai ştii că toate şuvoaiele ce se scurg de pe munte se adună jos, la poale, într-o apă cât vezi cu ochii. Pe oriunde ai încerca să răzbaţi, numai apă fără capăt. Şi poduri şi punţi, şi câmpuri şi case – toate vor zăcea sub apă. Iar dacă mi-amintesc bine, că stau aici deodată cu veacul, nu-mi amintesc ca vreunul să fi trecut teafăr dincolo.

M-am ridicat brusc în picioare, gata să răstorn masa peste el şi să-l înghesui în perete, să-l strâng de gât şi fie ce ar fi fost, nu mai eram stăpân pe nervii mei.

— Omule, înţelegi sau nu înţelegi că trebuie? a plec, şi că plec oricum?!

Dar el sorbea pe îndelete din fiertură, nepărând a lua seama la mânia şi la încăpăţânarea mea, glasul i-a sunat calm şi obosit:

— Vorbeşte-mi, mai bine, de Femeia dumitale!

Ticălosul, grobianul, animalul, nesfârşita suită de injurii, din toate dicţionarele lumii şi-n toate limbile pământului, n-ar fi suficiente să-l exprime, să-l înnobileze pe măsura exactă a supremei sale abjecţiuni! Şi eu care, nefericit, nerod, nevindecat, indus în eroare de promisiunile sterpe ale visului de-aici, purces cum fuseserăm din biografia cealaltă ca dintr-un infern personal, i-am socotit solitudinea dinafara spaţiului şi dinafara timpului ca pe un interludiu de paradis, spre celălalt infern, autentic, al Judecăţii de Apoi! Şi pe el, ca un nerod şi ca un nefericit ce sunt, nevindecat de iluzii şi de idei divine, am fost în stare să-l consider egal cu Dumnezeu însuşi, să exult până într-al noulea cer de a-l fi aflat, de a-i fi stat dinainte şi de a fi comunicat cu el, pentru a mă identifica cu el, cacofonicul în fond şi reversul freudian al asexuatului, porca-miseria în toate limbile acestui babilon de pământ! Lui, acestuia, să-i vorbesc eu despre Dânsa, tocmai lui să i-o zugrăvesc de-aievea, în ce tipare de frumuseţe numai eu o pot concepe, cu ce aură de inteligenţă numai mie mi se arată?! Şi ticălosul, grobianul, animalul, ştiind-o în primejdie de moarte, să jubileze de pierderea noastră a amândurora, pentru simplul motiv că,

pierind Dânsa, şi eu voi pieri, şi lui, nemernicului, acestui Dumnezeu de două parale şi paranoic, să-i rămână, dacă nu Dânsa de-adevărat, cel puţin reflectarea Ei în oglinda acestei veşnicii dubioase?!

I-am spus-o de la obraz, aproape cu cinism:

— Nu meriţi să-ţi vorbesc de Femeia mea!

— Perfect! a şoptit, şi parcă resemnat, mohorât – oricum, şi parcă presimţise reacţia mea, să fi reuşit oare să-l umanizez? adevărată minune, trebuia să fiu însă atent, şi reacţiile lui erau imprevizibile. Deşi, a reluat imediat, dacă semnele, aşa cum arată, se vor confirma, înseamnă că vei fi făcut drumul inutil, sacrificiul dumitale nu va fi ajutat la nimic, de ce, atunci, să mai pleci?

Avuseserăm prin urmare dreptate, nemernicul tot nemernic rămâne, oricât te-ai chinui să-l umanizezi, dar nu voiam să mai risc niciun act de revoltă, i-am spus la fel de blajin şi resemnat:

— Ştii bine că n-o să mă convingi niciodată de contrariu! şi mi-am aşezat mâinile peste mâinile lui (gestul era foarte cordial şi aproape evlavios, fiecare desigur cu conştiinţa dereglării celuilalt, fiecare constrâns de constrângerile celuilalt, într-un fel de uni tate în cuprinsul căreia facultăţile bune le cultivau pe cele rele, şi invers, mă întrebam dacă nu sunt şi eu una din zecile şi zecile de feţe, celelalte, ale Cabanierului, descoperite chiar în misterioasele odăi de jos, după interdicţie, poate că-n realitate asta şi-mi interzisese Cabanierul, să mă descopăr pe mine însumi), şi recunosc că mi-a vanit să plâng, cum stăteam cu mâinile (amândoi) împreunate pe masă, i-am spus: Ce-ar fi să mă conduci până la marginea apei şi acolo să mă asişti până apare un miracol care să mă treacă dincolo?

Mâinile îi erau uscate, pergamentoase, ca şi cum n-ar fi fost străbătute de nervi şi de sânge, şi le-a retras repede, cumva temându-se să nu le împrumut din căldura şi din omenia mea, a redevenit sobru ca un mecanism.

— Te respect pentru devotamentul pe care-l dovedeşti faţă de Femeia dumitale, dar îţi plâng de milă pentru plata

cu care lumea în care te întorci îţi va răsplăti acest devotament. Ai fost umilit, vor continua să te umilească. Ţi-au călcat adevărurile în picioare, nici de-acum înainte nu ţi le vor trata altfel. Ai cunoscut frustrarea şi închisoarea, vor inventa alte moduri de frustrare şi de închisoare ca să te îmbolnăvească. Vei dori din nou să fugi şi să te exilezi dincoace, te vor ajuta să realizezi această nouă fugă numai cu mâinile pe piept. De ce creezi că-i de prefer ît să mori de o mie de ori în viaţa aceea, decât să accepţi ce-ţi ofer eu aici? Răspunde-mi, fă-mă să înţeleg!

Ar fi trebuit să fiu fericit, şi fericit fără măsură, sau neadmiţând altă măsură decât a timpului lipsit de timp (straniu, nu-i aşa? cum timpul tot intervenea în gândirea mea, ca unică dimensiune a existenţei!), fericit că eram reţinut acolo unde mi se asigura anularea memoriei şi a istoriei personale, a oricărei adeziuni la vreo filosofie. Dar se trezise în mine o voinţă feroce de a mă opune, pentru prima dată în acel exil căpătaserăm conştiinţa că a fi om poate să însemneze, uneori, mai mult decât a fi Dumnezeu. Şi tocmai obsesia revenită, de un patetism sălbatic, a Femeii mele undeva, ca început şi sfârşit al destinului meu, această obsesie mă reconforta, îmi dădea puterea să mă bat cu argumentele şi cu prevestirile lui funeste.

I-am dat răspunsul pe care-l aştepta cel mai puţin, rezolut ca o poruncă regească:

— Să mergem, domnule Cabanier!

Peste asta, oricât de brutal, nu se mai putea face nimic. A priceput şi el, în sfârşit, că la întrebările Sfinxului nu există decât un singur răspuns, îi scăpaserăm definitiv. A scos dintr-un sertar pumnul de bani pe care-i dăduserăm încă din prima zi şi mi i-a vârât cu forţa în buzunar.

— O să ai nevoie de ei, ca să-ţi plăteşti trecerea dincolo!

Atât a zis şi a refuzat să-mi întindă mâna, era vânăt la faţă ca o mască, dar ochii i se luminaseră de lacrimi...

115

Tradiţia cerea ca la moartea soţului, a logodnicului, soţia (logodnica) să-şi ia singură viaţa pe mormântul (pe cenuşa)

celui căruia îi fusese dată prin destin. Dacă femeia (fata) refuza, încerca să scape, fiindcă şi-n societăţile arhaice fiinţa umană s-a vrut liberă, atunci intervenea garda personală a decedatului, constituită din rude şi din sclavi, care ducea opera la capăt cu mijloacele timpului, şi (slavă zeilor morţii!) aveau destule mijloace. În conţinutul acestei formule de sacrificiu, ca „într-un cerc fără început şi fără sfârşit”, se cuprindeau infinite motive eterne, de la eroismul supravieţuirii până la nevoia de spectacol sângeros, de la frica faţă de forţele naturii pecetluite în enigmă până la instinctul de autoapărare. Dovadă că libertatea a constituit, încă de la apariţia speciei pe pământ, visul cel mai primejdios al omului, dar şi negaţia lui prin terapeutici tribale şi guvernamentale (monarhice, republicane) care l-au apropiat de coşmar.

Despre altceva însă este vorba în această secvenţă, despre opoziţia dintre jovialitate şi tragic, jovialitate animalică şi tragic superior, cum apare ea (opoziţia) în misterul religios de-acum şapte mii de ani şi mai aproape. Straniu e (sau, dimpotrivă, foarte explicabil e) că ideea de sacrificiu la dispariţia stâpînului (peste tot, a Stăpânului) nu se localizează de excepţie pe anume continent al planetei, la anume populaţie, mai blestemate decât altele. În această privinţă, ordinea divină a fost extrem de generoasă, n-a lăsat nicio rasă a umanităţii (de toate culorile, deci) văduvită de plăcerea zisei idei sacrale.

Să reamintim însă că e vorba de altceva, de singularitatea unui episod pe care-l revelă o ciudată cronică, poate apocrifă, dar menţionată de istoria Europei, de la interferenţa epocii păgânismului cu a creştinismului, prin urmare la distanţă de doar o mie-două mii de ani. Precizarea acestui amănunt prezintă o importanţă deosebită, ca mărturie a modalităţilor oculte a trecerii mitologicului dintr-o conştiinţă barbară întruna modernă.

Iată faptele, anume relatate la timpul prezent (ca şi-n cronică, de altfel), tocmai pentru a le restitui un ambiguu caracter de universalitate.

Femeia este tânără şi neînchipuit de frumoasă, cum rar s-a mai văzut prin zona europeană de oare pomeneşte cronica. Femeia este îmbrăcată, după legea pământului, în veşmânt alb şi poartă pe cap o coroană de flori de câmp. Arderea pe rug a stăpânului avusese loc, junele dus dintre vii îşi aşteaptă femeia ca să pornească împreună la înfăţişarea cu zeul negru al tunetului şi al focului. Amatorii de spectacol însă nu-şi iau ochii de la frumoasa care urmează să se sacrifice de bunăvoie, bărbaţii îndeosebi (cei în floarea vârstei şi focoşi) o consideră pe alte coordonate decât şeful tribului, care se ocupă şi de treburi rituale. Dar sunt îndoieli asupra loialităţii şi a cucerniciei acestuia din urmă, doar şi el e confecţionat tot din pofte şi din contraziceri. Cert este că-n ochii lui, aflat acolo în chip de mare preot, femeia îşi citeşte soarta care va s-o facă infidelă faţă de stăpânul iubit. Femeii, acum, îi este mai puţin frică de arderea pe rug decât de excitaţia colectivă care o ameninţă. Este suficient ca femeia să schiţeze primul gest de refuz, pentru ca turbaţii să între în criză. Femeia rupe cordonul copiilor aduşi acolo cu forţa şi o ia la fugă încotro vede cu ochii, sperând că zeii cei albi (în care crede nesăbuit) o vor salva. Dar gloata e pe urmele ei, cu marele preot în frunte. Şi e dreptul marelui preot să dea primul semnal de revoltă contra morţii unei astfel de femei, în loc să aprindă ragul ce i se cuvenea. O violează în plină câmpie, sub privirile hămesite ale celorlalţi de o seamă cu el. Ar putea s-o strângă de gât pe durata posesiunii (fiindcă şi strangularea stă în legile religiei sale), sau după aceea, leşinat de plăcere. Dar şeful tribului e un gentil, o cedează haitei în aşteptare. Şi haita nu ezită, se manifestă pe măsura orgiei la care a fost invitată. Iar femeia moare sub horcăitul de jubilaţie al ultimului dintre posedaţi, tribul a economisit câţiva steri de lemne şi o iască de aprins focul.

Cronica mai mult nu spune, dar istoria de până la noi cunoaşte numeroase repetiţii ale aceleiaşi sanctificante ceremonii, evident că-n circumstanţe care n-au nimic de-a face cu ideea de sacrificiu ritual...

Cabanierul nu exagerase, toate puhoaiele de pe munte se adunaseră jos, la poalele muntelui, într-o apă de necuprins cu ochii. Mă aflam pe înălţimea unui promontoriu, colţul de pământ cel mai înfipt în imensitatea apelor. Ploaia încetase de-a binelea, dar cerul arăta ca de plumb şi valuri groase de ceaţă se învolburau pe orizont. Cercetam totuşi zarea, cu desperarea omului care face din orice soluţie de nimic un miracol de salvare. Credeam cu înverşunare în raţiunea ocultă a semnelor, aceeaşi raţiune ar fi trebuit să inventeze pentru mine şi căile de acces către sursa lor. Dânsa nu mai însemna acum pentru mine doar Femeia la care reveneam, ca într-un „eternei retour”, ci mai ales certificarea unui Eden inegalabil cu toate promise în această viaţă şi-n cealaltă. O primă încercare impusă de forţele adverse fusese trecută cu bine, oricâte alte încercări mi-ar mai fi fost destinat nu se puteau înscrie decât sub o zodie unică. O dată înfrânt Cabanierul, n-aveam de ce mă mai teme de îngerii săi subalterni.

Când, pe neaşteptate, privirile mele holbându-se ca ’spre un vis, o luntre a ieşit din ceaţă venind dinspre malul dimpotrivă.

Mi-am păstrat nervii tari, pentru ca să verific linia de despărţire dintre certitudine şi halucinaţie. Important era acum să urmăresc cursul luntrei, să n-o pierd din ochi şi să-i ies foarte exact la întâlnire. Indiferent cine ar fi condus luntrea şi indiferent pe cine ar fi adus luntrea dincoace, ea constituia singura mişcare vie, omenească, în acel coşmar de pustiu al apelor fără niciun Dumnezeu. Şi chiar dacă ar fi fost necesar să fac moarte de om, ca să-l conving pe proprietarul luntrei să mă treacă dincolo, constatam rece şi obiectiv că sunt mai degrabă apt de cea mai oribilă crimă, şi împotriva oricui, decât să ratez incredibila şansă ce mi se oferea tocmai când îmi pierduserăm orice speranţă.

Pe măsură ce se apropia, luptându-se din greu cu timpul şi cu nesfârşitul, asemeni de negre şi de duş mănoase, luntrea părăsea noţiunea de simplă supoziţie şi devenea

realitate fermă. Înainta foarte anevoie, şi nu doar din cauza singurului om care dădea din răsputeri la visle, cât mai ales din cauza bulucului de făpturi care se înghesuiau în pântecul ei ca de balenă. Tocmai gândeam să strig şi să le fac semne, desperat, să ia act de existenţa mea acolo, când mi-am dat seama că luntrea se îndreaptă chiar spre promontoriu. Nu m-am prăvălit într-acolo cu sufletul la gură şi înnebunit de fericirea salvării, după cum ţipau la mine instinctele şi mă biciuiau, am coborât (dimpotrivă) uşor întunecat şi precaut, ceva nu se acorda cu emoţia şi cu înfrigurarea primei clipe. Făpturile din cuprinsul luntrei arătau prea solemne şi sobre, la înfăţişare şi la vestminte, ca să declanşeze în mine exuberanţa unei întâmpinări de zile mari. Majoritatea erau alteraţi de ani, femei şi bărbaţi deopotrivă, alte câteva femei ceva mai tinere, printre care şi o mireasă, câţiva adolescenţi aproape efebi şi doi copii de vârstă preşcolară. Nu păreau a se cunoaşte unii pe alţii, fiecare părea străin tuturora, nu comunicau între ei nici măcar impresii obiective. Privirile lor erau excitate, feţele – transfigurate, făpturile (pe de-a-ntregul) ca străluminate de o evidentă flacără interioară. Au trecut pe lângă mine de parcă nu m-ar fi văzut şi s-au pornit pe urcuşul muntelui, în devălmăşie curată dar fără grabă, ca orientaţi de acelaşi ghid primordial.

Până la urmă a trebuit să convin că nici eu nu mă comportaserăm altfel, tot orbeşte mânat înainte de un alean incomparabil. Probabil că-n asta şi consta tentaţia acelui exil patronat de Cabanier, de a ţi se propune acel exil fără paradoxul vreunei clătinări sau ezitări, cu conştiinţa unei eliberări absolute de tot şi de toate. Le înţelegeam refuzul de a se exprima şi, cu atât mai mult, de a exulta, fiecare s-o fi socotit obligat la supunere exclusiv faţă de propriul mister.

Luntraşul a răsucit otgonul bărcii de după un stei cât statul de om, adevărată piatră de hotar între pământ şi ape. După care a scos vâslele dintre chingi şi a venit să se aşeze chiar lângă mine, la picioarele promontoriului, pe

nisipul gol. A aşternut ca pentru culcuş pânza de cort în care se afla înfofolit, a pus vâslele căpătâi şi s-a întins cât era de lung.

— Simt groaznic de obosit, s-a justificat, şi dacă vrei să ştii, domnule, mi s-a cam acrit de când tot fac slujba asta la împărăţie.

M-o fi crezut în excursie la promontoriu sau dirigent către Cabană pentru grupurile de exilaţi, departe de a mă socoti părtaş la o suferinţă care ar fi putut să ne fie comună. De-aceea i m-am şi adresat blajin, ca fără un rost anume:

— Cam peste câte ceasuri te întorci? N-aş fi vrut să-l supăr, doar aveam nevoie de el şi-n bună măsură eram la cheremul lui, trebuia să-i cumpăr cu orice preţ indulgenţa. Să nu se pornească din nou ploaia, am mai zis, cu aerul că am grijă de pielea şi de oasele lui.

— Dumnezeu cu mila, a exclamat, când mi s-o porunci.

De unde să ştiu eu însă cine ar fi urmat să-i poruncească şi după ce lege? l-am atins uşor cu mâna;

— Poate că mă treci şi pe mine dincolo?

S-a smuls brusc de la pământ, de parcă necunoscutul ce-i fuseserăm până atunci ar fi căpătat proporţii de arătare ieşită din ordinea firii.

— Eşti nebun! Dar afirmaţie atât de categorică şi de consternată, cu un glas şi cu o uitătură atât de aspre, încât eu însumi aveam să mă îndoiesc, pentru o clipă, de funcţiunile mele mentale. Nebun bun de legat şi de aruncat la câini! a adăugat, spumegând. Încă nu mi s-a mai întâmplat aşa ceva, ca vreunul de aici să vrea să treacă dincolo. Cine eşti, ce te-a apucat? Se înfipsese acum cu amândouă mâinile în pieptul meu şi mă zgâlţâia ca pe o paiaţă umplută cu tărâţe, îi simţeam răsuflarea grea, năclăită de furie, în obraz. Ori îţi închipui că vei putea să mă tragi pe sfoară sau că vei reuşi să mă faci complice la planurile dumitale de evadare de-aici, te-a pus cumva Cabanierul să mă încerci şi să se convingă de buna mea credinţă? Vorbea gâfâit şi nepotolit, gata să mă sufoce şi nelăsându-mi răgazul să mă explic. Vrea Cabanierul să afle

cum reacţionez la astfel de afaceri, vrei dumneata să afli adevărul? Asta-i reacţia mea, ca să ştii! şi, dintr-o simplă smuritură, m-a frânt în două la pământ şi m-a îngenuncheat.

Abia am îngăimat, umilit şi rupt într-ale mele:

— Dar tot o să te întorci dincolo, ce te costă dacă mă iei şi pe mine? Îţi plătesc cu toţi banii pe care-i am la mine, Cabanierul însuşi mi-a dat dezlegare să plec, uite banii şi încrede-te că n-am niciun motiv să te înşel!

— Năpâreă! a izbucnit însă el din nou, mai îndrăzneşti să vorbeşti? Ce să fac eu cu banii dumitale, nu ţi-am luat o dată vama?! Şi cum o să te cred eu că ţi-a dat Cabanierul dezlegare să pleci, când eu îl cunosc pe Cabanier drept cel mai ticălos dintre ticăloşii veşniciei?! În afară de faptul că pentru minetot nebun şi idiot rămâi, ce să mai cauţi dincolo?! Eu n-am reprezentarea lumii de dincolo, n-am petrecut măcar o zi în lumea de dincolo. Dar îi văd pe cei care se năpustesc în luntrea mea când le bate ceasul şi deci să se exileze, nu se uită unul înapoi şi nu oftează unul după viaţa pe care o părăsesc.. Ba, dacă stau uneori să le ascult vâlvoarea dinlăuntru, convulsiile de care sunt încă mistuiţi, lumea de care se despart mi-apare ca de adevărat infern, sufăr eu mai mult decât sufletele lor pot să îndure. Şi dumneata acolo vrei să te întorci, nu ţi-e de ajuns că nici acum n-ai scăpat de memoria ei?

Am scos atunci ştergarul şi i l-am arătat, i-am arătat cele patru petale de sânge impregnate pe ştergar.

— Ce sunt astea?! şi era uluit, intrigat, nu pricepea nimic.

I-am explicat pe îndelete, calm, şi împotriva discreţiei la care ţineam (doar pasiunea mea faţă de Dânsa constituia bunul meu şi al Ei, sfânta noastră taină de comunicare şi de regăsire a fiecăruia în celălalt), m-am trezit povestindu-i cu de-amănuntul despre etapele mari pe care le străbătuserăm împreună de la începuturi până la despărţire, despre momentele de răscruce şi despre rupturile inerente care ne umbriseră uneori viaţa comună. Atât demult mă înfierbântaserăm şi cu atâta detaşare

vorbeam, fiindu-mi totuna cui mă vând şi ce voi câştiga din asta, încât ajunseserăm să declar secrete pe care niciodată n-aş fi crezut că le voi împărtăşi unui străin. Deşi nu întâmplător tot vorbeam şi vorbeam, paznicul de la graniţa dintre cele două lumi trebuia năucit şi anihilat, dacă nu prin logică şi raţiune, măcar prin umilinţă şi cerşire de clemenţă.

Luntraşul m-a ascultat neclintit, fără să mă întrerupă o clipă. Privirea îi rămăsese ca de gheaţă, mi-a fost cu neputinţă să descifrez pe faţa lui o cât de infimă lucire omenească. S-a lăsat între noi o tăcere aspră, colcăind de presimţiri amare. Epuizaserăm toate argumentele posibile, atâta soluţie mai aveam – să-i crăp capul în bucăţi cu vâsla şi s-o pornesc peste ape singur. Nu ştiu însă ce înger salvator m-a reţinut, sigur că tot eu aş fi pierdut, luntraşul a zis pe neaşteptate:

— Bântuie pe ţărmul celălalt o femeie ca beată de patima iubirii, aşteptând ceva, pe cineva. Multe au loc pe ţărmul celălalt, dar eu n-am ochi pentru întâmplările de pe-acolo. Dacă am luat seama la femeia de care-ţi vorbesc, e pentru că nici gând să se exileze, n-aduce nicicum cu femeile care vin cu vama întinsă către mine, să le trec apa dincoace. De unde să ştiu eu ce e cu ea, poate că-mi spui totuşi cum arată Femeia dumitale?

M-am grăbit să i-o zugrăvesc cu lux mare de amănunte, punând în descrierea mea exactitate şi voluptate până la indecenţă. Mă lăsam eu însumi îmbătat, exaltat de viziunea prezenţei Sale acolo, adusă acolo mai degrabă de dor şi de nebunia dragostei noastre decât de prezumţia primejdiei de moarte pe care mi-o anunţaseră semnele roşii de pe ştergar. Şi eram mândru că-mi fusese sortită o astfel de Femeie, toate suferinţele şi pedepsele mele din trecut erau acum răsplătite de exemplara sa probă de devotament.

— Nu, nu! a replicat luntraşul, dezamăgit. După cum mi-o descrii pe Femeia dumitale, şi străduindu-mă s-o compar în imaginaţie cu cealaltă, văzută de mine, nu poate fi Dânsa, hotărât nu este Dânsa!

Prea târziu însă, cuţitul fusese implântat în mine până-n

prăsele, otrava acelei iluzii mă pătrunsese până la ultima celulă, nimeni şi nimic n-ar mai fi putut smulge din mine convingerea că Dânsa mă aşteaptă pe ţărmul celălalt.

Sigur că şi luntraşul a intuit starea mea de contrarietăţi veninoase, dezastrul pe care-l consumam. S-a uitat în mine până-n adâncul fiinţei, scotocindu-mă prin toate ascunzişurile, şi mi s-a adresat de astă dată cu altfel de glas, dispus la omenie şi la compromis:

— Îţi voi pune o întrebare capitală, de răspunsul la această întrebare depinde hotărârea mea de bine sau de rău, implicit soarta dumitale. Nu te hazarda să-ţi rosteşti răspunsul în gura mare, s-ar putea întâmpla să-l rosteşti în deşert. Gândeşte-l numai, eu am puterea să-ţi ghicesc în gânduri. Cine este aşadar Cabanierul, care este numele lui?

Eram prins ca între doi tâlhari, crucificare mentală mai dură decât una de-adevărat. Mă rugam de zeii mei protectori, care nu mă părăsiseră niciodată la greu, să mă inspire eficient. Pe Dânsa, de asemeni, o imploram să-mi vină în ajutor şi să mă lumineze ferm. Nicio clipă, cât durase petrecerea mea în exilul patronat de Cabanier, nu gândiserăm să-i descopăr

I

17 – E noapte şi e frig, seniori adevărata identitate şi să-i dau mai ales un nume. Şi iată-mă acum blocat, amendat, paralizat de întrebarea luntraşului, şi nu mai era timp de îndoieli, de dibuiri, de pendulări între un nume şi altul din infinitatea de nume cu care infinitatea de vii şi de morţi, din veşnicie în veşnicie, l-o fi chemat sau strigat, adorat sau blestemat. Precis deci, neşovăit deci! Şi înainte de a-l rosti în gând, aşa cum mi se ceruse, m-am adresat Dânsei (păcătoşit) să mă ierte dacă voi greşi gândind neadevărul şi dacă va fi să pierim (neştiind unul de altul) o dată cu săvârşirea erorii mele, să mă ierte, şi ca un fulger m-a străbătut drept în creştet gândul Ei, şi i-am gândit Cabanierului numele, şi am aşteptat.

— Acesta este! a confirmat aproape instantaneu luntraşul, dar nici atunci obrazul lui n-a primit mai multă

lumină, şi după care a reluat la fel de autoritar: Sunt obligat să te avertizez asupra următoarelor patru legi – nu ţi-e îngăduit să declari că l-ai văzut vreodată la faţă, nu ţi-e îngăduit să duci dincolo niciun fel de mărturie despre lumea de-aici, nu ţi-e îngăduit să te lauzi că ai fost aici şi că ai reuşit să fugi, în sfârşit, nu ţi-e îngăduit, dincolo, să te închini altcuiva în afară de el! Te mai încumeţi, şi mai ai pentru ce, să treci dincolo?

M-am încumetat, fireşte, fiindcă semnele continuau să mă doară şi fiindcă ardeam de nerăbdare să ating mai repede ţărmul celălalt. Dar nu Dânsa mă aştepta pe ţărm, aşa cum visaserăm şi m-aş fi bucurat să constat, ci altă femeie, o necunoscută. Şi luntraşul avusese dreptate, această femeie necunoscută bintuia ţărmul ca beată de patima iubirii. Greu de spus dacă pe mine mă aştepta anume, dar cert este că eu i-am fost azvârlit drept pradă pe ţărm, şi pentru mine avea să înceapă a treia încercare…

117

S-a descoperit, după asidue răscoliri ale casei, prin doldora de hârtii câte se adună într-o viaţă de om, certificatul de origine al domnului Dicky, înregistrat la Agvps cu nr. 1253/Îl/5, Cs., din 4 martie 1971, Bucureşti.

Este, aşadar, un veritabil cocker spaniei, născut la 1 noiembrie 1969 (zodia Scorpionului, comună cu a noastră, pentru simplul motiv că astrologii n-au binevoit să pună încă la punct un „zodiac chinologic”), semnele personale fiindu-i de alb cu negru şi înspicături, dintre care cea în formă de dublă cruce pe chiar mijlocul frunţii l-a detaşat, cu invidie, dintre toţi semenii săi.

Pe tată îl chema Dick şi era originar din Anglia, adus în ţară de fondatoarea geriatriei (umane) româneşti, fără „pedigree” însă, din care cauză imaginaţia e liberă să meargă pe firul istoriei până la străbuni cruciaţi sau străbune decapitate.

Pe mamă, în schimb, o chema româneşte Crăiţa, dar ceva nobleţe se strecoară şi în obârşia ei, cam alambicată, adevărat, şi punând în relaţie sentimen talã (cât s-a păstrat

în documente de arhivă) urmaşi de domnişoare cu nume florale şi de prinţi autohtoni.

Destul să subliniem că printre bunicii şi stră-străbunicii lui (evident, numai pe linia mamei) figurează un Aco de Băneasa şi un Clopoţel de Băneasa, un Pirat întâiul şi un Pirat al Doilea, o Juci de Galambos şi fiica ei Trefla, toţi şi toate de aceeaşi rasă.

Domnul Dicky, prin urmare, conştient şi tare mândru de această amplă arborescenţă (Cs.), are toate motivele să se considere un mare european...

118

Am căpătat conştiinţa realităţii acestei femei lângă mine, vie, fierbinte, încă din somn. Un somn ceţos, ameţit, născut parcă din otrăvuri şi întreţinut cu otrăvuri, cu vietăţi mişunând ca într-o mocirlă. De unde şi conştiinţa la fel de turmentată, contrariată, strecurându-se ca printr-o beznă vâscoasă, mai precis – căutând să răzbată prin bezna vâscoasă a somnului către un liman luminos, către o certitudine. Şi braţul căutând, la rându-i, flămând şi însetat, un teritoriu ferm, o raţiune a existenţei mele acolo, nevoia de a părăsi somnul populat cu abstracţiuni bizare, cu fantasme informe, şi de a cerşi o revelaţie, o concreteţe, oricât de ipotetice. Şi braţul, de-adevărat, întâlnind sinoidala unui trup, ceea ce era cu siguranţă un trup de femeie. Şi braţul, mai întâi – uimit, indecis, de unde atât de vie, atât de fierbinte, această femeie lângă mine? şi braţul, apoi (care o fi fost, dreptul, stângul? nu ştiu) luându-şi aliat celălalt braţ, explorarea o continuau acum ambele mâini, şi fiecare lăcomindu-se asupra altor taine ale trupului străin.

Astfel că foarte curând au început să mi se lase cunoscute, pe rând, coapsele, pântecul, sânii, şi din nou sânii – cu incomparabila lor glorie carnală, încheietura coapselor foarte leneş dezmorţindu-se din propria somnolenţă, şoldurile arcuite, pântecul tremurând la fiece atingere, nicio îndoială că femeia răspundea ca prin vis acestor palpări oarbe, uşor înnebunite. Şi palmele care nu se mai săturau să cerceteze, să descopere, mai nervoase

cu fiece clipă şi mai apLate în operaţia lor, să nu piardă şi să nu ierte nimic. Iar eu continuam să fiu pe jumătate prăbuşit în somn de plumb, pe jumătate ancorat într-o tulbureală de beţie amestecată cu frica de necunoscut.

Ispita însă era plină de şerpi, până şi şerpii interiori i-auzeam circulând prin sânge şi prin nervi, ţipând după femeie. Nici femeii nu-i era somnul prea dulce, o simţeam la fel de agitată în claustrarea ei şi flămândă de mine. Spaţiul dintre noi se spulberase, deveniserăm o singură panică, o singură euforie, incipiente deocamdată, dar prevestitoare ale unei explozii fără măsură. Şi totuşi un anume duh, la fel de tulbure şi de ameţit, sosit până la mine ca din străfunduri atavice, m-a avertizat că se întâmplă ceva ciudat, că nu-i în regulă ce se întâmplă, că risc o trădare (faţă de cine, însă?), pentru care voi plăti cu libertatea şi cu viaţa.

M-am smuls din îmbrăţişarea femeii şi am împins-o cu brutalitate cât colo, n-aş fi făcut asta cu nicio altă femeie într-o astfel de situaţie. Dar nu mi-a L'ost ruşine, încă mai ţineam la mândria mea de bărbat în relaţie, mai ales, cu femeile de această speţă. Mai ruşine mi-a fost să constat că suntem goi amândoi, nicio pânză care să ne acopere. Se strecura în schimb către noi. Se aşternea peste noi o lumină muzical-violetă, ca răsfrântă dintr-un cer foarte aproape de realitatea noastră acolo, şi care împrumuta îndeosebi trupului femeii o voluptate neîndoielnic incendiară.

— Cine eşti? am întrebat cu mare năduf, şi eu cine sunt? am continuat la fel de răstit, de unda vin, cum am ajuns aici?

Femeia nu putea admite să fie respinsă, umilită, sau îi era totuna umilinţa, îngenuncherea, orgoliul ei nu suferea nicicum, carnea ei suferea însă de dor şi de jale. Femeia zâmbea superior şi ucigător de cinică, s-a proptit în spătarul patului şi şi-a pus în evidenţă sânii fabuloşi, a căror vedere n-o mai suportam. Aşa s-a şi insinuat către mine, alunecătoare şi arzând ca o văpaie de egală temperatură.

— Loveşte-mă! şoptea. Sfâşie-mă! adăuga. Blesteamă-mă! striga. Numai nu fugi de mine, lasă-mă să te iubesc! şi glasul ei avea rezonanţe de femeie bolnavă de secetă şi de singurătate, oscilând între rugăciune şi criză animală, răsuflarea îi era învăluitoare ca un abur, lamentarea şi cerşirea ei mi-au anihilat orice rezistenţă.

— Ia-mă! zicea. Şi bate-mă, ucide-mă! bolborosea, repeta. Nu te vreau decât pe tine!

Prea târziu ca să mai am puterea să mă apăr şi s-o resping din nou, m-a înlănţuit cu braţele ca într-un val de patimă grea, iar gura ei mi-a înăbuşit pe buze orice ţipăt de revoltă. Trupul îşi cunoştea la perfecţie vocaţia de a-şi constrânge adversarul să cedeze, mă săruta când cu sărutări potolite şi fugare, ca de copilă necunoscătoare încă întru ale păcatului, când sălbatică şi muşcând până la sânge, mult prea cunoscătoare a toate câte numai întunericul şi dementa le inventează şi le cultivă, la fel de inocente (uneori), indecente şi nesătule (în clipa următoare). Pântecul avea ştiinţa binecuvântată a jocului care îngemănează, ca într-o osmoză, naivitatea şi desfrâul, acel excelsior cumplit al clipei care n-are seamăn cu niciuna din sincopele timpului, urmat de gemete cântate cu evlavie şi recunoştinţă. Femeia tot îngâna, printre gâtuiri de extaz, cuvinte fără şir, sau mai degrabă articulări de sunete incompreh; nsibile, care puteau i’i în egală măsură ură şi iubire, sete de acaparare şi sete de a fi acaparată, perversitate nobilă şi tânguire josnică de a se vedea în sfârşit învinsă.

Dar cel pierdut, cel învins eu eram, conştiinţa dintâi despre existenţa acestei femei, vie, fierbinte, lângă mine se preschimbase în conştiinţa determinării unui dezastru irevocabil şi iremediabil, nimic nu se mai putea întoarce la timpul de la începuturi. Vag (printre spasme, printre ticăloşii inumane) mi-aminteam că porniserăm de undeva către ceva, către cineva, şi pe un drum labirintic, supus la încercări extreme, dar zadarnic o imploram Spune-mi, draga mea, cine eşti? cum am ajuns şi ce caut eu aici?

femeia nu răspundea nimic. Şi zadarnic mă năpusteam duşmă-

neşte asupra ei, lovind-o şi pălmuind-o, femeia accepta ieşirile mele din minţi ca pe sadisme ieşite din comun ale jocului însuşi, mă socotea la fel de bântuit de demoni pe cât însăşi era bântuită, şi n-am mai avut ce face, satisfacţia mea creştea asemeni în intensitate, de parcă trecuseră veacuri de când nu mai posedaserăm o femeie.

Cel puţin dacă aş fi ştiut cine sunt eu însumi şi cum mă cheamă, ce profesie am şi cum de mă rătăciserăm prin acea oază a delirului sexual. Acum căzuserăm în desuetudine, epuizat, şi mi-era milă de bietul meu trup redus la tăcere. Sila de care eram cuprins depăşea până şi starea penibilă de „tristia post coitum", sintetizată de strămoşii noştri latini într-o formulă pretins justificantă şi salvatoare pentru inerţia trupului agonizând în alb sau mort de-a binelea. Femeia îmi ştergea sudoarea de pe faţă şi de pe trup cu o pânză răcoroasă, mişcările ei erau moi şi atente, aproape materne. Dar şi cu o aplicaţie profund profesională pentru scopul pe care-l urmărea, de a nu-mi lăsa instinctele în adormire. Pe când eu, la rându-mi, comandam trupului să se opună, mă chinuiam să urc în planul cerebral şi-mi torturam creierii cu aceleaşi întrebări. Cine sunt, ce caut aici?

Drumul acesta însă înapoi mi se părea nespus de greu, prin bălţile somnului dinainte, cât voi fi avut şi memoria somnului putred pe care-l petrecuserăm în adevărată letargie, mă izbeam ca de un zid inexpugnabil, dincolo de care nici imaginaţia cea mai exaltată nu reuşea să vadă nimic. Şi totuşi nu renunţam, îmi spuneam că nu se poate să nu apară de undeva, din necunoscut, un element, un argument, o spărtură, o şansă, oricât de infime, unul sau alta, dar prin care să dau de un capăt.

Femeia şi-a dat seama că riscă să mă piardă, oricum – să nu-i mai fiu util pentru alte tentative de paranoia erotică. A întins doar mâna şi a luat de pe covor o carafă cu alcool,

mi-a sprijinit ceafa de braţul ei şi m-a silit să beau, ea însăşi a băut şi din nou a împărţit carafa cu mine. Cred că era nectar din cel mai ales, ori ceva ce semăna a nectar, nu prea tare şi aspru la gust, mai degrabă dulce-amărui şi răvăşitor până-n fibra cea mai intimă. Vag mi-am amintit că mă mai împărtăşiserăm din băutura ast aveam deci memoria acestui trecut de ultime ceasuri, legendara mea intuiţie a intrat în alertă. Degustând pe îndelete şi analizând la rece aromele ciudate: băuturi, mi s-a părut că descifrez, că sesizez un miros de buruiană mai specială, memoria aceluiaşi miros mi-a devenit clară, dinainte de a aluneca în somn. După ce mă îndestulaserăm cu perfida licoare.

M-am răsucit către femeie şi am privit-o intens, gândeam s-o pălmuiesc din nou şi s-o strâng de gii, de astă dată fără milă şi pedepsitor, până ce aş fi aflat adevărul. Ce fel de băutură e asta, cu ce buruieni mi-ai otrăvit sufletul?! i-aş fi strigat în obraz, spumegând de furie şi continuând s-o dau cu capul de pereţi, până ce singură ar fi recunoscut că-i vrăjitoare şi unealtă de diavol, urmărind să mă desfiinţeze ca om. Dar m-am temut ca nu cumva tenebrele din mine să dezlănţuie propriile sale tenebre, de nemăsurat, şi cu consecinţe imprevizibile.

M-am decis prin urmare să învăţ de la perversitatea ei cât de canalie şi de pervers pot fi eu însumi, la

— Ceva tot îmi folosise experienţa asta de animal în caiduri, niciodată n-am fost mai patetic şi mai drăgăstos cu o femeie. M-am străduit să-mi pun în evidenţă toate atributele de amant pasionat şi toate virtuţile de mascul exorbitant, formidabilul elixir se dovedea eficient şi năucitor, de credeam că-mi va crăpa ţeasta în şapte şi că voi exploda cu toate ale mele din adâncuri. Eram ca un incendiu devastator şi-n egală măsură tandru, hieratic, divin, pentru ca, ajutând-o să-şi piardă conştiinţa de sine, patroană şi sclavă celor mai neruşinate plăceri, printre hohote şi alintări, să-i pot pune cele câteva întrebări esenţiale care mă munceau necruţător. Suportam cu stoicism cuţitările şi inumanizările la care mă supunea,

depravându-se, depravându-mă, dar am reuşit până la urmă să-i smulg adevărul de pe buze.

Era un adevăr în aparenţă neverosimil şi fascinant, nici zeităţile cele mai pervertite n-ar fi fost capabile să conceapă mai pernicioasă amăgire, pentru că în esenţă era un adevăr cumplit, ce credeţi că-mi propunea femeia?

În schimbul renunţării la ceea ce fuseserăm şi la ceea ce visaserăm să devin, Tinereţea fără bătrâneţe!

Dar ce fuseserăm, oare, înainte de a cădea pe mâinile acestei femei formidabile şi ce visaserăm, oare. Să devin în viaţa asta fără glorie, peste măsura omului de rând, în competiţie cu toţi demiurgii lumii, pentru ca, renunţând la tot şi la toate, să aflu în promisiunea acelei nemaipomenite femei, prin Tinereţe fără bătrâneţe, singura dimensiune de durată a unui destin?

Femeia spunea:

— Îmi pierduserăm speranţa că vei veni, deşi făcuserăm pariu cu Cabanierul că te voi câştiga, trebuia să vii. Şi nu întâmplător pariaserăm pe tine, anume pe tine, dintre toţi aleşii propuşi de Cabanier mi s-a atras atenţia că eşti cel mai controversat şi cel mai greu de îngenuncheat. N-are importanţă ce buruieni ţi-am pus în băutură, ca să uiţi cine eşti, de unde vii şi încotro te porniseşi, important e că experienţa a reuşit şi-ţi mulţumesc, eşti exact bărbatul pe care-l vreau şi de care am nevoie. Sigur că într-o bună zi îţi voi destăinui cum te cheamă şi către cine te duceai, dar numai în ziua în care n-o să te mai doară sufletul pentru nimic din ce ai pierdut şi la ce ai renunţat. Deocamdată rămâi aici şi-ţi vei împărţi eternitatea cu mine, eu îţi sunt şi-ţi voi fi singura memorie şi singurul triumf. Te asigur că vei şi muri, dar în braţele mele, vei muri de infinite ori şi de tot atâtea ori te voi învia, pentru noi nu va fi altfel de nemurire. Sărută-mă, bestie!

O ascultam împietrit, îndobitocit, osândit la un perpetuu rol de mecanism la comandă, şi numai în numele unei ipoteze halucinante, de vârstă îngheţată la vârstă a numai câtorva simple glande în funcţiune şi a câtorva instincte

primare, asemeni. Cine era Cabanierul nu m-a interesat, nici să mi se dea răspuns la celelalte întrebări declarate sau nedeclarate încă. Am sărutat-o blajin pe obraz şi am rugat-o să-mi îngăduie să mă îmbrac, simţeam nevoia să ies la aer. Să iau cunoştinţă de spaţiul în care urma să vieţuiesc. Milioane de noţiuni îmi scăpau, alte milioane de noţiuni şi de idei mi-erau interzise, nici măcar bun de prăsilă n-aş fi fost, femeia nu părea dispusă să dea naştere unei noi omeniri.

Şi atunci, printre hainele mototolite pe podea, am dat ochi cu cele patru semne roşii de pe ştergar. Eroarea femeii s-a dovedit capitală, se uita la mine paralizată de groază, şi groaza o îmbătrânea, o urîţea, o restituia adevărului despre sine, teribil.

— Nu pleca! a ţipat la mine, desperată. Dincolo de casa asta începe deşertul, şi dincolo de deşert începe... (A ezitat, lăsând în suspensie al patrulea necunoscut ameninţător.) Şi te vor ucide, în cel mai bun caz te vor face neom. Nu pleca, iubitule, te rog! Numai aici eşti salvat şi numai eu te pot apăra, pentru Dumnezeu – nu!

Prea târziu însă, sorţii hotărâseră dimpotrivă...

119

A te afla pe plajă la ora dinaintea zorilor, numai pentru a vedea cum răsare soarele de dincolo de orizontul mării. Fabuloasa, infinitezimala sa ieşire din ape, aparent din ape, trezeşte în noi acelaşi amestec de tulbure şi de extaz pe care-l va fi resimţit faţă de cosmos şi omul primitiv. Civilizaţiile însă ne-au învăţat să ne păstrăm calmul şi să ne cenzurăm superba frică ancestrală, în numele fricii de a nu fi socotiţi refractari la datele ştiinţei. Altfel, ar trebui să îngenunchem, cu fruntea la pământ, şi să-i glorificăm soarelui înălţarea sau să-i cerşim îndurare. Şi dacă, la sfârşitul veacurilor, se va adeveri că omul din epoci imemoriale a avut dreptate adorându-l şi înfricoşându-se de atotputernicia lui?

Oricum, e mai odihnitor să te închini lui decât atâtor statui câte au cotropit lumea, fiecare pretinzând că-l

reprezintă pe adevăratul Dumnezeu...

120

Deşertul l-am străbătut relativ uşor, multă vreme chiar pe lumină. Şi multă vreme orientându-mă după sumedenia de urme de paşi care duceau spre anume punct cardinal, dovadă că nu eram singurul care trecuse prin patul acaparatoarei femei fără nume şi nici singurul care evadase de sub oropsitoarea ei tutelă. Dar cum, la un moment dat, urmele de paşi dispăruseră, spulberate de vânt sau înghiţite de nisipul criminal, şi cum, de asemeni, riscam să cad eu însumi victimă arşiţei şi să dispar sub valurile de nisip atotstăpânitor, m-am hotărât să mărşăluiesc numai noaptea. Mă adăposteam, astfel, ziua, şi dormeam la umbra câte unui arbust răsărit ca din senin în pustietatea aceea de uscăciune funestă, iar noaptea mă orientam după singura stea lucind pe cerul negru ca smoala. Aveam toate temeiurile să cred că-i steaua mea călăuzitoare, încă de la naştere, şi care pe durata acestei noi încercări mi-apăruse iarăşi cu evidenţă.

La fel de evident este că-mi recăpătaserăm memoria vieţii anterioare, mai ales Dânsa îşi recâştigase locul de drept în prim-planul afectivităţii mele obsedante. Scoteam uneori ştergarul de la sân, cu speranţa că se va fi petrecut o minune şi că semnele de sânge se vor fi stins. Nu se stinseseră însă, vechiul blestem continua să mă tortureze şi asta mă îndârjea. Forţam timpul să se constrângă şi să se conforme voinţei mele acerbe, Dânsa devenise totuna cu o fata-morgana permanent dinaintea ochilor şi de neatins, nu admiteam că voi ajunge prea târziu ca s-o mai pot salva. Deşi, nereuşind să am imaginea exactă a primejdiei de moarte care va fi ameninţat-o, reduceam totul, cu naivitate, la o simplă desperare de femeie părăsită şi căutând să mă aducă înapoi cu orice mijloace. Şi totuşi gândul ca atare mă emoţiona, răspundea nevoii mele absolute de a fi iubit dincolo de orice legităţi ale condiţiei umane. Astfel că drumul meu prin deşert era aureolat de această credinţă superlativă, care satisfăcea în mine setea după cel mai

suprem dintre adevăruri şi care însemna Ea în pragul casei aşteptând şi Ea închinându-se mie, Ea asistându-mă cât cinez şi Ea pregătind aşternutul, mereu în aceeaşi tăcere sfinţită, dar vibrând de nelinişte şi de fiorii primului ceas al cunoaşterii.

Până ce, ajuns la capătul puterilor, privirea mi s-a izbit de o reţea de sârmă ghimpată. Greu de spus dacă mărginea deşertul sau, dimpotrivă, constituia graniţa unui teritoriu interzis. Aş fi putut fi electrocutat, aş fi putut fi împuşcat. Un câine şi-a vârât, chiar atunci, capul printre sârme, m-a amuşinat şi nu i-am plăcut, s-a retras. Important era că nu-l fulgerase curentul electric, reţeaua nu prezenta niciun pericol. Iar zona de dincolo părea pustie, nu existau turnuri de supraveghere. M-am strecurat de partea cealaltă, lipit cu pământul, reveneam în sfârşit în trecutul meu exemplar!

Am mers totuşi îndelung până să ating limita oraşului, nimic însă nu-mi amintea să mai fi trecut vreodată pe acolo. Ceva straniu plutea în atmosferă, înregistram asta cu toate simţurile în alertă. Străzile acelui oraş erau pustii, casele erau oblonite. Muream de sete şi de foame, abia mă mai duceam pe picioare. Am dat să deschid poarta unei case, de-a latul porţii scria INTERZIS! M-am îndreptat spre o cişmea publică, pe îngrăditura ei scria INTERZIS! De orice m-aş fi apropiat să cerşesc de mâncare sau să-mi potolesc setea, să-mi trag sufletul şi să mă obişnuiesc cu neverosimilul peisaj, peste tot scria INTERZIS! INTERZIS! INTERZIS! Pe măsură ce înaintam, beat şi împleticit de durere, carnea şi cugetele mi-erau săgetate de o frică în şocuri continue, difuzându-se parcă din toată materia care mă înconjura.

Şi deodată m-am văzut urmat de o sumă de siluete cenuşii, Dumnezeu ştie de unde scornite. Paşii lor n-aveau zgomot, mişcarea lor era cu atât mai mult impersonală şi ostilă. Am luat seama la feţele lor, personajele acelea aveau feţele identice una cu alta. Nu de măşti lipite pe obraji, nici de obrăzare flase, ci de parcă s-ar fi născut, fără pic de nuanţă care să le deosebească, din acelaşi tipar. Iar

ochii lor, sau ceea ce ar fi trebuit să le ţină loc de ochi.

ţinteau toţi cu egală căutătură într-un gol indecis. Impresia dintâi că m-ar fi urmat într-o doară, din curiozitate faţă de străinul de lumea lor, se preschimbă, cum eram într-un semicerc mereu sporit de noi apariţii, în certitudinea că sunt împins către un loc anume de judecată sau de pierzare. Ce s-a întâmplat, ce vreţi de la mine? le strigam, îi imploram, dar urmăritorii mei nu binevoiau să-mi dea nicio explicaţie. Sau poate că n-aveau glas, nu înţelegeau limba în care le vorbeam? Dar dacă eu eram singurul cu faţă umană, ei cărei speţe aparţineau, ce lume reprezentau, uniformizată până la dezumanizare?

Altfel, nu m-au molestat, ameninţarea lor era doar ostentativă şi rece. Am căzut de câteva ori, sleit de puteri şi lamentându-mă cu aceleaşi groteşti întrebări, şi mulţimea ar fi putut trece peste mine ca peste nimic. Dar valul se oprea ca la comandă şi aştepta, împietrit, să-mi revin şi să pornesc mai departe. Şi ceea ce mă durea cel mai mult, îmi sfâşia carnea în bucăţi şi-mi ardea sufletul cu spaime de plumb încins, era muţenia lor, muţenia oraşului întreg.

M-au tot împins aşa, golit de nervi, pustiit de gânduri, ca pe un sac, până ce, drumul strâmtându-se tot mai mult, am fost nevoit să cobor o sumă de trepte. Lumina se făcea din ce în ce mai tulbure, apoi neagră de-a binelea, nici nu ştiu când m-au cercetat până la piele şi mi-au luat tot ce aveam asupra mea. Înaintam dibuind pereţii, mă aflam desigur de-a lungul unui coridor. Totul părea programat cu precizie matematică, nimic nu scăpa ordinei lor inchizitoriale. O uşă de fier s-a deschis, am auzit-o scrâşnind din ţâţâni, cred că am fost aruncat într-o celulă, uşa s-a închis cu acelaşi zgomot despicător până-n creieri. Cel puţin de aş fi înţeles ce se întâmplă, ce au de gând cu mine. Devenea limpede că le eram un captiv de preţ, altfel nu s-ar fi coalizat contra mea tot oraşul, mi-era sortită cea mai teribilă dintre încercări, dacă îngroparea de viu se mai poate chema încercare!

Presupunând că Domnul Einstein s-ar fi aflat într-o astfel

de situaţie, nicio îndoială că s-ar fi îndoit de legitimitatea celebrei sale teorii despre timp şi s-ar fi bătut, mai degrabă, pentru absolutizarea libertăţii, considerată fără ură şi fără părtinire De temeiuri universal-valabile, indiferent de coroana sau de lipsa de coroană care guvernează lumea respectivă. Când bezna se statuează ca unică dimensiune a vieţii unui prizonier, pe arcul de cerc al istoriei care leagă peştera primitivă de grota modernă, singura şansă de a te mai socoti om este să-ţi revelezi, chiar şi aproximativ, lumina şi libertatea interioară. Tot abdicare se cheamă şi asta, ca să nu-i spunem laşitate, dar temnicerii trebuie sfidaţi cu ceva. Numai aşa rezişti la tortura fizică, la tortura morală, şi riscul de a înnebuni revine celorlalţi, nu ţie. Între aţi blestema zilele că te-ai născut sau a muri cu ajutorul celor mai sofisticate formule de execuţie şi puterea de a-i comanda singur plutonului de execuţie Foc! sau privirea cu care-ţi ucizi ucigaşul fără să foloseşti vreo armă, nu există alegere!

Îmi comentam astfel destinul nu atât prin prisma finalităţii lui, cât (aş spune – cu oarecare satisfacţie) prin virtuala evadare de care eram capabil pe plan mental. Şi obiectul acestei meditaţii îl determina permanent Dânsa, facultatea Ei sui-generis de a trece prin ziduri şi printre santinele, să mă viziteze şi să comunice mental cu mine.

Mai ales că nu mi se îngăduia să dorm, timpul n-avea zi şi n-avea noapte. Mă forţau să merg la nesfârşire de-a lungul pereţilor celulei, ca un automat, mereu cu mâinile pe cap, în aparenţă poziţie lejeră, dar care era totuna cu o răstignire. Iar dacă se întâmplă să mă prăbuşesc pe cimentul gol, şuvoaie de apă (reci, fierbinţi, reci, fierbinţi) se năpusteau instantaneu asupra mea din nevăzute puncte fixe. Mă observau deci şi pe întuneric, niciun gest de-al meu şi poate că până şi cel mai secret gând nu le rămâneau necercetate. Suficient ca să-mi pierd pe încetul stăpânirea de sine, să se acumuleze în mine o dementă lentă şi posesivă. Faptul că la răstimpuri mi se zvârlea, ca la câini, câte o gamelă cu zeamă chioară şi câte un coltuc de pâine

neagră, pe care învăţaserăm din claustrările dinainte de război şi din perioada războiului să le consum metodic şi calculat, nu-mi dădea sentimentul că sunt tratat omeneşte. Abia după asta mă trezeam urlându-mi mizeria sufletească şi conştiinţa tuturor păcatelor posibile, crime săvârşite de-adevărat şi crime imaginare, pe toate le admiteam ca justificare a acelei întemniţări, deşi nu era lumea mea şi nu înţelegeam cu ce drept sunt condamnat fără judecată şi urlam către pustiul din jur:

— Mă declar vinovat de tot ceea ce vreţi voi, numai arătaţi-vă la faţă şi daţi-mi drumul de-aici!

Sunt gata să mă las osândit cu orice osândă veţi decide, numai să se termine o dată, nu mai suport suferinţa la care mă supuneţi!

Şi aşteptam, timp nedeterminat aşteptam. Orice semn, orice cuvânt mi-ar fi redat calitatea de om, speranţa că şi fiarele pot fi îmblânzite.

Dar nu mi se dădea niciun răspuns, nu mă auzea nimeni. Iar când, scrijelind pereţii, am reuşit să smulg dintr-un perete o aşchie de piatră cu care am încercat să-mi tai venele de la mâna stângă, uşa celulei s-a dat brusc de perete şi o mască mi-a paralizat gestul cu doar binecunoscuta privire de gheaţă. Era un fel de soldat, încataramat, înarmat, a rămas ţeapăn lângă uşă (înăuntru), ca o statuie de piatră. M-am aruncat la picioarele lui şi m-am agăţat de pulpanele mantăii lui, bocind:

— Te rog, te implor, informează-i pe mai-marii dumitale că nu mai rezist, cel puţin să mă lămurească de ce, cu ce le-am greşit, şi să mă ierte, sau să mă omoare, nu mai rezist!

Zadarnic însă, ori nu înţelegea pe ce limbă-i vorbesc, ori era şi acesta mut ca pământul, totuna dacă aş fi vorbit morţilor sau pământului, atât am reuşit de la el, să mă lase să dorm. Probabil că tentativa mea de sinucidere va fi înduioşat pe cerberul temniţei, sau poate că presupusa clemenţă făcea parte tot din misteriosul lor sistem de torturi, mi s-a dat voie să dorm. Un somn însă la fel de

penitent, frecventat de aceleaşi făpturi fără feţe umane şi mute, care se îngrijeau să nu depăşesc cumva pragul agoniei, mereu între viaţă şi moarte. Deliram în lupta cu supraveghetorii mei invizibili şi le cerşeam apoi îndurare, umilit, sigur că spaima se inveterase până şi-n subconştient, născătoare de monştri.

Şi deodată spaţiul celulei a fost inundat de lumina orbitoare a câtorva proiectoare montate în pereţi, mă zvârcoleam între halucinantele lor biciuiri ca o vietate proastă între cângile unor prădători. Lumina mă pătrundea până la creieri, îmi ardea vederea-vedere şi vederea dinlăuntru. S-a auzit apoi o voce, dar tot din pereţi, amplificată până la asurzire:

— Acum ştim cum te cheamă şi ce profesie ai, ştim în care univers te-ai exilat de bunăvoie şi nesilit de nimeni şi de unde revii. Atât vrem să ne spui – ce mesaj ţi-a dat Cabanierul să aduci încoace şi pentru cine?

Am negat că l-aş fi cunoscut pe Cabanier şi că aş fi comunicat vreodată cu el, poate că suprema încercare tocmai în asta şi consta – dacă respect sau nu respect jurământul cu care mă juraserăm faţă de luntraş, cu atât mai mult am negat că mi s-ar fi dat misiunea de a transmite cuiva anume mesaj, era o tâmpenie să recunosc aşa ceva, de orice m-ar fi putut învinui în afară de asta. Am scos ştergarul de la piept şi i-am arătat (le-am arătat) aceluia (acelora) picăturile de sânge, semne ale mitologiei care mă punea pe cale ocultă în relaţie cu Femeia mea, chinuindu-mă să fiu cât mai convingător şi că altceva nu mai am ce mărturisi, mă declar nevinovat.

— Atunci, vei fi expulzat înapoi peste apă! a rostit vocea nevăzutului de dincolo de pereţi, şi propoziţia suna ca o sentinţă fără apel, mai îngrozitoare decât toate la câte m-aş fi aşteptat, împotriva mea şi împotriva Ei deopotrivă, Dânsa era pierdută, eu eram pierdut, nici Dumnezeu din cer nu ne-ar mai fi salvat.

Soldatul mi-a făcut semn să trec înainte, am pornit ca împovărat de toate poverile lumii. Aveam posibilitatea să

observ şi celelalte celule, de-a lungul coridorului care ducea spre ieşirea din temniţă, şi pe fiecare frontispiciu de celulă scria, imposibil de descifrat din ce raţiune, categoria căreia aparţineau întemniţaţii – BORFAŞI, PROXENEŢI, FILOSOFI, TRĂDĂTORI, CURVE, DEZRĂDĂCINAŢI, NEBUNI, NEBUNE, DEMIURGI – mult prea multe specii de indezirabili şi de călcători ai legilor acelei lumi, pentru ca memoria mea să le înregistreze cu fidelitate. La urma urmei nici nu mă interesau, cămaşa proprie şi dezumanizatul destin cu care eram obligat să mă confrunt mi-erau mai aproape. Nici oraşul nu-mi mai producea vreo uimire, tipurile uniformizate îşi pierduseră calitatea de interesant şi de senzaţional. Când totul zace sub zăvoare (şi materie şi idei), interzise toate, sau toate drămuite la cântar, ca să nu te îmbolnăveşti de prea multă materie, de prea multe idei, e de preferat să treci mai departe indiferent şi inapt să mai visezi la dreptate, la libertate, la vreuna din nenorocitele de valori pentru care atâta au ţipat şi s-au sacrificat predecesorii mei de dinainte şi de după Hristos.

* Ajunşi la marginea oraşului, soldatul s-a oprit, s-a oprit să-şi tragă răsuflarea şi a ezitat să continue drumul.

— Nu ezita, i-am spus, împuşcă-mă! Raportează mai-marilor dumitale că ţi-am fugit de sub escortă, înainte de a ne îndrepta spre deşert, şi că m-ai îm puşcat. Mă absolvi astfel de orice răspundere faţă de propria conştiinţă, faţă de semnele de pe ştergar, chiar dacă pe dumneata te-au convins că Femeia mea se află în primejdie de moarte şi că mă aşteaptă, fi amabil şi trage-mi un glonte în ceafă!

Un surâs ciudat i s-a ivit pe buze, a ironie şi a dispreţ, care, incredibil, îl umaniza, îl făcea egal cu mine însumi.

— Eşti liber! a zis aproape şoptit şi mi-a arătat spre direcţia dimpotrivă deşertului. Într-acolo e casa dumitale, du-te cu Dumnezeu, restul mă priveşte!

După cum se înnegura cerul spre sud, şi nori grei ameninţau zarea, era sigur că avea să plouă...

121

Sper să nu-mi dezamăgesc eventualii cititori ai acestei

cărţi, ajunşi cu lectura până aici, dezvăluindu-le că sfârşitul secvenţei precedente se datorează simplului fapt că afară, cu adevărat, plouă!

De câte ori sunete sau imagini elementare dinafara noastră, atrăgându-ne efectiv atenţia sau numai lunecând ca palide sugestii pe lângă subconştient, nu schimbă fundamental datele procesului nostru de creaţie, ale acelui secret laborator de creaţie în care magma primordială de idei se supune (arbitrar sau foarte logic) la fel de misteriosului daimon personal! Neprevăzutul exterior poate să ducă la neprevăzuturi ale psihologiei personajului principal, poate să ducă chiar şi la determinarea altui destin al acestuia. Dacă veţi auzi scriitori pretinzând că se află permanent, pe durata muncii lor, în transă ori în relaţie cu oculte forţe inspiratoare, să le acceptaţi declaraţia ca pe simplă butadă metaforică menită să epateze mai ales pe naivi.

Fireşte că există imaginaţii şi imaginaţii, după cum (de asemeni) singurătăţi şi singurătăţi, cele două condiţii absolute ale actului de creaţie. Personal, nu cred în fanteziile care se opresc la uşa labirintului, fără să aibă curajul de a trece dincolo, nici în singurătăţile care se consumă fără biblioteci şi fără confruntarea cu marile spirite ale lumii. Voi omagia totdeauna pe acela care suportă sângerările acestei nobleţi a scrisului fără (neapărat) să ceară compensaţie pentru asta, după cum voi şi desfide pe acela care se lasă învins cu uşurinţă de limitele gândirii proprii, nu mai vorbesc de limitele gândirii ce
i se impune şi pe care el o acceptă ca un neajutorat. Intre mitul libertăţii ancestrale şi mitul libertăţii moderne, ambele atât de flagrant deosebite de la structură la structură, nu există alegere. Sau, dacă vreţi, vai de acela care nu va şti să aleagă!

Ploaia continuă să cadă, reconfortantă şi pentru pământ şi pentru sufletele noastre pârjolite de secetă. Mi-e greu să vă explic de ce, dar de câte ori plouă (sălbatic sau cu

blândeţe, în rafale repezi de vară sau la nesfârşire şi pătrunzător până la os) mi-amintesc de ploile din război. De coloanele noastre mărşăluind prin ploaie ca nişte suflete de pripas, ori rebegiţi în tranşee cu moartea cercetându-ne la întâmplare, pe câte unul, pe câte altul. Nu vă temeţi, n-am să deschid acum o paranteză despre război! Istoria acelui timp se diluează până la a se preschimba în Logos, dacă Logosul nu este (cumva) tocmai începutul de coşmar şi sfârşitul de coşmar constrânse la tăcere. S-a vorbit o dată (când s-a creat lumea), nemurirea (de după sfârşitul lumii) nu va mai vorbi!

De aceea îmi şi place să stau în adoraţia preoţilor care se roagă fără cuvinte, sau a jucătorilor de şah pentru care tăcerea este sfântă matematică pură. Un preot mi-a şi spus o dată că, dintre toate câte îl apropie pe Socrate de Hristos, cel mai mult îl apropie tăcerea dinainte de suprema jertfă. Iar o femeie (stăpânită deopotrivă de patima şahului şi de patima poeziei) mi-a mărturisit că sunt partide de şah, în imprevizibila lor desfăşurare, care o tulbură ca şi ritualul unor mari iniţiaţi în demonia criptică.

Drumul însă mai departe se arată primejdios, orice demers în necunoscut, asupra necunoscutului, este simplă speculaţie vicioasă. Mă voi îmbrăca deci şi voi porni singur prin ploaie, captiv singurătăţii de totdeauna…

122

Am ajuns la spital, lângă patul Ei, cu doar câteva clipe mai înainte de a-şi da sfârşitul. Îi blestemam pe toţi cei care-mi tăiaseră calea cu oprelişti, ca să

Ajung cât mai târziu sau să nu ajung niciodată. Abia atunci mi s-a spus că sunt zile de când renunţaseră s-o mai hrănească, evident artificial. Dânsa nici nu realizase asprimea acestei decizii, într-atât procesul de stingere lentă o îndepărta de orice dorinţă. Nu mai departe decât în ajun, când o vizitaseră ceilalţi ultima dată, nu se plânsese de nimic. Şi deodată coma, intervenită pe timpul nopţii în deplină seninătate a somnului, fără morfină. Acceptare aproape conştientă a laşităţii medicilor de a se mai bate, în

numele Ei, cu atributele fatalităţii. O fi omeneşte, n-o fi omeneşte să mai prelungeşti inutil agonia cuiva, nu mai constituia o problemă pentru nimeni. Peste toţi, Dânsa avusese ultimul cuvânt!

Marile întrebări, oricât de scandalos de tragice, n-aveam cui le adresa. Se făcuse un fel de pustiu în jurul acelei rezerve şi-n jurul acelui destin consumat, niciun medic nu-şi făcea apariţia să mă înfrunte sau să mă consoleze. Doar surorile de serviciu, care se grăbeau să elibereze patul şi să schimbe aşternutul, să aerisească odaia şi s-o pregătească pentru altcineva, la rând. Aduseserăm cu mine ştergarul, să-i demonstrez Dânsei că miturile nu ne părăsiseră şi că răspundeam cu fidelitate la chemarea Ei. Am călcat ştergarul în picioare, Dumnezeul semnelor mi se dovedise cel mai mare duşman.

Eram de faţă numai eu şi Fata, care-i asistase permanent agonia, în acelaşi spaţiu cu Dânsa, mai bine de patruzeci de zile şi de nopţi. Înmărmuriserăm în picioare, de o parte şi de alta a patului, aşteptând. Nu ne mai aparţinea nimic din identitatea şi din biografia Ei, singură Dânsa luase cunoştinţă de misterul morţii. „Dar eu zic că nu ştiu nimic despre moarte, nici dacă e un bine, nici dacă e un rău.” Ştiam de la bătrânii mei că un oarecare timp nedefinit, după stingerea cuiva din viaţă, făptura respectivă înregistrează încă vorbele, plânsul, răsuflările celor de faţă, vii. Tăceam însă, convinşi deopotrivă că mai ales tăcerile noastre vor fi receptate. Preotul, mai târziu, se va interesa dacă Dânsa a murit spovedită, împărtăşită. Da, noi o spovediserăm şi o împărtăşiserăm, primind harul de rigoare de la altă religie decât cea creştină. Ce ultime cuvinte a rostit, s-au interesat alţii, ce testament a lăsat? Nimic, atâta doar că o viaţă întreagă s-a rostit pe sine, în simple acte omeneşti, fără glorie, iar testament îi eram noi, supravieţuitorii apropiaţi, cu tot ce lăsase peren şi sfânt în noi. Ce înţeles însă aveau să capete toate acestea, m-am întrebat în sinea mea, după ce Ea nu va mai fi, când însăşi Dânsa se va înstrăina, se va îndepărta pe un drum cu

neputinţă de precizat în termeni de geografie celestă? „Acum însă este ora să ne despărţim, eu ca să mor, voi ca să trăiţi. Care dintre noi păşeşte spre un lucru mai bun, nimeni n-o ştie fără de numai Zeul.”

Se aşternuse pe obrazul Ei o lumină dulce, extraordinară, de calm şi de împăcare, ca eliberată dintr-o despicare de necunoscute ale Necunoscutului suprem, şi era mai frumoasă decât toate frumuseţile Sale la un loc, de la toate vârstele Sale şi pentru fiecare anotimp adaus celorlalte, într-o unitate sacră.

S-a întâmplat la 10 aprilie 1980, ora Îl şi jumătate dimineaţa, în prima joi de după înviere…

Dacă este adevărat că un an de viaţă de câine face cât şapte ani de viaţă de om, înseamnă că domnul Dicky are, la această oră, considerabila vârstă de 77 de ani. Oho! cu mult mai bătrân decât mine, ceea ce mă complexează teribil. Din cauza asta îl
i domnesc atâta, mai ales în public, şi-l tratez cum nu pe prea mulţi din propria-mi rasă îi tratez.

Şi totuşi (aşa cum îl ştiţi – atât de respectabil şi atât de magister). Domnului Dicky îi place foarte mult să se joace cu copiii, fără să se creadă cumva că a dat în mintea copiilor. Unde vede copii jucându-se îndeobşte cu mingea (fie cunoscuţi, fie străini), se şi repede în mijlocul lor şi le impune reguli de joc personale. Nu aderă la o echipă sau alta, el este al tuturora şi al nimănui. Fiindcă marea lui plăcere este să le fure copiilor mingea şi s-o ducă prin zone tot mai inaccesibile, să se amuze pe seama copiilor care nu reuşesc să-l ajungă din urmă şi să-l pună la punct.

Astăzi s-a întâmplat să gonească după o minge care se rostogolea de-a lungul străzii, în timp ce dimpotrivă îi venea o limuzină albă. Ţipetele de spaimă ale copiilor, Dicky le-a socotit ca făcând parte din joc. Dar şoferul s-a dovedit lipsit de umor şi de puritate infantilă, ca unul anchilozat în funcţia de n-aude n-avede foarte specifică autorităţii lui pe patru roţi oficiale. Sau anume a făcut-o, din silă şi din dispreţ faţă de câinii bătrâni care se joacă de-a copiii proşti

pe străzi. Mingea a explodat sub roţi, iar pe domnul Dicky l-a zvârlit cu aripa maşinii tocmai pe trotuar. Dicky a avut noroc, s-a ales cu doar o experienţă de incomunicabilitate cu anumiţi exponenţi ai speciei umane şi cu alt neînţeles asupra acestui criminal secol al vitezei şi al diverselor forme de terorism.

Ne uităm amândoi pe urma limuzinei, sideraţi de furie, şi înjurăm cu năduf, în cât mai pitoreşti şi sfinte expresii, fiecare pe limba lui…

124

Tu mergeai înainte, eu pe urmele tale ca o umbră, la fel de roabă ca şi Femeia care-ţi sunt. Toate eforturile mele de a te reintroduce în ordinea noastră afectivă, fără altă memorie decât a pasiunii mele faţă de tine, se dovediseră zadarnice. Şi totuşi, oricât de penibilă suferinţa ta, o înţelegeam foarte bine. Deşi cu totul în afara ta, străină de chipul cum îţi gândeai şi-ţi realizai destinul literar, crizele tale de orgoliu mă dureau şi pe mine. Se spune că soţ şi soţie care-şi împart viaţa pe din două, la bine şi la rău, ajung să recepteze cu egală intensitate binele şi răul resimţite de celălalt. Dar, în cazul de faţă, complexul tău de inferioritate mi se părea pernicios, maladiei tale de geniu neînţeles nu-i acordam nicio şansă de vindecare. Să refuzi orice dialog cu mine şi să mă îndepărtezi de la tine numai din cauza criticilor ce ţi s-au adus la o carte, e totuna cu a mă elimina din universul tău intim. Şi doar te avertizaserăm să nu te grăbeşti cu tipărirea zisei cărţi, totdeauna ai crezut mai puţin în mine decât în panica timpului care te găsea descoperit faţă de generaţia ta. A trebuit să se publice despre tine câteva opinii dureroase, pentru ca să te datini în sfârşit din monumentala ta suficienţă şi să cauţi răspuns la întrebările eternităţii. Clişee însă, toate sunt clişee – şi sentinţele celor care te-au judecat cum te-au judecat, şi iluziile pe care ţi le cultivi gratuit în privinţa duratei tale, a operei tale în timp.

Cu ce alte clişee aş fi reuşit eu să te conving de contrariu şi să mi te apropii, să redevii omul meu simplu şi anonim?

N-aveai niciun drept să loveşti în mine cu tăcerea ta ostilă, eu n-aş fi încetat să te iubesc numai fiindcă erai negat ca scriitor.

Ţi-am spus că mă dor picioarele de atâta umblet pe străzi (în realitate aş fi vrut să-ţi spun că am obosit de când te slujesc ca o sclavă, fidelitatea mea nu te-ar fi impresionat), şi ai acceptat să ne oprim pe marginea lacului, jos pe iarbă. Dar nici atunci nu mi-ai acordat vreo atenţie, de parcă nici n-aş fi existat lângă tine. Erai faţă de toate (şi faţă de peisaj, faţă de soarele care dădea în amurg) indiferent ca lemnul. Încrâncenată oră a urmat, sunt convinsă că mă şi urai. Grozav ai fi vrut să mă topesc de lângă tine, să nu fiu martoră la tot ce te exprima lamentabil, sub condiţia umană. Erai atât de fragil şi de neajutorat, în comparaţie cu cei mari ai lumii (din aceeaşi specie cu tine) care n-au acordat niciun preţ pe asemenea efemeride, încât mi-a venit să te iau în braţe şi să te legăn ca pe un copil al nimănui şi bătut la palmă pe nedrept. Cineva a pretins că istoria e făcută numai pentru cei care se pricep să calce în picioare fără milă, care n-au lacrimi de vărsat pentru nicio mârşăvie proprie. Tu nu vezi că eşti străin de o astfel de ştiinţă, că n-ai ce căuta (cu teribila ta conştiinţă) într-o astfel de lume?

Într-un târziu, ai început să arunci cu pietre în apă şi multă vreme te-ai mulţumit cu cercurile pe care le făcea apa sub ochii tăi. De ce ne vrăjeşte mereu apa, adâncimea pe care o sondăm cu aplicaţie oarbă? Este oare, de fapt, propria noastră măsură cosmică, nostalgia timpului de la începuturi sau speranţa reluării altui început, măsura blestemului cu care am fost blestemaţi şi împotriva micimii lui Dumnezeu, care nu ne poate oferi mai mult?

Cert este că, ajunşi acasă, te-ai refugiat direct în camera ta de lucru şi ai început lucrul la o nouă carte, să fi fost oare pariul tău cu nemurirea că de astă dată vei câştiga...?

125

Socrate nu există, Socrate este o ficţiune.

Altfel Nietzsche n-ar fi îndrăznit să afirme că urâţenia

fizică a lui Socrate îl defineşte ca figură tipică („monstrum în fronte, monstrum în animo”) de criminal, nici Kierkegaard n-ar fi lansat că, de-ar fi să învie şi să răscolească iar cetatea, Socrate ar fi ales în triumf la Academie. Şi – bun, perfect, să nu sofisticăm gratuit pe marginea vieţii sau a ne-vieţii lui Socrate, să-l acceptăm aşa cum ni-l propune istoria de-acum 2379 de ani, istoria preschimbată de atunci în mitologie, şi să comentăm jertfirea lui, inutilitatea jertfirii lui, ca şi a lui Hristos de altfel, fie că Socrate l-a anunţat pe Hristos, fie că Nazarineanul a preluat de la Socrate, o dată cu temeiurile filosofiei acestuia, şi destinul lui. (Poate că peste timp voi încerca un studiu comparativ între religiile celor doi, dacă nu voi muri în acelaşi chip.)

Ce surprinzătoare totuşi este evoluţia mijloacelor oficiale de omucidere, de la cupa cu otravă la răstignirea pe cruce, şi cât de imprevizibilă este reacţia speţei umane contra spiritelor care-i zguduie gândirea comodă şi răsfăţul în suficienţă. Mai degrabă, reînviaţi (şi nu întâmplător spun reînviaţi) şi unul şi altul, ar fi duşi amândoi urgent în faţa aceluiaşi pluton de execuţie. Inventez eu sau chiar s-a şi dat cindva alarma, pretinzându-se că Socrate şi Hristos s-ar plimba liberi printre noi, şi, Doamne! ce spaimă a străbătut atunci prin lume, de la un capăt la altul al pământului, şi cum ne pândeam unii pe alţii, ca bântuiţi de aceeaşi maladie a fricii de noi adevăruri!

Fiindcă singurul adevăr care durează de 2379 de ani este acesta: omenirea n-a învăţat nimic din „Apărarea lui Socrate11 contra acuzatorilor lui, şi nici din condamnarea lui la moarte! Filosofii, din principiu, sunt destinaţi refuzului omenirii. Omenirea, considerată ca superb organism totalitar, îşi preferă nivelul mediu de şcolarizare oricărei cutezanţe care s-o scoată din cotidianul efemer şi mediocru. Ignobilă democraţie atenian ă de la anul 399 înainte de Hristos, te salut cu frenezie de câte ori mi-amintesc de codul tău de legi (mai ales morale), în numele căruia orice nechemat anonim era chemat, prin vot în piaţa

publică şi încă plătit cu trei „oboli” de proces (Doamne-Dumnezeule, pe cât de puţini arginţi se lasă cumpărat adesea un justiţiabil!), să omoare un Antemergător al Divinităţii.

Istoria nu ne spune câţi dintre cei 361 de osânditori ai lui Socrate erau alfabetizaţi, sau câţi pricepeau ceva din esenţa înţelepciunii pe care acesta o cultiva pe toate uliţele Atenei. Până şi domnii acuzatori principali – Meletos, Lycon şi Anytos (pe acesta din urmă cel puţin, dacă nu mă înşel, în dialogul despre virtute, Socrate şi numindu-l „minunatul meu prieten”), până şi aceştia deci vor fi depăşit, credeţi, în cruzimea deşertăciunii şi a micimii lor, frontiera dintre elementaritate şi inteligenţă? Şi ce crudă ironie a Zeului, Zeul urmărindu-l cu ironia lui pe Socrate până avea să fie pus în lanţuri şi să i se întindă zeama de cucută, hramul pe care-l poartă acuzatorii e de toată lauda – unul reprezentându-i pe poeţi, al doilea pe oratori, al treilea pe meşteşugari şi pe oamenii politici, evident că amatori prin excelenţă. Completul infamiei realizează o compoziţie eteroclită, de valoare joasă, prin nimic ieşiţi din comun cei trei în afară de eroarea de a spera că, trimiţându-l pe Socrate la moarte, vor ucide şi memoria operei acestuia, nemurirea lui.

Aşa încep să se lege misterele de nedezlegat, la seara cosmosului din care au abdicat toţi zeii de până la Socrate, pentru a lăsa loc, în eternitate, semnului care avea să prefigureze o simplă cruce de răstignire. Fiindcă eu nu voi înceta să cred că Daimonul pe care-l vesteşte pentru prima dată în istorie Socrate, ca voce permanentă în noi, ar fi (cum se pretinde) biata conştiinţă umană, ci un alt har divin, deocamdată tot al Olimpului, deja (Olimpul) în pierdere de autoritate asupra fricii de noi înşine (vedeţi, sunt şi eu tot un grec antic!), asupra fricii noastre mai ales de „a cerceta cele de sub pământ şi cele cereşti”.

Şi totuşi undeva a greşit Socrate (chiar dacă nu şi-a propus despărţirea apelor de uscat, a luminii de întuneric), a greşit (mai exact) în aprecierea lui despre rolul maselor în

istorie, despre conjuncţia dintre de şi devenirea unui destin exemplar. Şi doar avea cunoştinţă demult prea multele exemple privind chemarea în judecată şi condamnarea la moarte a unor spirite alese, de la Fidias la Anaxagoras, victime ale aceloraşi mase mărginite spiritual. Masele, prin excelenţă, sunt anarhice, în afara oricărei ordini filosofice. Scăpate controlului unei ideologii terestre, care să le vorbească exclusiv despre pâine şi despre spectacole de circ, n-au cum accepta acordul condiţiei lor umane cu eternitatea, reduc orice înţelepciune la un afront distrugător de orgolii perisabile.

Pe Socrate nu altă filosofie l-a dus la pierzanie, ci imposibilitatea cetăţii de a fi pe măsura filosofiei lui. Intre zidurile strâmte ale cetăţii Atena n-avea cum să încapă universalitatea lui Socrate, limitele te ucid cu aceeaşi uşurinţă cu care te ucide şi pus-

4

19 – E noapte şi e frig, seniori tiul de idei. Dar să nu vă închipuiţi că Sparta sau Păros, Elida sau Siracuza s-ar fi comportat altfel, universul cunoscut nu ajunsese încă la ora Unu a istoriei. Fiinţa nu-şi definise încă ontologia, iar arbitrariul domnea în plină democraţie autarhă. Celor câteva valori fundamentale nu le descoperiserăm încă dreptul de a ne salva prin de, iar Socrate pierduse din vedere că nu era decât un simplu punct luminos într-un ocean de tenebre ale ignoranţei.

De ce însă începe să-mi fie milă de toate destinele care l-au repetat şi continuă să-l repete pe Socrate, la ce margine a infinitului ne găsim noi faţă de el? Să ne eliberăm deci, pentru o clipă cel puţin, de superstiţii şi de prejudecăţi, care duc în fapt la anularea omului, şi să-i redăm omului dreptul de a fi. Pur şi simplu de a fi (necondiţionat şi neobligat vreunui idol), pentru la fel de simplul şi tragicul motiv că despre Dumnezeu-Daimon (furişat în cetate încă de pe vremea dialogului „Banchetul”) „ştim că nu ştim nimic”. Sau poate că Socrate (şi iertaţi-mi această imposibilă întrebare care priveşte întregul său sistem de concepte),

Socrate ştia totuşi ceva, dar refuzând până la moarte să împărtăşească acest ceva chiar şi ucenicilor săi cei mai apropiaţi? După cum, la fel de impardonabil vă întreb, încredinţat până la sânge că am dreptate să vă întreb – ce cod anume de iniţiere fiinţă între Socrate şi discipolii săi, dincolo de farmecul dialogurilor lor şi dincolo de fundamentalitatea subiectelor propuse spre meditaţie? A fost Platon numai un caligraf, precum evangheliştii lui Hristos, ori mai mult decât atât – posesorul acelui cod iniţiatic de care am pomenit şi care aduce a francmasonerie antică, atât se poate comunica posterităţii, restul rămâne taina noastră, pe care Socrate a şi luat-o cu el în mormânt...?

126

Vei veni uneori să mă vezi, te voi presimţi încă de la porţi că vii către mine. Asemeni materiei care-şi presimte harul ce va fi s-o locuiască, semnul sau ideea pe care urmează s-o reprezinte. Şi adă-mi cât mai multe flori, oricât de simple, nu uita că-n viaţă nu prea m-ai răsfăţat. Să te aşezi totdeauna cu faţa către mine, ca să te pot vedea şi eu. Mi-e tare greu să te caut cu privirea cealaltă printre atâtea nebulozităţi care ne despart şi, sărutând crucea, la venire, la plecare, apleacă-te spre mine cel puţin cu gândul, şi sărută-mă ca pe imaginea niciodată stinsă din oglinzile memoriei tale. Şi nu lua seama la nerozii care te vor socoti mistic sau nebun, veşnicia mea şi a ta urmează alte legi decât cele ale spiritelor de rând. Şi stai de vorbă cu mine îndelung, nu te sfii să-mi vorbeşti despre toate nimicurile esenţiale care-ţi populează viaţa de la suprafaţă, chiar dacă nu toate vor conveni liniştii mele de aici. Mi-ai rămas dator cu prea multe, omeneşti, de tot felul, ca să-mi imaginez că vei renunţa la tine însuţi pentru minciuna unui devotament de circumstanţă. Şi ai grijă de tine, eşti atât de fragil încă şi de neajutorat încât, o dată cu petrecerea timpului care ne înghite deopotrivă, singurătatea ta mă doare mai amar decât propria-mi pulverizare. Caută în sertarul de jos al mesei tale de lucru, ţi-am lăsat răspuns la întrebările puse

în ultima vreme şi un fel de tablă de legi de la care să nu te abaţi până când va fi să fie. Reţine şi mulţumeşte-mi pentru a fi fost incredibil de generoasă, de la multe te-am oprit în afară de libertatea de a te gândi pe tine şi de aţi gândi proiecţia destinului în ceea ce pretindeai că se cheamă durată. Voi fi ultima care să te judece pentru păcate omeneşti, nici Dumnezeul în care creezi nu va reuşi să te cunoască precum te-am cunoscut Eu, cu toate erorile şi slăbiciunile tale.

Şi acum întoarce-te acasă, e mai important să mă slujeşti la masa ta de lucru decât aici. Singura raţiune care nu trebuie să moară între oameni, indiferent de lumea la care aderă, este raţiunea care face să nu se nască niciodată lipsa de raţiune. Dacă pentru apărarea acestei legi ai nevoie de mine, cheamă-mă în ajutor şi-ţi voi veni la orice oră din zi sau din noapte...

12**?**

Pentru că infinitudinea universului nu este altceva decât suma unui infinit de finituri, vai de ceea ce existând ca finit va încerca să se smulgă dintr-o astfel de înlănţuire! Dar suma este ceva închis, adică ea însăşi finită, şi atunci cum poate fi infinitatea o sumă? Asta înseamnă că fiinţă din fiinţă, şi acestora adause mereu alte fiinţe din fiinţe (infinitudine în afara fiinţei nu mă interesează), pot duce la concluzia că sursa fiinţei nu va sfârşi niciodată. Sursă care dă naştere altei surse, niciodată în stingere sau terminare. Viaţă care se continuă în moarte, şi din care moarte se trezeşte din nou viaţa, care (la rându-i), şi-aşa mai departe, prin care de fapt se desfiinţează însăşi moartea, numai viaţa există şi devine infinită („fiindcă naşterea se reface veşnic şi reprezintă ce e nemuritor în muritor11). Viaţa, prin urmare, aliază în conţinutul ei două contrarietăţi flagrante – materie şi spirit. Proporţiile de participare sunt egale, dar finalitatea fiecăreia este alta. Finită poate fi materia din care suntem compuşi, dar niciodată spiritul care o însufleţeşte. Deci în scurgerea infinităţii nu materia curge către ceva de dincolo de noi, care se repetă mereu pe sine,

ci focul care o face să capete formă şi chip. Iar neantul (orice identitate între termeni e de neadmis) nu-i altceva decât locul de odihnă al tuturor finiturilor mereu fără odihnă.

Ce loc, atunci, ocupă în cadrul acestei relaţii de necunoscute cunoaşterea? încă un principiu trădat, „Cunoaşte-te pe tine însuţi", s-a preschimbat într-un blestem prea costisitor pentru civilizaţiile ulterioare lui Socrate pentru ca templul de la Delfi să fi meritat a fi reconstruit, în variante specifice, pe toate meridianele pământului. Totdeauna, în fiece timp şi pe fiece perimetru de societate organizată, s-au numărat mai mulţi tirani decât filosofi. Şi istoria a dovedit, spre dezonoarea ei, că-i mai plăcut şi mai suportabil biciul tiranului decât căutarea adevărului, mai ales acolo unde nici adevărul nu se lasă prea uşor descoperit. Nu cunosc, până acum, să se fi dus în lume vreun război între valoarea binelui şi valoarea răului, în absolut, între dreptul la cunoaşterea de sine şi injustiţia care neagă posibilitatea acestei cunoaşteri. Până şi partizanii unor teze internaţionaliste, de deasupra vălmăşagului sau de precare utopii, s-au trezit până la urmă pe baricade opuse şi au plătit cu sânge vărsat inutil. Orgoliul prostiei este mai teribil decât orice chemare la înţelepciune, filosofii a trebuit să fie sacrificaţi pentru simplul motiv că nu-şi găseau locul între milioane de suflete sterpe. A contesta a fost permanent verbul urcării câte unei trepte spre un cer populat, într-adevăr, numai cu Dumnezei morţi. Dar cine mă poate convinge şi cu ce argumente că omenirea nu i-a respins mereu pe contestatari tocmai fiindcă se temea ca pretinşii Dumnezei morţi să nu fi dat, cumva, naştere unuia foarte viu şi la fel de imprevizibil în decretarea unei alte Geneze?

Şi atunci, fără supărare, foarte bine că l-au omorât pe Socrate! Altfel, am fi fost frustraţi de paradoxurile Apologiei lui, ca şi de revelaţiile dialogului „Fedon", cu toate implicaţiile ce decurg de aici pentru gândirea umană. Altfel, Platon ar fi fost obligat să inventeze altă finalitate pentru

destinul socratic, nevoindu-l (de exemplu) să abjure de la vechea credinţă sau (şi mai grav) înălţându-l la ceruri!

Într-un fel sau altul, tot ironie a Zeului ar fi fost, şi Socrate ne-ar fi zguduit asemeni, dar fără să-şi mai justifice pentru eternitate măreţia…

128

Tu dormeai alături, ghemuit cu genunchii la gură ca-n matricea primordială, ţi-auzeam respiraţia uşor alterată din cauza fumatului fără măsură. Când exact la ora miezului nopţii (am reţinut ora fiindcă, instinctiv, mi-am aruncat ochii pe ceasul de pe noptieră), cineva m-a scuturat de umăr şi m-a trezit din somn. S-a făcut, în aceeaşi clipă, lumină, dar numai atâta cât să contureze Oaspetele sosit pe neaşteptate în câmpul perceperii mele. Era desigur lumina din care era el însuşi constituit, mai degrabă ideea despre acesta, proiectată în conştiinţa mea, decât realitatea lui obiectivă. Singurul lucru obiectiv, din care cauză mi s-a şi fixat cu precizie în memorie, era floarea de un roşu incandescent pe care Oaspetele o ţinea lipită de piept.

N-a schiţat vreun gest prin care să-mi alunge tulburarea, deşi nu-mi luam ochii de la el, pierită, ci doar atât a şoptit Mă recunoşti? Mărturisesc că primul gând mi-a fost să strig după ajutor, pe tine să te chem în ajutor, oricât de profund şi de înstrăinat dormeai, m-am regăsit însă imediat şi mi l-am reamintit ca aparţinând unui univers de care n-aveam pentru ce mă teme. Doar îl mai întâlniserăm o dată, când mă rătăciserăm de tine prin oraşul acela pustiu şi bântuit de arşiţe, tot cu o floare roşie a dat să mă ispitească, dar eu l-am refuzat, cum să-l mai fi refuzat şi acum, intrat cum a intrat chiar la noi în casă? Eşti îngerul Bunei Vestiri! i-am spus, deşi n-aş putea jura dacă am rostit cu adevărat aceste cuvinte sau numai le-am gândit. Iar El a reluat la fel de calm, la fel de impersonal Atunci şi ştii ce anume am venit să-ţi vestesc, o să-ţi las un semn al trecerii mele pe-aici şi că mi-am îndeplinit datoria!

Dimineaţa, multă vreme după ce m-am trezit de-a

binelea din somn, am crezut că visaserăm, şi m-am chinuit îndelung să recompun până la amănunt visul, şi-mi părea rău că numai în vis au loc marile revelaţii de la Dumnezeu. Dar, uitându-mă la fereastra prin care sigur pătrunsese în odaia noastră de dormit, pe pervazul de marmură al ferestrei, am văzut floarea incandescent de roşie. Pe tine nu te-a intrigat apariţia, prezenţa ei acolo, nu m-ar fi mirat dacă ai fi pretins că de la tine se pornesc toate magiile care-mi decid soarta.

Această floare, ca să ştii, se află presată acum întruna din cărţile bibliotecii tale de la etaj. Când vei descoperi-o peste timp, din întâmplare sau la o nouă lectură a acelei cărţi, să nu-i cauţi florii decât semnificaţia Bunei Vestiri ce mi s-a vestit şi pentru care, atunci, prin tine, am şi fost cea mai fericită femeie de pe lume...

129

Cineva pretinde a fi surprins la Domnişoara W. Schimbări de stare contrariante de la o clipă la alta, de parcă fiinţa i-ar fi locuită de opoziţii în permanentă neîmpăcare. După explozii de râs, determinate uneori chiar şi de banalităţi puerile, izbucneşte fără vreun motiv aparent în hohote de plâns. Uimirea celor de faţă devine şi ea legitimă tot în alternanţe, fiindcă la fel de brusc Domnişoara W. Revine la normal ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Un psihanalist ar supune-o imediat unei cercetări adevărate, încercând să-i smulgă din subconştient cauza. Dar e sigur că Domnişoara W. S-ar pricepe să răstoarne întrebările dure, evitând orice tentativă de a i se scotoci claustrarea. Să vă fie dar, spune acel cineva, Domnişoara W. Este o superbă fiică a acestui secol mizer şi mizerabil, şi-n consecinţă (nu neapărat fatală) suferă de lipsa de libertate. Va câştiga, sau va câştiga-o, numai acela care va reuşi s-o elibereze de ea însăşi.

Fiindcă şi Domnişoara W. Este convinsă de acest adevăr cumplit, specific tot amintitului secol, că libertatea interioară, pe care ne-o luăm drept protecţie contra oricărei forme de despotism şi cu care bravăm până la desperare în

faţa oricărui cenzor, nu valorează nimic dacă-i strangulată (cu graţie şi cu dulce dezinvoltură) de libertatea dinafara noastră...

130

Plăcerea mea, după fiece plecare de-a ta pe timp lung, la întoarcere, să găseşti casa-lună. Frecam şi ceruiam podeaua, spălam perdele, ferestre, schimbam şi mobila de la locul ei, uneori întreaga aşezare a odăilor o schimbam, numai ca să te simţi tu ca în casă nouă şi să-ţi fie toate mai prielnice decât înainte. Mai ales de camera ta de lucru mă îngrijeam, să dispară mirosul de tutun impregnat în pereţi, să şterg straturile de praf adunate cu veacul, să-ţi respect până la exasperare strania dezordine în care te complăceai, pentru ca nici să se simtă că absentaseşi.

Dar tu n-aveai ochi să vezi nimic, nu realizai niciun efort de modificare, osteneala şi plăcerea mea te lăsau indiferent. Vei fi socotit, desigur, că este exact destinul pe care mi-l determinaserăm singură, în afara oricărei vocaţii care s-o concureze pe a ta, şi cu asta să fiu fericită că mi se îngăduie şi atât. Cum să te fi convins că-n adolescenţă nutriserăm şi eu nişte visuri (de muzică, de pictură), la care însă a trebuit să renunţ, pe care le-am şi sacrificat din cauza ta?

Şi, Doamne, ce scandal ai fost în stare să-mi faci pentru o simplă hârtie rătăcită, nu arsă, nu pierdută, ci doar rătăcită (puteam să jur), cum s-a şi dovedit! Nu ţi-am înţeles explozia de furie, nici Copiii, nici câinele Dicky nu ţi-au înţeles-o, se speriaseră toţi şi se temeau că ne vei pedepsi mai greu decât ar fi meritat. Mă întrebam ce, Dumnezeu, putea cuprinde acea hârtie blestemată, ce idei senzaţionale, ce taină, de-ţi ieşiseşi din fire aproape degradant. Anume am stat şi am cercetat, luând sutele de foi şi de rupturi de foi, răvăşite, la rând, până ce ţi-am întins-o triumfătoare, dar şi cu amar ascuns. Ai rupt imediat hârtia şi ai aruncat-o la coş, bietul de tine! şi doar ştiam bine că pe ea sunt înscrise numele şi adresa unei femei.

M-a durut sufletul (şi m-am întors la ale mele, umilită) nu

de reacţia ta nestăpânită, ci de iluziile amărâtei aceleia de femei care zadarnic avea să aştepte un semn de la tine…

131

Un soldat, ieri-noapte, a fost văzut rătăcind pe străzile Capitalei. Era un soldat de dimensiuni neobişnuite, ca de statuie. Uniforma lui se dovedea vag anacronică, amintind cunoscătorilor de primul război mondial. Trecătorii întâmplători nu-i acordau nicio atenţie, se grăbeau să ajungă la casele lor. Îl tratau mai degrabă ca pe o umbră, ceea ce în realitate şi era. Cineva totuşi, care agrea dialogul cu umbrele, îndrăzni să-l abordeze. Ce-i cu Dumneata, Domnule, ce cauţi, pe cine?! Soldatul s-a oprit locului, măgulit de interesul ce i se arăta. Sunt Soldatul Necunoscut, a zis, caut pe cineva care să-mi ofere ospitalitate, n-am unde dormi! N-a precizat dacă pentru o noapte, pentru o veşnicie, şi a aşteptat, considerând pesemne că este de la sine înţeles ce s-a întâmplat cu Soldatul Necunoscut al României. Dar omul acela, îndeobşte binevoitor cu umbrele, s-a trezit în mare derută şi gata să rupă orice relaţie cu lumea lor. Participant el însuşi la cel de al doilea război mondial, s-ar fi putut la fel de bine să-i zacă oasele în pământ străin. Şi absurdul să decidă ca tocmai el, dintre milioane de sacrificaţi, să fie ales (precum Celălalt, de către un copil orfan, dintre zece sicrie cu anonimi) drept Soldatul Necunoscut al cesteilalte ere. Asemeni, oare, ar fi rătăcit şi el pe străzile Capitalei, în căutarea unui loc în care să-şi doarmă veşnicia?

Îmi pare rău, i-a spus personajul binevoitor cu umbrele, nu pot face nimic pentru Dumneata! şi s-a dus în legea lui, să se îmbete de unul singur…

132

De astă dată au venit împreună: Şeful gării, Comandorul, Zugravul de mânăstiri, Cabanierul. Erau de o solemnitate care m-a copleşit, niciodată nu visaserăm că voi fi invitată la plimbare de patru cavaleri deodată. Ezitam totuşi să cobor, de parcă îmi lipsea ceva, aş fi avut nevoie de ceva fără de care n-aş fi putut porni la drum. Şi nu ştiu de ce mă

pătrunsese un fel de frig, probabil din cauza nerăbdării de a le fi mai repede la dispoziţie. Mi-am petrecut privirea peste lucrurile din jur, dar lucrurile îmi deveniseră străine şi indiferente. Îmbrăcaserăm obişnuita mea rochie roşie, în care mă simţeam cel mai bine şi care, mai ales, mă exprima cu fidelitate. Ei mă aşteptau, fiecare cu câte un buchet de flori în mână. Mi-au. Sărutat ceremonioşi mâna şi fiecare a socotit necesar să adauge câte un compliment graţios, care m-a făcut să roşesc de emoţie şi de încântare. Azi, eşti foarte frumoasă! mai frumoasă decât pe vremuri, când te-am văzut prima oară! Şi sigur că tu eşti îndrăgostită, altfel n-ai arăta atât de strălucitoare! Pe care dintre noi, haide, fi sinceră, îl iubeşti cel mai mult?!

Se amuzau, fireşte, pe seama slăbiciunii mele femeieşti. Sau era numai un joc al încercării, ştiind toţi foarte bine că n-aş fi fost în stare să aleg între unul şi altul? I-am sărutat, la rându-mi, pe fiecare pe amândoi obrajii, ca să-i împac şi să spulber dintre noi orice îndoială. Şi zâmbeam fericită, îmi venea să cânt şi să dansez de fericire. Mergeam de-a dreptul pe mijlocul străzii, încadrată de ei, şi mi se părea că retrăiesc transfigurarea unei alte nunţi. Maşinile îşi încetineau mersul, altele se opreau de-a binelea, să ne lase liberă trecerea, şi ne salutau cu farurile aprinse. Nu m-ar fi mirat să ne fi însoţit şi valuri de muzică triumfală, dar pentru mine totul se reducea la euforia incertă prin care simţeam că mă dematerializez şi că plutesc pe deasupra acelei realităţi. Iar oamenii de pe margini, pătrunşi ei înşişi de spectacol, se plecau dinaintea noastră până la pământ cu indefinit respect.

Schimbam din când în când şi cuvinte cu însoţitorii mei, mai degrabă întrebări de-ale lor – Cum mă simt? Dacă n-am obosit? Dacă mi-e dor de ceva, de cineva? De cine anume? şi eu le răspundeam că totul e perfect, mai perfect decât gândiserăm vreodată, şi că orgoliul meu niciodată n-a fost mai satisfăcut, în comparaţie cu mulţimile mute de pe margini (cu feţele lor aspre, cu privirile lor întunecate, chinuiţi deopotrivă, şi bărbaţi şi femei, de problemele lor

cotidiene, fără dezlegare), mă simţeam cea mai înnobilată, aureolată dintre toate miresele lumii.

Drumul n-a durat prea mult, eram chiar intrigată că plimbarea în sine durase atât de puţin. Am ajuns la porţile unei rezervaţii de numai arbori fastuoşi, fabuloşi, ca aparţinând unui timp fără început şi fără sfârşit. Printre ei creştea de-a valma iarbă şi tot iarbă, de un verde pretutindeni luxuriant şi odihnitor. Am luat cunoştinţă de existenţa acestei privelişti în dar, datorită zidurilor înalte de sticlă care înconjurau vasta ei întindere. Imaginaţia mea n-ar fi conceput mai binecuvântat refugiu de relaxare, de totală detaşare de propria-mi viaţă măruntă şi obtuză, cei patru cavaleri ai mei îmi ofereau o surpriză de miracol. Ne-a întâmpinat Stăpânul acelui teritoriu, bătrân ca nemurirea. Semăna cu cineva din memoria mea de foarte demult, dar nu m-am străduit să-mi amintesc cu cine. Eram curioasă de ceea ce avea să urmeze, în mod sigur neprevăzut. Şi aşa s-a şi întâmplat, neliniştea mea se confirma. Bătrânul m-a luat uşor de braţ şi m-a trecut înăuntru, lăsând porţile să se închidă aproape automat. Până să-mi dau seama ce se petrece, mă găseam dincolo de ziduri, singură. Ce-aveţi de gând? am strigat. De ce vă lepădaţi de mine, de ce mă lăsaţi aici singură? Credeam că mă adresez însoţitorilor mei, speram că mă vor auzi şi că se vor bate cu Stăpânul acelei rezervaţii, să mă scape din stăpânirea lui şi să mă ducă înapoi acasă. Refugiul care mă încântase la început nu-mi mai plăcea, mă înfricoşa de moarte, şi voiam înapoi acasă. Dar cei patru îmi întorseseră spatele şi se îndepărtau, ca de piatră, puţin le păsa de soarta şi de penitenţa mea pe vecie.

Şi atunci te-am văzut pe tine, de unde vei fi apărut şi cum? Stăteam faţă către faţă, fiecare de cealaltă parte, şi privindu-ne cu mare, dureroasă uluire, doar privindu-ne fără cuvânt, deşi tăcerea mea ţipa Scoate-mă de-aici, omule! Te rog, te implor! dar între noi – zidul neverosimil de sticlă şi nepăsarea noului meu **Stăpân…**

133

Pentru ca Manole să ajungă „meşter mare”, cum îl defineşte balada, este sigur că a mai construit şi alte mânăstiri. Sau palate voievodale, sau cetăţi redutabile. Poduri peste ape, adăposturi de refugiu împotriva năvălirilor barbare. Dar pe cine a îngropat Manole în zidurile lor, ca să înfrunte veşnicia? Legenda n-o reţine decât pe Ana, cu pruncul nenăscut în pântec. Generalitate, pretind exegeţii, care însumează infinite cazuri particulare. Până la urmă însă, creaţie care ucide altă creaţie. Dacă naşterea pruncului este înscrisă într-un proces ferm, lui Manole nu-i garantează nimeni că opera sa va rezista prăbuşirii. Pe ce temei totuşi Manole acceptă, în pariul său cu divinitatea, argumentele unui simplu vis?

Conştiinţa lui rece şi calculată atinge extrema desperării, care-l obligă să se supună legilor malefice abia aşteptând să-l înhaţe. Când inteligenţa creatoare sucombă în neputinţă, mai ales orgoliul suferă peste măsură. Legitim, atunci, şi justificat compromisul care se impune de la sine. Domnul Faust îşi vinde sufletul, Meşterul Manole se caută printre meandrele unui vis aleatoriu. Fiindcă Diavolul circulă pretutindeni, şi sub mască umană de rând, la lumina zilei, şi sub masca dublului nostru din subconştient.

Visul, de altfel, pe care-l visează Manole îşi are matricea chiar în subconştient, depozitul personal al unei memorii ancestrale. Ideea de sacrificiu nu-i aparţine, ea ne parvine încă de la Geneză. Ciudat e doar faptul că, deşi în mod cert există o memorie a universalităţii, memoria (în schimb) care ascunde intact conceptul de sacrificiu pentru durata operei nu s-a transmis întregii omeniri, indiferent de rasă, indiferent de castă. Sunt, pe lume, umanităţi care nu se lasă impresionate de semnificaţiile mitului românesc. De nu înţeleg sau nu vor să înţeleagă relaţia secretă dintre cei doi termeni, cum să ne explicăm asta?

Adevărat că noi, cu religia şi cu metafizica noastră, ne revendicăm de la un totalitarism transcendental care ne orbeşte până la umilinţă. Deşi s-ar putea ca tocmai prin

asumarea datelor unei astfel de mitologii să şi triumfăm asupra unor culturi obosite, incapabile să mai recepteze acordul tragic dintre Creator şi Creat, dintre sursa de la origini şi devenirea în veşnicie.

Să conchidem oare că şi Dumnezeu a sacrificat ceva, pe cineva, în clipa în care a creat lumea? Ce este atunci acel Ceva, cine este acel Cineva? Mă şi întreb dacă nu chiar Omul este cel sacrificat, zidit cu viaţa şi cu moartea lui într-o operă pe care astăzi n-o mai exaltă nimeni. Compus din ce este compus şi obligat la constrângeri care-i definesc destinul pentru eternitate, cum să consideri Omul (scris cu majusculă) altfel decât ca pe victima unei creaţii implacabile? Comparaţi toate Genezele posibile, veţi observa că în toate creatorul existent presupune (cu evidenţă) un pre-existent. Elemente primordiale care sunt şi Cuvânt şi Materie, aparţinând deopotrivă haosului ca unui început fără început. Dar haosul a devenit între timp o noţiune absurdă, între timp s-a descoperit că universul pe care-l cunoaştem se continuă ondulatoriu în alte universuri adiacente. Dumnezeu cel unic, prin urmare, se repetă pe sine în alţi Dumnezei, s-ar putea mai arbitrari şi mai sofisticaţi decât cel acceptat de gândirea noastră logică. Iar Meşterul Manole nu este decât o parte din el, mai absolut decât Absolutul în tot ce realizează ca operă şi în tot ce contestă ca drept de proprietate asupra operei sale.

Ca să între şi ca să rămână în istorie, Manole are nevoie de o seamă de sacrificări succesive. Ana care urmează să procreeze, biologic, fiind doar veriga ultimă a unui întreg lanţ de renunţări sacralizate. În numele a ce însă, pentru gloria cui? Ucenicii lui Manole nu se străduiesc să descifreze misterul, numai Manole cunoaşte dezlegarea. Dezlegarea, dar şi adevărul care-i ordonă de ce aşa şi nu altfel. Fiindcă Manole niciodată nu va fi singur, nici pe timpul conceperii actului de zidire, nici (mai ales) la ceasul deciziei sacrificării. Osânda este exclusiv a lui, şi Manole este foarte conştient de această pedeapsă, dar nici s-o împartă cu altcineva nu convine. Rolul voievodului-beneficiar va

interveni ceva mai târziu, îl vom gratifica şi pe el cu tot ce merită. Deocamdată lângă Manole, ca o umbră, se află statornic de veghe şi sfetnic autoritar un fel de alter-ego al demoniei negre. Dumnezeul-Diavol despre care v-am mai vorbit, cu pretenţii de geniu al nerisipirii, posesor deci al soluţiilor prin care să câştige pentru tine nimbul imortalităţii. Nu ţine seama de nicio lege morală şi calcă peste orice semen viu, ca peste cadavre, numai tu (al cărui suflet ţi l-a cumpărat fără prea mare şovăire) să supravieţuieşti.

Astfel că între primitivul care înaintea plecării la vânătoarea de fiare socoteşte de datoria lui să aducă Zeului fricii o jertfă, pentru că frica este singura valoare care stă la temelia tuturor faptelor de creaţie ale omului, şi Manole care-şi pândeşte sclava de sacrificat, pentru a-l supune pe Dumnezeul duratei, nu-i nicio deosebire. Monstruos fiecare în felul său, unul pe plan conservativ, celălalt pe plan spiritual. Şi astfel până la a ajunge la Ana, aceea care justifică perpetuarea speciei, Meşterul Manole şi-a ucis Mama, şi-a ucis Tatăl, care sunt pre-existentul prin care eşti făcut, adică ordinea cosmogonică originară, şi-a ucis Fraţii, Surorile, în numele vanităţii de a fi singurul egal cu Dumnezeu, pentru ca după asta să se sinucidă.

Oare, pentru că nu mai avea ce să sacrifice din obârşia proprie, sau pentru că avea conştiinţa ratării inevitabile? Să-i fi fost suficientă preschimbarea în mit, sau memoria imemorială să-i fi reamintit că şi pretinsa odihnire a lui Dumnezeu, din ziua a şaptea, a fost tot o abdicare, tot un fel de sinucidere?

Aici intervine rolul beneficiarului care, totdeauna, în astfel de situaţii-limită, este funest. Câtă vreme Manole îşi muncea creierii să smulgă necunoscutului esenţa operei sale, voievodul se întorcea pe partea cealaltă în patul conjugal. Nu manifesta niciun fel de apetit pentru problemele mari ale istoriei imediate, cu atât mai mult pentru conjuncţia cu astrele care-l guvernau pe Manole. Fusese informat că Meşterul şi-a îngropat de vie soţia în

zidurile mânăstirii, neconcordanţa dintre moartea unei femei şi sfinţenia lucrării nu-l deranja. Beneficiari de asemenea speţă n-au vocaţia vărsării de lacrimi pentru suferinţa unui zidar oarecare, singura lor prejudecată ţine de propria glorie postumă. Fiindcă secolul se va chema cu numele lor numai dacă, profitând de ocazie, cei în cauză îi aruncă în anonimat pe adevăraţii autori de mânăstiri. Darămite când îi forţează să se arunce singuri de pe schele sau, prin similitudine, să înghită otrava de rigoare.

Iată de ce nu-l pot eu ierta pe Meşterul Manole şi de ce mă dezic eu, definitiv, de soluţia la care a apelat. Fiindcă n-a avut tăria să-l înfrunte pe voievod, zvârlindu-i în obraz tot adevărul care-i despărţea. Astfel de beneficiari trebuie înfruntaţi fără milă şi reduşi la măsura lor de pigmei, nimic din ceea ce este al Creatorului nu-i drept să-şi asume voievozii. Personal, cunosc mitul îngropării la temelia unei ziduri a umbrei de om care, în timp foarte precis, îl duce pe omul respectiv la moarte. Cum de n-a pus Manole în aplicare acest eres, luând (pentru cealaltă mânăstire) chiar măsura umbrei voievodului său tiran?

Sau pe sine să se zidească de viu, adevărat de viu, ca să nu existe nicio îndoială, nicio confuzie între umbre de om şi oameni fără umbră. Zidiţi-mă! ar fi trebuit să le poruncească Manole ucenicilor săi, într-o dimineaţă fatală, după un somn de tortură, cu numai calcule contrazicând orice matematică dintre spaţii şi cu numai hohotele de plâns ale Anei, ale celorlalţi dinainte, sacrificaţi, care continuau să-i ardă conştiinţa. Şi ucenicii să-l întrebe terifiaţi de oroare De ce, Manole, potrivit cărui vis? nouă nu ni s-a arătat nimeni în vis care să ne arunce într-o asemenea dilemă de moarte, de crimă contra crimelor tale, după faptă şi răsplată, care Dumnezeu (atunci) sau care mitologie îşi arogă dreptul de a te împinge la auto-zidire? şi de ce ne obligi şi pe noi să te urmăm într-asemenea blestem? Dar Manole aşezându-se neînduplecat între ziduri şi biciuindu-i ca pe sclavi cu poruncă de tunet Zidiţi-mă, nenorociţilor! şi fără întrebări, fără milă, turnaţi mortar

peste mine şi umpleţi golurile din mine cu pietre, cu cărămizi, una peste alta, de la picioare până-n creştet, învăţaţi de la mine cum se câştigă nemurirea! Şi Manole având priceperea să-i îmbolnăvească de furie şi de beţie, de extaz şi de nebunie, contra istoriei şi contra zădărniciei, beat el însuşi de osârdia lor frenetică şi, deopotrivă, de lăcomia pietrelor, a ideilor care l-ar fi înghiţit, şi neclătinat între zidurile care i-ar fi măsurat fiinţa şi conştiinţa pe măsură exactă. Şi încă având puterea să strige către ucenici Poftiţi-l acum şi pe voievod ca să vadă, să se convingă de singurul adevăr pe care l-am slujit eu în această viaţă de rob, cu fiecare lucrare a mea dusă la capăt, să văd şi eu ce suflet ar mai avea domnul voievod să se declare beneficiar şi stăpân peste Mânăstirea Mea, a Mea, numai a Mea pentru vecii vecilor!

Aşa ar fi trebuit să decidă Manole cel fără seamăn, lăsându-se zidit de viu în propria Mânăstire ultimă şi încheind, astfel, ciclul biologic al spiţei sale, ciclul creator al geniului său. Fiindcă nu există zidire de scris, zidire de artă, care să nu-l aibă pe scriitor, pe artist, zidit de viu întru ale sale, pentru cât este menit duratei să dureze pe această atât de fragilă, atât de fără destin planetă.

Şi luaţi aminte, voi care veţi supravieţui, condamnaţi la supravieţuire, că de oricare zidire vă veţi apropia urechea, pe oricare zidire aţi atinge-o cu mâinile voastre, veţi auzi, veţi atinge sufletul celui ce s-a dat pe sine, de bunăvoie, de viu în aceste zidiri, fie de-l cheamă pe acel suflet cu numele de Manole, fie cu numele fiecăruia dintre noi! Deşi, vă întreb, pentru care eternitate, pentru care nemurire?

Bietele noastre oase, asupra cărora se vor apleca arheologii viitorului, căutându-le o identitate animalieră (care, cine suntem după numele nostru autentic de creatori!), şi bietele noastre zidiri, dezgropate de sub imense gheţuri polare sau de sub mormane de cenuşă radioactivă, într-un viitor de beznă continuă şi într-o civilizaţie fără langaj de comunicare, şi toate iubirile, adevărurile noastre zidite de vii, şi toate vanităţile,

nemuririle noastre compromise prin laşitate şi prin crimă – la ce bun, Meştere Manole?

Şi totuşi soarele luminează blând, o muzică de violoncel răzbate prin ferestrele deschise, de-aici se zăreşte silueta unei tinere fete vibrând o dată cu aerul prin care trece, o pasăre zboară planat prin văzduhul imediat, ordinea asta este mai mult decât perfectă, de altceva nici n-ai nevoie...

134

Era o lumină şovăitoare de amurg ruginiu, Dânsa melancoliza pe terasă într-un fotoliu. M-am apropiat pe nesimţite şi mi-am aşezat mâinile pe umerii Ei, a tresărit. Vor fi fost destule cuvinte de spus, dar amândoi ne-am complăcut în tăcere prelungită. Şi totuşi eu o auzeam spunând Sunt fericită, atât, şi-ţi mulţumesc pentru această fericire simplă, elementară! Dacă s-ar fi întâmplat să ne privim exact la acelaşi ceas în vreo oglindă, sigur că nu ne-am fi recunoscut în aceştia de acum, puţin obosiţi, puţin împătimiţi. Ci, pecetluiţi ca într-o fotografie de pe vremuri, mult foarte tineri şi mult foarte frumoşi, într-un timp, apoi, a început să picure. Un fel de ploaie vagă, la fel de vag parfumată de miresmele aceleiaşi fixări în altă memorie. Cel dintâi, eu am schiţat gestul de a o smulge din visare şi să intrăm în casă, dar Dânsa şi-a pus mâinile peste ale mele şi am rămas aşa, neclintiţi şi tăcuţi. S-a făcut tot mai întuneric şi a venit de-a binelea noaptea, care noapte însă şi cât de provizorie...?

135

Nu înţeleg de ce, de la un timp, în fiinţa câinelui Dicky s-a instalat frica. Nu-i neliniştea consumată la cutremurul din ’77, nici tulburarea prilejuită de aducerea în casă a unui sicriu. Dacă în noaptea de 4 martie a fost vorba de presimţirea unei catastrofe de ordin terestru, iar în cealaltă situaţie (mai tragică, fiind personală) a fost vorba de înregistrarea unui ritual dinafara speţei animale şi dinafara sistemului său de ritualuri, de astă dată este vorba de fricafrică. Ea nu se manifestă în hăuliri la lună, pe temeiul perceperii unor semnale cosmice anunţând cine ştie ce altă

pierzanie, şi nici nu se manifestă în ciudăţenii greu de sesizat sau (sesizate) greu de explicat prin date ale ştiinţei. Atâta doar – nu mai suportă să rămână singur, de cum intru în casă mă urmează peste tot ca o umbră, nu bea, nu mănâncă decât dacă îl asist eu, până şi la uşa dormitorului zgîrie şi cerşeşte să i se dea drumul înăuntru, tot universul lui de mişcare de la această oră este constituit din infinite cercuri patronate de spaimă, iar în ochii lui frica este scrisă incandescent cu litere mari.

Ce să fac, la ce mijloace să apelez pentru a-l despresura de spaimele care-l asaltează de peste tot, pentru a smulge din adâncurile lui acest soi de frică teribilă, ancestrală?

Mă angajez în discursuri fără sfârşit, de eliberare, de cercetare, dar domnul Dicky se încăpăţânează în muţenie absolută, nu are puterea sau nu i se dă dreptul să-mi destăinuie cauza, pentru prima dată de când ne cunoaştem tremură şi tace. Îl duc la doctor să-l consulte, şi se lasă consultat cu răbdare, după legea lui câinească, dar doctorul nu constată simptomele nici unei maladii, deşi recunoaşte şi doctorul că se întâmplă ceva necurat, fără explicaţie însă. Îi propun atunci domnului Dicky tentaţii de toate felurile (seri de muzică, seri de poezie, ieşiri în lumea largă, plimbări libere de durată), zadarnic însă, domnul Dicky nu se lasă indus în eroare, frica dospeşte în el iremediabil.

Şi totuşi (revenind la vechea mea analiză peremptorie) ceva este, ceva de necuprins în termeni medicali, ceva (intuiesc eu, deşi grozav ce aş vrea ca intuiţia asta să mă înşele!) care seamănă cu propria mea frică de moarte. Abia când îţi dispare cineva foarte apropiat (rudă, coleg, prieten, iubită), deci faţă în faţă cu ideea de finitudine, te vezi şi pe tine reflectat în aceeaşi oglindă şi începi să-ţi pui întrebarea capitală. Ce simte, prin urmare, ce presimte şi anunţă câinele Dicky – moartea mea, moartea lui?

Ar fi mult prea mult pentru o viaţă de om, ca şi pentru o viaţă de câine! Dar cine mai este om şi cine – câine, dintre noi doi? Toate răspunsurile, vă asigur, sunt false…

Vizitând, împreună cu Dânsa, expoziţia de sculptură a lui Henry Moore, uluire paralizantă faţă de viziunea acestuia despre om, despre jalnica lui singurătate. Omul părăsit în pustiu, dar şi pustiul care persistă în om. Acele goluri din cuprinsul materiei sale, te întrebi dacă sunt numai orbite prin care se holbează la noi neantul, sau, dimpotrivă, neantul propriu fiecăruia dintre noi şi care aşteaptă să fie umplut cu o misterioasă materie gânditoare.

Iată-ne şi pe noi! a murmurat într-un timp Dânsa, obligându-mă să iau cunoştinţă de prezenţa terifiantă a cuplului „Regele şi Regina”. Moore, a adăugat Dânsa, i-a voit capabili să sfideze veşnicia, dar cum să sfidezi ceea ce te înghite?

Spaţiul sălii de expoziţie era prea strâmt, sigur că din cauza asta şi senzaţia de gâtuire în confruntarea la care ne supuneam de bunăvoie. Se spune că pietrele lui Moore, la el în Anglia, sunt plasate în vaste peisaje de natură vie. Dânsa a remarcat atunci, nu fără umor, că, indiferent de spaţiu, distanţa dintre tine şi simbolistica artei englezului tot în conştiinţa nimicniciei se măsoară.

Seara, acasă, am surprins-o pe coridorul de la subsol, în întuneric, lipită de peretele camerei mele de lucru. Ce-i cu tine? am întrebat-o, de când te afli aici? N-are importanţă de când, a zis, ţineam cu orice preţ să te aud gândind! înseamnă că Dânsa şi văzuse golurile de neant din mine, după cum şi materia gânditoare care se străduia să le umple. Mai grav însă e ce anume o preocupa, dacă pe Dânsa o gândeam sau pe altcineva…

13?

Domnişoara W. Nu crede în limite, indiferent de cine determinate, de raţiune sau de iraţional. Mai precis, nu crede că limitele sunt date omului o dată pentru totdeauna, numai să se bată cu de, şi-n aceste bătălii succesive omul să cadă veşnic învins. Drept care, Domnişoara W. Se decide să devină femeie, deşi până şi îndrăzneala gândului o derutează, o amendează, dar şi-aude sângele cerând

satisfacţie, e prea multă vreme de când morala curentă o hărţuieşte şi o constrânge la castitate.

Se îmbăiază deci, se parfumează, îmbracă rochia cea mai excitantă, desuurile cele mai uşor de lepădat, se uită în oglindă şi se constată aiuritor de frumoasă, aproape că nu se mai recunoaşte, într-atât (încă înainte de trecerea pragului către cealaltă condiţie) se învesteşte cu atribute de fanatism feminin. Şi cum trece pe străzi, triumfătoare în inconştienţa ei, convinsă că misterul îi aparţine exclusiv, nici nu ia seama la oamenii care, obosiţi de ale lor, ciuntiţi întru ale lor, o urăsc şi o blasfemiază pentru nonconformismul ei ostentativ. Nu-i chiar atât de simplu să te împărţi, cu nobleţe, între nefericirea ta certă şi fericirea ipotetică a aproapelui tău, când ştii bine că sunteţi deopotrivă la fel de infirmi, unul

— Prin absurdul realităţii, celălalt – prin absurdul iluziei, şi când e limpede că nu poţi arde pentru un adevăr decât având măsura incandescenţei lui. Prea complicat însă şi prea obositor pentru o fiinţă pornită în căutarea unei taine, despre a cărei dezlegare Domnişoara W. Nu are informaţii decât din cărţi de literatură ad-hoc şi din confesiunile mizericordioase ale unor doamne sărace cu duhul.

Domnişoara W. Sună deci la uşa respectivă şi aşteaptă, uşa care o desparte de spaţiul advers o chinuie şi o tulbură, ar striga după ajutor (fiindcă abia acum devine conştientă de lipsa de sfinţenie a necugetării sale), dar totdeauna, în astfel de situaţii, Dumnezeu cedează Diavolului dreptul de a te înnebuni, omul care ar trebui să deschidă uşa este, în mintea ei, mai puternic decât cei doi laolaltă, şi Domnişoara W. Aşteaptă cu acea resemnare trufaşă, îndărătnică, zguduitoare care, de milenii, pune semn de egalitate între viciu şi extaz.

Omul deschide în sfârşit uşa, o vede şi n-o vede pe Domnişoara W., ca şi cum exact în acea clipă ar lua cunoştinţă de existenţa ei pentru prima oară, o măsoară de sus până jos ca pe o marfă. Nu eşti femeia visată de mine! rosteşte până la urmă, pedepsitor, şi închide cu brutalitate

uşa…

138

Mi se spusese că niciodată nu voi reuşi să pătrund, viu, pe teritoriul acelei rezervaţii, zidurile ce-l înconjoară sunt de netrecut. După o cercetare acerbă de câteva zile şi nopţi, am ajuns la aceeaşi concluzie. Până la urmă am decis că singura mea şansă este să mă las prins de soldaţii care, în grupe de câte doi, patrulau fără încetare de jur împrejur. Aşa s-a şi întâmplat, au pus imediat gheara pe mine şi m-au trecut dincolo. Nici n-am apucat să am o imagine cât de cât a lumii de dincolo de ziduri, m-au dus direct dinaintea Stăpânului rezervaţiei.

Arăta cam fanat şi lipsit de personalitate Stăpânul rezervaţiei, fără nicio aură pe frunte. Un bătrân uscat la trup şi cu obrazul osos, galben ca turta de ceară, de mirare că omenirea vorbea de el ca de un iluminat. Departe, cu atât mai mult, de acea grandoare prin care ni-l înfăţişau (în gravuri) cărţile de specialitate şi (în predici) profesorii de religie. Stătea într-un jilţ de lemn negeluit, cioplit cam din topor, şi se spăla pe picioare ca orice muritor de rând. Nu m-a onorat cu nicio privire, îşi vedea meticulos de ale sale. Devenea limpede că ţinea prea mult la plăcerea lui simplă, elementară, ca să se simtă cumva jenat de impresia pe care mi-o făcea. La rându-mi, eram şi eu satisfăcut, mi se părea în felul acesta mai uşor de manevrat şi de câştigat de partea mea. Nu forţa totuşi lucrurile, îmi spuneam, apropie-te de el cu mare precauţie, să nu-ţi dibuie gândul pentru care te afli aici, s-ar putea ca ipochimenul să fie imprevizibil în reacţiile sale, iar tu să eşuezi.

Ceea ce s-a şi dovedit, în stilul cel mai surprinzător cu putinţă.

După ce mai bine de un ceas mi-a pus răbdarea la încercare, frecându-şi labele picioarelor una de alta şi gâdilându-se pe tălpi şi între degete cu un şomoiog de frunze de măslin, chiar chihotind ascuţit de plăcere, şi-a ridicat deodată privirile din lighean şi s-a uitat la mine zâmbind cu toată faţa lui stafidită. Zâmbetul lui mi-a

revelat un fel de motan, numai aparent molâu şi decrepit, care se distrează peste măsură de voluptuos cu şoarecele prins, în sfârşit, în capcană.

— Parcă te-aş cunoaşte de undeva!

Am ezitat să-i confirm că are dreptate şi i-am ocolit întrebarea, trebuia mai întâi să descopăr ce ştie şi cât ştie despre mine.

— E prima oară când mă aflu faţă în faţă cu Dumneata! am zis.

— Atunci, a reluat el aproape imediat, înseamnă că până la porţi tot ai ajuns. Dar în ce împrejurări, şi de ce nu te-am acceptat înăuntru?

M-a obligat să-i spun adevărul, memoria lui o deblocase automat pe a mea. Şi eram grăbit, veniserăm acolo pentru altceva decât pentru a ne face confesiuni gratuite. De altfel, în alb şi aceste confesiuni, fără a urmări anume scop, nici nu m-ar fi interesat un dialog cu el, ora Judecăţii mele de Apoi era programată pentru mult mai târziu. Intre timp, îşi scosese picioarele din lighean şi şi le întinsese pe un taburet, să se usuce de la sine.

— Mi-au înţepenit oasele, socoti el necesar să se explice, nu mai sunt bun decât de fier vechi. Dacă ar fi să mă aplec şi să-mi şterg singur picioarele, sigur că m-aş rupe în două ca un mecanism ruginit de tot... Aşadar?

Aşadar, bătălia pentru spargerea primei centuri de apărare a Odesei capotase (pentru mine) la şanţul anticar de la Kubanka, la câţiva paşi dincolo de el, în lanul de grâu ars de explozii. Nu ştiu care deştept de rus (eminent ochitor de elită însă) mă prinsese în plinul unui snop de mitralieră, mă împodobise fulgerător cu patru gloanţe în formă de cruce. Bubuiseră în mine ca trăsnite din cer, curgea sângele din mine ca dintr-o vită înjunghiată.

— Până s-a lăsat noaptea, am continuat, n-a îndrăznit nimeni să treacă peste şanţul anticar, să constate care mai este viu şi să culeagă morţii. S-au scurs de-atunci aproape patruzeci de ani, şi iată că pot vorbi de agonia mea ca de o istorie care ar privi pe oricare altul în afară de mine.

Zăceam răstignit la pământ, foarte conştient că acela-i sfârşitul, dar nu strigam după ajutor, nici nu mă lamentam, ci doar mă întrebam, şi nu adresându-mă neapărat cuiva,

De ce? şi De ce tocmai eu?

— Probabil că aşa-ţi fusese scris, m-a întrerupt el, mulţi dau vina pe fatalitate.

— Fireşte, fireşte! am convenit şi (fără voia mea) mi-am petrecut privirea peste toate ale odăii, doardoar de-mi voi zări destinul pâlpâind în vreo hârţoagă de catastiv sau spânzurând de limba vreunei pendule. Cum însă odaia era stearpă de orice obiecte, ca lăcaşul unui mausoleu, am renunţat. Fireşte, am reluat, sigur că mă supuneam şi eu fatalităţii, ca toţi de-o seamă cu mine pe-acolo. Atât aş vrea să mai reţii, că-n realitate eram foarte singur şi foarte trist. N-am de ce să mai fac acum pe viteazul, plângeam de-a binelea cu hohote şi bocetele mele se bolboroseau o dată cu sângele ce-l vărsăm puhoi pe gură. Atunci, pentru prima oară, am văzut, cum se spune, moartea cu ochii!

— Da, a recunoscut şi el, îşi cam făcea de cap dumneaei în acel timp de război. Umbla brambura pe front, ca o zănatică iubitoare de bărbaţi tineri, şi, de care se întâmplă să-i placă subit, numai ce-l săruta pe gură şi gata! Cu dumneata cum a fost? Ţi s-a vârât în suflet, a încercat să te aibă?

Am simţit că mă clatin, rememorarea nopţii de-atunci făcea să se repete în mine aceeaşi senzaţie de alunecare spre neant. Holbaţi până la groază, ochii mei revedeau moartea de-aievea, de parcă ar fi fost şi ea prezentă la dialog, ţeapănă şi de gheaţă în spatele Stăpânului rezervaţiei, aşteptând. A trebuit să apelez la ultima brumă de luciditate, pentru a mă smulge acelui şoc de întâmpinare în dublă ipostază şi să-i înfrunt cu sânge rece.

21 – E noapte şi e frig, seniori

— După câte vezi, Domnule, n-am avut parte de sărutarea ei definitivă. Adevărat că-mi tot dădea târcoale, dar de câte ori încerca să se apropie, să se lipească de mine, ceva, Cineva intervenea între noi. Era prea întuneric,

şi eu căzuserăm în inconştienţă, ca să-mi dau seama cine şi pentru ce! Iar pe la miezul nopţii au apărut brancardierii, care mai întâi m-au jefuit de toate câte aveam asupra mea, în port-hart şi prin buzunare. Nu mi-au lăsat, agăţată de gât, nu făcea două parale, decât placa de identitate. Poate că merită să rămână înscrisă în istorie identitatea mea de războinic – 037404 –, mă şi întreb ce-ar fi înţeles Dumnezeu din cifrăraia asta misterioasă! În sfârşit, până peste şanţ m-au cărat pe o foaie de cort, ca pe un sac de cartofi, iar dincolo m-au aruncat de-a valma într-o căruţă. Straniu cum, chiar şi acum după atâta amar de vreme, îmi sună în auz scârţâitul acelei căruţe, tropotul cailor hurdueăindu-se peste câmpuri, vaietele muribunzilor de sub mine, de deasupra mea, şi mereu tânguirea de bocitoare a cuiva Unde ne duceţi, mă fraţilor? şi răspunsul aceluia care o fi fost, mai-marele peste jefuitori – La Severinovka, la spital, care cum i-o fi soarta, unii la cuţit, alţii în concediu nelimitat, şi să ne ierte Dumnezeu pe toţi!

— Era un evlavios omul acela! m-a întrerupt din nou Stăpânul rezervaţiei.

Iar eu am rectificat, mai atoateştiutor decât el:

— Era un câine de evlavios, şi nu om! Fiindcă ticălosul se grăbea să-şi împartă prada cu ceilalţi şi nu ne-a dus la spital, la Severinovka. A cotit căruţa din drum şi a dat bice cailor, se albea de ziuă, şi el se grăbea să ajungă mai repede aici, unde ne-a şi aruncat pe toţi din căruţă, vii şi morţi deolaltă, la porţile rezervaţiei Dumitale!

— Erai printre vii, nu?

— Şi am rămas viu, dar nu datorită refuzului Dumitale de a mă accepta înăuntru. Se luminase de-a binelea de ziuă, şi am văzut din nou moartea cu ochii. Dar şi pe Aceea am văzut-o, care se tot aşeza împotrivă de câte ori moartea da să se apropie şi să mă sărute! Era chiar Fata care mă însoţise la gară, în noaptea plecării mele pe front, care jurase că mă va aştepta să mă întorc din război, şi căreia îi juraserăm să supravieţuiesc războiului dacă Dânsa mă va aştepta.

— Aşa, va să zică?

— Aşa!

Părea uluit, şi poate că şi era sincer uluit. Dar eu tot nu i-am spus că, după război, Fata aceea devenise Femeia mea, iar acum se afla în rezervaţia lui —

captivă. Că pentru asta şi trecuserăm printre atâtea încercări până să ajung să pătrund pe teritoriul rezervaţiei lui, s-o eliberez şi s-o iau cu mine înapoi, acasă, la casa noastră. N-aş fi vrut să risc o respingere brutală, mă chinuiam să caut argumentul cel mai peremptoriu prin care să-l conving. A-i îndulci rezistenţa cu linguşiri de circumstanţă sau a-l orbi, a-i întuneca mintea cu promisiuni deşarte, că (de pildă) voi inventa în numele lui o nouă religie sau că voi ridica spre slava lui veşnică o mânăstire fără seamăn pe lume, mi se părea totuna cu a mă trăda pe mine însumi, nici Dânsa n-ar fi acceptat să fie răscumpărată pe un asemenea preţ de umilinţă.

— Şi mai departe? a zis.

— Nimic, asta-i tot.

Cam dezamăgit, Bătrânul, ce-o fi fost în capul lui? Să-mi fac autobiografia ca la serviciul de cadre, pe rubrici incriminate, ce origine socială am şi ce condamnări am suferit, dacă am rude în străinătate şi dacă mă las influenţat de vreo ideologie duşmană, sau să-i pun pe tavă toate laşităţile şi toate nemerniciile de care am fost capabil la viaţa mea, fără altă glorie decât aceea de a fi fost socotit câine turbat şi mereu bătut cu pietre?

Şi-a vârât picioarele în nişte papuci de pâslă şi s-a ridicat din jilţ anevoie, ca scârţâind din balamale neunse. N-am îndrăznit să-l ajut, cred că mi-ar fi apreciat gestul ca pe o slugărnicie interesată. Abia văzându-l în picioare, înveşmântat într-un fel de sac de pânză cafenie, lung până-n pământ, sărăcit de orice prestanţă fizică sau spirituală, m-am întrebat de unde totuşi autoritatea lui de Stăpân absolut peste acel imperiu inaccesibil până şi imaginaţiei noastre oricât de funeste? S-a îndreptat, mai degrabă alunecând ca o nălucă, atât de străveziu, atât de neauzit,

spre ferestrele din fund. A rămas o vreme neclintit în contemplaţie, şi grozav aş fi vrut să ştiu ce gândeşte, ce-l munceşte, dacă suferă pentru a-i fi scăpat cu patruzeci de ani în urmă, dacă-l preocupă ce caut eu acolo, viu.

— S-a cam părăginit grădina mea! spuse, într-un timp, şi oftă.

Va fi sunat ca-o invitaţie să mă apropii de el, să împărtăşesc cu el acelaşi amar, dar nu m-am apropiat. Vedeam şi eu, de pe locul unde mă găseam, în ce hal de mizerie şi de jale ajunsese grădina lui, odin oară luxuriantă, fastuoasă, despre care se creaseră adevărate mitologii pe toate limbile Babilonului, spre care năzuiau în extaz toate spiritele alese ale veacurilor, ca spre raiul lui Dumnezeu. Acum însă se dusese pe apa Sâmbetei harul ei divin, mă şi întrebam dacă mai merită să te iluzionezi pentru o astfel de nemurire. Buruienele creşteau în dezmăţ şi iarba se sălbăticise, copacii se cocârjaseră, putreziseră, iar pietrele (fiindcă erau şi sumedenie de pietre – de piatră şi de lut ars, de marmură şi de bronz), reprezentând ceva nedefinit, se maceraseră şi intraseră pe jumătate în pământ, să tot stai şi să-ţi adori latifundiile părăduite!

— Şi ploaia asta care nu mai conteneşte! a adăugat Stăpânul.

Ploua, într-adevăr, cernut şi cernit, în perdele nesfârşite de apă leşioasă şi foşnind ca mătasea. Cu atât mai letargică, arbitrară, ploaia aceea! Ploaie care avea darul nu doar să ulcereze materia, s-o descompună, cât îndeosebi să schimbe relaţia dintre nefiinţă şi cosmos, să subordoneze viaţa, moartea (dacă s-ar mai fi putut distinge una de alta) unor legităţi dinafara înţelegerii umane, singura (ca instrument) ce ne era dată pentru interpretarea eternităţii.

— Şi tăcerea asta, care nu mai e de suportat! a reluat. Şi pustiul ăsta de singurătate, la care sunt condamnat! La întrebările mele nu se gândeşte nimeni, şi există oare un răspuns?

Era ca un ţipăt de groază lansat către toate umanităţile trecute, prezente şi viitoare, mai că-mi crăpa obrazul de

ruşine (de ruşinea lui) şi cât pe-aci să-i plâng de milă. Dar s-a întors brusc cu faţa către mine, Doamne – ce cumplit arăta! Ochii îi ardeau în orbite, buzele-i spumegau spasmodic, tremura tot ca biciuit de flăcări nevăzute.

— Ce se mai spune despre mine în lumea dumitale?

De parcă nu fuseseră alţii fără număr, înaintea mea, care să-l fi informat, ba încă supuşi la cazne mari ca să nu uite şi nici să tăgăduiască nimic! Ei bine, asta m-a scos din fire, de ce tocmai eu să fiu cel blajin şi să-i oblojesc rănile? Şi nu voi pierde mai mult, arătându-mă slab sau ipocrit? Şi dacă numai aşa. Aruncându-i tot adevărul în faţă, îi voi şi smulge indulgenţa de care aveam absolută nevoie ca s-o scot pe Dânsa de-acolo?

— Adevărul! l-am prevenit totuşi.

— Adevărul! a consimţit el.

Cred că i-am ţinut cel mai scandalos discurs cu putinţă, din câte îi va fi fost dat să audă la propria adresă.

N-are, prin urmare, de ce să se felicite pentru lumea pe care a creat-o, strâmbă şi abjectă. El, personal, nu-i decât expresia spaimei însămânţată în om. De când durează omul şi până azi. Dacă e ceva cu care să se laude şi să-şi împace conştiinţa, atunci numai cu faptul că-n numele lui s-au înregistrat crime individuale cu nemiluita şi asasinate în masă. Au fost. Desigur, şi dintre aceia care, dându-şi sfârşitul pe perna lor de căpătâi, l-au invocat şi l-au recunoscut drept Stăpânul tuturor tăriilor posibile. Dar şi foarte mulţi care l-au negat şi l-au blasfemiat, dintre care unii l-au declarat mort. Şi să nu-şi facă iluzii cu privire la perenitatea ordinei stabilite la începuturi, o dată pentru totdeauna, între timp civilizaţiile s-au ucis şi se ucid între de, şi dispar pe temeiul unor egoisme mult mai simple decât al lui. Iar el însuşi, gândirea lui au ajuns atât de ciopârţite, sub semne atât de duşmane unul altuia, deşi semne de închinăciune şi de proslăvire, încât semnul cel de pe urmă, care este al Săbiei, va legitima şi finalul-final. Să nu se lase înşelat de pretinse declaraţii de pace şi de bună credinţă, indiferent în ce fel de poleială i se oferă astfel de

declaraţii, toate sunt minciună!

— De ce, atunci, izbucni el, când ajung aici semenii dumitale, regi sau robi de toată mâna, înţelepţi cu filosofia înscrisă pe steaguri pontificale sau nevolnici lipsiţi de orice har, se îmbulzesc la picioarele mele să-mi cerşească mântuirea?

— Dumneata o spui! i-am replicat. Acolo, în lumea mea, nu are nimeni cu ce să verifice această presupunere. Nu se poate demonstra nici dacă exişti, nici dacă nu exişti. Cu atât mai mult că ţi-e în drept să ne arunci în focurile iadului, sau să ne propui prezumţia vreunui paradis. Iar dacă ne complăcem şi noi într-o asemenea viziune, te asigur că tot de frică şi fiindcă nu ni se oferă nimic în schimb. Recunoaşte şi Dumneata că i-ai dat omenirii totul, de la instinctele exemplare până la fatalităţile ineluctabile, în afară de panaceul universal care să ne salveze de teroarea sub care ne ţii.

A tresărit, păstrându-şi însă cumpătul, a şoptit galben:

— Eşti cam dur cu mine!

— Nici Dumneata n-ai fost mai puţin dur, în toate câte le-ai calculat şi le-ai programat pe seama noastră.

— Te afli totuşi aici, şi închipuie-ţi că ştiu pentru ce te afli aici.

— Nu m-am îndoit nicio clipă.

— Care-i cauza, atunci, că-n tot veninul pe care mi l-ai vărsat în obraz, oricât de sumar, n-ai strecurat un cât de infim argument în favoarea cererii dumitale?

— Oricum eşti mai puternic decât mine, decide în consecinţă. Ar fi chiar interesant să se scrie mâine în ziare că, îndrăznind să-ţi încalc teritoriul, m-ai pedepsit pentru că ţi-am cerut înapoi Femeia pe care mi-ai răpit-o ca un tâlhar de rând.

— Eşti convins că Dânsa va accepta să te urmeze?

— Asta rămâne să constat eu.

— Şi dacă visul pe care-l visezi mă va confirma pe mine?

— Te informez, Domnule, că eu sunt hotărât să trec din vis în vis până la Viaţa de Apoi. Este singurul meu

argument!

Mi-am amintit de zicerea celebră a reginei Isabela către un la fel de celebru descoperitor de tărâmuri noi – „Chiar dacă pământul pe care-l cauţi nu există, Dumnezeu îl va inventa anume ca să-ţi răsplătească sârguinţa căutării!” Mi-ar fi plăcut să se parafrazeze acea zicere, potrivit înnebunirii mele după absenţa Ei – „chiar dacă Femeia pe care vrei s-o re-aduci vie printre vii nu-i decât o fantomă, Stăpânul acestui tărâm îi va reda anume calitatea de fiinţă umană ca să-ţi răsplătească sârguinţa visării!”

Mă îndoiam totuşi că Stăpânul rezervaţiei s-ar fi lăsat convins de citate celebre numai ca să repete atributele unui predecesor de-acelaşi rang, care făcuse din Orfeu şi Euridice exemple fascinante de urmat pentru două făpturi dinafara oricărei legende, cum ne aflam noi acolo, Dânsa şi eu! Hotărând să-l abordez şi să-l înduplec pe Bătrân, nu însă eliminându-l din categoria tiranilor de care şi aparţinea, era greu de crezut că el va renunţa la sceptrul de tiran recunoscut numai pentru a-i satisface mie inadmisibila cerere.

— De ce şovăi? mi s-a adresat. Poftim, dacă asta ţi-e voia, eu n-am nimic împotrivă. Du-te şi întreab-o, eu te-aştept după aceea, să-mi spui ce ai câştigat.

Îl priveam drept în ochi, negru la faţă şi înrăit, dar şi în continuă umilinţă, cu toate ale vanităţii şi ale cutezanţei mele anterioare căzute în genunchi.

— Adevărul e, am zis, că sunt pe deplin conştient de absurdul problemei. Conştient, mai ales, de faptul că dezlegarea, eliberarea Femeii mele de-aici n-ar avea loc fără condiţii. Condiţii prin care Dumneata m-ai obliga la încercări mult mai drastice decât pe confratele dinaintea mea, şi mi-e teamă că nici eu nu voi fi capabil să le depăşesc. Oricât m-aş complace în suita de visuri pe care le traversez, adevărul e că tot Dumneata le determini cursul, conţinutul, de când până când, şi teroarea care le stigmatizează cu numele Dumitale.

— Ce altceva vrei să afli?

— E o întrebare care mă chinuie încă de la ora sfârşitului Ei, la spital: în ce măsură nu sunt şi eu vinovat de acest sfârşit al Ei, nu cumva singurul vinovat? Dacă, de pildă, alt om i-ar fi fost sortit şi alta i-ar fi fost desfăşurarea vieţii, tot din aceeaşi cauză ar fi murit şi tot la aceeaşi vârstă? Ce eroare de neiertat voi fi săvârşit, cândva, undeva, privind-o nemijlocit pe Dânsa, şi care să se fi întors împotriva Ei ca o fatalitate? Poate că eu însumi am sacrificat-o, după legea impusă de alt meşter de o seamă cu mine, zidind-o de vie în Mânăstirea mea, de dragul unei glorii perene pe care, în realitate, nu mi-o asigură nimeni? Sau fiecare, indiferent de experienţele prin care trece, indiferent cu ce om alături, are parte de câte un Zugrav care îţi ia masca feţei pe pânză şi de câte un Cabanier care te anunţă prin semne că suntem încercuiţi de semne, are parte de toţi ceilalţi, care cum îi cheamă, Comandor, Şeful gării, dar cu funcţii de aceeaşi natură, funcţia, mai ales, de a te însoţi până la porţile rezervaţiei Dumitale şi de a te da pe mâna Stăpânului-despot care eşti? Spune-mi, ia de la mine acest pahar, te rog, te implor, n-am curajul s-o întreb pe Dânsa, şi cu ce iertare m-ar ierta Dânsa din tăcerea teribilă care ne desparte?

Mă aşteptam să cerceteze anume catastive, anume aparate sau oglinzi parabolice, să dea timpul înapoi şi să pună destinul Femeii mele în acord cu alte destine, oricât de inacceptabile şi în combinaţii multiple, grozav ce aş fi vrut (şi tremuram de emoţie aşteptând) să-mi spună că nimeni n-are dreptul să-mi încarce sufletul cu păcate false, inventate, cu atât mai mult singur să mă acuz, matematica destinului uman este una singură şi implacabilă, indiferent de convulsiile şi de modificările pe care le cunoaşte soarta cuiva. Bătrânul însă n-a apelat la nimic din toate acestea (aparate, oglinzi, catastive) şi nici nu părea pradă inspiraţiei de a mă absolvi, ci doar s-a încruntat uşor, de parcă toată istoria omenirii, drama Ei şi a mea i-ar fi fost înscrise foarte dar sub frunte, şi a murmurat:

— N-am niciun răspuns la întrebarea dumitale!

Sec, nemilos, ca un călău – iar eu am înţeles că totul este pierdut şi am strigat:

— Atunci eşti un iraţional în absolut, întreaga Dumitale operă este iraţională în absolut! Nu mă miră că-i supusă şi ea eroziunii, putreziciunii. Şi puţin îmi pasă, dacă vrei să ştii, de părăduirea grădinii Dumitale, de singurătatea care te apasă. Foarte bine că-i aşa, de ceva trebuie să suferi şi Dumneata, de ceva trebuie şi Dumneata să mori. Dar n-o să-ţi iert niciodată că n-ai descoperit altă soluţie, pentru aţi suporta negarea operei şi pentru aţi umple pustiul lugubru pe care stăpâneşti, decât luându-ne nouă ce avem mai scump, ca să-ţi stea Dumitale de-a dreapta, îţi mulţumesc pentru dialog, arată-mi pe unde să ies de-aici!

Dar obiditul meu preopinent, fie că n-avea gustul paradoxurilor ambigue, fie că era el însuşi depăşit de un absurd superior, din altă cosmogonie, m-a interzis cu un gest scurt. A traversat odaia spre celălalt perete, s-a oprit în dreptul unei uşi. A deschis acea uşă, m-am uitat şi am văzut că se deschidea un tunel de noapte neagră. M-a poftit mut să trec pragul acelei uşi, am pornit de-a lungul tunelului ca printr-o stranie detaşare de mine însumi…

139

Veţi fi auzit, desigur, şi Dumneavoastră de acei savanţi faustieni, aflaţi în luptă atroce cu vastele enigme cosmice, dar care, după utilizarea tuturor instrumentelor logice şi matematice, izbindu-se undeva, ca de un zid inexpugnabil, de beznă şi de refuz, şi închinându-se acelei adversităţi absolute căreia n-au avut curajul să-i zică nici Dumnezeu nici Nimic, doar atât au zis: „De-aici începe teritoriul Poeziei, numai Poeţii cu intuiţia şi cu inteligenţa lor vizionară pot descoperi adevărul despre aceste enigme cosmice!”

Şi nu cumva aceiaşi savanţi, la ora la care se pretindeau stăpâni peste legile implacabile ale universului în expansiune, lansând către civilizaţiile dintre galaxii mesaje constituite numai din formule algebrice, convinşi că acestea ar fi singura textură posibilă de comunicare cu zisele

civilizaţii, au greşit! — când, dimpotrivă, poate că mai înţelept ar fi fost să lanseze mesaje constituite din fraze muzicale sau din strofe aparţinând marilor, adevăraţilor Poeţi ai lumii?

Şi dacă este adevărat ce susţin colegii noştri savanţi, cu privire la enigmele cosmice pe care numai Poeţii le pot dezlega, credeţi că exagerez (şi de ce nu mi-aţi ierta această exagerare?) susţinând că, la mesajele noastre matematice, am putea primi drept răspuns, cifrat sau necifrat, pe unde muzicale sau pe unde radio, universal acceptate, ca cheie dezlegătoare de taine, chiar una din poeziile pe care Eminescu nu le-a mai putut scrie din cauza acelui tragic „Mă întunec" de-acum 99 de ani, dar care s-au risipit o dată cu el şi dăinuie încă în infinitul cosmic?

Mereu mai convins, prin urmare, că aceşti nefericiţi ucenici (întru creaţie) ai Diavolului, avocaţii şi reprezentanţii lui pe pământ, continuând lupta de detronare a lui Dumnezeu sau în competiţie permanentă cu Dumnezeu, nu fac altceva decât să recepteze, cu geniu sau doar mimând geniul, ceea ce se află în afara universului nostru obiectiv în cea mai pură stare de libertate. Iar ei, ucenicii, acest ceva teribil, misterios, îl claustrează, îl reduc la propria lor dimensiune efemeră…

140

— Prin acelaşi tunel voi trece şi eu când va fi să fie, şi nu mă va cunoaşte nimeni ca fiind altfel decât ceilalţi.

— Am fost întrebată pe cine am nedreptăţit cel mai mult în viaţă, şi a trebuit să recunosc că tocmai pe tine, singurul om pe care l-am şi iubit la viaţa mea, tu te voiai liber ca pasărea cerului, dar Eu te-am înlănţuit şi te-am robit patimei mele, mă vei ierta vreodată?

— Şi dacă ticălosul de Bătrân are dreptate, niciun argument de-al meu să nu Te convingă să te laşi eliberată de-aici?

— Ştiam că mi-e pe suflet să-ţi comunic ceva foarte important, dar am tot amânat până-n ultima clipă, iar în ultima clipă nu s-a mai putut, a intervenit între noi tăcerea,

tăcerea mea, încremenirea ta, şi acum am uitat.

— Cel puţin atât de mi s-ar făgădui pe timpul absenţei mele, că ursitoarele nu se vor atinge de masa mea de lucru.

— Zadarnic speri într-o evadare din destinul care ne-a fost unic, pe bolta de deasupra este hotărât să fi aşezat tu.

— Văd din ce în ce mai anevoie, la fel de înceţoşat cu amândoi ochii, mă tem că voi orbi de tot, iar exemplele celebre din istoria lumii n-au de ce să mă consoleze, fiecare cu întunecarea lui.

— Dar în Noaptea învierii clopotele n-au sunat, la nicio biserică din oraş n-au sunat, de ce? somnul căror pieritori anonimi l-ar fi tulburat clopotele nemuririi noastre?

— Totdeauna m-am întrebat, mă întreb şi acum, dacă acel Mister Superior care a decis, va decide totul în favoarea, împotriva noastră, va accepta vreodată să-şi arate Faţa? şi chiar dacă se va întâmplă vreodată, la Judecata de Apoi, de pildă, să stea cu Faţa către noi, va fi această Faţă altceva decât o flacără orbitoare, pentru care şi, orbindu-ne definitiv, ne va lua şi speranţa că Dincolo ar mai fi ceva?

— Sunt Eu, şi Eu te aştept.

— Să-ţi vorbesc despre vrăbiile Tale din cartier, tot pe prichiciul dinafară al ferestrelor se adună, să le dau tainul zilnic de pâine muiată în apă, cum le-ai învăţat, una s-a rătăcit prin casă şi a început să se zbată între pereţi, năucă de materia care-i opunea rezistenţă, mi-au trebuit ceasuri întregi până s-o prind, ciudat neam păsăresc – vrăbiile astea, ţipau toate la mine de dincolo de ferestre şi mă ocărau ca pe singurul vinovat.

— Mi-amintesc uneori de coşul cu mere, uitat în gară, la întoarcerea mea din vacanţă, când muream de nerăbdare să ajungem mai repede acasă, mi-amintesc şi visez uneori mere.

— Haide! parcă mi-ar fi poruncit Domnul Dumnezeul meu, spune-i ceva, nu se poate ca începutul acesta să rămână suspendat în văzduh, fără conţinut, fără sfârşit,

îndrăzneşte! şi eu am îndrăznit Vrei să te căsătoreşti cu mine?

— Multor lucruri le-am pierdut semnificaţia, multe chipuri, cuvinte s-au tocit, s-au risipit în pulbere, dar, de câte ori mă învăpaie dorul de iubire, ştiu că numai de tine mi-este dor.

— Sunt incapabil de ură, mi-am verificat această conştiinţă în foarte multe situaţii-limită, niciodată n-am atins nici măcar cu o floare pe vreunul din virtualii mei duşmani, totdeauna am preferat să mă ferec în mine şi să-mi suport lovirea, jignirea ca pe condamnări pe care le meritam.

— Niciun doctor n-a venit să-şi ceară iertare, şi nu pentru a mă fi minţit, cine să mai creadă în minciunile lor, oricât de ornamentate ar fi fost? ci pentru neputinţa ştiinţei în numele căreia m-au tratat ca pe un cobai, în repetate operaţii inutile şi nerevelatorii a nimic.

— Interogatoriile se terminaseră, sau era numai o pauză, numai o amânare? mă scoteau acum la aer în fiece zi pe la ora cinci după-amiază.

— Nefericitul, de unde să ştie el, cum să priceapă el, că mie mi-era suficient să mă aşez, acasă la noi, jos pe podea, cu spatele lipit de perete, cu privirile pierdute în gol, concentrată pe acel gol ca pe un haos născător de altă lume, invocând fiinţa şi numele tău, şi tu apărându-mi şi vorbindu-mi, arătându-mi pe ce drum să mă îndrept către tine, şi Eu ridicându-mă ca în transă şi pornind, răspunzând chemărilor tale oriunde te-ai fi aflat, peste mări şi ţări, peste indiferent ce fel de obtuzităţi şi interdicţii.

— Tu, draga mea, îţi mai aminteşti de câinele Dicky?

— Mi-amintesc de omul acela care mi-a ieşit înainte cu o floare în mână, a fost în noaptea în care ne-am rătăcit unul de altul prin oraşul acela de labirint, am crezut că eşti tu şi m-am lăsat dusă în ispită, dar nu erai tu, şi n-am mai ştiut pe ce drum să apuc înapoi, când te-am auzit cum mă strigai, prin ce mare cumpănă am trecut şi ce focuri ca de iad erau gata să mă înhaţe, sunt tare fericită că te-am

regăsit, ia-mă cu tine şi du-mă acasă, nu mai vreau să plec nicăieri.

— Să te aşezi temeinic într-o perfectă ordine interioară, să înveţi să arzi numai pentru acele idei care au darul să deschidă orice porţi interzise până la tine, să nu accepţi să-ţi între în celula existenţială niciuna din spaimele de milenii ale omului, să respingi fără cruţare orice formă de îngenunchere a condiţiei umane şi încă alte câteva jurăminte la fel de dure, şi iată un prim decalog de reguli fundamentale cu ajutorul cărora, dacă le voi respecta cu sfinţenie, nu voi îngădui vreodată neantului să mă înghită de tot.

— Până-n ultima clipă, chiar dacă atins pragul spre Dincolo şi chiar dacă lumina călăuzitoare deja înfiripându-se, am aşteptat să văd tipărită această carte, prin care tu cereai să-mi fie salvat sufletul.

— De câte ori pornesc la plimbare, în neştire, sunt convins că te afli şi Tu la plimbare şi că mă aştepţi undeva pe o bancă.

— De câte ori îţi va fi greu, să ştii că sunt lângă tine.

— Ce ai să faci Domnia-Ta, Doamne, cu toate aceste milioane şi milioane de cărţi, în toate graiurile pământului, câte s-au scris până azi şi câte se vor mai. Scrie până ce va binevoi Cineva (din amuzament, din dementă) să termine o dată cu planeta asta incomparabilă, şi cărţi care se tot adună de veacuri şi spre alte veacuri pe masa de lectură a Domniei-Tale, şi de a căror soartă, în bună măsură, eşti răspunzător?

— Cineva a reuşit să ajungă până aici cu câteva fire de iarbă, Doamne! ce miracol iarba, întâmplă-se orice deasupra pământului, numai nu pârjoliţi iarba, nu faceţi să se usuce iarba!

— Sunt, de la o vreme, torturat de ispita de a mă furişa, noaptea, în tipografia unde mi se tipăreşte cartea, să-mi fur propriul manuscris şi să-l ard până la ultima filă.

— Recunosc că am fost foarte geloasă pe femeile cărţilor tale, mă intrigau secretele, biografiile acestor femei, mă

intrigau şi-mi devastau viaţa lăuntrică, mă lăsam pedepsită de gândul că tu ai aparţine acestor ficţiuni mai mult decât realităţii mele obiective, şi atunci deveneam fiară, exaltarea mea depăşea orice limită, şi mă agăţam de tine în mare deznădejde şi-ţi strigam, te zdrobeam cu aceeaşi întrebare Nu-i aşa că Eu, numai Eu sunt în toate?!

— Grozav aş vrea să mi se propună o traducere a cuvântului uitare, a stării de uitare!

— Vinovată este numai imposibilitatea de a comunica unii cu alţii.

— De ce, atunci, n-am curajul să spun tot adevărul despre mine, despre oamenii din preajma mea?

— Coboară, mai bine, în infernul tău de lucru şi termină cartea care te chinuie.

— Cineva mă întreabă cum îmi suport povara vârstei, unul dintre acei farisei infatuaţi care-şi imaginează că se poate salva de spaimele proprii descoperindu-le triumfător pe obrazul altuia, şi-i răspund că n-am avut şi că nu voi avea niciodată prejudecata scurgerii timpului, că nu-mi caut niciodată, dimineaţa, în oglindă, semnele de alarmă ale alterării fatale, că refuz să dau ascultare sunetului pe care-l face căderea firelor de nisip în clepsidra personală.

— Poate, reuşeşti tu să-mi spui cine era Şeful gării?

— Grozav ce aş vrea să cred că Dumnezeu există, pur şi simplu vreau să existe, ca să pot crede în el!

— Şi cine era Comandorul? şi cine Zugravul de mânăstiri? şi cine Cabanierul?

— Dar, de câte ori mi se întâmplă să-mi arunc ochii asupra acelei oglinzi, dintre ceţurile ei mereu mişcătoare, intens mişcătoare, doar ochii Tăi, atât – ochii Tăi, mă privesc, mă privesc!

— Iar Eu îţi spun că-n realitate visăm, că de fapt ne transferăm unul altuia, prin somn, amănunte şi imagini despre viitoarea noastră nuntă.

— Continuă, continuă, am atâta nevoie de vorbele Tale!

— Tu mi-ai fost dat drept omul meu, şi n-aş fi capabilă să

iau viaţa de la capăt cu alt om alături, te iubesc, omule al meu dat o dată pentru totdeauna, să mergem mai departe.

— E multă vreme de când a murit, de moarte bună sau asasinat, ultimul mare filosof al lumii.

— Nu-i aşa că tu mi-ai dat sânge atunci, în noiembrie, la sanatoriu? mi-am dat seama din prima clipă că tu eşti, şi ştii după ce te-am recunoscut? sângele tău era asemeni cu tine însuţi, adică – patetic şi sumbru, sacru şi pan. Tăcut şi exaltat, dumnezeiesc şi satanic, toate contrai le extreme care poartă numele tău.

— Acest refuz al cuvintelor de a sparge carapacea frunţii, ca şi refuzul hârtiei de a-mi înregistra cuvintele.

— Iar când, subţiindu-se în sfârşit noaptea şi prin lumina lăptoasă a zorilor zidul încheindu-şi funcţia de obstacol, exact pe durata purificării de care era neapărată nevoie, ne-am trezit unul în faţa celuilalt, privirea unuia către celălalt era alta (nu la suprafaţă ne vedeam, ci până-n cele mai obscure zone şi de nepătruns ne vedeam), alta – şi nebunia de care eram copleşiţi, răscoliţi şi prin care exultam, ne idolatrizam, ca după o foarte îndelungată, insuportabilă

. Absenţă.

— Şi iartă-mă că te iubesc cum te iubesc!

— Tu, mă doare, te rog, mă doare!

— Inexplicabil, dar constatată cu certitudine, spaima de care sunt cuprins pe măsură ce mă apropii, de sfârşitul cărţii, spaima de a nu avea pe neaşteptate un accident, indiferent de ce natură, care să mă pună în situaţia de a nu termina cartea.

— Uneori, te întorceai acasă după miezul nopţii şi mă găseai dormind, te concentrai asupra mea, ca într-un act de hipnoză, şi-mi anunţai subconştientul că te afli alături şi-i comandai să te viseze, iar Eu

’te visam.

— Te-am surprins, de la fereastră, cum te îngrijeai de răsadurile din grădină, şi eu ştiam ce ştiam, şi când te-ai uitat la mine îndelung şi ai rostit Nu uita să le uzi în fiece zi!

am înţeles că şi Tu aveai despre ciclurile naturii, în care te includeai ca simplă

. Materie, acelaşi înţeles.

— Clepsidra mea şi-a terminat nisipul mai repede.

— Să intri însă în casă ca şi cum Tu ai fi acasă „derutat doar că Tu nu-mi ieşi înainte, Unde eşti?

— Am venit să-ţi spun că nu vreau să mori în război, mai e o oră până trage trenul, haide să ne aşezăm în genunchi, tu să juri că te vei gândi mereu la mine şi că vei supravieţui, eu să jur că te voi aştepta să te întorci din război, vrei să ’ne logodim de pe acum?

— De unde-l cunosc eu pe omul acesta, sau cine să fie omul acesta care mă cercetează de la un timp în vis? din război vine şi nu vine singur, o gloată de umbre de-a valma îl urmează, acum ştiu cine sunt, sunt soldaţii pe care i-am omorât în război.

— Acum pot să-ţi spun şi Eu adevărul, multă vreme după ce te-am cunoscut mi-a fost frică de tine, lumea te socotea un dur şi un inabordabil, iar eu mă lăsaserăm înşelată de promisiunea că-ţi voi purta numele.

— Mi-e frică să recitesc paginile dinainte, în totalitatea lor, mă uit cu groază la vraful de hârtii scrise până acum.

— Acum s-a lăsat noaptea, Copiii s-au culcat, şi sunt singură, şi afară plouă, şi e frig, şi mi-e tare frig singură, şi nu am nevoie de nimic, ba nu, de ce n-aş fi sinceră? de căldura ta!

— Sper ca supravieţuitorii mei apropiaţi să reţină datele acestui legat, nicio floare, niciun cuvânt, ci doar slujba lăsată de la străbuni cu patru preoţi, şi patru soldaţi care să sune la trompetă Stingerea!

— Vei veni uneori să mă vezi, te voi presimţi încă. De la poartă că vii către mine, asemeni materiei care-şi presimte harul ce va fi s-o locuiască, semnul sau ideea pe care urmează s-o reprezinte, şi să te aşezi totdeauna cu faţa către mine, ca să te pot vedea şi Eu, şi sărută crucea precum pe mine m-ai săruta.

— Pentru că infinitudinea universului nu este altceva

decât suma unui infinit de finituri, vai de ceea ce existând ca finit va încerca să se smulgă dintr-o asemenea înlănţuire!

— Această floare, ca să ştii, se află presată acum întruna din cărţile bibliotecii tale de la etaj, când vei descoperi-o peste timp, din întâmplare sau la o nouă lectură a acelei cărţi, să nu-i cauţi florii decât semnificaţia Bunei-Vestiri ce mi s-a vestit şi pentru care, atunci, prin tine, am şi fost cea mai fericită femeie de pe lume, Vorbeşte-mi de Copii! ce face Băiatul, ce face Fata?

— Copiii te-au întrebat într-o zi ce face Tata acolo, jos, în camera lui de refugiu de la subsol, de dimineaţa până noaptea, şi Tu le-ai răspuns Tata construieşte o mânăstire!

— Coboram şi Eu uneori la subsol, în camera ta de lucru, şi mă lipeam de zid, cu braţele strânse pe lângă trup, nu făceam altceva decât să-mi iau măsura cuprinderii în chiar zidul mânăstirii pe care o ridicai tu acolo.

— Dar unde eşti acum, unde te-ai ascuns?

— Dar cine pe cine întreabă, cine aparţine pulberei şi cine se pregăteşte să se prefacă în pulbere? şi ţie, dragul meu, ţi-a pierit graiul, asta înseamnă că Eu nu voi pleca de-aici, din casa noastră, decât o dată cu tine.

— Şi Tu pe calea ferată, cum te jucai, cum te copilăreai, în pofida mea!

— Am venit să-ţi spun că Eu continui să-ţi protejez vatra casei, masa de lucru, şi de câte ori te vei afla, singur, la greu, să ştii că Eu îţi voi sta permanent alături, să le învingi pe toate.

— Ştiu însă că de-ar fi să fiu jefuit de aceste hârtii, ori eu de le-aş da focului, aş urla de durere.

— Nu! nimeni n-are dreptul să-ţi încarce sufletul cu păcate false, inventate, cu atât mai mult singur să te acuzi, tu nu eşti vinovat de nimic, Eu tot acelaşi sfârşit aş fi avut şi tot la aceeaşi vârstă!

— Şi-atunci am căpătat convingerea fermă că toate ale acestui univers nenorocit nu sunt decât nisip şi nisip, care se scurge şi se tot scurge la nesfârşire, pentru a măsura ce-

i viaţă şi mai este viaţă, dacă va mai fi!

— Dar tu m-ai luat de mână, cu tandreţe, şi m-ai scos din acel vis, Nu-i nimic, ai spus, nici eu nu sunt mai sfânt, haide să ne trezim şi să mergem la plimbare, afară ningea.

— Într-un timp, apoi, a început să plouă, un fel de ploaie vagă, la fel de vag parfumată de miresmele aceleiaşi fixări în altă memorie, şi, cel dintâi, eu am schiţat gestul de a te smulge din visare şi să intrăm în casă, dar Tu ţi-ai pus mâinile peste ale mele şi am rămas aşa, neclintiţi şi tăcuţi, s-a făcut tot mai întuneric şi a venit de-a binelea noaptea, care noapte însă şi cât de provizorie?

— Tunelul! Tunelul!

— Despre ce tunel vorbeşti? şi ne ce nume să te strig, când voi ajunge la capăt?

— Dar numele tău care este…?

141

Cu neputinţă de rezistat superstiţiei, ajunsa mai ales acum la proporţii de năucire, de a nu lăsa prima zi de An nou să treacă în gol. Ca atare, m-am aşezat ieri la masa de lucru şi am scris cu înverşunare patru pagini din „E noapte şi e frig, seniori”. Fiecare pagină consemnând o altă secvenţă, deci mereu noi sondaje în străfundurile memoriei care se oferă din ce în ce mai anevoie cercetării. Ar trebui, cu atât mai mult, să fiu satisfăcut. Dar sunt foarte aproape de sfârşitul cărţii, şi vechile îndoieli au reînceput să mă terorizeze. Ce destin oare va avea această carte, la ce judecăţi o expun de bunăvoie şi nesilit de nimeni?

Altfel, singur şi atât…

142

La orice s-ar fi aşteptat personajul-narator în afară de asta, tunelul să se termine chiar dinaintea propriei case. Veşnicele sale călătorii în cerc închis fără început şi fără sfârşit.

S-a aşezat pe pragul de la intrare, se simţea îngrozitor de obosit. Ca după o coborâre în infern, ca după o întoarcere la fel de năpăstuită pe pământ, singur. Memoria i-a revenit brusc, holbându-se la el ca dintr-un hău ancestral. Şi dacă

totuşi fusese într-adevăr acolo, dar i se interzicea să mărturisească? Şi dacă ratase aventura, de a-şi smulge Femeia iubită din caznele Vieţii de Apoi, pentru simplul motiv că însăşi mitologia care-l inspirase era o minciună feroce? Grecul acela, cu ilustra lui nebunie paradoxală, a fost inventat anume ca să strecoare în noi dulcea maladie a nemuririi şi să ne ducă la desperare. O ipoteză desigur, care pune în evidenţă fragilitatea materiei din care suntem confecţionaţi. Dar şi cealaltă ipoteză, decurgând din aceeaşi experienţă, că fără această credinţă oarbă în nemurire suntem cu desăvârşire pierduţi. Materia în luptă cu îngerul, **şi** îngerul nevoit să se recunoască învins pentru vecie. Dar la ce focuri ale iadului este osândit spiritul incapabil să reziste luptei cu materia, să-i desfidă măcinarea? Dânsa, la rându-i, cărei utopii va urma să aparţină în aşteptare, până la recâştigarea altei calităţi, superioare celei precedente?

Cel puţin două întrebări, din sumedenia de întrebări ce-l munceau, şi la care solicita răspunsuri ferme. Cine să i le dea, când şi ultimul Dumnezeu îl

părăsise în ignoranţă?

De dincolo de uşă scâncea câinele Dicky, să i se dea drumul la aer. Îi presimţise prezenţa afară, pe trepte, dacă nu chiar şi poverile cu care se întorcea din călătoria eşuată. Cunoscându-l pe câinele Dicky drept medium superlativ de comunicare cu beznele şi cu sfântul duh care guvernează beznele, nicio mirare să-l întrebe Ai fost, ai văzut-o, ce spune, ce face, de ce n-ai adus-o cu tine acasă? Cum să reacţioneze, ce să-i răspundă? Nu voi declara nimănui nimic, nu voi confirma nimic din fantazările celor cu mintea dusă pe pustii. Am şi uitat, de astă dată am vitat definitiv, că mi-a fost dat să-l văd la faţă pe Stăpân şi că am trecut printr-un tunel, că la capătul tunelului ar fi trebuit să fie un loc de verdeaţă, loc de odihnă, şi că-n cadrul acelei odihne aş fi zărit-o pe Dânsa! De-adevărat, domnule Dicky, eu mă întorc din vis, cu ce drept îmi cenzurezi dumneata libertatea de a visa? Atât mai am puterea să-ţi spun, să le

spun tuturora, că-n toate visele pe care le visez E noapte şi e frig, seniori!

Deschise uşa, câinele Dicky veni cuminte şi se aşează alături. Stăteau alături tăcuţi ca într-o pictură, şi lumina soarelui spre asfinţire punea peste ei o spuză de impenetrabil...

143

A murit câinele Dicky, avea Îl ani şi două luni, a murit de singurătate şi de dorul după Dânsa, ultimele zile devenise apatic, nu mai bea, nu mai mânca, niciun răspuns la chemări, el care totdeauna îţi solicita tandreţea şi manifesta o poftă nebună de comunicare, nicio reacţie la soneria de la intrare, el care ştia că orice sonerie înseamnă apariţia cuiva în această casă ai cărei locatari eram doar noi doi, şi bucuros de oaspeţi la orice oră din zi sau din noapte, s-a străduit ipână-n ultima clipă să nu-şi supere cu nimic stăpânul şi să nu lase în casă nicio urmă compromiţătoare, amintirea să-i fie patetică şi duioasă, mi-a cerut să-l scot afară pentru a-şi rezolva problemele, se lăsase întunericul şi totuşi l-am surprins cum îşi aruncă ochii spre universul uman, spre universul canin, alt câine. Atunci, s-a trezit să clameze ceva pe limba lui, poate o consolare, poate un gând de adio. A trebuit să-l strig de câteva ori ca să revină în casă. Era ger şi mi-era teamă să nu răcească, a urcat treptele anevoie, dar nu era încă niciun semn de spaimă, sau speram eu că starea lui nu-i atât de gravă, sau mai credeam în vreun miracol, s-a aşezat ca de obicei la picioarele mele. Şi numai ofta din când în când ca un om obosit, părea într-adevăr foarte obosit de viaţă şi desigur că se pregătea să moară, mă şi întrebam în ce fel îşi presimt câinii moartea şi ce viziune au câinii despre moarte, nu arăta deloc speriat, cel mult resemnat, îndurerat, pătruns de o durere pe care nu era capabil să şi-o exprime, ci doar în privirea lui se putea citi un fel de tristeţe amară şi un fel de ciudat neînţeles asupra puterilor limitate ale omului, ale mele îndeosebi, care-l însănătoşiserăm de atâtea ori, de a-l vindeca mai ales

acum, de a-i restitui bunul cel mai de preţ care şi pentru el tot viaţa va fi fost, şi am început să-i vorbesc despre una, despre alta, cuvinte la întâmplare şi propoziţii absurde, numai ca să nu se simtă prea de tot singur, şi dacă am văzul că n-are de ce să-l intereseze monologurile mele penibile, în conştiinţa lui neavând niciun ecou, am început să-i vorbesc despre Copii, convins fiind că numele Copiilor cu care el însuşi a copilărit îi sunt în conştiinţă mai vii şi că fiecare răspunde la o reprezentare precisă, a tresărit într-adevăr şi m-a ascultat concentrat, i-am derulat astfel filmul propriei biografii, avea doar patru săptămâni când l-am luat de la mama lui şi l-am adus acasă la noi, n-avea linişte şi se tânguia toată ziua după mama lui, după fraţii lui, apoi i-am reamintit cum l-am îmblânzit şi cum l-am disciplinat, l-am înconjurat cu toată dragostea noastră calmă, protectoare, şi cum l-am scos pentru prima oară la plimbare şi cum nu suporta lesa, cum îşi determina orarul de viaţă după orarul de şcoală al Copiilor, şi pe Dânsa i-am evocat-o, cu zeci şi zeci de amănunte, Dânsa nevoită de treburile casnice să-i fie mult mai aproape, ceas de ceas, decât noi (îţi mai aduci aminte de Dânsa, cum îţi dădea să mănânci morcovi, cum te îmbăia şi te pieptăna?), şi aproape un ceas a durat convorbirea noastră, fiindcă de astă dată a avut loc cu adevărat o convorbire, eu îi vorbeam şi el tot dădea din cap a aprobare, şi i-am spus

Haide să-i căutăm prin casă, unde s-or fi ascuns? şi am început să urc la etaj, aşteptându-f, dar în clipa următoare i-am auzit căderea cu botul în podea, zadarnic am încercat să-l ţin pe picioare şi să-i îndrept privirea către mine, cădea mereu şi privirea îi era tulbure, mi-am dat seama că-i prins în capcanele agoniei şi că nu mai există salvare, l-am luat în braţe şi l-am aşezat în fotoliul din faţa televizorului, l-am mângâiat pe cap şi din nou am început să-i vorbesc, să aibă răbdare, să reziste până ce va veni doctorul, Te rog, te implor! îi spuneam, îi repetam, n-a rezistat, abia de a mai avut răgazul de o clipă să-mi sărute mâna şi a gemut uşor, picioarele i s-au destins, privirea i-a devenit sticloasă, era

ora 7 şi douăzeci de minute, mi-am turnat coniac într-un pahar şi am vărsat câteva picături pe podea în memoria lui, va trebui să mă gândesc la înmormântarea lui, am stat alături, el în fotoliu – mort, eu pe taburet – viu, şi am văzut, împreună, la televizor, ecranizarea unor schiţe de Cehov – „Uf, ce lume!”, da, într-adevăr, ce lume omenească, ce lume câine ască! mâine va trebui să sap o groapă în grădina din faţa casei, pentru a-l îngropa, să crească din trupul lui, la primăvară, flori, iar dimineaţa, când l-am ridicat de pe fotoliu şi l-am înfăşurat într-un giulgiu de cearceaf curat, era încă destul de cald, mi-am amintit că noaptea o visaserăm pe Dânsa cum intra în casă şi cum câinele Dicky a întâmpinat-o sărindu-i în braţe şi scheunând de bucurie, De ce m-aţi minţit? a spus Dânsa, uitaţi-vă că e viu! dar câinele Dicky era mort de netăgăduit şi fără speranţă, şi aprinzând o lumânare pentru odihna sufletului celui ce ne-a fost de bună-credinţă Îl ani şi două luni, mă întrebam – unde se duc oare sufletele dinilor, către care Dumnezeu şi-n ce paradis…?

Şi cum aşa fiind surprinsă, în nemurir? de obiectivul fotografic, privirea sa cade, va cădea, câtă vreme eu mă voi îngriji de această aşezare, exact pe coperta cărţii, şi între de amândouă, între noi amândoi – neantul…

Bucureşti, ianuarie 1983

144

Iar primul exemplar din „Salvaţi sufletele noastre”. Care mi-a parvenit direct din tipografie, n-am lăsat să se rătăcească printre celelalte. Am citit car-l tea ca şi cum Dânsa ar fi citit-o, adică în deplină singurătate şi cu sentimentul că-i scrisă de altcineva. Abia atunci mi-am dat seama că destinul lui Heronim era însuşi destinul Ei, nu făcuserăm altceva, pe durata lucrului la carte şi pe durata maladiei Sale spre final, decât să-i radiografiez subconştientul în permanentă convulsie. Cât demult aş fi vrut s-o văd cufundată în fotoliu şi citind, în altă ipostază – desigur, în afara oricărei primejdii —desigur, şi constatând neutră valorile sau imperfecţiunile cărţii. Dar ştiam, acum,

că reacţiile, observaţiile Sale, mai ales după lectura acestei cărţi, aveau să-mi rămână pentru totdeauna străine. Eram astfel păgubit pe vecie de singura opinie critică la care ţineam cu orice preţ, nu-mi rămânea să dialoghez icu Dânsa decât exclusiv în gând. Şi totuşi acest prim exemplar îi aparţinea, cel puţin la modul utopic. Am aşezat, prin urmare, cartea în dreptul fotografiei Sale, alături de vaza cu flori, i se cuvenea de drept.